

101-1

การศึกษาเชิงวิเคราะห์การประพฤติปฏิบัติในพระพุทธศาสนาเถรวาท
AN ANALYTICAL STUDY OF VUṬṬHĀNAVIDHĪ PRACTICING IN
THERAVĀDA BUDDHISM

พระมหาไพฑูรย์ อุดวิโส (วงศ์อนาคต์)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2545

ISBN 974-575-802-7

การศึกษางานวิเคราะห์การประพาศิฐานวิธีในพระพุทธศาสนาเถรวาท

พระมหาไพฑูรย์ อรุณโร (วงศ์อมพตย์)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2545

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

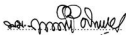
AN ANALYTICAL STUDY OF VUṬṬHĀNAVIDHĪ PRACTICING IN TRĒRAVĀDA
BUDDHISM

PHRAMAHA PHAITOON ATTHAWANGSO (WONG-AMAT)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement For The Degree of
Master of Arts
(Buddhist studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับ
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชา พระพุทธศาสนา

(พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

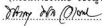
คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ก. โฉม ประธานกรรมการ

(พระมหาไพฑูริย์ รุจิมีตฺโต)

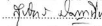
กรรมการ

(พระมหาธีรพันธ์ วชิรญาณ)

กรรมการ

(พระมหาพล อากาศโร)

กรรมการ

(วศ.ดร. สุภัทร ปัญญาธิป)

กรรมการ

(ศส.ดร. บรรจบ บรรณรุจิ)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พระมหาธีรพันธ์ วชิรญาณ ประธานกรรมการ

พระมหาพล อากาศโร กรรมการ

ศส.ดร. บรรจบ บรรณรุจิ กรรมการ

ชื่อวิทยานิพนธ์	การศึกษาเชิงวิเคราะห์การประพาศิฏฐานวิธี ในพระพุทธศาสนาเถรวาท
ผู้วิจัย	พระมหาไพฑูรย์ อดุริโส (วงศ์อนาคต์)
ปริญญา	พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	1. พระมหาธีรพันธ์ วชิรญาณ Ph.D. 2. พระมหาพล อภากร Ph.D. 3. ผศ.ดร. ว.ท. บรรจบ บรรวรจุ Ph.D.
วันที่สำเร็จการศึกษา	20 มีนาคม พ.ศ. 2545

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาความเป็นมา และสถานการณ์ในปัจจุบันตลอด
ถึงแนวโน้มในอนาคตเกี่ยวกับการประพาศิฏฐานวิธี (การอยู่วิเวกกรรม) อันเป็นสังฆกรรม
ชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นวิธีที่จะทำให้พระภิกษุที่ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส ได้หลุดพ้นจากอาบัตินั้น กลับเป็นภิกษุที่มีความบริสุทธิ์ตามปกติที่มีโอกาสบรรลุ
มรรคผลนิพพาน ได้เหมือนภิกษุทั่วไป โดยการศึกษาในครั้งนี้ได้มุ่งเน้น ไปที่ความคลาดเคลื่อน
เปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามพุทธประสงค์ดั้งเดิม ซึ่งขอบเขตของการวิจัยนั้น
ประกอบไปด้วยการศึกษาทางด้านเอกสารและการวิจัยภาคสนาม โดยประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ทำ
การศึกษาได้แก่พระภิกษุที่มายุ่งอยู่วิเวกกรรมที่วัดป่าสุกมิตตสถาราม ตำบลตลาด อำเภอมือง
จังหวัดมหาสารคาม ระหว่างวันที่ 1-12 ธันวาคม พ.ศ. 2542 โดยการสัมภาษณ์และให้ตอบ
แบบสอบถามตามจำนวนที่กำหนดไว้ 150 รูป

จากการศึกษาภาคเอกสารทำให้ทราบว่า การอยู่วิเวกกรรมในสมัยพุทธกาลนั้นมีวัตถุประสงค์เพียง 4 อย่างสำหรับคน 2 ฝ่าย คือ

1. ฝ่ายบรรพชิต มีผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องโดยคงเพื่อปฏิบัติศาสนกิจของแต่ละฝ่าย คือ
 - 1.1 เพื่อให้คณะสงฆ์ที่เป็นพระอาจารย์กรรมได้แสดงความเอื้อเฟื้อสงเคราะห์ทางพระวินัยแก่พระภิกษุที่ต้องอาบัติสังฆาทิเสสเท่านั้น
 - 1.2 เพื่อให้ภิกษุที่ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหรือพระลูกกรรมได้มีโอกาสได้ปลดปล่อยตัวเองจากอาบัตินั้น

1.3 เพื่อเป็นการสงเคราะห์แก่ภิกษุณีที่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส 17 ข้อ ใดข้อหนึ่ง หรือทั้งหมดที่ต้องการออกจากอาปัตินั้น

2. ฝ่ายภคฤหบดี มีผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้อง คือ

บุคคลหรือนักบวชนอกศาสนาที่มีความประสงค์จะเข้ามาบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาให้มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจก่อน ซึ่งเรียกว่า คิดอธิยปริวาส แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไปจนถึงปัจจุบันการอธิยปริวาสนั้นบางชนิคณะจะไม่มีการจัดแล้ว ทั้งนี้เป็นเพราะมีข้อจำกัดหลายอย่าง โดยเฉพาะคิดอธิยปริวาสนั้นไม่มีการจัดเลย ทั้งๆที่ขั้นตอนในการปฏิบัติก็ไม่ได้ซับซ้อนอะไรและนักบวชต่างศาสนาที่เข้ามาบวชเป็นจำนวนมาก แต่ปริวาสสำหรับนางภิกษุณีนั้นถือว่าหายสาบสูญไปแน่นอนแล้วเพราะความไม่มีแห่งภิกษุณีสงฆ์นั่นเอง ในส่วนที่มีการจัดอยู่ก็มีการเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบเดิม มีการจัดกิจกรรมพิเศษเสริมเข้ามา เช่น การจัดให้มีการปฏิบัติธรรม การฟังการบรรยายธรรม การบวชชนกชนนี และการหาไรได้ข้าววัด เป็นต้น ทำให้ภิกษุภิกษุณีละเลยในหลักการตั้งเดิมไป แต่กลับไปเน้นในหลักการที่รองลงมา โดยเฉพาะการจัดให้มีการปฏิบัติธรรมถือว่าเป็นงานหลักทีเดียว ทำให้ไม่ค่อยสนใจทางด้านปฏิบัติ และขั้นตอนในการปฏิบัติของ บางที่ที่มีการดัดแปลงกันในเรื่องต่างๆ ยากที่จะหาข้อยุติได้

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาทางเอกสารจากคัมภีร์หลัก คือ พระไตรปิฎก และอรรถกถา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้าไว้แล้วรวบรวมมาวางไว้เป็นแนวทางที่ชัดเจน จากนั้นก็ลงไปศึกษาภาคสนามและตั้งเป็นประเด็นปัญหาสอบถามกับประชากรกลุ่มตัวอย่างว่า เคยพบเห็นประเด็นปัญหานี้หรือไม่ เมื่อประชากรกลุ่มตัวอย่างตอบกลับมามีความเห็นเป็นส่วนใหญ่ แสดงว่า การอธิยปริวาสนั้นในปัจจุบันไม่มีปัญหาและคลาดเคลื่อนไปจากเดิมจริงและควรทำให้ชัดเจน โดยการแนะนำให้ไปศึกษาค้นคว้าจากหลักฐานการดำเนินการที่นำมาวางไว้แล้วตัดสินใจหาตามนั้น

อย่างไรก็ตามเมื่อมองด้วยความเป็นธรรมแล้วการอธิยปริวาสนั้นแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เป็นอันควรคือสังฆกรรมและตัวพระวินัยเอง แต่ในทางพระธรรมนั้นยังถือว่ามิใช่ประโยชน์มากนักทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหบดี เช่น ฝ่ายบรรพชิตโดยเฉพาะผู้ที่จำพรรษาอยู่ในต่างจังหวัดที่ห่างไกลความเจริญทางด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมและการมีผู้นำในการปฏิบัติธรรม ถือว่า การอธิยปริวาสนั้นเป็นโอกาสดีที่สุดที่จะได้รับการศึกษาอบรมอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะผู้ที่บวชใหม่และใคร่จะลาสิกขาออกไป ยิ่งถือว่าเป็นโอกาสสุดท้ายในการปฏิบัติธรรมวินัยในส่วนของพระวินัยนั้นสำคัญมากเพราะ ไม่นานว่าในเวลาที่ผ่านมาจะต้องอาบัติสังฆาทิเสสก็ได้ เมื่ออธิยปริวาสนั้นแล้วลาสิกขาออกไปก็จะไม่เป็นบาปกรรมติดตัวไป ส่วนท่านที่ไม่ได้ลาสิกขา

จะนำประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้จากการร่วมงานปฐกฐกรรมมาเป็นผู้นำในการปฏิบัติพัฒนาตัวเอง และสังคมต่อไป

ฝ่ายทฤษฎีนั้น การได้มาร่วมงานปฐกฐกรรมถือว่าเป็นโอกาสที่ดีที่จะได้ประพฤติปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เช่น การบวชเนกขัมมะ การทำบุญกับพระสงฆ์ที่มีจำนวนมากและที่คาดไม่ถึงก็คือ เป็นการสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่พ่อค้าประชาชนที่นำสิ่งของเครื่องใช้และยาสมุนไพรมาจำหน่ายในงานด้วย

Thesis Title	: An Analytical Study of Vuttānavidhi Practicing in Thēravāda Buddhism
Researcher	: Phramaha Paiboon Athavamsa (Wong-arnat)
Degree	: Master of Arts (Buddhist Studies)
Thesis Supervisory Committee	: Phramaha Thirapan Vajirayano, B.A. M.A. Ph.D. : Phramaha Phol Abhakaro, Pali IX, B.A., M.A., Ph.D. : Asst. Prof. Dr. Banchob Barnaruj, Ph.D.
Date of Graduation	: March 20, 2002

ABSTRACT

The main objective of this thesis is: to study history, phenomena and trend of Vuttānavidhi practicing (Parivasakamma-probation) in the future. Vuttānavidhi practicing is very important Sanghakamma (a formal act) in Buddhism which will purify monks from Apatti (ecclesiastical offence) and made themselves as ordinary monks. The study is emphasized the misunderstanding of the old regulation. The thesis is composed of the study in documentary as well as the field-works. The sampling group is 150 monks who participated in Parivasakamma from 1 to 12 December 1999 at Wat Pasupamitsitharam, Tarad Sub-district, Mueng District, Mahasarakam Province.

The result of the documentary research is found that Parivasakamma in the Buddha period had four objectives and applied for two groups; namely,

1. Ascetic (Pabbajja) - the concerned person are:
 - 1.1 The Sangha who are the instructors can purify Apatti monks.
 - 1.2 Apatti monks can release themselves from Apatti.
 - 1.3 Helping Bhikkhuni for purification from Apatti 17 subjects or one of that Apatti.
2. Laypeople - helping the persons who are not Buddhist and ready to be Buddhist monks getting maturity of mental and physical, - this is called Thitiya-parivasakamma.

Nowadays, some of Parivasakamma has never been arranged, because of limitation. Specially, Thitiya-parivasakamma has never been happened in spite of the process of practicing is not complicated and non-Buddhist still interested. The Parivasakamma of Bhikkhuni will never been happened because of no more Bhikkhuni in Theravada Sect. In generally, Parivasakamma has been changed from the old objectives by other performances; namely, Dhamma-practicing, Dhamma-talk, Upasaka and Upasika practicing as well as the monastery donation. As the objectives are changed, in stead of holding the old but emphasis the second level; namely, Dhamma-practicing will be the top priority. It seems avoiding the study of Dhamma and the process of practicing. Sometimes found many discussion in confuse.

To make more understandable, the researcher has studied from the main scripture; namely, Tipitaka, Commentary and concerned researches which already arranged. For the field-works, the questionnaires have settled that whether the sampling groups has found such problems or not. The results are, they most have found such matters. It is certainly proved that Parivasakamma has been changed from the old. Therefore it must be cleared by documentary's studying in order to solve these problems.

However in the view of Dhamma, although Parivasakamma has been changed which will be effected to Sanghakamma and Vinaya, but there are still some benefit for monks and laypeople. Monks who are in the far provinces and lack of Dhamma studying will adhere that Parivasakamma is the best chance for them to study and to train themselves, specially the newcomers which will be disrobed. Because they will consider that it is the last chance for Dhamma and Vinaya practicing. For the Vinaya, it is the most important in Buddhism as they maybe never known that whether during in ascetic-period they have Apatti or not. After Parivasakamma and they are disrobed. They will not take any kind of sin. Perpetual monks will also have experience which is very important for them in individual and social-development.

For laypeople side, participation in Parivasakamma is a good chance for deeper practicing. Upasaka-Upasika Dhamma practicing and ritual performance with many monks gathering, will bring them brighter future. The local trading in the area of Parivasakamma will bring more jobs and earning for local people. Because there will be many traders are involved.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ที่มีอุปการคุณทุกท่านนับตั้งแต่ครูบาอาจารย์ นักปราชญ์ราชบัณฑิตทั้งหลายที่ผู้ศึกษาได้เรียนรู้จากตัวท่านและผลงานที่ท่านได้แต่งขึ้น คณะอาจารย์เจ้าหน้าที่ในสถาบันการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณาจารย์นอกสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ตลอดจนผู้ที่มีอุปการคุณในการวิจัยภาคสนามอันได้แก่ พระครูสถิตติพิริยคุณ (หลวงศาทรวิจิตร) เจ้าอาวาสวัดป่าสุกมิตร์สังฆาราม รวมทั้งประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือ ในการให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากความอนุเคราะห์ของ พระมหาธีรพันธ์ วชิรญาโณ, พระมหาพล อากาโร, ศส. ดร. ว.พ. บรรจบ บรรณรุจิ, ซึ่งเป็นประธานกรรมการและกรรมการที่ปรึกษา ได้ให้คำแนะนำปรึกษาและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ด้วยความเมตตา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณพระครูโพธิธรรมาภรณ์ (ทองโรจน์ เดชรัตน) เจ้าอาวาสวัดจอมสุทธาราม (โพธาราม) ที่เมตตาอนุเคราะห์ให้ใช้สถานที่อยู่อาศัยและอำนวยความสะดวกในการศึกษานี้ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณพระมหาสมจินต์ สมญาปญโญ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยและเจ้าหน้าที่ทุกท่านพร้อมด้วยพระครูใบฎีกาสนั่น พยรกิจ ที่เอื้อเฟื้อหนังสืออ้างอิง

คุณความดีทั้งหลายที่จะบังเกิดขึ้นจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขออุทิศเป็นเครื่องบูชาคุณความดีแก่ผู้มีอุปการคุณทั้งหลาย นับแต่บิดามารดาครูอาจารย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ทั้งที่เป็นญาติและบรรพชีตที่ล่วงกาลกาย กาลังใจ กำลังสติปัญญา และกำลังทรัพย์สนับสนุนมาโดยตลอด ขอความมุ่งหวังดีใจด้วยความวิริยอุตสาหะของผู้ศึกษาวิจัย จะมีส่วนช่วยให้พระพุทธรศาสนา สังคม และประเทศชาติ จะมีความเจริญรุ่งเรืองตามรอยพระยุคลบาทของพระศาสดาขึ้นมาธมาพุทธเจ้าตลอดไป

พระมหาไพฑูล อคฺควโรโส (วงศ์อำพลย์)

วันที่ 20 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2545

อักษรย่อชื่อคัมภีร์ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์นี้

คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก ภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 ใช้อักษรย่อ เช่น จ.มหา. 1/442/447. หมายถึง วินัยปิฎก มหาวิภังค์ เล่มที่ 1 ชื่อที่ 442 หน้า 447.

จ.จ. (ไทย)	วินัยปิฎก จุฬวรรค (ภาษาไทย)
จ.ธ.ธ. (ไทย)	จุฬทกนิคาย อัมมปทัฏฐกถา (ภาษาไทย)
ที.มหา. (ไทย)	ทีฆนิกาย มหาวรรค (ภาษาไทย)
จ.ธ. (บาลี)	วินัยปิฎก สมณุตปาสาทิกา ปารวชิกกณฺฑ-สังฆาติเสสาทิ-มหาวคฺคาทิ อฏฺฐกถา (ภาษาบาลี)
จ.ธ. (ไทย)	วินัยปิฎก ตมกันตปาสาทิกา ปารวชิกกณฺฑ-สังฆาติเสสาทิ-มหาวรรค อรรถกถา (ภาษาไทย)
จ.ป. (ไทย)	วินัยปิฎก ปิรवारวรรค (ภาษาไทย)
จ.ภิกขุณี. (ไทย)	วินัยปิฎก ภิกขุณีวิภังค์ (ภาษาไทย)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
อักษรย่อชื่อคัมภีร์ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์นี้	ช
สารบัญ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	5
1.5 นิยามความหมายของศัพท์	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 การอยู่ปฐวาสกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท	8
2.1 การอยู่ปฐวาสกรรมในสมัยพุทธกาล	8
2.2 สมุฏฐานแห่งการอยู่ปฐวาสกรรม	11
2.3 พุทธฐานะใดที่อยู่ปฐวาสกรรม	14
2.4 ประเภทของปฐวาส	15
2.4.1 ปฐวาสสำหรับภิกษุ	15
1) อัปปกิจฉานปฐวาส	15
2) ปฏิจฉานปฐวาส	16
3) สุทธีนคปฐวาส	17
ก. จุฬสุทธีนคปฐวาส	17
ข. มหาสุทธีนคปฐวาส	17

4) ตโมธานปริวาส	18
ก. โอธานตโมธานปริวาส	18
ข. อัคขตโมธานปริวาส	18
ค. มิสสกตโมธานปริวาส	18
2.4.2 ปรีวาสสำหรับคฤหัสถ์	18
คิตติตปรีวาส	18
2.4.3 ขึ้นคยอมและเงื่อนไขในการอยู่ปริวาสกรรม	22
1) ปรีวาส	22
ก. ปฏิจันนปรีวาส	22
ข. สุทธานคปรีวาส	25
(1) รุทสุทธานคปรีวาส	25
(2) มหายุทธานคปรีวาส	27
ค. ตโมธานปรีวาส	30
(1) โอธานตโมธานปรีวาส	30
(2) อัคขตโมธานปรีวาส	31
(3) มิสสกตโมธานปรีวาส	33
2) มานัต	45
ก. อัปปฎิขฉันนมานัต	46
ข. ปฏิจันนมานัต	47
ค. ปิกขมานัต	49
ง. ตโมธานมานัต	52
(1) โอธานตโมธานมานัต	52
(2) อัคขตโมธานมานัต	57
(3) มิสสกตโมธานมานัต	56
3) นุถาตปฏิกัตตนา	64
4) อัทธาน	74
บทที่ 3 การอยู่ปริวาสกรรมในปัจจุบัน (เฉพาะกรณีจัดงานของวัดป่าสุกมิตระฯ)	78
3.1 ประวัติดุสิตสังเขปของวัดป่าสุกมิตระสังฆาราม	79
3.2 สถิติการจัดงานปริวาสกรรมของวัด	79
3.3 ขั้นตอนในการจัดงานปริวาสกรรมของวัด	83

	ญ
3.4 ข้อปฏิบัติและกิจกรรตต่าง ๆ ที่ทางวัดจัดขึ้นในงานปฐวีสกรรต	92
บทที่ 4 วิธีค่านึนการวิจิอ	98
4.1 ประชากรกัณด้วยอ่าง	98
4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจิอ	98
4.3 ความเที่ยงครวและน้าซึอถึอ	100
4.4 การเก็บรวบรวมซึอณูถ	101
บทที่ 5 การน้าเสนอและการวิสวาทซึอณูถ	102
บทที่ 6 สรูปคสการวิจิอและซึอเสนอแนะ	119
บรวณาณุกรม	132
ภาคคณวก	135
ประวัติผู้เขียน	139

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประพาศิฏฐานวิธีนี้จัดเป็นสังฆกรรมชนิดหนึ่ง ในพระพุทธศาสนา เพราะเป็นกระบวนการและขั้นตอนในการปฏิบัติของภิกษุที่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส 13 ข้อ ข้อใดข้อหนึ่งหรือทั้งหมด ไม่ว่าจะปกปิดไว้หรือไม่ก็ตาม จะต้องปฏิบัติตามหลักการที่วางไว้อย่างเคร่งครัดซึ่งเป็นกฎการศึกษาเฉพาะของคณะสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน ทั้งนี้เพราะอาบัติสังฆาทิเสสแม้จะเป็นครุภาพิบัติ หรืออาบัติหนักก็ตาม แต่ก็จัดอยู่ในจำพวกสเลกกิจจา คืออาบัติที่พอแก้ไขได้

สำหรับความเป็นมาของการประพาศิฏฐานวิธีนั้น มีขึ้นหลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติอาบัติสังฆาทิเสสแก่ภิกษุแล้ว ต่อมาก็มีภิกษุจำนวนมากมีพระอุทสาธิ เป็นต้น เป็นอาทิกัมมิกะ คือ เป็นผู้ต้องอาบัตินั้นๆ เป็นคนแรก เมื่อพระพุทธองค์ทรงทราบก็ทรงประชุมสงฆ์และกำหนดวิธีปฏิบัติต่าง ๆ ขึ้นไว้ ดังที่ปรากฏในบทสรุปท้ายสิกขาบทสังฆาทิเสสว่า "...ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส สิกขาบทใด สิกขาบทหนึ่งแล้วรู้อยู่ แต่ปกปิดไว้สิ้นวันมีประมาณเท่าใด ภิกษุนั้นต้องอยู่ปริวาสกรรมด้วยความไม่ปรารถนา (จำยอม) สิ้นวันมีประมาณเท่านั้น..."¹

ตั้งแต่นั้นมา คณะสงฆ์ได้ให้ความสำคัญและยึดถือเพื่อต่อสังฆกรรมประเภทนี้ด้วยดีตลอดมา เมื่อมีกรณีอาบัติสาธิกรรมเกิดขึ้น ดังมีตัวอย่าง คือ พระอุทสาธิต้องอาบัติสังฆาทิเสสชื่อ สัณฺเฑณิกา ลูกกวีสิฏฺฐิ คือ การจงใจทำให้น้ำขุ่นสุกเดือดขึ้น แต่ไม่ได้ปิดบังไว้ แล้วเข้าไปหาสงฆ์พร้อมทั้งแจ้งความในข้อนั้นให้ทราบ ภิกษุเหล่านั้นจึงกราบทูลพระผู้มีพระภาคเจ้า พระพุทธองค์จึงตรัสว่า "ลูกภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แหละ สงฆ์จึงให้นาม 6 ราตรี เพื่ออาบัตินั้น ชื่อสัณฺเฑณิกา ลูกกวีสิฏฺฐิ ไม่ได้ปิดบังไว้แก่ภิกษุอุทสาธิ"²

¹วิ. มห. (ไทย) 1/442/471.

²วิ. จ. (ไทย) 6/97/192.

หลังจากนั้น ภิกษุทั้งหลายก็มีการตั้งอาบัตินี้และขออยู่ปริวาสกรรมมากมาย แต่ก็ยังคงประพฤติตัวไม่เหมาะสม โดยประการต่าง ๆ มีการขืนใจในเมื่อมีผู้กราบไหว้ เป็นต้น เมื่อความทราบถึงพระพุทธองค์ จึงทรงคิดเทียบพร้อมทั้งทรงบัญญัติปริวาสสิกขา 94 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 8 หมวด สำหรับให้ภิกษุอยู่ปริวาสประพฤติ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเลื่อมใสแก่ผู้ที่ยังไม่เลื่อมใส และทำให้ผู้ที่เลื่อมใสอยู่แล้วมีความเลื่อมใสยิ่ง ๆ ขึ้นไป นอกจากนี้ ยังทรงบัญญัติข้อปฏิบัติบางประการเพิ่มเติม เช่น การบอกล่าว การสมาทานศีล เป็นต้น สาเหตุเพราะการประพฤติผิดตลอดเวลานั้นสร้างความลำบากแก่ภิกษุที่อยู่ปริวาสกรรมเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงมีเรื่องเล่าว่า ภิกษุชาวเมืองสาวัตถีกำลังอยู่ปริวาสกรรม ไม่สามารถจะชำระหรือประพฤติปริวาสให้บริสุทธิ์ได้ เพราะมีภิกษุอาคันตุกะเดินเข้ามาบ่อย ๆ ต้องคอยบอกล่าวอยู่ทั่วไป จึงกราบทูลเรื่องนั้นแก่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์จึงตรัสว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เก็บวัตร ได้”³

อาศัยข้อที่ทรงอนุญาตนั้นคณะสงฆ์จึงได้จัดงานปริวาสกรรมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนความสำคัญของการอยู่ปริวาสกรรมนั้น ถือว่ามีมากมายเพราะเป็นขบวนการที่จะทำให้หมดจดจากครุภาวนิตตามทีละส่วนแล้ว เพราะจีนเชื่อว่าอาบัติแม้แต่เพียงเล็กน้อยก็สามารถทำอันตรายต่อมรรค ผล นิพพานได้ ยกตัวอย่างเช่น พระภิกษุรูปหนึ่งในพระศาสนาของพระกัศยปะสัมมาสัมพุทธเจ้า ลงมือไปโบกพัดแล้วเอามือจับใบตะไคร้ปากอหนึ่งไว้ เมื่อมือแห้งไปโดยเร็ว จึงทำให้ใบตะไคร้นั้นขึ้นรากไป ตามพระวินัยแล้วเป็นเพียงอาบัติปาจิตตีย์ แต่ภิกษุรูปนั้นก็ไม่ได้แสดงอาบัติ เพราะคิดว่ามันเป็นอาบัติเล็กน้อย แม้ว่ามันจะนำไปสู่ผลมณเฑียรธรรมอยู่ก็ต้องหนีมันไปก็ไม่สามารถจะบรรลุธรรมได้ เพราะจิตใจท่านเศร้าหมอง เมื่อท่านออกจากสมาธิแล้วก็ได้ไปเกิดเป็นพระยานาคชื่อว่า เอรกปิตส์⁴

ฉะนั้น อาบัติสังฆาทิเสสจึงจัดเป็นครุภาวนิต เมื่อภิกษุต้องแล้วจึงสมควรที่จะอยู่ปริวาสกรรม เพื่อไม่ให้ทำอันตรายต่อมรรค ผล นิพพาน เพราะว่าการตั้งอาบัติก็จัดเป็นหนึ่งในอันตรายิกกรรม 5 ประการ คือ :-

1. กรรม ได้แก่ อนุสังฆกรรม 5 อย่าง เป็นต้น
2. กิเลส ได้แก่ บุคคลจำพวกนียตมิชชาปฏิฐิ มีพระเวทิต เป็นต้น
3. วิบาก ได้แก่ พวกที่ได้รับผลกระทบโดยการเกิดในอบายภูมิทั้ง 4 มโนก เป็นต้น

³วิ.จ. (ไทย) 6/84/165.

⁴จ.อ.อ. (ไทย) 6/145 ฉบับมหาวิทยาลัย.

4. อุปวาท ได้แก่ การกล่าวจ้างจากพระอริยบุคคลทั้งหลาย
5. อาณาวีติภมระ ได้แก่ การส่งอะเนกสิกขาบทที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้แล้ว⁵

ความสำคัญของปัญหานี้อยู่ที่ การอยู่ปริวาสกรรมเป็นสังฆกรรมที่มีความสลับซับซ้อนมาก ทั้งทางด้านพิธีกรรม ระยะเวลา และจำนวนของภิกษุที่จะมาร่วมกันทำสังฆกรรม ซึ่งจะต้องมีไม่ต่ำกว่า 20 รูป จนมีข้อกำหนดไว้ว่าในสีมา (โบสถ์) แห่งหนึ่งจะต้องบรรจุภิกษุได้ 20 รูปขึ้นไป ข้อกำหนดนี้มีไว้เพื่อสังฆกรรมชนิดนี้นั่นเอง และ สังฆกรรมทุกชนิดถือว่าเป็นกิจที่คณะสงฆ์จะทำร่วมกัน จะละเลยไม่ได้ แม้แต่เพียงเรื่องเล็กน้อย เช่นกรณีผ้าผืนเดียวที่คณะสงฆ์ได้มากก็ต้องทำเป็นสังฆกรรมเพื่อมอบให้แก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง ดังปรากฏในหมวดคกฺขิณจันตกะ⁶

อีกอย่างหนึ่ง การอยู่ปริวาสกรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับวินัยของสงฆ์ ซึ่งถือว่าเป็นรากแก้วของพระพุทธศาสนา คือ เป็นตัวแทนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังพุทธคำวลีที่ว่า “ธรรมวินัยอันใดที่เราบัญญัติไว้แล้ว ธรรมวินัยนั้นจะเป็นศาสดาของพวกเขาทั้งหลาย โดยกาลล่วงไปแห่งเรา”⁷ และคำพูดของพระอรหันต์ 500 องค์ที่กล่าวกับพระมหากัสสปะในคราวทำปฐมสังคายนาว่า “ข้าแต่พระมหากัสสปะผู้เจริญ พระวินัยเป็นอาตุระของพระพุทธศาสนา ถ้าวินัยดำรงอยู่ พระพุทธศาสนาก็ชื่อว่า ดำรงอยู่เช่นกัน”⁸

นอกจากนั้น การอยู่ปริวาสกรรมยังถือเป็นข้อบังคับ เมื่อพิจารณาถึงพระพุทธพจน์ที่ว่า “อาบัติใดที่เรากล่าวว่าเป็นสังฆาภิเสก ท่านจงพึงอาบิสนั้น ตามที่เรากล่าวแล้ว สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาส ย่อมรักเจ้าหาอาบิสนิคม ย่อมให้มานัตต์ ย่อมให้อภัยทาน เพราะเหตุนี้ อาบิสนั้นเราจึงเรียกว่า สังฆาภิเสก”⁹

ความสำคัญของปัญหาที่ต้องการวิจัยก็คือ ในปัจจุบันนี้มีหลายสำนักที่จัดงานปริวาสกรรม แต่ละสำนักก็ยึดรูปแบบที่ตนเองเคยเห็นมา จนถึงกับต้องมีการถกเถียงกันในเรื่องข้อวัตร

⁵ มหามกุฏราชวิทยาลัย, มังคลัตถิตีปิปี ภาคที่ 1, (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2532), หน้า 463.

⁶ วิ.มท. (ไทย) 5/307/147.

⁷ ที.มท. (ไทย) 10/216/164.

⁸ วิ.ช. (ไทย) 1/13.

⁹ วิ.ป. (ไทย) 8/339/516.

ปฏิบัติต่าง ๆ หรือแม้แต่ตัวสังฆกรรมเอง จึงยากที่จะหาข้อยุติได้ และที่สำคัญที่สุดก็คือ การไม่รักษาพุทธประสงค์ดั้งเดิมของพระพุทธองค์ที่ทรงบัญญัติไว้ให้ภิกษุที่ต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว มีโอกาสที่จะทำตนให้บริสุทธิ์และสำรวมระวังต่อไป ฝ่ายคณะสงฆ์ที่เป็นปกติคตภิกษุ หรือพระอาจารย์กรรมก็จะต้องคอยลงเคราะห์เพื่อนสหธรรมิกาวาจาทางสังฆกรรมด้วยเมตตาธรรมเท่านั้น มิใช่เพื่อผลประโยชน์อย่างอื่นใด ๆ ทั้งสิ้น สมดังคำที่พระอรชกถาจารย์กล่าวไว้ว่า “ด้วยคำว่า อธิที่นั้นย่อมเป็นอันว่า ท่านแสดงเหตุแห่งความเจริญของบริษัทอย่างนี้ว่า การพูดและประโยชน์แก่กันและกัน และการยังกันและกันให้ออกจากอาบัตินี้ได้ บริษัทเจริญแล้วด้วยการกล่าวกันและกัน และด้วยการยังกันและกันให้ออกจากอาบัตินั้น ๆ”^{๒๐}

ปัญหาที่พบในปัจจุบันคือ มีหลายสำนักที่จัดงานปฐกฐนขึ้นบ้างหน้า แต่เบื้องหลังนั้นมีผลประโยชน์ต่าง ๆ เช่น ลาภยศ เป็นต้น แลแบ่งอู่มากราย เพื่อนำปัจจัยที่ได้จากการจัดงานไปใช้ในต่างต่าง ๆ และในบางที่อาจใช้ในทางไม่เหมาะสมด้วย ที่สำคัญที่สุดคือ บางสถานที่ที่มีกลุ่มบุคคลออกตระเวนหาวัดที่มีสถานที่ดี ๆ และมีความเหมาะสมทุกด้านแล้วตกลงกับเจ้าอาวาส โดยการขอเช่าสถานที่วัดเพื่อจัดงานดังกล่าว เมื่อมีการตกลงกันได้แล้ว ก็มีการขึ้นป้ายโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ทางสื่อสารมวลชนต่าง ๆ เพื่อให้ภิกษุสามเณร และประชาชนทั่วไปมาร่วมงาน โดยยกลักษณะเด่น ๆ เป็นเครื่องจูงใจ เช่น หนทางสะดวก ห้องน้ำสะอาด บรรยากาศสดจืด ทัศนียภาพงาม ในวันกลับมีคำพาหนะถวายด้วย เป็นต้น

สาเหตุที่ทำให้สนใจที่จะศึกษาในเรื่องนี้เพราะพิจารณาเห็นว่า การอยู่ปฐกฐนเป็นปัญหาหนึ่งในพระพุทธศาสนาที่หาข้อยุติได้ยาก เพราะมีสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามพุทธประสงค์แอบแฝงอยู่มากรายหลายเรื่อง ในฐานะที่เป็นนักศึกษาทางด้านพระพุทธศาสนาจึงน่าจะหาคำตอบให้แก่สาธุชน โดยการเลือกศึกษาในเรื่องนี้จริงจัง ทั้งการวิจัยจากเอกสารและภาคสนาม เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงตามที่เกิดขึ้นมากที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความเป็นมาของการอยู่ปฐกฐนที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อต้องการทราบกระบวนการและขั้นตอนในการอยู่ปฐกฐนที่ถูกต้อง

^{๒๐} ว.ช. (บาติ) 2/127.

3. เพื่อเป็นการแสดงความเชื่อเพื่อต่อพระวินัย และรักษาสังฆกรรมนี้ให้คงอยู่คู่พระพุทธศาสนาสืบต่อไป
4. เพื่อต้องการทราบปัญหาในการอยู่ปวิสาสกรรม และเกณฑ์การตัดสิน ตลอดจนถึงแนวทางแก้ไขโดยอาศัยคัมภีร์หลัก

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ 2 ลักษณะ คือ :-

1. การวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาจากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาทเฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น
2. การวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยการกำหนดขอบเขตว่า จะทำการศึกษาเฉพาะกรณีวัดป่าศุภมิตรสิทธาราม ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพระภิกษุจำนวนประมาณ 150 รูป ที่มาอยู่ปวิสาสกรรม ณ วัดดังกล่าว โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แล้วนำมาลงรหัส (Coding) และประเมินผลข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS/PC+ (Statistical Package for the Social Sciences) แล้วนำเสนอโดยตารางประกอบการพรรณนา

1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การประพจน์ภูฐานวิธี คือ ระเบียบวิธีปฏิบัติของพระภิกษุที่จะทำให้ออกจากอาบัติสังฆาติเสธ หมายความว่า วิธีปฏิบัติที่พระภิกษุในพระพุทธศาสนาเถรวาทต้องอาบัติสังฆาติเสธ 13 ข้อ ข้อใดข้อหนึ่งหรือทั้งหมด ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ดังต่อไปนี้ .-

1. ปวิสาส คือ การอยู่ประพจน์วิตรจนกว่าจะเห็นว่าบริสุทธิ์
2. นานัตต์ คือ การอยู่ประพจน์วิตรจนครบ 6 ชาติ
3. มุลาษฎปฏิกัสสนา คือ การรื้อเข้าหาอาบัติเดิม ในกรณีที่ต้องอาบัติซ้ำในระหว่าง
4. อัทธาน คือ การที่สงฆ์เรียกเข้าหาหมู่ และทำอัทธานกรรมไว้

1.4 นิยามความหมายของศัพท์

อาบัติ หมายถึง การต้อง การล่วงละเมิด โทษที่เกิดแก่การล่วงละเมิดสิกขาบท
สังฆาทิเสส หมายถึง หมวดอาบัติที่ต้องอาศัยคณะสงฆ์ช่วยเหลือในการออกจาก
 อาบัตินี้แต่ชั้นตอนเบื้องต้นจนถึงชั้นตอนสุดท้าย

ปริวาส หมายถึง การอยู่ชดใช้ เรียกสามัญว่า การอยู่กรรม

ปัจจุบันนปริวาส หมายถึง การอยู่ปริวาสสำหรับภิกษุอาบัติที่ปกปิดไว้

อัปปัจจุบันนปริวาส หมายถึง การอยู่ปริวาสสำหรับภิกษุอาบัติที่ไม่ได้ปิดไว้

วุฒฺหัตถันคปริวาส หมายถึง การอยู่ปริวาสเพื่ออาบัติที่ปิดไว้พอจำได้บางส่วน

มหาสุทฺถันคปริวาส หมายถึง การอยู่ปริวาสเพื่ออาบัติที่ปิดไว้จนจำไม่ได้

สโมธานปริวาส หมายถึง การอยู่ปริวาสสำหรับประมวลอาบัตินี้ตั้งแต่สองตัวขึ้นไป
 และปิดไว้มีจำนวนวันเท่ากัน

โอธานสโมธานปริวาส หมายถึง การอยู่ปริวาสสำหรับประมวลอาบัตินี้ตั้งแต่สอง
 ตัวขึ้นไปและปิดไว้มีจำนวนวันไม่เท่ากัน

อัคฆสโมธานปริวาส หมายถึง ปริวาสสำหรับอาบัติที่ปิดไว้ไม่เหมือนกัน ประมวล
 อาบัตินี้และวันเข้าด้วยกันแล้วอยู่ปริวาสเท่าจำนวนวันที่มากที่สุด

มิสสกลโมธานปริวาส หมายถึง ปริวาสสำหรับอาบัตินี้ต่างชนิดกัน คือ ต้องอาบัติ
 หลายตัว จะมีวันที่ปิดไว้เหมือนกันหรือไม่ก็ตาม

คิตฺติชปริวาส หมายถึง ปริวาสสำหรับพวกเดียเรณีย์ต้องอยู่ 4 เดือนก่อนบวชเป็นภิกษุ
สังฆกรรม หมายถึง งานของสงฆ์ กรรมที่คณะสงฆ์จะพึงกระทำร่วมกัน กิจที่พึง
 ทำโดยการประชุมสงฆ์

ปาวัราสิกภิกษุ หมายถึง ภิกษุผู้กำลังอยู่ปริวาสกรรม

ปกคิตฺตภิกษุ หมายถึง ภิกษุปกคิตินี้ไม่ต้องอาบัตินี้ทั้งที่เป็นอาจารย์กรรมและทั่วไป
กรรมวาจาจารย์ หมายถึง พระอาจารย์ที่ลวคให้ปริวาส นานัต และอัชฌาณ
 เป็นต้น

อาจารย์กรรม หมายถึง ภิกษุที่มาร่วมในงานปริวาสกรรมนั้น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมาของการอุปวีวาสกรรมในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. ทำให้ทราบถึงกระบวนการและขั้นตอนในการอุปวีวาสกรรมที่ถูกต้อง
3. เป็นการแสดงความเชื่อเพื่อต่อพระวินัยและรักษาสังฆกรรมนี้ให้คงอยู่คู่พระพุทธศาสนาตลอดไป
4. ทำให้ทราบถึงปัญหาและสถานการณ์ของการอุปวีวาสตลอดถึงแนวทางการแก้ไข

บทที่ 2

การอยู่ปฐวาสกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

2.1 การอยู่ปฐวาสกรรมในสมัยพุทธกาล

พระพุทธศาสนามีต้นกำเนิดในประเทศอินเดีย โดยก่อนหน้านี้นี้ประมาณ 1455 ปีก่อนพุทธศักราชมีศาสนาพราหมณ์ซึ่งถือว่าเป็นศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดในโลกในบรรดาศาสนาที่มีชีวิตอยู่ แต่ความจริงหากจะสืบเสาะลงไปก็จะมีอายุมากขึ้นไปอีกเพราะสืบเนื่องมาจากศาสนาของชาวอารยันซึ่งเป็นชนเผ่าเร่ร่อนอาศัยอยู่แถบทะเลสาบแคสเปียน ต่อมาด้วยความลำบากในการดำเนินชีวิตก็อพยพไปตั้งถิ่นฐานในที่ต่าง ๆ ทั่วโลกมียุโรป เป็นต้น สุดท้ายก็เข้ามาในประเทศไทยผ่านและอินเดียทางช่องแคบโคเปอร์แล้วตั้งถิ่นฐานอยู่ในแคว้นคันธาระและอาศัยอยู่ตามลำแม่น้ำสินธุและแม่น้ำคงคาตามลำดับจนกลายเป็นชนชาติอินเดียในปัจจุบัน มีการสืบทอดวัฒนธรรมมาเป็นเวลาอันยาวนาน เช่น วัฒนธรรมด้านภาษาที่อยู่ในตระกูลอินโด-ยูโรเปียนเช่นกัน

ส่วนการนับถือศาสนาของชาวอินเดียก่อนสมัยพระพุทธศาสนานั้นมีการนับถือเทพเจ้าต่าง ๆ มากมายตามพวกอารยันเดิม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ที่ประทับอยู่ในสวรรค์ มีพระวิรุณ พระสุริยะ เป็นต้น
2. ที่ประทับอยู่ในอากาศ มีพระวาศะ พระอินทร์ เป็นต้น
3. ที่ประทับบนพื้นโลก มีพระอัคนี พระโอมะ เป็นต้น

การบูชาเทพเจ้าเหล่านั้นเพราะเชื่อว่าวิญญาณเป็นอมตะ เมื่อตายแล้วถูกไฟเผาไหม้ ควันไฟจะลอยขึ้นไปสู่สวรรค์ ฉะนั้น พวกลูกหลานต้องคอยเช่นสรวงบรรพบุรุษเพื่อให้ท่านเหล่านั้นพอใจ ศาสนาพราหมณ์จึงมีวิวัฒนาการไปตามความเชื่อดั้งเดิมของสังคมแต่ละยุค ซึ่งมีอยู่ 3 ช่วง คือ ยุคพระเวท ยุคพราหมณ์ และยุคฮินดู

ที่จะกล่าวถึงในที่นี้คือยุคพราหมณ์เพราะถือว่ามีอิทธิพลต่อชาวอินเดียตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน พวกพราหมณ์ถือว่าฐานะสูงที่สุดและเพื่อให้ฐานะสูงขึ้นไปจึงใช้วิธีการต่าง ๆ เช่นยก

พระปราชิต ซึ่งเป็นเทพเจ้าของคนึงให้สูงสุดโดยเปลี่ยนนามใหม่เป็น พระพรหม และแบ่งหน้าที่ให้สำคัญเช่นกันคือ เป็นผู้สร้างโลกแล้วกำหนดหน้าที่ประชากรเสียใหม่มี 4 จำพวก คือ พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ ศูทร โดยมีที่เกิดจากพระพรหมสูงต่ำต่างกันไปตลอดถึงการทำหน้าที่ด้วย

ดังนั้น พราหมณ์จึงถือว่าที่มาก็สูงส่งหน้าที่ก็มีคิชอบก็สูงด้วย โดยการผูกขาดทางด้านพิธีกรรมทั้งหมด พอนาเข้าก็เพื่องานจากจนยกตัวอยู่เหนือพวกค่างปรากฏคำสอนว่าสากลจักรวาลย่อมอยู่ในอำนาจเวทดา แต่เวทดานั้นย่อมอยู่ในอำนาจแห่งมนต์ ส่วนมนต์ย่อมอยู่ในอำนาจแห่งพราหมณ์ เมื่อเป็นเช่นนั้น พราหมณ์จึงเป็นเทวดาของเรา

อย่างไรก็ตาม แม้มื่อนั้นจะปรากฏว่าศาสนาพราหมณ์มีเทพเจ้ามากมายที่สอนแตกต่างกันไป ถึงอย่างนั้นก็ยังมีความเชื่อสูงสุดคือ พระพรหม ทั้งในขณะมีชีวิตและสิ้นชีวิตไปแล้วโดยจุดหมายสูงสุดคือการเข้าถึงโมกษะและได้อยู่กับพระพรหมชั่วนิรันดร์ เพื่อให้ได้บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้ชาวฮินดูโบราณจึงพยายามทำให้เทพเจ้าพอใจที่สุดซึ่งแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1. การฆ่าสัตว์รวมทั้งมนุษย์เพื่อเป็นการบูชาญ เพื่อให้เทพเจ้าพอใจ
2. การล้างบาปลอยบาปในแม่น้ำคงคา เพื่อเป็นการชำระบาปที่ได้ทำมา^๑

แต่วิธีนี้ได้รับการปฏิเสธหลังจากเจ้าชายสิทธัตถะได้บรรลุเป็นพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วโดยสอนว่า คนจะบริสุทธิ์หรือไม่ขึ้นอยู่กับตัวเอง และทรงแสดงธรรมสั่งสอนเหล่าภิกษุจนจะมีกุลบุตรที่มีศรัทธาเกิดในตระกูลสัมาทิปฏิญาณบวชในพระพุทธศาสนาและได้บรรลุธรรมผล นิพพานมากมาย เพราะมีอุปนิสัยแก้แค้นจึงทำให้ก้าวหน้าในการศึกษา และปฏิบัติธรรมที่ถูกต้อง ไม่ไคร่หมองด้วยการตั้งอาบัติมีประการต่าง ๆ จึงถือได้ว่าสังคมในสมัยนั้นเป็นสังคมแห่งอุดมคติ เป็นแบบอย่างที่ดีต่อชาวโลกในการประพฤติปฏิบัติชอบ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ต่อมาภายหลังแล้วชาวฮินดูเห็นว่าสังคมนี้เป็นสังคมที่ดี จึงมีการเข้ามาบวชมากมาย ทั้งที่มีศรัทธาและไม่มีศรัทธา จึงทำให้มีปัญหาที่จะนำความเลื่อมเลื่อมมาสู่สังคมส่วนรวม โดยประพฤติตัวไม่เหมาะสมต่าง ๆ นานา ทำให้ผู้ที่มีความเลื่อมเลื่อมมาสู่สังคมบางส่วนไม่สามารถจะนับดูกายได้จึงจับกลุ่มคุยกันแล้วนำความนั้นไปกราบขอร้องพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า การที่ภิกษุรูปนั้น ๆ กระทำกรรมอย่างนั้น ควรหรือไม่ ประการใด

^๑ ฟัน คอภัว. รองศาสตราจารย์. ศาสนาเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ: ไกลณการพิมพ์, 2539. หน้า 25

เมื่อพระองค์ทรงทราบได้ทรงวินิจฉัยแล้วก็ทรงคิดเขียนและบัญญัติสิกขาบทเป็นการเฉพาะกรณี ๆ ไป ตั้งแต่ว่าที่สุดจนถึงหนักที่สุด ฉะนั้น การล้างบาปและการออกจากบาปของทั้งสองศาสนาจึงแตกต่างกัน โดยการบัญญัติเป็นพระวินัยและการบัญญัตินี้ก็มีหลักใหญ่อยู่ 2 อย่างคือ :-

2.1.1 อาบัติที่เป็นเอกกัจฉา คือ อาบัติที่แก้ไขไม่ได้ มีอาบัติปาสาณิก 4 ข้อ ถ้าภิกษุต้องเข้าแล้วต้องขาดจากความเป็นภิกษุทันที

2.1.2 อาบัติที่เป็นสเดกัจฉา คือ อาบัติที่พอแก้ไขได้ มีอาบัติสังฆาทิเสส 13 ข้อ อาบัติอนิยต 2 ข้อ อาบัตินัลลัคคียปาจิตติย 30 ข้อ อาบัติปาจิตติย 92 ข้อ อาบัติปาฏิเทสนีย 4 ข้อ อาบัติเสขียวัตถ 75 ข้อ และหลักการคัดลินอธิการณิก 7 ข้อ

แต่ในที่นี้หมายถึงอาบัติที่เป็นสเดกัจฉา คือพอแก้ไขได้แม้มีชั้นตอนที่อยู่ยากได้แก่ อาบัติสังฆาทิเสส 13 ข้อเท่านั้นซึ่งมีขั้นตอนในการปฏิบัติมากมาย ทั้งนี้ก็เพื่อให้ภิกษุที่ต้องอาบัตินั้น ๆ จะได้เกิดการสำนึกและสำรวมระวังตัวต่อไปถือว่าเป็นการลงโทษทางสังคม คือการให้ออกจากหมู่คณะชั่วคราว เพื่อความบริสุทธิ์ผุดผ่องทั้งต่อตัวเองและสังคมสงฆ์โดยรวม

อีกอย่างหนึ่ง การที่ทรงมีพุทธบัญญัติในเรื่องนี้ก็เพื่อให้เห็นว่า คณะสงฆ์นั้นมีภิกษุอยู่ร่วมกันแบบพี่น้อง ปกครองกันเหมือนพ่อปกครองลูก หรือเคารพกันเหมือนศิษย์กับอาจารย์ ต้องสมัครมานาสมาศด้วยกัน เชื้อเพื่อต่อกันโดยธรรมวินัยในทุกโอกาส เช่น ลงร่ำทำน้ำที่เป็นอาจารยกรรมให้ปวารณา มานัตต์ อภัยทาน แก่ภิกษุที่ต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว เป็นต้น

สำหรับความเป็นมาของการอยู่ปวารณากรรมในสมัยพุทธกาลนั้น ก็มีหลักฐานปรากฏว่า สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันมหาวิหาร เมืองสาวัตถี ภิกษุทั้งหลายที่ต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วอยู่ปวารณากรรมอันดีในการกราบไหว้ เป็นต้น จนภิกษุผู้ปกติทั้งหลายต่างเพ่งโทษ คิดเสียว่า ภิกษุผู้อยู่ปวารณา ทำในเจตนาที่ผู้อื่นมากกราบไหว้ จึงนำเรื่องไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์จึงทรงให้ประชุมสงฆ์ สอบถาม เมื่อทรงทราบความจริง จึงทรงคิดเถียงว่า การที่ภิกษุอยู่ปวารณากรรมกระทำเช่นนั้น ย่อมเป็นไปเพื่อความไม่เสื่อมใสของผู้ที่ยังไม่เสื่อมใส และเป็นการทำลายความเลื่อมใสของผู้ที่เลื่อมใสอยู่แล้ว¹¹

¹¹ วิ.จ. (โท) 6/181/279.

2.2 สมุฏฐานแห่งการอยู่ปริวาสกรรม

การอยู่ปริวาสกรรมเป็นผลที่เกิดมาจากการที่ภิกษุล่วงละเมิดสิกขาบทที่พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ว่า เป็นอาบัติสังฆาทิเสส ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 13 สิกขาบท ดังต่อไปนี้ :-

สิกขาบทที่ 1 ความว่า ภิกษุปล่อยอุกเกะ (น้ำอสุจิ) เป็นไปด้วยความจงใจ เว้นไว้แต่ฝัน เป็นอาบัติสังฆาทิเสส คือ การที่ภิกษุมีความจงใจแก่งัดทำให้น้ำอสุจิเคลื่อนจากฐานแม่คั้แมลงวันกินอึ้ม ด้วยกิริยาที่ถึงพร้อมด้วยองค์ 3 คือ ความกำหนัด เจตนา และความพยายาม ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สิกขาบทที่ 2 ความว่า ภิกษุใดกำหนัดแล้ว มีจิตแปรปรวนแล้ว ถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม (ผู้หญิง) แม้เกิดในวันนั้น หรือจับมือกั้ติ จับช่องนม (มวยผม) กั้ติ อุบคัลล่ายวระฮันโธฮันหนึ่งกั้ติ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สิกขาบทที่ 3 ความว่า ภิกษุใด กำหนัดแล้ว มีจิตแปรปรวนแล้ว พุศเคาะ (เกี้ยว) มาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบ เหมือนชายหนุ่มพุศเคาะหญิงสาวด้วยวาจาพาดพิงมณฺเฑน (ร่วมประเวณี) ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สิกขาบทที่ 4 ความว่า ภิกษุใด กำหนัดแล้ว มีจิตแปรปรวนแล้ว กล่าวคุณแห่งการบำเรอการของคนในสำนักมาตุคาม ด้วยวาจาพาดพิงมณฺเฑนว่า น้องหญิง สตรีใดบำเรออยู่ประพฤติพรหมจรรย์ มีศีล มีกัลยาณธรรมเช่นเราด้วยธรรมนั้น นั้นเป็นยอดแห่งการบำเรอทั้งหลาย ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สิกขาบทที่ 5 ความว่า ภิกษุใดถึงความเป็นผู้ชักส่อ บอกความประสงค์ของปุรุชแก่สตรีกั้ติ บอกความประสงค์ของสตรีแก่ปุรุชกั้ติ ในความเป็นเมื่อยก็ตาม ในความเป็นชู้ก็ตาม โดยครบอาการ 3 อย่าง คือ การรับวาน การไม่บอก และการกลับมานบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สิกขาบทที่ 6 ความว่า ภิกษุผู้จะสร้างกุฏิอันหาเจ้าของมิได้ เจาะตนเองด้วยการขอรเขาเอง พึงสร้างให้ได้ประมาณ ประมาณในการสร้างกุฏินั้น คือ ความยาว 12 คืบพระอุคต* ซึ่งเท่ากับ 216 นิ้วหรือ 548 ซม. ความกว้าง วัดภายใน 7 คืบพระอุคต ซึ่งเท่ากับ 126 นิ้วหรือ 320 ซม. ในภาคทวารระบบเมตริก พึงนำภิกษุทั้งหลายไปเพื่อแสดงทั้ง ภิกษุเหล่านั้นพึงแสดง

* ในสมันตปาสาทิกา นาม วินยภูฏกถา (ชุดิโย ภาโ) หน้าที่ 68 กล่าวว่า 1 คืบพระอุคตเท่ากับ 18 นิ้ว ดังนั้น 12 คืบพระอุคตเท่ากับ 216 นิ้วหรือ 548 ซม. และ 7 คืบพระอุคตเท่ากับ 126 นิ้วหรือ 320 ซม.

ที่อื่นไม่มีผู้จองไว้ อันมีขานรอบ หากภิกษุสร้างกฎด้วยการขอเธอเอง ในที่อื่นมีผู้จองไว้ อันหาขานรอบมิได้ หรือไม่นำภิกษุทั้งหลายไปเพื่อแสดงที่หรือสร้างให้ล่วงประมาณ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สิกขาบทที่ 7 ความว่า ภิกษุจะให้สร้างวิหารใหญ่อันมีเจ้ารองเฉพาะตนเอง พึงนำภิกษุทั้งหลายไปเพื่อแสดงที่ ภิกษุเหล่านั้นพึงแสดงที่อื่นไม่มีผู้จองไว้ อันมีขานรอบ หากภิกษุให้สร้างวิหารใหญ่ในที่อื่นมีภิกษุจองไว้ อันหาขานรอบมิได้ หรือไม่นำภิกษุทั้งหลายไปเพื่อแสดงที่ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สิกขาบทที่ 8 ความว่า ภิกษุใดขัดใจ มีโทษะ ไม่แช่มชื่น ตามกัจจ ซึ่งภิกษุด้วยธรรม มีโทษถึงปาราชิก อันหามูลมิได้ ด้วยทนายว่า แม้อะไร เราจะยังให้เธอเคลื่อนจากพรหมจรรย์นี้ได้ ครั้นสมัยอื่นแต่นั้นอันผู้ใดผู้หนึ่งถือเอาตามกัจจ ไม่ถือเอาตามกัจจ แต่อธิกรณ์นั้นเป็นเรื่องหา มูลมิได้ และภิกษุอื่นจึงโทษะอยู่ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สิกขาบทที่ 9 ความว่าภิกษุใดขัดใจ มีโทษะ ไม่แช่มชื่น ถือเอาเอกเทศบางแห่ง แห่งอธิกรณ์อันเป็นเรื่องอื่นให้เป็นเพียงเสศ ตามกัจจซึ่งภิกษุ ด้วยธรรมอันหาโทษถึงปาราชิก ด้วยทนายว่า แม้อะไร เราจะยังเธอให้เคลื่อนจากพรหมจรรย์นี้ได้ ครั้นสมัยอื่นแต่นั้น อันผู้ใดผู้หนึ่งถือเอาตามกัจจ ไม่ถือเอาตามกัจจ แต่อธิกรณ์นั้นเป็นเรื่องอื่นโดยแท้ เอกเทศบางแห่ง เธอถือเอาพอเป็นเสศแล ภิกษุอื่นจึงโทษะอยู่ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สิกขาบทที่ 10 ความว่า ภิกษุจะเกียกกายเพื่อทำลายลงมีผู้พร้อมเพียงกัน หรือถือเอาอธิกรณ์อันเป็นเหตุแตกแยกกัน ยกย่องกันอยู่ ภิกษุนั้น อันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า ท่านอย่าได้จะเกียกกายเพื่อทำลายลงมีผู้พร้อมเพียง หรืออย่าได้ถือเอาอธิกรณ์อันเป็นเหตุแตกแยกกัน ยกย่องกัน ขอท่านจงพร้อมเพรียงด้วยสงฆ์ เพราะว่าสงฆ์พร้อมเพียงกัน ประจบกัน ไม่วิวาทกัน มีอุเทศเดียวกัน ย่อมอยู่ผาสุกแล ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่อย่างนี้ถึงยกย่องกันอยู่อย่างนี้ทีเดียว ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลาย พึงสวดสมณานุสณ (การสวดประกาศต่อหน้าสงฆ์เพื่อห้ามไม่ให้กระทำความผิด) จนกว่าจะครบ 3 จบ เพื่อให้สังฆกรรมนั้นเสีย พวกเธอถูกสวดสมณานุสณจนจะครบ 3 จบอยู่สังฆกรรมนั้นเสีย การสวดได้อย่างนี้นั้นเป็นการดี แต่ถ้าพวกเขาไม่สวดเสีย ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สิกขาบทที่ 11 ความว่า ภิกษุผู้ประพฤติตาม ผู้พูดเข้ากันของภิกษุนั้นแล 1 รูปบ้าง 2 รูปบ้าง 3 รูปบ้าง เธอทั้งหลายว่ากล่าวอย่างนี้ว่า ขอท่านทั้งหลายอย่าได้กล่าวคำอะไร ๆ ต่อภิกษุนั้น ภิกษุนั้นกล่าวถูกตามธรรมด้วย ภิกษุนั้นกล่าวถูกวินัยด้วย ภิกษุนั้นถือเอาความพอใจและความชอบใจของพวกเขาฟังเจ้าจึงกล่าว คำที่เธอกล่าวนั้น ย่อมควรแม้แก่พวกข้าพเจ้า ภิกษุเหล่านั้น อันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย อย่าได้กล่าวอย่างนั้น ภิกษุนั้นหาใช่ผู้

กล่าวถูกรวมไปด้วย ภิกษุทั้งหลายใช้ผู้กล่าวถูกวินัยไปด้วย การทำลายลงเสียจะได้รอบใจแม้แก่พวกท่าน ขอพวกท่านจงพร้อมเพรียงด้วยสงฆ์ เพราะว่าสงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ประสงค์กัน ไม่วิวาทกัน มีอุเทศเดียวกัน (ร่วมสังฆกรรมหรือลงอุโบสถพึงปฏิบัติร่วมกัน) ย่อมอยู่ผาสุกแล ภิกษุเหล่านั้น อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่อย่างนี้ ยังยกย่องอยู่อย่างนั้นทีเดียว ภิกษุเหล่านั้น อันภิกษุทั้งหลายพึงสวดสมณานุสาสน์จนกว่าจะครบ 3 จบ เพื่อให้สังฆกรรมนั้นเสีย หากเธอทั้งหลายถูกสวดสมณานุสาสน์จนจะครบ 3 จบอยู่สังฆกรรมนั้นเสีย การสละได้อย่างนี้ นับเป็นการดี หากเธอทั้งหลายไม่สละเสีย ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สิกขาบทที่ 12 ความว่า ภิกษุเป็นผู้มีสัตถุชาติแห่งความเป็นผู้ว่ายาก อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่ถูกรวมในสิกขาบททั้งหลายอันเนื่องในอุเทศ ทำตนให้เป็นผู้นั้นใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้ ด้วยกล่าวได้ว่า พวกท่านอย่าได้กล่าวอะไรต่อเรา เป็นคำตักเตือน เป็นคำชี้แจงตาม แม้เราก็จักไม่กล่าวอะไร ๆ ต่อพวกท่านเหมือนกัน เป็นคำตักเตือน เป็นคำชี้แจงตาม ขอพวกท่านจงงดเว้นจากการว่ากล่าวเราเสีย ภิกษุเหล่านั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านอย่าได้ทำตนให้เป็นผู้นั้นใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้ ขอท่านจงทำตนให้เรารู้ว่ากล่าวได้เถิด แม้ท่านจงว่ากล่าวภิกษุทั้งหลายโดยชอบธรรม แม้ภิกษุทั้งหลายก็จักได้ว่ากล่าวท่านโดยชอบธรรม เพราะว่า บริษัทของพระผู้มีพระภาคเจ้าฉันนี้ เจริญแล้วด้วยอาการอย่างนี้คือ ด้วยการว่ากล่าวซึ่งกันและกัน ด้วยคำเตือนกัน และการยังกันและกันให้ออกจากอาบัติ และภิกษุเหล่านั้นถูกภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่อย่างนี้ ยังยกย่องอยู่อย่างนั้นทีเดียว ภิกษุเหล่านั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงสวดสมณานุสาสน์จนกว่าจะครบ 3 จบ เพื่อให้สังฆกรรมนั้นเสีย หากเธอถูกสวดสมณานุสาสน์จนกว่าจะครบ 3 จบอยู่ สังฆกรรมนั้นเสียได้อย่างนี้ นับเป็นการดี หากเธอไม่สละเสีย ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สิกขาบทที่ 13 ความว่า ภิกษุเข้าไปอาศัยบ้านก็ดี นิคมก็ดี แห่งใดแห่งหนึ่งอยู่ เป็นผู้ประทุษร้ายคนฤๅ (เป็นผู้ประจบคนฤๅหรือยอมตัวให้เราใช้ เป้าต้น) มีความประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของเธอ เราได้เห็นอยู่ด้วย เราได้ยินอยู่ด้วย และตฤๅทั้งหลายอันเธอประทุษร้ายแล้ว เราได้เห็นอยู่ด้วย เราได้ยินอยู่ด้วย ภิกษุเหล่านั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านเป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของท่าน เราได้เห็นอยู่ด้วย เราได้ยินอยู่ด้วย และตฤๅทั้งหลายที่ถูกเธอประทุษร้ายแล้ว เราได้เห็นอยู่ด้วย เราได้ยินอยู่ด้วย ท่านจงหลีกเลี่ยงไปเสียจากอาวาสนี้ ท่านอย่าได้อยู่ในที่นี้ และภิกษุเหล่านั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงกล่าวอย่างนี้ พึงว่ากล่าวภิกษุเหล่านั้นอย่างนี้ว่า พวกภิกษุถึงความพอใจด้วย ถึงความขัดเคืองด้วย ถึงความหลงด้วย ถึงความกลัวด้วย ย่อมรับภิกษุบางรูป ย่อมไม่รับภิกษุบางรูป เพราะอาบัติเช่นเดียวกัน ภิกษุเหล่านั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า ท่านอย่าได้กล่าวอย่าง

นั้น ภิกษุทั้งหลายหาได้ถึงความพอใจไม่ หาได้ถึงความขัดเคืองไม่ หาได้ถึงความหลงไม่ หาได้ถึงความกลัวไม่ ท่านเองแล เป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของท่าน เราได้เห็นอยู่ด้วย เราได้ยินอยู่ด้วย และสกุลทั้งหลายที่ถูกเธอประทุษร้ายแล้ว เราได้เห็นอยู่ด้วย เราได้ยินอยู่ด้วย ท่านจงหลีกไปเสียจากชาวาสนี้ ท่านอย่าได้อยู่ในที่นี้ และภิกษุทั้งหลายที่ถูกภิกษุทั้งหลายพึงกล่าวอย่างนี้ ยังยกย่องอยู่อย่างนั้นเพียว ภิกษุทั้งหลาย พึงสวดสมณานุสาสน์จนครบ 3 จบ เพื่อให้สังกรรมนั้นเสีย หากเธอถูกสวดสมณานุสาสน์จนกว่าจะครบ 3 จบอยู่ สังกรรมนั้นเสียได้อย่างนี้ นับเป็นการดี หากเธอไม่เสีย ต้องอาบัติสังฆาทิเสส¹²

2.3 พุทธบัญญัติให้อยู่ปริวาสกรรม

การอยู่ปริวาสกรรมนั้น มิได้เป็นพุทธบัญญัติโดยตรง หากแต่เป็นพุทธประสงค์ที่ทรงให้ลงมือจัดการกันเอง เพราะคำว่าสังฆาทิเสนนั้นหมายความว่า หมวดยาบัติอันจำต้องปรารณาสงฆ์ ในกรรมเบื้องต้นและกรรมที่เหลือ¹³ หมายความว่า ภิกษุที่ต้องอาบิสังฆาทิเสสแล้ว ต้องเข้าไปหาคณะสงฆ์ตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไปเพื่อแจ้งให้สงฆ์ทราบ และรอปริวาสเป็นอันดับแรก จากนั้นจึงรอมานัดกับสงฆ์ตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไปอีก ส่วนขั้นตอนสุดท้ายก็คือ การรอรักษานัดต้องรอกับสงฆ์ตั้งแต่ 20 รูป ฉะนั้น ปริวาส จึงจัดเป็นกรรมในเบื้องต้น มานัด และรักษานัดจึงจัดเป็นกรรมที่เหลือ

อีกอย่างหนึ่ง บทว่า สังฆาทิเสส ความว่า คณะสงฆ์เท่านั้นที่สามารถให้ปริวาสเพื่ออาบิสนั้น ย่อมชักเข้าหาอาบิสนั้น ย่อมให้มานัด ย่อมเรียกเข้าพบได้ ไม่ใช่คณะมารูปด้วยกัน ไม่ใช่นุคคลผู้เดียว¹⁴ หมายความว่า ภิกษุรูปเดียวไม่สามารถทำได้ แม้แต่ภิกษุหลายรูป เช่น ใหภิกษุ 20 รูป ในวันออกรักษานัด ถ้าถือว่าเป็นคณะภิกษุหลายรูปก็ใช้ไม่ได้ ต้องถือว่าเป็นสงฆ์เท่านั้น จึงจะถูกต้องหรือเป็นทางการ เมื่อเป็นเช่นนั้น พระพุทธองค์จึงทรงมอบหมายสงฆ์ให้เป็นใหญ่โดยการไว้วิธีสวดสมณานุสาสน์หรือการสวดประกาศให้คณะสงฆ์รับทราบ ดังมีพุทธบัญญัติว่า “ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงสวดสมณานุสาสน์อย่างนี้ คือ ให้ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ สวดประกาศให้

¹² วิม.พ. (ไทย) 1/235-442/251-471.

¹³ วิ.อ. (ไทย) 2/11.

¹⁴ วิ.ป. (ไทย) 1/442/978.

ลงเฝ้ารับด้วยอุทิศจิตสุดถนอมวาจา คือ การสวดประกาศให้ทราบ 4 รอบ ว่า ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสสิกขาบทใดสิกขาบทหนึ่งทั้ง ๆ ที่รู้ แต่ปกปิดไว้เป็นจำนวนกี่วัน ภิกษุนั้นต้องอยู่ปริวาสด้วยความจำยอมเท่าจำนวนวันที่ปกปิดไว้นั้น ภิกษุอยู่ปริวาสแล้วก็ต้องประพฤติมานัตต่อไปอีก 6 คัน หลังจากนั้นถึงขั้นตอนของการออกธัมมาน โดยการนิมนต์พระสงฆ์ที่เป็นภิกษุปกติตั้งแต่ 20 รูปขึ้นไปให้ประชุมพร้อมกันในเขตสีมาหรือโรงอุโบสถ เพื่อให้คณะสงฆ์สวดธัมมาน ถือว่าเป็นการเรียกท่านเจ้าหมู่ และอยู่ในสังคมสงฆ์ได้ตามปกติต่อไป¹⁵

2.4 ประเภทของปริวาส

ปริวาสในพระพุทธศาสนานั้น หมายถึง การอยู่ชุดไว้ หรือการอยู่ประพฤติตามกฎที่ตั้งไว้ เป็นทั้งบทลงโทษแก่ผู้ที่เข้ามาบวชเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาแล้ว แต่ต่อมาไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส เมื่อต้องการจะเปลี่ยนตนจากโทษนั้นจึงควรอยู่ปริวาสกรรม นอกจากนั้นการอยู่ปริวาสยังถือเป็นบททดสอบความตั้งใจจริงของบุคคลที่จะเข้ามาบวชเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาอีกด้วย ฉะนั้น เมื่อว่าโดยประเภทแล้ว ปริวาสจึงมีอยู่ 2 ประเภท คือ

2.4.1 ปริวาสสำหรับภิกษุ หมายความว่า ภิกษุต้องอยู่ชุดไว้กรรมที่ตนเองทำขึ้นซึ่งเป็นขั้นตอนแรกสุดของการประพฤติวิฐานวิธี หรือการอยู่ปริวาสกรรม เพื่อออกจากอาบัติสังฆาทิเสส ในกรณีที่ต้องอาบัติแล้วปกปิดไว้จะเป็นกี่วันกี่คันก็ตาม จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของปริวาสแต่ละชนิดอย่างเคร่งครัด ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) อัปปัจฉัจฉินปริวาส หมายถึงปริวาสสำหรับภิกษุที่ต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วไม่ได้ปิดบังเอาไว้ บอกกล่าวแก่คณะสงฆ์ เพื่อขอมานัตแล้วประพฤติไป 6 ราตรี โดยไม่ต้องขอปริวาสแล้วประพฤติก่อนแต่ประการใด วิธีการนั้นก็คือ เข้าไปหาสงฆ์ตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไป โดยทำผ้าเช็ดหน้า กราบท่านแล้วพียงนั่งกระพริบ ประนมมือกล่าวคำขอมานัต โดยสมควรแก่อาบัติที่ตนเองต้อง ถ้าต้องตัวเดียวก็พียงกล่าวขอมานัตเพื่ออาบัติตัวเดียว ถ้าต้อง 2 ตัวขึ้นไป พียงขอแบบประมวลตามจำนวนเพื่ออาบัติเหล่านั้น ลำดับนั้น ภิกษุรูปหนึ่งผู้ฉลาดสามารถพึงสวด

¹⁵ วิม.พ. (ไทย) 1/442/978.

ประกาศเพื่อให้มนต์แก่ภิกษุนั้น ด้วยอุตติงคสูตรกรณวจา เมื่อจบอนุสาสนาหรือการสวดรอบที่ 3 แล้ว ภิกษุนั้น ก็ชื่อว่า มนต์ตจาภิระ คือผู้ประพุดิมนต์โดยสมบูรณ์ เพื่อก้าวไปสู่ขั้นตอนสุดท้ายของการประพุดิฏฐานวิธี คือ การอัชฌาณ ต่อไป^{๒๕}

2) ปฏิจันนปริวารส หมายถึง ปริวารสำหรับภิกษุที่ต้องอาบัติสังฆาภิเสกแล้วปกปิดเอาไว้ โดยไม่มีการประมวลอาบัติเข้าด้วยกันแล้วประพุดิปริวารสวดเดียวไปเลย แต่มีข้อกำหนดว่า ภิกษุรูปใดต้องอาบัตินี้จะปกปิดไว้กี่วันที่คืนก็ตาม ต้องอยู่เท่าจำนวนวันและคืนนั้น ถ้าต้องวันเดียวแล้วปิดไว้วันเดียว เรียกว่า เอกาหปฏิจจันนาบัตติ พอวันหลังก็บอกแก่คณะสงฆ์และสงฆ์ 4 รูปให้ปริวารแก่ภิกษุนั้นเพียงวันเดียว^{๒๖} แต่ปัญหานี้มีที่สืบสนอยู่ ตรงที่ปรากฏในคัมภีร์ปริวารว่า ภิกษุอยู่ปริวารสปกปิดอาบัติไว้ 1000 ราตรี จะอยู่ปริวารสเพียง 10 ราตรี ก็พ้นจากอาบัติได้^{๒๗} นอกจากนั้นปัญหานี้ยังได้รับการอ้างอิงถึงคัมภีร์ชั้นอรรถกถาเช่นกันว่า วุคคหุมีเจต ทสสส รุคคิสส อปาคุติโย จาหิควาน ทสสรุคคิโย วสิควาน มุญญะยปราริชาสิโก ปณฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺนิตาติฯ ซึ่งแปลว่า จริงอยู่ แม้คัมภีร์ พระผู้มีพระภาคเจ้าก็ได้ตรัสไว้แล้วว่า ภิกษุอยู่ปริวารสเพราะปกปิดอาบัติ 1000 ตัวเขาได้ครบ 100 ราตรี จะอยู่ปริวารสเพียง 10 วัน ก็สามารถพ้นได้ ปัญหานี้ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว^{๒๘} ฉะนั้นในชั้นอรรถกถา ถ้ายังเป็นปัญหาอยู่ก็ให้ถือเอาพระบาลีส่วน ๆ จะสมควรกว่า คือว่า เมื่อต้องอาบัติแล้วปิดไว้กี่ราตรีกี่ตาม ต้องอยู่ปริวารสตามจำนวนราตรีที่ปกปิดไว้ แม้ว่าปกปิดไว้นานกว่า 60 ปี ก็ต้องอยู่เท่านั้นตามพุทธดำรัสที่ว่า ... สจฺจ เอกาหปฏิจจันนํ เอกสญฺญีลลํจปรปฏิจจณฺณนฺตฺวา ตโต วา ภิกฺขุโย วุตฺวา โยธนา ภาสทฺททาฯ ความว่า ถ้าต้องอาบัติสังฆาภิเสกแล้วปิดไว้วันหนึ่งก็ต้องอยู่ปริวารสวันหนึ่ง ... ปิดไว้นานกว่า 60 ปี ก็ต้องประกอบการสวดกรณวจาให้ตามนั้น^{๒๙} แต่สำหรับการนับวันเข้าเป็นจำนวนนั้น ท่านกำหนดไว้ว่า ถ้ายังไม่ครบ 15 วัน ให้นับเป็นวัน ถ้าครบ 15 วันท่านให้นับเป็น 1 ปิกขุ ถ้าเกิน 1 ปิกขุ แต่ยังไม่ถึง 2 ปิกขุ ท่านให้นับเป็นวัน ถ้าเต็ม 2 ปิกขุ ท่านให้นับเป็น 1 เดือน ถ้าเกินเดือนขึ้นไปจะเป็นวันหรือปิกขุก็ตาม ท่านให้นับว่าเป็น 1 เดือนกับจำนวนวันหรือจำนวนปิกขุนั้น แต่ถ้าเกินปิกขุขึ้นไปให้นับ

^{๒๕} จ.จ. (ไทย) 6/97/192.

^{๒๖} จ.จ. (ไทย) 6/102/197.

^{๒๗} จ.อ. (บาลี) 3/312.

^{๒๘} จ.อ. (บาลี) 3/312.

^{๒๙} จ.อ. (บาลี) 3/303.

เป็นอดีตเรกบักซ์ (มากกว่า 15 วัน) หรือตัวฟัน 1 เดือนขึ้นไป ท่านให้นับว่าเป็นอดีตเรกมาด (มากกว่า 1 เดือน) จนกว่าจะครบ 1 ปี

3) สุธธันตปวิวาส หมายถึง ปริวารลสำหรับภิกษุที่ต้องอาบัติหลายตัวและหลายครั้ง จนจำจำนวนตัวและจำนวนครั้งไม่ได้ หรือจำได้เพียงบางส่วนเท่านั้น บางครั้งก็ปิดไว้ บางครั้งก็ไม่ได้ปิดไว้ ท่านให้ขอปริวารลแบบประมวลจำนวนอาบัติและจำนวนวันเข้าด้วยกัน แล้วประพฤติ ปริวารลไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะมีเห็นว่าบริสุทธิ์ จึงให้มานัตต์ และประพฤติมานัตต์ต่อไปจนได้ ขัณฑาน ดังหลักฐานปรากฏว่า ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว ไม่รู้ที่สุดแห่ง อาบัติ ไม่รู้ที่สุดแห่งราตรี ระลึกที่สุดอาบัติไม่ได้ ระลึกที่สุดราตรีไม่ได้ ลงสัยในที่สุดแห่งอาบัติ ลงสัยในที่สุดแห่งราตรี ฯ ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าขอปริวารลจนกว่าจะบริสุทธิ์เพื่ออาบัติเหล่านั้นจะ เสงฆ์²¹

เนื่องจากสุธธันตปวิวาสค่อนข้างจะมีเงื่อนไขมากอย่างนี้ ท่านจึงแบ่งสุธธันตปวิวาส ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

- ก. รูปสุธธันตปวิวาส แปลว่า สุธธันตปวิวาสอย่างเล็กน้อย โดยใจความก็คือ เป็นปริวารลสำหรับภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวและหลายครั้ง แต่ครั้ง กับปิดไว้ ถึงอย่างนั้นก็พอจำจำนวนอาบัติจำนวนราตรี และจำนวนครั้งได้บ้าง บางส่วน ต้องขอปริวารลแบบรูปสุธธันตปวิวารลนี้
- ข. มหาสุธธันตปวิวาส แปลว่า สุธธันตปวิวาสอย่างยิ่งใหญ่ ได้แก่ปริวารลสำหรับ ภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว หลายราตรี และหลายครั้ง แล้วปิดไว้ นานจนไม่สามารถจะจดจำจำนวนอาบัติ จำนวนราตรี และจำนวนครั้งได้ จึง ต้องขอปริวารลแบบมหาสุธธันตปวิวารลนี้

ปัญหาเมื่ออยู่ว่า ถ้าจำไม่ได้เลยจะทำอย่างไร ? ท่านก็มีทางออกให้ว่า ผู้จำจำนวน อาบัติไม่ได้ให้ประมวลเข้าเป็นสัมพัลาคือ อาบัติหลายตัวก็ได้ แต่ผู้จำจำนวนราตรีไม่ได้ก็ให้กะ ดูว่า ตนเองบรรพชานานเท่าใดจึงต้องอาบัติ เมื่อทราบแล้วก็กำหนดว่า ตั้งแต่บรรพชจนถึงต้อง อาบัตินั้นตนเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่นับถอยหลังจากนั้นไปจนถึงการอยู่ปริวารลในปัจจุบันเป็นเวลากี่วัน กี่เดือน และกี่ปีก็ตาม ต้องอยู่ปริวารลตามจำนวนวัน เดือนและปีนั้น²²

²¹ วิ.จ. (ไทย) 6/156/255.

²² วิ.ธ. (ไทย) 3/458.

4) สโมธานปริวาส แปลว่า ปริวาสสำหรับประมวลอาบัติสังฆาทิเสส จำนวนราตรี และจำนวนครั้งที่ต้องอาบัติเข้าด้วยกัน ซึ่งมีเงื่อนไขที่แตกต่างจากอุทฺธมฺมคปริวาสข้างต้นนั้น ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงแปลสโมธานปริวาสออกเป็น 3 อย่างคือ

ก. โสธานสโมธานปริวาส หมายถึง ปริวาสสำหรับอาบัติที่ปิดได้มากกว่าตัวเดียว มีวันที่ต้องอาบัติและปกปิดไว้เท่ากัน เช่น ต้องอาบัติ 2 ตัว แต่ตัวที่ปิดไว้ครั้งละ 5 วัน อย่างนี้ต้องขอปริวาสแบบโสธานสโมธานปริวาส เพื่อประมวลอาบัติและราตรีเข้าด้วยกัน แล้วอยู่ปริวาสเพียง 5 วันเท่านั้น²³

ข. อัคคสโมธานปริวาส หมายถึง ปริวาสสำหรับอาบัติที่มากกว่าตัวเดียว แต่มีวันที่ต้องแล้วปกปิดไว้ไม่เท่ากัน เช่น ต้องอาบัติ 3 ครั้ง ๆ หนึ่งปิดไว้ 3 วัน อีกครั้งหนึ่งปิดไว้ 5 วัน และอีกครั้งหนึ่งก็ปิดไว้ 7 วัน ในกรณีนี้ต้องขอปริวาสแบบอัคคสโมธานปริวาส เพื่อประมวลอาบัติ และราตรีเข้าด้วยกันแล้วอยู่ปริวาสเท่าจำนวนวันหรือราตรีที่มากที่สุด ในที่นี้ คือ 7 วันนั่นเอง²⁴

ค. มิสฺสทกสโมธานปริวาส หมายถึง ปริวาสสำหรับอาบัติที่ต่างวัดถูกกัน เช่น ต้องสังกัจจณิกา (ทำน้ำอสุจิเคลื่อน) และกายสังสัคคะ (จับต้องกายหญิง) จะมีวันที่ปิดไว้เท่ากันหรือไม่ก็ตาม จะต้องขอปริวาสแบบมิสฺสทกสโมธานปริวาสนี้เท่านั้น²⁵

2.4.2 ปริวาสสำหรับคฤหัสถ์ หมายถึง คฤหัสถ์ที่มีความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มีความปรารถนาที่จะเข้ามาบวชเป็นภิกษุ จะมีชื่อเรียกเฉพาะ และมีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

ติดิยปริวาส หมายถึง ปริวาสที่ให้แก่มคฺคฤหัสถ์ที่เป็นเดียเรยิย คือ บุคคลทั่วไปภายนอกศาสนาหรือไม่ได้บวชถือพระรัตนตรัย ได้แก่พระพุทฺธเจ้า พระอรหัน และ พระสงฆ์ว่าเป็นภริยาที่ทิ้ง แต่ต่อมาพวกเดียเรยิยเหล่านี้ได้ทิ้งธรรมจากพระพุทธองค์บ้าง จากสาวกบ้าง แล้วเกิดศรัทธาใคร่จะเข้ามาบวชบวชถือพระพุทธศาสนา โดยเป็นคฤหัสถ์เช่นเดิม ตลอดจนถึงการเข้ามาบวชเป็นพระภิกษุต่อไป ในการนี้พระพุทธองค์ทรงเห็นควรที่จะให้คนเหล่านั้นได้บวชบวชเสียก่อนเป็นเวลา 4 เดือน ดังมีเรื่องปรากฏในพระบาลีมหาวิงค์ว่า สมัยนั้น ภิกษุผู้เคยเป็นอัญญเดียเรยิยถูกพระอุปัชฌาย์ว่ากล่าวโดยชอบธรรมได้ได้เถียงพระอุปัชฌาย์ แล้วไปเจ้าตัวยึดถือดียิ่งดังเดิมแล้วกลับมาขออุปสมบทกับภิกษุอีก ภิกษุทั้งหลายจึงกราบทูลเรื่องนั้นกับพระผู้มีพระภาคเจ้า

²³ วิ.ธ. (ไทย) 3/459.

²⁴ วิ.ฐ. (ไทย) 6/134/283.

²⁵ วิ.ธ. (ไทย) 3/461.

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่เคยเป็นอัญญเดียรติย์ถูกพระ
อุปัชฌาย์ว่ากล่าวโทษขบธรรมเนียม ได้ได้เถียงพระอุปัชฌาย์ แล้วไปเข้าวัดที่เคยดีก็ตั้งเดิมมาแล้ว
ละไม่ได้จึงให้อุปสมบท ภิกษุทั้งหลาย แม้ผู้ขึ้นที่เคยเป็นอัญญเดียรติย์ หวังบรรพชาอุปสมบทใน
พระธรรมวินัยนี้ ก็ให้ผู้ขึ้นอยู่ปริวาส 4 เดือนก่อน”

วิธีให้ติตติยปริวาส

ภิกษุทั้งหลาย ก็แสดงวิธีให้ติตติยปริวาสอย่างนี้ ก่อนอื่นพึงให้กุลบุตรที่เคยเป็น
อัญญเดียรติย์ปลงผมและหนวด ให้ครองผ้ากาสาละ ให้ห่มผ้าเชวียงบ่าข้างหนึ่ง ให้กราบเท้า
ภิกษุทั้งหลาย ให้นั่งกระหย่ง ให้ประนมมือแล้วตั้งว่า เธอจงกล่าวอย่างนี้ แล้วให้ว่าสรณคมน์
ดังนี้

พุทฺธํ สรณํ คจฺจามิ

ธมฺมํ สรณํ คจฺจามิ

สงฺฆํ สรณํ คจฺจามิ

พุทฺธิมฺปิ พุทฺธํ สรณํ คจฺจามิ

พุทฺธิมฺปิ ธมฺมํ สรณํ คจฺจามิ

พุทฺธิมฺปิ สงฺฆํ สรณํ คจฺจามิ

คตฺติมฺปิ พุทฺธํ สรณํ คจฺจามิ

คตฺติมฺปิ ธมฺมํ สรณํ คจฺจามิ

คตฺติมฺปิ สงฺฆํ สรณํ คจฺจามิ

ภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรที่เคยเป็นอัญญเดียรติย์ขึ้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าเชวียงบ่า
ข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุทั้งหลาย นั่งกระหย่ง ประนมมือ กล่าวคำขอติตติยปริวาส ดังนี้

คำขอติตติยปริวาส

อหิ ภานฺเต อญฺญตฺติตฺติยปฺพุทฺโธ อิมฺสฺมि ญฺมมฺวินฺนเย อากฺขรามี อุปลมฺปติ โสหิ ภานฺเต
สงฺฆํ จตุตาโร มาเถ ปริวาสํ ยาจามิ ฯ

พุทฺธิมฺปิ อหิ ภานฺเต อญฺญตฺติตฺติยปฺพุทฺโธ อิมฺสฺมิ ญฺมมฺวินฺนเย อากฺขรามี อุปลมฺปติ
โสหิ ภานฺเต สงฺฆํ จตุตาโร มาเถ ปริวาสํ ยาจามิ ฯ

4. เป็นผู้มีความสนใจในการศึกษาพระธรรมวินัย ชอบไตร่สวนพจนานาม และเข้าใจได้ในเรื่องของศีล เรื่องจิต ตลอดจนถึงเรื่องปัญญา
5. เป็นผู้พอใจ ชอบใจ และรำเริงยินดี เมื่อมีผู้ว่ากล่าวตักเตือนครูที่เคยเป็นอริยเดียรธีย์คนเดิมของตน รวมทั้งความคิด ความชอบ และหลักความเชื่อถือของครูนั้นด้วย
6. เป็นผู้ไม่พอใจ ไม่ชอบใจ และไม่รำเริงยินดี เมื่อมีผู้ว่ากล่าวตักเตือนพระรัตนตรัย

เมื่ออุลลภุคานั้น ประพฤติได้เช่นนี้แล้ว คณะสงฆ์สมควรให้อุปสมบท^{๒๖}

ส่วนปัญหาที่ว่า บุคคลเช่นไรที่จัดเป็นเดียรธีย์ ในพระบาลีกำหนดไว้ว่า ศฤค ติตถีย ปริวาโส นิคฺขุรธาติกาณเฆว ทาตฺตุโห น อญฺเญสํ ฯ ซึ่งแปลว่า ติตถียปริวาสในพระบาลีนั้น พึงให้แก่อริยเดียรธีย์ชาตินิคณห์เท่านั้น ไม่ควรให้แก่บุคคลเหล่านั้น ฯ^{๒๗}

แต่พระอรรถกถาจารย์ท่านก็แก้ต่อไปอีกว่า อญฺมฺปน นคฺคปริหารกฺขเสว อาชีวกฺกลฺลวาทาตฺตุโห ฯ ความว่า ก็ ติตถียปริวาสนี้ ควรให้แก่อาชีวก (นักบวชที่มุ่งล่าละไวยะเชิงป่าช้าบนผืนเดียว ส่วนช้างล่าเป็ลือยหมด) หรืออเจลก (นักบวชที่เป็ลือยกายทั้งหมด) ผู้เป็นปริหารกซึ่งเป็ลือยเท่านั้น ฯ ความอีกตอนหนึ่งว่า โย ปน อญฺเญปิ นนฺธิ ปทุพฺพิชฺสํโหฺโห อากฺขจฺติ ... ตลฺลจฺจฺจฺตาโร มาเส ปริวาโส ทาตฺตุโห ความว่า ส่วนเดียรธีย์แม้คนอื่นใด ไม่เคยบวชในพระศาสนา นี้ย่อมมา... ควรให้ปริวาส 4 เดือนแก่ผู้นั้น ฯ^{๒๘}

ส่วนในฎีกาสารัตถ์ที่ปณี ท่านชี้ให้เห็นลักษณะของอาชีวกและอเจลกไว้ว่า อาชีวกโกอุปรี เอกเมว วุตฺติ อุปฺปจฺเจ ปเวเสตฺวา ปริทฺหติ เหฏฺฐา นคฺโค อเจลกิ สจฺเจนสฺสทฺทํ นคฺโค เทว ฯ ความว่า อาชีวกได้แก่บุคคลที่มุ่งล่าละไวยะเชิงป่าช้าบนผืนเดียว ส่วนช้างล่าเป็ลือย อเจลกจะได้แก่คนที่เป็ลือยกายทั้งหมดนั่นเอง ฯ

ฉะนั้น เมื่อพิจารณาตามความนี้ เป็นอันว่าท่านยกเว้นนักบวชประเภทอื่น เช่น คามส และปริหารก เป็นต้น ดังกรณีของคู่ศิครลวาก ซึ่งเคยเป็นปริหารกมาก่อน แต่ไม่ปรากฏว่าท่านทั้ง 2 ได้อยู่ปริวาส 4 เดือนก่อนที่จะเข้ามาบวช ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพวกท่านจัดอยู่ในจำพวก สันสกตคิสังฆา คือผู้ที่มุ่งหน้าเข้ามาเพื่อสอบถามปัญหา โดยมีคิสังฆาเป็นประธาน หรือมี

^{๒๖} วิ.มพ. (ไทย) 4/86/137.

^{๒๗} วิ.ธ. (ไทย) 3/38.

^{๒๘} วิ.ธ. (ไทย) 3/82.

สาวกบารมีที่แก่รอบเต็มที่แล้ว แต่ที่จัดให้อยู่ปริวาสนั้น คงจะเป็นคนนอกศาสนาที่มีความเห็นผิดที่เฝ้ายากที่สุด ซึ่งเรียกว่า นีลคมิจจาภิกขุ เช่นกรณีของสภิกขาทาหมณ์ ผู้ดูแลนันทะพุทธเจ้า

อย่างไรก็ดี ควรระลึกเอาตามพระบาลีจะเหมาะสมกว่า เพราะในความหมายที่ท่านใช้ ในพระบาลีนั้นดูเหมือนว่าจะไม่ได้หมายเอาเฉพาะอาชีวก และอเจลก เท่านั้น แต่หมายถึงผู้ที่นับถือศาสนาอื่นทั้งที่เป็นนักบวชหรือคฤหัสถ์ก็ตาม และที่สำคัญท่านเหล่านั้นจะต้องเป็นนีลคมิจจาภิกขุคือผู้ที่กลับใจได้ยาก เท่านั้น

2.4.3 ขั้นตอนและเงื่อนไขการอยู่ปริวาสกรรม

1) ปริวาส หมายถึง การอยู่ระงับ ซึ่งถือว่าเป็นเงื่อนไขแรกที่ต้องปฏิบัติ ตามปริวาสแต่ละชนิด ซึ่งมีอยู่ 4 อย่าง แต่เนื่องจากข้อบัญญัติฉบับปริวาส หมายถึง การอยู่ปริวาสสำหรับภิกษุที่ต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วไม่ได้ปัดป้องเอาไว้ แต่ไปบอกกล่าวแก่คณะสงฆ์โดย พระพุทธองค์จึงไม่ทรงให้อยู่ประพฤติปริวาสก่อน หากแต่ทรงอนุญาตให้คณะสงฆ์ให้มานัตแก่ภิกษุนั้นเลย ฉะนั้นจึงเป็นอันตกลงว่าการประพฤติปริวาสนั้นมีอยู่ 3 อย่าง คือ

ก. ปฏิจันณปริวาส คือ ปริวาสที่พึงให้แก่ภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วปัดป้องไว้ ในการปฏิบัติขั้นแรกคือ ต้องเข้าไปหาสงฆ์โดยพร้อมด้วยของป่า ให้เท่าภิกษุผู้แก่กว่า นั่งกระหย่ง ประครองอัญฐี แล้วกล่าวคำขอปฏิจันณปริวาส ดังนี้

คำขอปฏิจันณปริวาส

อหิ ภนฺเต เอกิ อปาปฺตึ อปาปฺซึ ตถฺยเจตฺตํ สุกฺกวิสฺสุทฺธิ อเภาทปฺปิจฺจนฺนํ โสหิ ภนฺเต ตงฺมํ เอกิสฺสลา อปาปฺตฺติยา ตถฺยเจตฺตํ สุกฺกวิสฺสุทฺธิยา อเภาทปฺปิจฺจนฺนํ อเภาทปริวาสํ ยาจามิ ฯ

อหิ ภนฺเต.... โสหิ ทุตฺติยมฺปิ ภนฺเต ตงฺมํ....ยาจามิ ฯ

อหิ ภนฺเต.... โสหิ ตติยมฺปิ ภนฺเต ตงฺมํ....ยาจามิ ฯ

ลำดับนั้น ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์รับทราบด้วยญัตติจุตุตถกรรมวาจา ดังนี้

กรรมวาจาให้ปัจจัยนบปริวาส

สุณาสฺว เม ภนฺเต สจฺโฆ อหํ อิตฺตณฺนาโม ภิกขุ เภกํ อปาปฺตํ อปาปฺปํ สลฺเจตฺตนิกํ
 สุกฺกวิสสุตฺตํ เอกาทสฺสปีจณฺณํ โส สจฺจํ เอภิสฺสา อปาปฺตฺติยา สลฺเจตฺตนิกาย สุกฺกวิสสุตฺตํ
 เอกาทสฺสปีจณฺณาย เอกาทสฺสปีจณฺณํ ยาจํติ ยถิ สจฺจสฺส ปตฺตกฺกธฺตํ สจฺโฆ อิตฺตณฺนามสฺส
 ภิกขุโน เอภิสฺสา อปาปฺตฺติยา สลฺเจตฺตนิกาย สุกฺกวิสสุตฺตํ เอกาทสฺสปีจณฺณาย เอกาทสฺสปีจณฺณํ
 ททฺเธยฺย เอสา ณฺตฺติฯ

สุณาสฺว เม ภนฺเต สจฺโฆ อหํ อิตฺตณฺนาโม ภิกขุ เภกํ อปาปฺตํ อปาปฺปํ สลฺเจตฺตนิกํ
 สุกฺกวิสสุตฺตํ เอกาทสฺสปีจณฺณํ โส สจฺจํ เอภิสฺสา อปาปฺตฺติยา สลฺเจตฺตนิกาย สุกฺกวิสสุตฺตํ
 เอกาทสฺสปีจณฺณาย เอกาทสฺสปีจณฺณํ ยาจํติ สจฺโฆ อิตฺตณฺนามสฺส ภิกขุโน เอภิสฺสา อปาปฺตฺติยา
 สลฺเจตฺตนิกาย สุกฺกวิสสุตฺตํ เอกาทสฺสปีจณฺณาย เอกาทสฺสปีจณฺณํ เทติ ยถฺสฺสยลฺมโธ รมฺติ
 อิตฺตณฺนามสฺส ภิกขุโน เอภิสฺสา อปาปฺตฺติยา สลฺเจตฺตนิกาย สุกฺกวิสสุตฺตํ เอกาทสฺสปีจณฺณาย
 เอกาทสฺสปีจณฺณํ ทนํ โส สุตฺตมฺสฺส ยถฺส นกฺรรมฺติ โส ภเวยฺยฯ

พุทฺธิมฺปิ เอตมฺสฺสํ วทามิ สุนฺดาตุ...ฯ

คตฺติมฺปิ เอตมฺสฺสํ วทามิ สุนฺดาตุ...ฯ

ทินฺโน สจฺเจน อิตฺตณฺนามสฺส ภิกขุโน เอภิสฺสา อปาปฺตฺติยา สลฺเจตฺตนิกาย สุกฺกวิสสุตฺตํ
 เอกาทสฺสปีจณฺณาย เอกาทสฺสปีจณฺณํ รมฺติ สจฺจสฺส คตฺตมา สุตฺตํ เอวเมตํ อวชยามิฯ

คำสมาทานปัจจัยนบปริวาส

ปริวาสํ สมาทียามิ วตฺตํ สมาทียามิฯ

พุทฺธิมฺปิ ปริวาสํ สมาทียามิ วตฺตํ สมาทียามิฯ

คตฺติมฺปิ ปริวาสํ สมาทียามิ วตฺตํ สมาทียามิฯ

คำบอกปัจจัยนบปริวาส

อหํ ภนฺเต เภกํ อปาปฺตํ อปาปฺปํ สลฺเจตฺตนิกํ สุกฺกวิสสุตฺตํ เอกาทสฺสปีจณฺณํ โส
 สจฺจํ เอภิสฺสา อปาปฺตฺติยา สลฺเจตฺตนิกาย สุกฺกวิสสุตฺตํ เอกาทสฺสปีจณฺณาย เอกาทสฺสปีจณฺณํ

ชาจี ศุภล เม ธงโธ เอกิสุสา อาปคฺติยา สดเจตนิกาเย สุกกวิสสุตฺติยา เอกาทสปฏิจุจนฺนาเย
เอกาทสปริวาสี อทาลิ โสที ปริวาสานิ เวทยามหิ ภนฺเต เวทียคฺคิ มํ ธงโธ อาเรทุ ฯ

คำเก็บปฏิจุฉันนปริวาส

วคฺคํ นิกุชิปามิ ปริวาสํ นิกุชิปามิ ฯ

หุตฺติยมฺปิ วคฺคํ นิกุชิปามิ ปริวาสํ นิกุชิปามิ ฯ

คตฺติยมฺปิ วคฺคํ นิกุชิปามิ ปริวาสํ นิกุชิปามิ ฯ

ปฏิจุฉันนปริวาสที่นำมาเป็นตัวอย่างนี้ เป็นเรื่องของพระภิกษุรูปหนึ่งที่ไม่ปรากฏนาม โดยจะต้องอาบัติสังฆาทิเสสด้วยเหตุที่มีชื่อว่า สดเจตนิกา สุกกวิสสุตฺติ (แก้ล้างทำให้น้ำอสุจิเคลื่อน) ซึ่งเมื่อต้องแล้วก็ปิดไว้เพียง 1 วันเท่านั้น จึงขอปริวาสเพื่ออาบัตินั้นที่ปิดไว้วันเดียว

ถ้าในกรณีที่ถูกขมึนนามปรากฏโดยเฉพาะก็ต้องใส่ชื่อท่านลงไปในเวลาสวดให้กรรมวาจาตรงตำแหน่ง อิตฺตุนฺนาโม ถ้าท่านต้องอาบัตินั้นอะไรก็ได้ชื่ออาบัตินั้นไปในช่อง สดเจตนิกา สุกกวิสสุตฺติ และถ้าท่านปิดไว้กี่วันก็ใส่ลงในช่องว่า เอกาทสปฏิจุจนฺนา ถ้าปิดไว้ 2 วัน จนถึง 14 วัน ก็ให้บอกว่ ทูริหปฏิจุจนฺนํ... คีหป... จสฺสพ... ปญฺจาหป... จาหป... คตฺตคาหป... อญฺญาหป... นวาทป... ทสาหป... เอกาทสาหป... ทูวาทสาหป... เกระสาหป... จุทฺทสาหปปฏิจุจนฺนํ

สำหรับอาบัตินั้นที่ปิดไว้ 15 วัน ก็แสดงคำสวดประกอบว่า ปกฺขปฏิจุจนฺนํ ตั้งแต่ 15 วัน จนถึงวันที่ 29 ก็แสดงคำสวดว่า อติเรกปฏิจุจนฺนํ ถ้า 30 วัน ก็แสดงคำสวดว่า มาสปฏิจุจนฺนํ ถ้าเกิน 1 เดือนแต่ไม่ถึง 2 เดือนก็แสดงคำสวดว่า อติเรกมาสปฏิจุจนฺนํ เมื่อครบ 2 เดือนก็แสดงคำสวดว่า ทูริหมาสปฏิจุจนฺนํ เป็นต้น

เมื่อครบ 1 ปี ก็แสดงคำสวดว่า เอกสัวฺจฺจปฏิจุจนฺนํ และเมื่อครบ 60 ปี ก็แสดงคำสวดว่า สหฺสริสัวฺจฺจ, หรือถ้ามากกว่านั้น ก็แสดงว่า อติเรกสหฺสริสัวฺจฺจปฏิจุจนฺนํ ดังนี้

แต่ถ้าเป็น อาบัตินั้น 2 ตัว หรือ 3 ตัว ก็กล่าวว่ เทว อาปคฺติโย คฺคิโส อาปคฺติโย แต่ที่เกินกว่านั้น จะเป็น 100 ตัวหรือ 1000 ตัวก็ตาม สมควรแสดงคำสวดว่า สมฺพุทฺธา (มาก)

ในอาบัตินั้นมีวัตถุต่าง ๆ กัน ก็แสดงคำสวดประกอบด้วยอำนาจวัตถุอย่างนี้ อาทิ ภนฺเต สมฺพุทฺธา อาปคฺติโย อาปจฺฐี เอกํ สุกกวิสสุตฺติ เอกํ ภายลลฺลคฺคํ เอกํ พฺยจุลฺลํ วาจี

เป็นต้น หรือด้วยอำนาจแห่งการระบุจำนวนวันหรือชาติหรืออย่างนี้ว่า อาทิ ภนฺเต สมฺพุทธา
สฺมาทิสฺสา อาปตฺติโย อาปฺบุชฺชึ นานาวตฺตกาโย เอภาทปฏิจฺจนฺนาโย เป็นต้น”²⁹

การแต่งกรรมวาจาเพื่อสวดประกอบให้เหมาะสมแก่ปริวาสที่รื้อนั้นเป็นความสามารถ
ของพระกรรมวาจาจารย์ที่พึงทำได้ เพราะท่านอนุญาตไว้ว่า อิทฺถุณฺนิ สทฺทฺมุปี ปริวาสาทิกิ
วินยกฺกมฺมิ วตฺตฺวเสณ โคตฺตฺวเสณ อาปตฺติวเสณ ฯ กาคํ วฏฺฏติ ฯ ความว่า จึ่งอยู่วินัยกรรมมี
ปริวาสกรรมเป็นต้น แม้ทั้งหมดทั้งปวงนี้ สมควรแม้ที่จะแต่งกรรมวาจาสวดประกอบด้วยอำนาจ
วัตถุ ด้วยอำนาจโคตร ด้วยอำนาจเชื้อและด้วยอำนาจแห่งอาบัติ ฯ

อีกอย่างหนึ่ง การแต่งกรรมวาจาประกอบนั้น ท่านมอบอำนาจให้พระวินัยธรเป็น
ใหญ่ในการดำเนินการ ดังพระอรรถกถาจารย์กล่าวไว้ว่า อาปตฺติ นาม ปฏิจฺจนฺนา วา โหติ
อฺปฺปฏิจฺจนฺนา วา สมา วา อุนกฺตฺวา วา อติเรกปฏิจฺจนฺนา วาปิ วินยธฺรตฺต กมฺมวาจํ
โยจิสฺสุ สมฺมุตฺตกาโวยตฺต ปมาณํ ฯ ความว่า ขึ้นชื่อว่า อาบัติ จะปิดไว้ก็ตาม ไม่ปิดไว้ก็ตาม
ปิดไว้เท่านี้ก็ตาม หย่อนกว่าก็ตาม แม้ปิดไว้เกินกว่า 60 ปี ก็ตามที การที่พระวินัยธรเป็นผู้
สามารถจะแต่งบาลีประกอบการสวดได้นั้นแหละเป็นหลักการที่จะแก้ไขอาบัตินั้น ๆ ฯ³⁰

ข. สุตฺถันตปริวาส หมายถึง ปริวาสที่สงฆ์พึงให้แก่ภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
หลายครั้ง หลายคราวจนจำจำนวนอาบัติที่ผิด และภาควิธีปกปิดไม่ได้ หรือจำได้บ้างบางส่วน
หรือมีความสงสัยในอาบัตินั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ สุตฺถันตปริวาสจึงแบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ

(1) ฐุฬฺหุตฺถันตปริวาส หมายถึง ปริวาสที่สงฆ์พึงให้แก่ภิกษุผู้ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสสแล้วหลายครั้ง และในแต่ละครั้งก็ยังพอจำจำนวนอาบัติและภาควิธีได้อยู่ จึงต้องขอ
ปริวาสแบบฐุฬฺหุตฺถันตปริวาสกับสงฆ์ โดยการเข้าไปหาสงฆ์ ท่มฝ่าเขยิบบ่า ไหว้ให้ภิกษุผู้แก้
กว่า นังกระหยัง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำขอฐุฬฺหุตฺถันตปริวาส ดังนี้

คำขอฐุฬฺหุตฺถันตปริวาส

อหิ ภนฺเต สมฺพุทธา สฺมาทิสฺสา อาปตฺติโย อาปฺบุชฺชึ อาปตฺติปริยฺนตฺ เอภจฺจุ ชวานามิ
เอภจฺจุ น ชวานามิ ฐตฺติปริยฺนตฺ เอภจฺจุ ชวานามิ เอภจฺจุ นชวานามิ อาปตฺติปริยฺนตฺ เอภจฺจุ สรวามิ
เอภจฺจุ น สรวามิ ฐตฺติปริยฺนตฺ เอภจฺจุ สรวามิ เอภจฺจุ น สรวามิ อาปตฺติปริยฺนตฺ เอภจฺจุ เวมฺติโก

²⁹ วิ.อ. (ไทย) 3/449-450.

³⁰ วิ.อ. (บาลี) 3/311.

เอกจุเญ นิทุเพมตโก รคฺคตปิธิยณฺเฑ เอกจุเญ เวมตโก เอกจุเญ นิทุเพมตโก โสถ ภาณเต สจฺจํ
คาลํ อปาตฺตํ จุฬสุทฺธยณฺคปิวิวาลํ ยาจามิ ฯ

อหํ ภาณเต...โสถํ ทุตติยญฺปิ ภาณเต สจฺจํ...ยาจามิ ฯ

อหํ ภาณเต...โสถํ คตติยญฺปิ ภาณเต สจฺจํ...ยาจามิ ฯ

ลําดับนั้น ภิกขุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ที่ประกาศให้ละทิ้งทิพราชนด้วยญัตติจิตต

กรรมวจา ดังนี้

กรรมวจาให้จุฬสุทฺธยณฺคปิวิวาล

สุณาสฺว เม ภาณเต สจฺจํ อหํ อิตฺตณฺนาโม ภิกขุ สมฺพทฺธลา สจฺจาทิเสสา อปาตฺตโย
อปาปฺปญฺจิ อปาตฺตปิธิยณฺตํ เอกจุจํ ชานาติ เอกจุจํ น ชานาติ รคฺคตปิธิยณฺตํ เอกจุจํ ชานาติ
เอกจุจํ น ชานาติ อปาตฺตปิธิยณฺตํ เอกจุจํ สวตติ เอกจุจํ น สวตติ รคฺคตปิธิยณฺตํ เอกจุจํ สวตติ
เอกจุจํ น สวตติ อปาตฺตปิธิยณฺเต เอกจุเญ เวมตโก เอกจุเญ นิทุเพมตโก รคฺคตปิธิยณฺเต เอกจุเญ
เวมตโก เอกจุเญ นิทุเพมตโก โส สจฺจํ คาลํ อปาตฺตํ จุฬสุทฺธยณฺคปิวิวาลํ ยาจามิ อหํ
ลจฺจํลล ปฺตฺตคคฺคํ สจฺจํ อิตฺตณฺนามสฺส ภิกขุโน คาลํ อปาตฺตํ จุฬสุทฺธยณฺคปิวิวาลํ ทเพชฺช
เสสา ญคฺคติ ฯ

สุณาสฺว เม ภาณเต สจฺจํ อหํ อิตฺตณฺนาโม ภิกขุ สมฺพทฺธลา สจฺจาทิเสสา อปาตฺตโย
อปาปฺปญฺจิ อปาตฺตปิธิยณฺตํ เอกจุจํ ชานาติ เอกจุจํ น ชานาติ รคฺคตปิธิยณฺตํ เอกจุจํ ชานาติ
เอกจุจํ น ชานาติ อปาตฺตปิธิยณฺตํ เอกจุจํ สวตติ เอกจุจํ น สวตติ รคฺคตปิธิยณฺตํ เอกจุจํ สวตติ
เอกจุจํ น สวตติ อปาตฺตปิธิยณฺเต เอกจุเญ เวมตโก เอกจุเญ นิทุเพมตโก รคฺคตปิธิยณฺเต เอกจุเญ
เวมตโก เอกจุเญ นิทุเพมตโก โส สจฺจํ คาลํ อปาตฺตํ จุฬสุทฺธยณฺคปิวิวาลํ ยาจามิ สจฺจํ
อิตฺตณฺนามสฺส ภิกขุโน คาลํ อปาตฺตํ จุฬสุทฺธยณฺคปิวิวาลํ เทติ ยสุตฺตายสฺมโค รคฺคต
อิตฺตณฺนามสฺส ภิกขุโน คาลํ อปาตฺตํ จุฬสุทฺธยณฺคปิวิวาลสฺส ทานํ โส คุณฺนหฺสฺส ยสุต
นญฺจเรติ โส ภาณเตชฺช ฯ

ทุตติยญฺปิ เอตมคฺคํ วทามิ สฺวณาสฺว... ฯ

คตติยญฺปิ เอตมคฺคํ วทามิ สฺวณาสฺว... ฯ

ทินฺโน สจฺเจน อิตฺตณฺนามสฺส ภิกขุโน คาลํ อปาตฺตํ จุฬสุทฺธยณฺคปิวิวาลสฺส รคฺคต
ลจฺจํลล คคฺคา คุณฺนหฺสฺส เอตมคฺคํ ยวชฺชามิ ฯ

คำสมาทานจุฬาสถขันตปวิวาส

ปวิวาส สมหาพิชามิ วุตฺตํ สมหาพิชามิ ฯ
 ทุติยมุปิ ปวิวาส สมหาพิชามิ วุตฺตํ สมหาพิชามิ ฯ
 ตติยมุปิ ปวิวาส สมหาพิชามิ วุตฺตํ สมหาพิชามิ ฯ

คำบอกรุฬาสถขันตปวิวาส

อนิ ภณฺเต สมฺพุทฺธสฺมา สงฺฆาพิเตสสา อปาปฺตฺติโย อปาปฺตฺติปริยฺฆตํ เอกจฺจุํ
 ฆานามิ เอกจฺจุํ น ฆานามิ ปรตฺติปริยฺฆตํ เอกจฺจุํ ฆานามิ เอกจฺจุํ น ฆานามิ อปาปฺตฺติปริยฺฆตํ
 เอกจฺจุํ สวามิ เอกจฺจุํ น สวามิ ปรตฺติปริยฺฆตํ เอกจฺจุํ สวามิ เอกจฺจุํ น สวามิ อปาปฺตฺติปริยฺฆต
 เอกจฺจุเจ เวมตีโก เอกจฺจุเจ นิพฺพเพมตีโก ปรตฺติปริยฺฆต เอกจฺจุเจ เวมตีโก เอกจฺจุเจ นิพฺพเพมตีโก
 โสฬํ สจฺจํ ตาถํ อปาปฺตฺตินํ จูฬสุทฺธธฺนฺตปวิวาสํ ยาจํิ ตสฺส เม สจฺจโม ตาถํ อปาปฺตฺตินํ จูฬสุทฺธ-
 ธฺนฺตปวิวาสํ อทาลิ โสฬํ ปวิวาสํ เวทยามํิ ภณฺเต เวทียตฺติติ มํิ สจฺจโม ธาเรฯ ฯ

คำเก็บจุฬาสถขันตปวิวาส

วุตฺตํ นิกุชิปามิ ปวิวาสํ นิกุชิปามิ ฯ
 ทุติยมุปิ วุตฺตํ นิกุชิปามิ ปวิวาสํ นิกุชิปามิ ฯ
 ตติยมุปิ วุตฺตํ นิกุชิปามิ ปวิวาสํ นิกุชิปามิ ฯ

จุฬาสถขันตปวิวาสที่นำมาเป็นตัวอย่างนี้ เป็นเรื่องขอภิกษุรูปหนึ่งที่ต้องอาบัติ
 สังฆาติเสสหลายตัว ทั้งที่รู้จำนวนอาบัติและไม่รู้จำนวนอาบัติ ทั้งที่รู้จำนวนราตริและไม่รู้จำนวน
 ราตริ ทั้งที่ระลึกอาบัติและระลึกอาบัติไม่ได้ ทั้งระลึกจำนวนราตริได้และระลึกไม่ได้ ทั้งมีความ
 สงสัยและไม่มีความสงสัยในอาบัติและราตริ

(2) มหาสุทธานตปวิวาส หมายถึง ปวิวาสที่สงฆ์พึงให้แก่ภิกษุที่ต้องอาบัติ
 สังฆาติเสสหลายตัว และหลายครั้งหลายคราว แต่จะคราวกี่ปีก็ตามจนจำจำนวนอาบัติ
 จำนวนครั้ง และจำนวนราตริไม่ได้ ต้องขอปวิวาสแบบมหาสุทธานตปวิวาส โดยการเข้าไปหาสงฆ์
 หมั่นเฝ้าเจริญภา ให้อภัยภิกษุผู้แก่กว่า หนึ่งระหอง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำขอมหาสุทธานต
 ปวิวาส ดังนี้

คำขอมหาสุทนต์ปรีชาส

อหิ ภนฺเต สมฺพชฺชา สฺมาทิเสสฺสา อปฺปติโย อปฺปฐึ อปฺปติปริยญฺห์ เอกจฺจํ
น ชานามิ รุติปริยญฺห์ เอกจฺจํ น ชานามิ อปฺปติปริยญฺห์ เอกจฺจํ น สวามิ รุติปริยญฺห์
เอกจฺจํ น สวามิ อปฺปติปริยญฺเต เอกจฺเจ เวมฺติโก รุติปริยญฺเต เอกจฺเจ เวมฺติโก โสหิ
สฺงมฺ คาสลํ อปฺปติญฺห์ มหาสุทนต์ปรีชาส ยาจามิ ฯ

อหิ ภนฺเต...โสหิ ทฺติยมฺปิ ภนฺเต สฺงมฺยาจามิ ฯ

อหิ ภนฺเต ...โสหิ ตฺติยมฺปิ ภนฺเต สฺงมฺ ...ยาจามิ ฯ

ลํคํบํนํ ภิกฺขุอุจฺจาสฺส อุจฺจาสฺมาโร พึงประกาศให้สงฆ์วิปทราปด้วยญัตติจตุสด
กรรมวาจา ดังนี้

กรรมวาจาให้มหาสุทนต์ปรีชาส

สุณฺหาสุ เม ภนฺเต สฺงโม อหิ อิตฺตณฺณนาโม ภิกฺขุ สมฺพชฺชา สฺมาทิเสสฺสา อปฺปติโย
อปฺปฐึ อปฺปติปริยญฺห์ เอกจฺจํ น ชานามิ รุติปริยญฺห์ เอกจฺจํ น ชานามิ อปฺปติปริยญฺห์
เอกจฺจํ น สวามิ รุติปริยญฺห์ เอกจฺจํ น สวามิ อปฺปติปริยญฺเต เอกจฺเจ เวมฺติโก
รุติปริยญฺเต เอกจฺเจ เวมฺติโก โส สฺงมฺ คาสลํ อปฺปติญฺห์ มหาสุทนต์ปรีชาส ยาจติ อหิ
สฺงมฺสฺส ปตฺตภลฺลํ สฺงโม อิตฺตณฺณนามสฺส ภิกฺขุโน คาสลํ อปฺปติญฺห์ มหาสุทนต์ปรีชาส เทหฺลฺย
เฮสฺสา ญฺตุตฺติ ฯ

สุณฺหาสุ เม ภนฺเต สฺงโม อหิ อิตฺตณฺณนาโม ภิกฺขุ สมฺพชฺชา สฺมาทิเสสฺสา อปฺปติโย
อปฺปฐึ อปฺปติปริยญฺห์ เอกจฺจํ น ชานามิ รุติปริยญฺห์ เอกจฺจํ น ชานามิ อปฺปติปริยญฺห์
เอกจฺจํ น สวามิ รุติปริยญฺห์ เอกจฺจํ น สวามิ อปฺปติปริยญฺเต เอกจฺเจ เวมฺติโก
รุติปริยญฺเต เอกจฺเจ เวมฺติโก โส สฺงมฺ คาสลํ อปฺปติญฺห์ มหาสุทนต์ปรีชาส ยาจติ สฺงโม
อิตฺตณฺณนามสฺส ภิกฺขุโน คาสลํ อปฺปติญฺห์ มหาสุทนต์ปรีชาส เทหิ ชลฺลสฺสยสฺมโต ชฺมตฺติ
อิตฺตณฺณนามสฺส ภิกฺขุโน คาสลํ อปฺปติญฺห์ มหาสุทนต์ปรีชาสสุทฺท ทานํ โส คุณฺหสุทฺท ชลฺล
นฏฺฐเมติ โส ภาเสยฺย ฯ

ทฺติยมฺปิ เฮตฺมญฺจํ วทามิ สุณฺหาสุ... ฯ

ตฺติยมฺปิ เฮตฺมญฺจํ วทามิ สุณฺหาสุ... ฯ

ทิจฺฉโน สฺงเมเน อิตฺตณฺณนามสฺส ภิกฺขุโน คาสลํ อปฺปติญฺห์ มหาสุทนต์ปรีชาส ชฺมตฺติ
สฺงมฺสฺส ตฺตฺตมา คุณฺหึ เฮวเมตฺติ ชารยามิ ฯ

คำสมาทานมหาสุทธอันคปวิวาส

ปวิวาสี สมภิกขามี วุตฺตํ สมภิกขามี ฯ

พุทฺธิมฺปิ... ฯ

คตฺติมฺปิ... ฯ

คำบอกมหาสุทธอันคปวิวาส

อหิ ภนฺเต สมฺพหฺตุลา ตณฺหาภิเสสฺสา อปฺปคฺติโย अपฺปิ อปฺปคฺติปริยฺนุตฺตํ เอกจฺจนฺ ชานามิ รุตฺติปริยฺนุตฺตํ เอกจฺจนฺ ชานามิ อปฺปคฺติปริยฺนุตฺตํ เอกจฺจนฺ สวามิ รุตฺติปริยฺนุตฺตํ เอกจฺจนฺ สวามิ อปฺปคฺติปริยฺนุตฺตํ เอกจฺเจ เวรมติโก รุตฺติปริยฺนุตฺตํ เอกจฺเจ เวรมติโก โสหิํ สจฺจํ คาลํ อปฺปคฺตินิ มหาสุทฺธอนุคปวิวาสํ ยาจํิ ตสฺส เม สจฺจโม คาลํ อปฺปคฺตินิ มหาสุทฺธอนุคปวิวาสํ อทาลิ โสหิํ ปวิรสวามิ เวทยามหิ ภนฺเต เวทิตฺติ นํ สจฺจโม ธาเรสุ ฯ

คำเก็บมหาสุทธอันคปวิวาส

วุตฺตํ นิฏฺฐิปามิ ปวิวาสํ นิฏฺฐิปามิ ฯ

พุทฺธิมฺปิ... ฯ

คตฺติมฺปิ... ฯ

มหาสุทธอันคปวิวาสที่นำมาเป็นตัวอย่างนี้ เป็นเรื่องของพระภิกษุรูปหนึ่งที่ตั้งใจอาบิสังฆาภิเสกหลายตัวและจำจำนวนอาบิและจำนวนราตรีไม่ได้โดย พริ้มทังมีความสงสัยในอาบิและราตรี

วิธีการการกำหนดอาบิและราตรินั้นท่านแนะนำไว้ว่า การจำจำนวนอาบิไม่ได้นั้นไม่เป็นไร เพราะอาจประมวลเข้าเป็น สมฺพหฺตุลา ได้อยู่ แต่ถ้าจำจำนวนราตรีไม่ได้โดย ท่านแนะไว้ว่า พึงกะตุดตั้งแต่อุปสมบทมาว่าไม่ตั้งอาบิสังฆาภิเสกเป็นเวลานานเท่าใด พอทราบแล้วก็อยู่ปวิวาสเท่าจำนวนที่เหลือ เช่น บวชมา 2 ปี แต่กำหนดว่า ปริสุทฺธีเพ็ญ 1 ปีแรกก็อยู่ปวิวาส 1 ปีหลัง นั้นเอง

ค. โธเนียนปริวาส หมายถึง ปริวาสที่สงฆ์พึงให้แก่ภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แหบททุกประเภทไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องอาบัติที่มีวันปักให้เสมอกันก็ดี ไม่เสมอกันก็ดี ต้องต่างวัตถุประสงค์ของอาบัติกันก็ดี จะต้องใช้ธโนธานปริวาสนี้ทั้งนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงต้องมีการแยกธโนธานปริวาสออกเป็น 3 อย่าง คือ

(1) โธธานธโนธานปริวาส คือ ปริวาสที่สงฆ์พึงให้แก่ภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสสที่มากกว่าตัวเดียวที่มีวันปักให้เสมอกัน แล้วขอปริวาสแบบประหลอดอาบัติ และราตรีเข้าด้วยกัน โดยการเข้าไปหาสงฆ์ ทนผ่านเจวียงนำ ไหว้เท้าภิกษุผู้แก่กว่า นั่งกระหย่ง ประคองอัณฑะ แล้วกล่าวคำขอธโนธานปริวาส ดังนี้

คำขอธโนธานธโนธานปริวาส

อหิ ภนฺเต สมฺพหฺลฺลา สงฺฆาทิเสสสา อปาปฺตฺติโย อปาปฺตฺติ เอเก อคฺคตคามปริจาริยํ
เอเก สญฺจวิสุตํ เอกาทปฺปิจฺจนฺนาโย โสฬํ สงฺฆํ ศาลํ อปาปฺตฺตินิ โธธานธโนธานปริวาสํ ยาจามิฯ

อหิ ภนฺเต...โสฬํ ทฺธิยเมปิ ภนฺเต สงฺฆํ ...ยาจามิฯ

อหิ ภนฺเต...โสฬํ คตติยเมปิ ภนฺเต สงฺฆํ ...ยาจามิฯ

ลำดับนั้น ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์รับทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ดังนี้

กรรมวาจาให้ธโนธานธโนธานปริวาส

สุณาสฺว เม ภนฺเต สงฺโฆ อหิ อธิคฺคตณฺนาโม ภิกฺขุ สมฺพหฺลฺลา สงฺฆาทิเสสสา อปาปฺตฺติโย
อปาปฺตฺติ เอเก อคฺคตคามปริจาริยํ เอเก สญฺจวิสุตํ เอกาทปฺปิจฺจนฺนาโย โสฬํ สงฺฆํ ศาลํ อปาปฺตฺตินิ
โธธานธโนธานปริวาสํ ยาจติ อหิ สงฺฆสฺส ปฐกฺกสฺสํ สงฺโฆ อธิคฺคตณฺนามสฺส ภิกฺขุโน ศาลํ
อปาปฺตฺตินิ โธธานธโนธานปริวาสํ ทเพทยฺย เอสา ญตฺติฯ

สุณาสฺว เม ภนฺเต สงฺโฆ อหิ อธิคฺคตณฺนาโม ภิกฺขุ สมฺพหฺลฺลา สงฺฆาทิเสสสา อปาปฺตฺติโย
อปาปฺตฺติ เอเก อคฺคตคามปริจาริยํ เอเก สญฺจวิสุตํ เอกาทปฺปิจฺจนฺนาโย โสฬํ สงฺฆํ ศาลํ
อปาปฺตฺตินิ โธธานธโนธานปริวาสํ ยาจติ สงฺโฆ อธิคฺคตณฺนามสฺส ภิกฺขุโน ศาลํ อปาปฺตฺตินิ โธธาน-
ธโนธานปริวาสํ เทติ อสฺสายสมฺโม รมติ อธิคฺคตณฺนามสฺส ภิกฺขุโน ศาลํ อปาปฺตฺตินิ โธธาน-
ธโนธานปริวาสสฺส ทานํ โส สุนฺหสฺส อสฺส นกฺขมติ โส ภาเสถยฺฯ

พุทธิยมปิ เอตมสตฺถิ วทามิ สฺตฺตมาศฺ...

ตติยมปิ เอตมสตฺถิ วทามิ สฺตฺตมาศฺ...

ทินฺโน ธฺมฺเมณ อิตฺตฺตบฺบณามสฺส วิกฺกฺขโณ ตาถิ อปาปฺตฺติโน โธธานสโมธานปริวาส
ธมฺมํ สจฺจํสฺส ตสฺมา ศฺคฺคฺคํ เอวเมตํ อารยามีฯ

คำสมาทานโอธานสโมธานปริวาส

ปริวาสํ สฺมาทียามี วตฺตํ สฺมาทียามีฯ

พุทธิยมปิ...

ตติยมปิ...

คำบอกโอธานสโมธานปริวาส

อหํ ภนฺเต สจฺจํพุทฺธา ธฺมฺมาทิสฺเสสา อปาปฺตฺติโย อปาปฺตฺติ เอกํ อตฺตคทาณปฺริจฺฉิยํ เอกํ
สฺตฺตมาศฺตํ เอกาทสฺสปฏิจฺจนฺนาโย โสหํ ภนฺเต ธฺมฺมํ ตาถิ อปาปฺตฺติโน โธธานสโมธานปริวาสํ
ยาจํ สจฺจํ เม ธฺมฺเม ตาถิ อปาปฺตฺติโน โธธานสโมธานปริวาสํ อทาลิ โสหํ ปริวาสามี เวทณามํ
ภนฺเต เวทิตฺติ นํ ธฺมฺเม อารยเมฯ

คำเก็บโอธานสโมธานปริวาส

วตฺตํ นิฏฺฐิปามี ปริวาสํ นิฏฺฐิปามีฯ

พุทธิยมปิ...

ตติยมปิ...

โอธานสโมธานปริวาสที่นำมาเป็นตัวอย่างนี้เป็นเรื่องของพระภิกษุรูปหนึ่งที่ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส 2 ตัว คือ อิตฺตคทาณปฺริจฺฉิย (พูดให้เรานำเราเองด้วยกรรม) และสฺตฺตมาศฺตะ
(ชักลือซอหาหญิงให้เป็นตัวเมียกัน) ซึ่งอาบัติ 2 ตัวนี้ก็มีโทษไว้เสมอกัน คือ 1 วัน ถ้าต้องอาบัติ
ข้อใด ก็ใส่ชื่ออาบัตินั้นเข้าไปตรงช่องอาบัตินั้นได้เลย

(2) อิตฺตคทาณปฺริจฺฉิย คือ ปริวาสที่ลงให้ทั้งให้แก่ภิกษุผู้ต้องอาบัตินี้สังฆาทิเสส
มากกว่าตัวเดียวที่มีจำนวนวันบิณฑิไว้ไม่เสมอกัน แล้วขอปริวาสแบบอิตฺตคทาณปฺริจฺฉิย เพื่อ

ประมวลอาบัติและวันเข้าด้วยกันแล้วอยู่ปริวาสเท่าจำนวนวันที่มากที่สุด โดยการเข้าไปหาสงฆ์
ห่มผ้าเชวียงบ่า ให้อภัยโทษผู้หนึ่งกว่า นึ่งกระพอง ประคองธัญธรี แล้วกล่าวคำขอขมาต่อโมฆาณ
ปริวาส ดังนี้

คำขอขมาต่อโมฆาณปริวาส

อหิ ภนฺเต สมฺพทฺธลา สํฆาติเสสา อาปฺตฺติโย อาปฺพุตฺติเภา อาปฺตฺติ เภกาหปฺปฏิจฺจนฺนา
เภกา อาปฺตฺติ ทฺวิหปฺปฏิจฺจนฺนา เภกา อาปฺตฺติ ตีหปฺปฏิจฺจนฺนา โสหิ ภนฺเต สํฆํ ศาลํ อาปฺตฺตินิ
ยา อาปฺตฺติ ตีหปฺปฏิจฺจนฺนา ศฺคฺสา อคฺคฺเขน สโมธานปริวาสํ ยาจามิ ฯ

อหิ ภนฺเต...โสหิ ทฺติยมฺปิ ภนฺเต สํฆํ...ยาจามิ ฯ

อหิ ภนฺเต...โสหิ ศฺคฺติยมฺปิ ภนฺเต สํฆํ...ยาจามิ ฯ

ลำดับนั้น ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์รับทราบด้วยญัตติขุตต
กรรมวาจา ดังนี้

กรรมวาจาให้ขัตติมสโมธานปริวาส

สุณาสฺว เม ภนฺเต สํฆโร อหิ อิตฺตณฺนาโม ภิกฺขุ สมฺพทฺธลา สํฆาติเสสา อาปฺตฺติโย
อาปฺพุตฺติ เภกา อาปฺตฺติ เภกาหปฺปฏิจฺจนฺนา เภกา อาปฺตฺติ ทฺวิหปฺปฏิจฺจนฺนา เภกา ตีหปฺปฏิจฺจนฺนา
โส สํฆํ ศาลํ อาปฺตฺตินิ ยา อาปฺตฺติ ตีหปฺปฏิจฺจนฺนา ศฺคฺสา อคฺคฺเขน สโมธานปริวาสํ ยาจติ
ยถิ สํฆตฺต ปคฺคกคฺคํ สํฆโร อิตฺตณฺนามสฺส ภิกฺขุโน ศาลํ อาปฺตฺตินิ ยา อาปฺตฺติ
ตีหปฺปฏิจฺจนฺนา ศฺคฺสา อคฺคฺเขน สโมธานปริวาสํ ทเพยฺย เเฮสา ญฺจติ ฯ

สุณาสฺว เม ภนฺเต สํฆโร อหิ อิตฺตณฺนาโม ภิกฺขุ สมฺพทฺธลา สํฆาติเสสา อาปฺตฺติโย
อาปฺพุตฺติ เภกา อาปฺตฺติ เภกาหปฺปฏิจฺจนฺนา เภกา อาปฺตฺติ ทฺวิหปฺปฏิจฺจนฺนา เภกา อาปฺตฺติ
ตีหปฺปฏิจฺจนฺนา โส สํฆํ ศาลํ อาปฺตฺตินิ ยา อาปฺตฺติ ตีหปฺปฏิจฺจนฺนา ศฺคฺสา อคฺคฺเขน
สโมธานปริวาสํ ยาจติ สํฆโร อิตฺตณฺนามสฺส ภิกฺขุโน ศาลํ อาปฺตฺตินิ ยา อาปฺตฺติ
ตีหปฺปฏิจฺจนฺนา ศฺคฺสา อคฺคฺเขน สโมธานปริวาสํ เทติ ยสุธายสมฺโบ รมติ อิตฺตณฺนามสฺส
ภิกฺขุโน ศาลํ อาปฺตฺตินิ ยา อาปฺตฺติ ตีหปฺปฏิจฺจนฺนา ศฺคฺสา อคฺคฺเขน สโมธานปริวาสตฺต ทานํ
โส สฺตฺตฺต ยสุธ นกฺขมติ โส ภาเสยฺย ฯ

ทฺติยมฺปิ เอตมคฺคํ วทามิ สุณาสฺว... ฯ

ศฺคฺติยมฺปิ เอตมคฺคํ วทามิ สุณาสฺว... ฯ

พินโน ลุงเฒ่น อีศุดนูนามสุส ภิกขุโน คาลั อ่าปตุตตีโน อ่า อ่าปตุตตี ตีหปฏิจจอนุนา
คตุลลา อคฺเชน สโมธานปริวาโส ชมตี ลุงฺมสุตฺต คตุลลา คฺคณฺหี เหวเมตฺติ อารยามี ฯ

คำสมาทานอัคฆสโมธานปริวาส

ปริวาสลั สมาทิยามิ วุตตัม สมาทิยามิ ฯ

ทุติยมุขี... ฯ

ตติยมุขี... ฯ

คำบอกอัคฆสโมธานปริวาส

อหิ ภนฺเต สมนพฺพุลลา ลุงฺมาทิเสลลา อ่าปตุตตีโย อ่าปจุจึ เอกา อ่าปตุตตี
เอกาหปฏิจจอนุนา เอกา อ่าปตุตตี ทวีหปฏิจจอนุนา เอกา อ่าปตุตตี ตีหปฏิจจอนุนา โสฬั ภนฺเต
ลุงฺม คาลั อ่าปตุตตีโน อ่า อ่าปตุตตี ตีหปฏิจจอนุนา คตุลลา อคฺเชน สโมธานปริวาตลั อ่าจึ
คตุลล เม ลุงฺโฆ คาลั อ่าปตุตตีโน อคฺเชน สโมธานปริวาตลั อหาลิ โสฬั ปริวาสมิ เวหชามหิ
ภนฺเต เวชิตีตติ มั ลุงฺโฆ อวเรทุ ฯ

คำเก็บอัคฆสโมธานปริวาส

วุตตัม นิกุชิปามิ ปริวาตลั นิกุชิปามิ ฯ

ทุติยมุขี... ฯ

ตติยมุขี... ฯ

อัคฆสโมธานปริวาตที่นำมาเป็นตัวอย่างนี้เป็นเรื่องของพระภิกษุรูปหนึ่งที่ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสต 3 ตัว แต่ปิดไว้ไม่เหมือนกัน คือ อาบัติตัวหนึ่งปิดไว้ 1 วัน อาบัติตัวหนึ่งปิดไว้
2 วัน อีกตัวหนึ่งก็ปิดไว้ 3 วัน จึงต้องอยู่ปริวาสรวมกันตามจำนวนวันที่มากที่สุดในที่นี้คือ 3
วัน ถ้าต้องอาบัติใดก็ได้ชื่ออาบัตินั้นเข้าไปเลย

(3) มีตสกสโมธานปริวาต คือ ปริวาตที่สงฆ์พึงให้แก่ภิกษุผู้ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสตมากกว่าจำนวนตัวเดียว แต่ต่างวัตถุกัน มีวันที่ปิดไว้เหมือนกันก็มี ไม่เหมือนกันก็มี

ต้องขอปรีชาตบแบบมัสตกลโมธานปรีชาต โดยการเข้าปาทองร วมผ้าเขียวป่า ใหว้กับภิกษุผู้
แก่กว่า นิ่งกระพอง ประของอัญชลี แล้วกล่าวคำขอมัสตกลโมธานปรีชาต ดังนี้

คำขอมัสตกลโมธานปรีชาต

อหิ ภนุเต สมุพชลา สงฆาติเสธา อาปคฺติโย อาปจฺจึ เภกั กายลัสมคฺคิ
เอกาหปฏิจฺจนฺนิ เภกั พุฏฺฐลลวาจํ พุวิหปฏิจฺจนฺนิ โสหิ ภนุเต สงฺฆํ คาลํ อาปคฺติํ
มิสฺสกลโมธานปรีชาตํ ยาจามิ ฯ

อหิ ภนุเต...โสหิ พุติธมฺปิ ภนุเต สงฺฆํ...ยาจามิ ฯ

อหิ ภนุเต...โสหิ ศคฺคิธมฺปิ ภนุเต สงฺฆํ...ยาจามิ ฯ

คำฉบับนั้น ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์รับทราบด้วยญัตติจตุตถ
กรรมวาจา ดังนี้

กรรมวาจาให้มีสกลโมธานปรีชาต

สุณาสฺว เม ภนุเต สงฺโฆ ธมฺมํ อธิคฺคณฺนาโม ภิกฺขุ สมุพชลา สงฆาติเสธา อาปคฺติโย
อาปจฺจึ เภกั กายลัสมคฺคิ เอกาหปฏิจฺจนฺนิ เภกั พุฏฺฐลลวาจํ พุวิหปฏิจฺจนฺนิ โส สงฺฆํ คาลํ
อาปคฺติํ มิสฺสกลโมธานปรีชาตํ ยาจติ ยถิ สงฺฆสฺส ปคฺตกลลลํ สงฺโฆ อธิคฺคณฺนามสฺส
ภิกฺขุโน คาลํ อาปคฺติํ มิสฺสกลโมธานปรีชาตํ ทเพยฺย เอธา ญคฺติ ฯ

สุณาสฺว เม ภนุเต สงฺโฆ ธมฺมํ อธิคฺคณฺนาโม ภิกฺขุ สมุพชลา สงฆาติเสธา อาปคฺติโย
อาปจฺจึ เภกั กายลัสมคฺคิ เอกาหปฏิจฺจนฺนิ เภกั พุฏฺฐลลวาจํ พุวิหปฏิจฺจนฺนิ โส สงฺฆํ
คาลํ อาปคฺติํ มิสฺสกลโมธานปรีชาตํ ยาจติ สงฺโฆ อธิคฺคณฺนามสฺส ภิกฺขุโน คาลํ อาปคฺติํ
มิสฺสกลโมธานปรีชาตํ เทติ ยสุตฺตยลฺลโม รสมติ อธิคฺคณฺนามสฺส ภิกฺขุโน คาลํ อาปคฺติํ
มิสฺสกลโมธานปรีชาตสฺส ทานํ โส คฺคณฺนสฺส ธมฺมํ นกฺขรสมติ โส ภาเสยฺย ฯ

พุติธมฺปิ เอตมคฺคํ วทามิ สุณาสฺว... ฯ

ศคฺคิธมฺปิ เอตมคฺคํ วทามิ สุณาสฺว... ฯ

ทินโน สงฺฆน อธิคฺคณฺนามสฺส ภิกฺขุโน คาลํ อาปคฺติํ มิสฺสกลโมธานปรีชาต
รสมติ สงฺฆสฺส ศสุมา คฺคณฺนํ เอวเมตํ อารยามิ ฯ

คำสมาทานมิตสกลโมธานปริวาส

ปริวาส! สมาธิยามิ วุตติ! สมาธิยามิ ฯ

พุทฺธิมฺปิ... ฯ

คตฺธิมฺปิ... ฯ

คำนอกมิตสกลโมธานปริวาส

อหิ! ภนฺเต! สมฺมทฺทฺธฺวา! สฺมฺมาทิสฺเสวา! อปฺปคฺติโย! อปฺปจฺฐี! เอกํ! กายสํสฺสคฺคํ!
 เอกาทฺสปฏิจฺจนฺนํ! เอกํ! พุทฺธชฺจุตฺตวาจํ! พุทฺธิปฏิจฺจนฺนํ! โสฬสํ! ภนฺเต! สฺมฺมํ! ตาฬํ! อปฺปคฺติณํ!
 มิตฺสกลโมธานปริวาสํ! ยาจํ! ศฺคฺส! เม! สฺมฺโห! ตาฬํ! อปฺปคฺติณํ! มิตฺสกลโมธานปริวาสํ! อทาสี!
 โสฬสํ! ปริวาสามิ! เวทฺธามหํ! ภนฺเต! เวทฺธิตฺติ! มํ! สฺมฺโห! อาทฺเตฯ

คำเก็บมิตสกลโมธานปริวาส

วุตติ! นิกุชิปามิ! ปริวาส! นิกุชิปามิ ฯ

พุทฺธิมฺปิ... ฯ

คตฺธิมฺปิ... ฯ

มิตสกลโมธานปริวาสที่นำมาเป็นตัวอย่างนี้เป็นเรื่องของพระภิกษุที่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส 2 ตัว แต่ปิดไว้เหมือนกันมี ไม่เหมือนกันมี คือ อาบัติกาชสังสัคคะ (การจับต้องกายหญิง) ปิดไว้วันเดียว และอาบัติชฺจุตตวาจา (พูดเกี่ยวหญิง) ปิดไว้ 2 วัน จึงต้องขอปริวาสรวมกัน ถ้าต้องอาบัติใดก็ได้ชื่ออาบัตินั้นเข้าไปเลย

อธิบายชั้นตอนต่าง ๆ ของการอยู่ปริวาสกรรม

ในการอยู่ปริวาสกรรมนั้น เมื่อภิกษุรูปใดรูปหนึ่งหรือหลายรูปต้องอาบัติสังฆาทิเสส ต้องการออกจากอาบัตินั้นให้หมดผ้าเชื้องบาเข้าไปหาสงฆ์บอกความที่ตนต้องอาบัตินั้นโดยระบุชื่อ

(ฉายา) ตัวเอง ชื่ออาบติ และจำนวนวันที่ปักปิดไว้ แล้วขอปริวาสตามนั้นกับคณะสงฆ์ (ขั้นตอนนี้เรียกว่า การขอปริวาส)

เมื่อคณะสงฆ์รับทราบแล้วก็จะลงประกาศต่อหน้าสงฆ์ว่าเห็นสมควรให้ปริวาสแก่ภิกษุรูปนั้นหรือไม่ เมื่อสวดครบ 3 จบ ไม่มีคณะสงฆ์รูปใดคัดค้านก็ถือว่า ภิกษุรูปนั้นเป็นผู้ประพฤติปริวาสโดยสมบูรณ์ (ขั้นตอนนี้เรียกว่า กรรมวาจาสดให้ปริวาส)

หลังจากที่คณะสงฆ์สดให้ปริวาสแล้วภิกษุนั้นก็กราบลงพร้อมทั้งกล่าวคำสมาทาน หรือการรับเอาปริวาสจากคณะสงฆ์เพื่อไปปฏิบัติต่อไป (ขั้นตอนนี้เรียกว่า การสมาทานปริวาส)

เมื่อภิกษุนั้นสมาทานปริวาสเสร็จแล้วถือว่าเป็นผู้กำลังประพฤติวัตรอยู่ เมื่อมีพระภิกษุรูปอื่นที่ไม่ได้อยู่ปริวาสด้วยกันเข้ามาภายในบริเวณนั้นต้องคอยบอกความที่ตนต้องอาบัติสังฆาทิเสสและกำลังประพฤติวัตรอยู่ เมื่อถึงตอนเช้าหรือตอนเย็นก่อนเก็บวัตรก็ต้องบอกแก่คณะสงฆ์ทุกวันเพื่อความเป็นไปประมาท (ขั้นตอนนี้เรียกว่า การบอกปริวาส)

ในขณะที่กำลังสมาทานวัตรและต้องบอกวัตรอยู่ถือว่าเป็นช่วงที่ต้องปฏิบัติตามวัตร 94 ข้อ ที่จะกล่าวถึงข้างหน้าอย่างเคร่ง โดยเฉพาะในเวลากลางคืนจนถึงรุ่งเช้าแล้วก็พักการปฏิบัติชั่วคราว (ขั้นตอนนี้เรียกว่า การเก็บวัตร)

การเก็บวัตรคืออะไร ?

การเก็บวัตร คือ การหยุดพักการปฏิบัติในข้อห้าม 94 ข้อชั่วคราว ส่วนมากนิยมเก็บวัตรในตอนเช้าแล้วดำเนินชีวิตตามปกติอันสมควรแก่สมณสาธุการ

ทำไมต้องมีการเก็บวัตร ?

สาเหตุที่ไม่มีการเก็บวัตรก็เพื่ออำนวยความสะดวกแก่พระภิกษุที่อยู่ปริวาสกรรมที่จะมีโอกาสพบปะกันตลอดถึงทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน โดยไม่ต้องคำนึงถึงข้อห้ามที่ก้าวก่ายมากนัก

การเก็บวัตรมีประโยชน์อย่างไร ?

การเก็บวัตรแล้วมีประโยชน์มาก เพราะถ้าไม่มีกฎข้อนี้ขึ้นมาจะมีปัญหาตามมาได้ เพราะในตอนกลางวันมักจะมีภิกษุอาคันตุกะผ่านเข้ามาในบริเวณนั้น ตามธรรมเนียมแล้วถ้ายังไม่

ได้เก็บวัดจะต้องคอยระมัดระวังสิ่งเกดพระที่มาก เมื่อพบต้องมานอบก้มกับพระรูปนั้น ถึงแม้ผู้ที่กำลังนอนหลับก็ฝันอยู่ก็ต้องปลุกกันขึ้นมาทำเช่นนั้น เพื่อเป็นการประมาณตัวเองว่าต้องอาบัติสังฆาทิเสสและกำลังถูกสงฆ์ต้องโทษอยู่ชั้นจะทำให้เกิดความสังวรระวังต่อไป

นอกจากนั้น พุทธบัญญัติให้เก็บวัดยังมีประโยชน์อีกมากมาย เช่น ในบางกรณี อาจมีการอุปสมบทกุลบุตร แต่ไม่มีพระอุปัชฌาย์หรือพระคู่สวดหรือแม้แต่พระหัตถบาตร ถ้าในนั้นมีพระอุปัชฌาย์หรือพระคู่สวดเข้าปริวาสอยู่ด้วยก็ให้ท่านเก็บวัดรก่อนแล้วทำหน้าที่นั้น ๆ ได้ หรือแม้แต่ในชั้นตอนสุดท้ายของการอุปปริวาสกรรมคือการออกธัมมานซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้คณะสงฆ์ในวงหัตถบาตรมากถึง 20 รูปขึ้นไป ถ้าคณะสงฆ์มีจำนวนไม่เพียงพอก็สามารถให้พระลูกกรรมด้วยกันเก็บวัดรก่อนแล้วเข้าร่วมเป็นคณะปุระกะ (ทำสงฆ์ให้เต็มตามจำนวน) ได้ เพราะมีพุทธคำรัสว่า ผู้ที่ได้เก็บวัดรแล้วก็ดำรงอยู่ในฐานะภิกษุปกติทั่วไป

ฉะนั้น เมื่อภิกษุสมภาพานปริวาสแล้วไม่ว่าประเภทใดก็ตามจะต้องประพฤติวัตรทั้ง 94 ข้อ ซึ่งจัดเป็น 8 หมวด ดังพุทธคำรัสว่า ลูกอนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติวัตรแก่ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ปริวาส โดยประการที่ภิกษุผู้อยู่ปริวาสต้องประพฤติทุกูป

ปาวิวาสสิกัวัตร 94 ข้อ

หมวดที่ 1

ลูกอนภิกษุทั้งหลาย ชันภิกษุผู้กำลังอยู่ปริวาสควรประพฤติโดยชอบ วิถีประพฤติโดยชอบในวัตรนั้น ดังต่อไปนี้

- ภิกษุผู้กำลังอยู่ปริวาส ไม่ควรรับเป็นพระอุปัชฌาย์บวรให้แก่ผู้อื่น
- ไม่ควรรับภิกษุขึ้นไว้ในปกครองของพระองค์
- ไม่ควรให้สามเณรมาคอยรับใช้
- ไม่ควรรับเป็นตัวแทนคณะสงฆ์ในการสั่งสอนนางภิกษุณี
- แม้ได้รับเป็นตัวแทนคณะสงฆ์แล้ว ก็ไม่ควรสั่งสอนนางภิกษุณี
- ตนเองกำลังอยู่ปริวาสเพื่ออาบัติข้อใด ไม่ควรตั้งอาบัตินั้นซ้ำอีก
- ไม่ควรตั้งอาบัตินั้นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน
- ไม่ควรตั้งอาบัตินั้นที่หนักกว่านั้น
- ไม่ควรตำหนิชนิกของปริวาสหรือกิจกรรมต่างๆ ที่อาจารย์กรรมจัดให้
- ไม่ควรตำหนิภิกษุทั้งหลายผู้ทำกิจกรรมต่าง ๆ

ไม่ควรถือสิทธิว่าตัวเองก็เป็นคณะสงฆ์รูปหนึ่งแล้วห้ามการลงจูโบสถ์แก่ภิกษุปกติรูปอื่น

ไม่ควรถือสิทธิว่าตัวเองก็เป็นคณะสงฆ์รูปหนึ่งแล้วห้ามการบอกกล่าวของภิกษุปกติรูปอื่น

ไม่ควรให้ข้อเสนอแนะแก่ภิกษุผู้ต้องคดีความต่าง ๆ

ไม่ควรริเริ่มเป็นโจทก์เพื่อฟ้องภิกษุอื่น

ไม่ควรรับการลาไปในที่ต่าง ๆ ของภิกษุรูปอื่น

ไม่ควรเป็นโจทก์กับภิกษุอื่นด้วยตนเอง

ไม่ควรเป็นคณะกรรมการเพื่อสอบสวนความผิดของภิกษุรูปอื่น

ไม่ควรสนับสนุนให้ภิกษุทั้งหลายต่อสู้คดีความกัน

ในหมวดที่ 1 นี้ ความหมายก็คือ เป็นการห้ามพระที่อยู่ปริวาสไม่ให้ทำหน้าที่พระเถระ แม้จะเป็นพระเถระที่มีหน้าที่อย่างนั้นอยู่แล้วก็ให้ระงับไว้ชั่วคราว

หมวดที่ 2

ลูกของภิกษุภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้กำลังอยู่ปริวาส ไม่ควรเดินนำหน้าของภิกษุปกติ

ไม่ควรนั่งข้างหน้าของภิกษุปกติ

ควรพอใจที่นั่ง พื้นนอน และกุฏิหลังสุดท้ายที่ไม่ดี ที่คณะสงฆ์เหลือจากการมอบให้ภิกษุรูปอื่นแล้ว

ไม่ควรทำตัวเป็นผู้มีเกียรติโดยให้มีภิกษุปกติเดินล้อมหน้าล้อมหลัง

ไม่ควรรับสมาทานการเดินดูคงศ์โดยประสงค์จะอยู่ในป่าเป็นประจำ

ไม่ควรรับสมาทานการถืออุตุงคว่ำ ตัวเองจะออกับปิ่นทาบดเป็นประจำ และ

ไม่ควรบอกให้เขาเอาอาหารมาส่ง เพราะไม่ต้องการให้ใครรู้ว่า ตัวเองกำลังถูกลง

โทษอยู่

หมวดที่ 2 นี้ ความหมายก็คือ เป็นการตัดสิทธิอันตัวเองจะพึงมีพึงได้ตามปกติหรือตามลำดับพรรษา

หมวดที่ 3

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้กำลังอยู่ปริวาสเห็นภิกษุผู้กำลังจะไปหรือจะมากก็ตาม ต้องบอกความที่ตนต้องอาบัติแล้วกำลังอยู่ปริวาสกรรม เมื่อลงอุโบสถ หรือลงปวารณาก็ต้องบอกกล่าวเรื่องราวต่าง ๆ แก่กัน ก็ต้องบอกให้คณะสงฆ์ทราบ ถ้าป่วยไม่สามารถไปบอกด้วยตนเองได้ก็ต้องส่งคนไปบอกแทน

หมวดที่ 3 นี้ ความหมายก็คือ เพื่อให้ภิกษุผู้อยู่ปริวาสได้ประจานความผิดของตัวเองแก่ผู้อื่น เพื่อให้เกิดความระคายและเข็ดหลาบ

หมวดที่ 4

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้กำลังอยู่ปริวาส ไม่ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่ไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกติคตภิกษุ หรือเว้นแต่มีอันตรา

ไม่ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่มีชีวรี ที่ไม่มีภิกษุ ...

ไม่ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีชีวรีที่ไม่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากถิ่นที่มีชีวรีที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่ไม่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากถิ่นที่มีชีวรีที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่มีชีวรีที่ไม่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากถิ่นที่มีชีวรีที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีชีวรี ที่ไม่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีชีวรีที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่ไม่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีชีวรีที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่มีชีวรีที่ไม่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีชีวรีที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีชีวรีที่ไม่มีภิกษุ

เว้นแต่ไปกับปกติคตภิกษุหรือเว้นแต่มีอันตรา

หมวดที่ 4 นี้ ความหมายก็คือ ห้ามไม่ให้ภิกษุที่อยู่ปริวาสออกจากวัดที่มีภิกษุอยู่แล้ว ไปสู่วัดหรือที่ทั่วไป ที่ไม่มีภิกษุอยู่เลย เว้นแต่มีภิกษุปกติไปด้วย หรือมีอันตราเกิดขึ้น

หมวดที่ 5

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้กำลังอยู่ปริวาส ไม่ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่มีภิกษุ แต่เป็นคนละนิกายกัน เว้นแต่ไปกับภิกษุปกติ เว้นแต่มีอันตรา

ไม่ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่มีชีวรีที่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีชีวรีที่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากถิ่นที่มีชีวรีที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ
 ไม่ควรออกจากถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ
 ไม่ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่มีภิกษุ
 ไม่ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ
 ไม่ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ แต่เป็น
 คณะนิกาयกัน เว้นแต่ไปกับภิกษุปกติ เว้นแต่มีอันตราย

หมวดที่ 5 นี้ ความหมายก็คือ ห้ามโมโหภิกษุที่กำลังอยู่ปริวาสออกจากวัด
 ที่มีภิกษุอยู่แล้ว ไปสู่วัดหรือที่ทั่วไปที่มีภิกษุอยู่ แต่เป็นคณะนิกาย

หมวดที่ 6

ลูกอนภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้กำลังอยู่ปริวาส ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่มี
 ภิกษุ ที่เป็นนิกายเดียวกัน

ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ
 ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ
 ควรออกจากถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่มีภิกษุ
 ควรออกจากถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ
 ควรออกจากถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ
 ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่มีภิกษุ
 ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ
 ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุอยู่แล้ว
 และเป็นนิกายเดียวกัน แต่ต้องมั่นใจว่าจะไปถึงได้ในวันนั้น

หมวดที่ 6 นี้ ความหมายก็คือ ภิกษุที่อยู่ปริวาสควรออกจากวัดหรือถิ่นที่
 ไม่ใช่วัด ที่มีภิกษุอยู่แล้ว ไปสู่วัดที่มีภิกษุและเป็นนิกายเดียว แต่ต้องมั่นใจว่า จะไปถึง
 ภายในวันนั้นเท่านั้น

หมวดที่ 7

ลูกอนภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้กำลังอยู่ปริวาส ไม่ควรอยู่ในรายคาถาอันเดียวกันในวัด
 กับภิกษุปกติ

ไม่ควรอยู่ในรายคาถาอันเดียวกันในถิ่นที่มีชีวิต

ไม่ควรอยู่ในขายคาอันเดียวกันในวัดก็ตาม ในถิ่นที่มีไร่วัดก็ตาม
 เมื่อเห็นภิกษุปกติมาแล้ว จะต้องลุกออกจากที่นั่ง
 เมื่อลุกออกแล้ว ต้องนิมนต์ภิกษุปกติรูปนั้นให้ทานนั้น
 ไม่ควรนั่งบนที่นั่งอันเดียวกันกับภิกษุปกติ
 เมื่อภิกษุปกตินั่งบนที่นั่งต่ำ ไม่ควรนั่งบนที่นั่งสูง
 เมื่อภิกษุปกตินั่งบนพื้นดิน ไม่ควรนั่งบนที่นั่ง
 ไม่ควรเดินจงกรมในที่จงกรมอันเดียวกันกับภิกษุปกติ
 เมื่อภิกษุปกติเดินจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ต้องไม่เดินจงกรมในที่จงกรมอันสูง
 เมื่อภิกษุปกติเดินจงกรมบนพื้นดิน ต้องไม่เดินจงกรมในที่จงกรม
 หมวดที่ 7 นี้ หมายความว่า ห้ามไม่ให้ภิกษุผู้อยู่ปริวาสอยู่ร่วมกันภายใต้
 หลังคาอันเดียวกันกับภิกษุปกติ ตลอดถึงการถือสิทธิในการเดิน การนั่งในที่ๆ ดึกว่าภิก
 กษุปกติ

หมวดที่ 8

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ชนภิกษุผู้กำลังอยู่ปริวาส ไม่ควรอยู่ในขายคาเดียวกันในวัด
 กับภิกษุผู้อยู่ปริวาสด้วยกันซึ่งแก่พรรษากว่า
 ไม่ควรอยู่ในขายคาอันเดียวกันในถิ่นที่มีไร่วัด
 ไม่ควรอยู่ในขายคาอันเดียวกันในวัดก็ตาม ในถิ่นที่มีไร่วัดก็ตาม
 ไม่ควรนั่งบนที่นั่งอันเดียวกันกับภิกษุผู้อยู่ปริวาส ผู้แก่พรรษากว่า
 ...กับภิกษุผู้ควรชักเข้าหาหาบิณฑิมา
 ...กับภิกษุผู้ควรมานัด
 ...กับภิกษุผู้ประพาศติมานัต
 ...กับภิกษุผู้ควรอภัยทาน
 เมื่อภิกษุทั้งหลายนั่งบนที่นั่งต่ำ ไม่ควรนั่งบนที่นั่งสูง
 เมื่อภิกษุทั้งหลายนั่งบนพื้นดิน ไม่ควรนั่งบนที่นั่ง
 ไม่ควรเดินจงกรมในที่จงกรมอันเดียวกัน
 เมื่อภิกษุทั้งหลายเดินจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่ควรเดินจงกรมในที่จงกรมสูง

เมื่อภิกษุทั้งหลายเงินจกกรรชอุบนพื้นดิน ไม่ควรเงินจกกรรในที่ตั้งกรร³¹

หมวดที่ 8 นี้ ความหมายก็คือ ห้ามไม่ให้ภิกษุอยู่ประจำสอยร่วมชายคาเดียวกัน แม้จะเป็นผู้อยู่ประจำสอยเช่นเดียวกันก็ตาม ทั้งนี้ก็เพื่อคคสิทธิต่างสังคมชั่วคราว

วัดทั้ง 94 ข้อนี้ ภิกษุอยู่ประจำสอยจะต้องประพฤติเสมอกันหมดทุกรูป ไม่ว่าจะเป็นผู้อยู่ประจำสอยประเภทใดก็ตาม เมื่อปฏิบัติบกพร่องย่อมเป็นโทษ เรียกว่า วัตติเจต ซึ่งเป็นเหตุให้ราตรีขาด ไม่สามารถจะนับราตรีได้

วัตติเจต 3 อย่าง

วัตติเจต คือ ความขาดแห่งราตรี หมายความว่า ภิกษุอยู่ประจำสอยประจำสอยรวมข้อปฏิบัติอยู่ 94 ข้อ ถ้าไม่ปฏิบัติตามหรือขาดตกบกพร่องในข้อใดข้อหนึ่งก็เป็นเหตุให้ราตรีนับเข้าเป็นจำนวนคืนไม่ได้ เช่น คณะสงฆ์ที่เป็นพระอาจารย์กรรมกำหนดให้ประพฤติประจำสอย 3 วัน ใน 2 วันแรกนั้นประพฤติได้ดีไม่มีการล่วงละเมิดในข้อห้าม แต่ในวันที่ 3 ไปนอนร่วมกับภิกษุรูปอื่น เป็นต้น ถือว่า วันที่ 3 นั้นขาดไปใช้ไม่ได้ต้องประพฤติวัตรซ้ำอีกในวันที่ 4 เพื่อชดเชยจึงจะครบตามจำนวนที่คณะสงฆ์กำหนดไว้

วัตตเภท

วัตตเภท คือ การเสียวัตรหรือเสียธรรมเนียมอันตั้งงามที่ควรปฏิบัติ ในเรื่องนี้มักเกิดขึ้นกับพระภิกษุที่อยู่ประจำสอยที่มีความสนใจจะล่วงละเมิดข้อห้าม ไม่ทำตามข้ออนุญาต เช่น ภิกษุที่อยู่ประจำสอยด้วยกันกำหนดประพฤติวัตรอยู่และนอนหลับในที่อยู่ของตนเอง ขณะนั้นมีภิกษุอีกรูปหนึ่งเดินเข้าไปในที่นั่งแล้วเดินออกมา

ในกรณีนี้ ถือว่า ภิกษุรูปที่เดินเข้าไปนั้นเป็นวัตติเจตด้วยเป็นวัตตเภทด้วย ส่วนรูปที่นอนหลับไม่รู้ว่ามีผู้เดินเข้ามา แต่มารู้ทีหลัง ภิกษุรูปนี้เป็นวัตติเจตอย่างเดียว ไม่เป็นวัตตเภท เพราะท่านไม่ทราบความที่ภิกษุรูปนั้นเข้ามา นี่เป็นตัวอย่างในเรื่องของ สหวาโล หรือการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น

อย่างไรก็ตาม การที่ภิกษุอยู่ประจำสอยรวมทำความคิดไม่ว่าจะเป็นวัตติเจตหรือวัตตเภทก็ตามในทางพระวินัยไม่ถือว่าเป็นความเสียหายร้ายแรง เพราะท่านปรนเป็นอาบัติทุกกฎเท่านั้น และเมื่อต้องแล้วก็สามารถแสดงอาบัติกับภิกษุรูปใดรูปหนึ่งได้เลย ไม่เกี่ยวกับทำให้เสียหายทั้งชั้นค่อนที่กำลังปฏิบัติอยู่และไม่ทำให้การประพฤติวัตรต้องสะดุดลงแล้วกลับไม่เริ่มต้นประพฤติขึ้น

³¹ วิ.ธ. (ไทย) 6/76/158.

ตอนใหม่เหมือนการต้องอาบัติสังฆาทิเสสซ้ำในขณะอยู่ปริวาสกรรม ซึ่งภาษาพระวินัยเรียกว่า มุลาษฎกฏิกถสนา ดังจะอธิบายข้างหน้า เป็นแต่เพียงทำให้เสียราศรีที่ไม่สามารถนับเป็นวันเป็นคืนได้และทำให้เสียวัตรปฏิบัติที่ดีงามหรือทำให้ข้อปฏิบัติต่างพร้อยเท่านั้น

ในวัตรทั้ง 94 ข้อนั้น ได้พูดถึงข้อห้ามและข้ออนุญาตต่างๆเมื่อจัดเป็นหมวดหมู่แล้วจะได้เป็น 3 หมวด คือ

ก. สหวาโส คือ การอยู่ร่วมกัน หมายความว่า การที่พระภิกษุอยู่ปริวาสจะอยู่ร่วมกันบุคคลอื่นไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นพระอาจารย์กรรมหรือแม้แต่พระลูกกรรมที่อยู่ปริวาสด้วยกันก็ตาม ถ้าภิกษุอยู่ปริวาสรูปใดทำลงไปก็ถือว่าเป็น วัติเจต ปิฎกาก็ถือว่า สหวาโส หรือ การอยู่ร่วมกันนั้นมีขอบเขตมากน้อยขนาดไหน เพราะในพระบาติตอนที่ว่าด้วยปริวาสสิกขาวัตร หมวดที่ 7 ข้อที่ 55 นั้น ท่านกล่าวเอาไว้เพียงว่า อันภิกษุอยู่ปริวาส ไม่พึงอยู่ในที่มุ่งที่บังอันเดียวกันในชาวาสกับภิกษุปกติ

ในขอบเขตที่เป็นเหตุให้เป็นวัติเจตนั้นมีความกว้างแคบแค่ไหน ขอให้ดูตามบาลีเหล่านี้ว่า ลคคกฺขมา จตุตฺถาลาถ เอกา เสฎฺฐาธิจฺเจว สจฺจยิ คจฺจติ เมปิ เอกาลาถวิธาลาถคฺติ ลาลจตุตฺถาลาถอนินฺวสา มหาวาสาทา เอกสุมี โธกาเส ปาเท โยวิสุวา วิฏฺฐเน สกฺกา โหติ สหฺพฺพตฺถ อนฺนวิคฺคหฺมฺมฺ เสดฺยิ สหเสฎฺฐาปคฺติยา น มุจฺจติฯ ความว่า ศาลา 4 มุขมีห้องตั้งร้อยห้อง แต่มีอยู่ประจำระ คือ มีชานหรือระเบียงรอบๆ ติดกันจนสามารถเดินติดต่อกันได้ ก็ถึงขั้นนับว่า ที่นอนอันเดียวกันแท้ แม้มหาปราสาทใด ที่มีทวารพระเป็นศาลาหลังเดียว สองตาม และสี่หลัง ภิกษุล้างเท้าในโอกาสแห่งหนึ่งแล้วเข้าไป ย่อมสามารถที่จะเดินรอบได้ในที่ทุกแห่ง แม้ในมหาปราสาทเหล่านั้น ภิกษุย่อมไม่พ้นสหเสฎฺฐาปติ คืออาบัติเพราะการนอนร่วมกัน^{๒๒}

เมื่อพิจารณาตามเนื้อความนี้แล้วจะเห็นว่า ขอบเขตของสถานที่มีความกว้างมากจนยากที่จะกำหนดได้ แต่เพื่อความชัดเจนยิ่งขึ้น พระธรรมกถาจารย์ท่านแจ้งความหมายออกไปอีกโดยกล่าวว่า ... หมายถึง ศาลาที่มีได้กันไว้ต่างหาก แต่ถ้ากันเป็นห้องๆ ถือว่าไม่เป็นไร^{๒๓}

แต่ในคำเหล่านี้บางที่ก็ยังเป็นประมาณไม่ได้ ถ้าจะให้แน่ใจจริง ๆ ต้องดูในบรรดกถาที่ท่านแจ้งไว้ดังต่อไปนี้ สหเสฎฺฐนฺตฺติ เอกโต เสฎฺธิ แปลว่า บทว่า สหเสฎฺธิ คือการนอนร่วมกัน เสฎฺฐาติ กายุปปาสกรณสงฺฆาติ สอนฺนํ วิจฺจติฯ ซึ่งแปลว่า แม้การนอน กล่าวคือการทอดกายลง ท่านเรียกว่า โสยฯ เสนาสนสงฺฆาตเสฎฺธิ วิธิสฺสุวา กายุปปาสกรณสงฺฆาตฺติ เสฎฺธิ

^{๒๒} วิ.ธ. (บาลี) 2/299.

^{๒๓} วิ.ธ. (บาลี) 2/302.

กฎปญญ วิทเทยย สัมปาเทยย ฯ แปลว่า ภิกษุเข้าไปสู่ที่นั่งนอน กล่าวคือเสนาสนะพึงสำเริง พึง
จัด คือยังการนอน ได้แก่ยังการเหยียดกายให้สำเริง³⁴

ฉะนั้น การกำหนดการอยู่ร่วมกันจึงไม่มีขอบเขตอย่างอื่นนอกจากการนอนที่
สมบูรณ์แบบ เพื่อเป็นการตอกย้ำในเรื่องของสหวาโล ว่ามีด้วยเหตุที่มีประมาณเท่าใด จึงจะขอ
นำความที่พระอรรถกถาจารย์กล่าวถึงอาการที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงห้ามว่า ...ตสุมา เนลล
สทเสยฺยา สทฺพุปฺปาการณ ปฏิกุจฺจิตฺตาติ ฯ ความว่า เพราะเหตุนั้น การนอนร่วมกันของพวก
เธอ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสห้ามไว้ โดยประการทั้งปวง ฉะนั้นแล้ว³⁵

แต่มีข้อที่ควรทราบเพิ่มเติมคือ สหวาโล นั้น มีขอบเขตที่ละเอียดขึ้นไปอีก ตาม
หลักวินัยแล้ว ท่านกล่าวว่า พระที่อยู่ปวารณากรรมนอกจากจะไม่อยู่ในที่มุ่งที่อื่นเดียวกันกับพระ
อาจารย์กรรมแล้ว การบิณฑบาตก็ต้องให้ห่างพอเหมาะด้วย คือ ระหว่างกลดหรือกุฏิที่พักของ
พระอาจารย์กรรมหรือแม้แต่ของพระลูกกรรมด้วยกันก็ตามจะต้องห่างกันอย่างน้อย 12 ศอกของ
คนที่มีอายุปานกลางอีกด้วย ถ้าไม่เช่นนั้น แม้จะไม่อยู่ในที่มุ่งที่อื่นเดียวกัน แต่สำเริงการ
นอนในที่ของตนๆ ก็ถือว่าเป็นวัคคิเจต คือการปราศราศีด้วย และเป็นวัคคณาท คือการเลี้ยวศร
ด้วย

ข. วิปปวาโต ได้แก่ การอยู่ปราศ หมายความว่า การที่ภิกษุอยู่ปวารณากรรม
จะอยู่ปราศจากพระอาจารย์กรรมหรืออยู่ตามลำพังไม่ได้ อย่างน้อยต้องมีพระอาจารย์กรรม 1
รูปคอยดูแลอยู่ในขณะกำลังประพฤติวัตร ในการอยู่ปราศจากพระอาจารย์กรรมนั้น ก็มีปัญหา
ขึ้นมาอีกว่า มีขอบเขตระยะใกล้ไกลขนาดไหน จึงจะถือว่าเป็นกำหนดจนทำให้เป็นวิปปวาโตได้
กำหนดของวิปปวาโตนั้น ท่านบอกว่า 2 ชั่วโมงเท่านั้น คือคนมีอายุปานกลางหรือชราวัยก่อนคืนค
ลง 2 ชั่วโมง ซึ่งก็ถือว่าไกลมากพอสมควร แต่ก็ไม่ได้กำหนดว่า เวลาวิคคินั้นจะวัดจากด้านนอกหรือ
ด้านใน แต่เพื่อความแน่ใจควรให้ลงเป็นผู้ชี้เขตและอนุญาตให้จะดีกว่า

ความจริงแล้วในเรื่อง 2 ชั่วโมงเท่านั้นที่เกี่ยวกับวิปวาตินั้น ไม่ได้พูดไว้ในบาลีและ
อรรถกถาหรือแม้แต่ฎีกา แต่ที่พูดไว้ก็เพียงแต่การกำหนดเฉพาะเรื่องการอยู่ปราศจากตัวบุคคล
เท่านั้น ถ้าหากเกิดเจ็บไข้ได้ป่วยหรือมีเหตุที่ต้องไปนอนค้างที่อื่นก็จะต้องมีพระอาจารย์กรรมไป
คอยดูแลด้วย ในระยะไม่เกิน 2 ชั่วโมงเท่านั้น โดยการหมุนเวียนเปลี่ยนกันก็ได้ ในกรณี
ที่มีความจำเป็นที่จะเข้าไปในระแวกบ้าน ต้องมีพระอาจารย์กรรมไปด้วย จะไปตามลำพังไม่ได้

³⁴ วิ.อ. (บาลี) 2/296.

³⁵ วิ.อ. (บาลี) 3/292.

โดยเสด็จราช สอดคล้องพระบาลีที่ตรัสไว้ว่า ลูกชนกิกษุทั้งหลาย ชนกิกษุผู้อยู่ปรีชาส ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่ไม่มีภิกษุ ... ไม่พึงออกจากอาวาสหรือถิ่นที่ไม่ใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือถิ่นที่มีใช่อาวาสที่ไม่มีภิกษุ ยกเว้นแต่ไปกับภิกษุปกติ เว้นแต่มีอันตราย²⁶

ค. อนาโรจนา แปลว่า การไม่บอกกล่าว หมายความว่า การที่ภิกษุผู้อยู่ปรีชาส กรรมไม่บอกวัดหรือไม่บอกอาวาสของตนเองต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกำลังประพฤติปรีชาสอยู่ตามหลักพระวินัย เมื่อขอปรีชาสแล้วจะต้องบอกวัดแก่สงฆ์ผู้เป็นพระอาจารย์กรรมอย่างน้อย 1 ครั้งแล้วประพฤติไปตามสมควรแก่ปรีชาสที่ขอ หรือจะบอกวัดทุกคนก็ได้

2) มานัต แปลว่า การนับ หมายความว่า นับจำนวนวัน ราชสี ของการประพฤติวุฏฐานวิธี (การอยู่ปรีชาสกรรม) ให้ได้จำนวน 6 ราชสี ทั้งนี้ก็เพื่อให้ภิกษุที่ต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วไม่ได้ปิดเอาไว้ แต่บอกความที่ต้องอาบัติแก่คณะสงฆ์ คณะสงฆ์จึงให้ประพฤติมานัต โดยไม่ต้องอยู่ปรีชาสก่อน แต่ในกรณีนี้ที่ปิดไว้ไม่ว่าจะเป็นกี่วันที่เกินที่ปกติตามแล้วมาบอกคณะสงฆ์ทีหลัง จะต้องอยู่เพื่อประพฤติปรีชาสก่อนตามสมควรแก่ปรีชาสนั้น ๆ เมื่อครบตามกำหนดแล้วสงฆ์จึงให้เตือนลำดับขึ้นจากประพฤติมานัต ซึ่งถือว่าเป็นการเพิ่มกฎระเบียบบางอย่างขึ้นมาอีกเล็กน้อย เช่น การประพฤติปรีชาสอาจอยู่เพียง 3 วันก็ได้ แต่การประพฤติมานัตต้อง 6 วันขึ้นไป ปรีชาส สมาทานกับพระอาจารย์กรรมรูปเดียวก็ได้ แต่มานัตต้องใช้พระอาจารย์กรรมตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไป เป็นต้น

การประพฤติมานัตนั้นมีความเป็นมาดังต่อไปนี้ สมัยหนึ่ง ในพระนครสาวัตถี มีภิกษุจำนวนมากมาประชุมกัน ภิกษุทั้งหลายผู้กำลังอยู่ประพฤติมานัตอยู่ไม่สามารถจะเข้าระมานัตให้บริสุทธิ์ได้ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแก่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระพุทธองค์จึงทรงอนุญาตให้เก็บมานัตได้ชั่วคราววิธีวิธีการนี้คือ ให้ห่มผ้าเชวียงนำเจ้าไปหาสงฆ์ นั่งกระหย่ง ประครองธัมมชลิ แล้วกล่าวคำระมานัตเสีย

ในเวลาต่อมา เมื่อภิกษุทั้งหลายเดินทางออกจากเมืองสาวัตถีไปแล้ว จึงกราบทูลเรื่องนั้นแก่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระพุทธองค์จึงทรงอนุญาตให้สมาทานมานัตใหม่ต่อไป²⁷

มานัตนั้น ท่านได้กล่าวไว้ในพระบาลีและอรรถกถามากมาย โดยเฉพาะในอรรถกถาได้กล่าวไว้อย่างละเอียด โดยท่านได้แยกออกเป็น 4 ประเภท คือ

²⁶ จ.จ. (ไทย) 6/77/160-164.

²⁷ จ.จ. (ไทย) 6/93-94/185-186.

ก. อับปฏิจจฉันนมนานัต ได้แก่ มานัตที่สงฆ์พึงให้แก่ภิกษุที่ควรแก่มนานัต ที่ตั้งของ
อาบัติสังฆาทิเสสแล้ว แต่ไม่ได้ปิดบังเอาไว้ โดยไม่ต้องอยู่ปริวาสมากกว่าชน เพียงแต่แจ้งให้
สงฆ์ทราบในสีมาแล้วกล่าวคำขออับปฏิจจฉันนมนานัต ดังนี้

คำขออับปฏิจจฉันนมนานัต

อหํ ภนฺเต เภกํ อาปคฺติ อปฺปชฺชํ สลฺลเจตนิกํ สุกฺกวิสสุตฺตํ อปฺปปฏิจฺจนฺนํ โสหํ ภนฺเต
สจฺจํ เภกิสฺสา อาปคฺติยา สลฺลเจตนิกา ย สุกฺกวิสสุตฺตยา อปฺปปฏิจฺจนฺนาย จารุคฺคํ มานคฺคํ
ยาจามิ อหํ ภนฺเต เภกํ อาปคฺติ อปฺปชฺชํ สลฺลเจตนิกํ สุกฺกวิสสุตฺตํ อปฺปปฏิจฺจนฺนํ ฯ

พุทฺธมฺปิ โสหํ ภนฺเต สจฺจํ...ยาจามิ ฯ

คตฺติมฺปิ โสหํ ภนฺเต สจฺจํ...ยาจามิ ฯ

จากนั้น ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ที่ประกาศให้สงฆ์รับทราบด้วยญัตติจตุตถ
กรรมวาจา ดังนี้

กรรมวาจาให้อับปฏิจจฉันนมนานัต

สุณฺหาสุ เม ภนฺเต สจฺจํ อหํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ เภกํ อาปคฺติ อปฺปชฺชํ สลฺลเจตนิกํ
सुककुविसुतुतुํ अपुปปฏิจจนनुํ โส สจฺจํ เภกิสฺสา อาปคฺติยา สลฺลเจตนิกา ย सुकुविसुतुतुยา
अपुपปฏิजจนुनय จารुकुक มานुक ยหิ สจฺจสฺส ปคฺคกสฺส สจฺจํ อิตฺถนฺนम्मสฺส ภิกฺขุโน
เอภิสฺสา อาปคฺติยา สลฺลเจตนิกา ย सुकुविसुतुतुยา अपुपปฏิजจนुनय จารुकुक ทเหตุย เอสา ญคฺติ ฯ

สุณฺหาสุ เม สจฺจํ อหํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ เภกํ อาปคฺติ อปฺปชฺชํ สลฺลเจตนิกํ
सुककुविसुतुतुํ अपुपปฏิजจนनुํ โส สจฺจํ เภกิสฺสา อาปคฺติยา สลฺลเจตนิกา ย सुकुविसुतुतुยา
अपुपปฏิजจนुनय จารुकुक มานुक ยหิ สจฺจํ อิตฺถนฺนम्मสฺส ภิกฺขุโน เอภิสฺสา อาปคฺติยา
सल्लज्जेतनिका सुकुविसुतुतुया अपुपปฏิजจนुनय จารुकुक มานुक เทหิ ยสุตฺตยสมฺโม รมคิ
อิตฺถนฺนम्मสฺส ภิกฺขุโน เอภิสฺสา อาปคฺติยา สลฺลเจตนิกา ย सुकुविसुतुतुยา अपุปปฏิจจนุ
นย จารุกุก มานคคคคค ทานํ โส สุนฺหสฺส ยสุตฺต นกฺขมคิ โส ภาเสยฺย ฯ

พุทฺธมฺปิ เอคम्मคฺคํ วทามิ สุนฺหาสุ... ฯ

คตฺติมฺปิ เอคम्मคฺคํ วทามิ สุนฺหาสุ... ฯ

ทีนํ สจฺเจน อิตฺถนฺนम्मสฺส ภิกฺขุโน เอภิสฺสา อาปคฺติยา สลฺลเจตนิกา ย सुकुविसुतुतुยา
अपुपปฏิजจนुनय จารुकुक มานुक รมคิ สจฺจสฺส คสุมา สุนฺหิ เอวเมคํ อารขามิ ฯ

เมื่อคณะสงฆ์ให้การรวบรวมแล้ว ภิกษุที่ขอมานัตพึงสมณทานวัตรที่โรงอุโบสถนั้น
เลย ดังต่อไปนี้

คำสมณทานอัปปัจจฉันทมนานัต

มานตุตฺ สมนาธิยามิ วตุตฺ สมนาธิยามิ ฯ
 ทุตฺติยมฺปิ มานตุตฺ สมนาธิยามิ วตุตฺ สมนาธิยามิ ฯ
 ตติยมฺปิ มานตุตฺ สมนาธิยามิ วตุตฺ สมนาธิยามิ ฯ
 ครั้นสมณทานแล้ว พึงบอกแก่สงฆ์ ในโรงอุโบสถนั้นเลย ดังต่อไปนี้

คำบอกอัปปัจจฉันทมนานัต

ครั้นบอกมานัตแล้ว ถ้ามีความประสงค์จะเก็บมานัต ก็พึงเก็บในท่ามกลางสงฆ์ ใน
โรงอุโบสถนั้น ดังต่อไปนี้

คำเก็บอัปปัจจฉันทมนานัต

วตุตฺ นิกุชิปามิ มานตุตฺ นิกุชิปามิ ฯ
 ทุตฺติยมฺปิ วตุตฺ นิกุชิปามิ มานตุตฺ นิกุชิปามิ ฯ
 ตติยมฺปิ วตุตฺ นิกุชิปามิ มานตุตฺ นิกุชิปามิ ฯ

อัปปัจจฉันทมนานัตที่นำมาเป็นตัวอย่างนี้เป็นเรื่องของพระภิกษุรูปหนึ่งที่ตั้งจะอุปาสิต
สังฆาภิเสกชื่อว่า สังฆเจตนิกะ ลูกกวีสมัยนี้ แต่ไม่ได้ปิตเขาไว้ จึงไม่ตั้งอยู่ปริวาสก่อน แต่ขอ
อัปปัจจฉันทมนานัตได้เลย

ข. ปฏิจฉันทมนานัต หมายถึง นานัตที่คณะสงฆ์พึงให้แก่ภิกษุผู้ประพฤติปริวาส
เพื่ออุปาสิตสังฆาภิเสกที่ปิตไว้หรือมิได้ปิตไว้มาแล้ว เพื่อภิกษุรูปนั้นจะได้ประพฤติปฏิบัติปฏิจฉันทมนานัต
ต่อไป โดยกล่าวคำขอปฏิจฉันทมนานัต ดังต่อไปนี้

คำขอปฏิบัติงานนับมานัด

อหิ ภนุเต เกก อาปคฺติ อาปฺฐิ สญฺเจตนิกํ สุกฺกวิสสุตฺติ เอกาทปฺปิฏฺจนฺนํ โสฬสํ เอภิสฺสลา อาปฺตฺติยา สญฺเจตนิกา ย สุกฺกวิสสุตฺติยา เอกาทปฺปิฏฺจนฺนาย เอกาทปฺปวาลํ ยาจิ ตสฺส เม สจฺโฆ เอภิสฺสลา อาปฺตฺติยา สญฺเจตนิกา ย สุกฺกวิสสุตฺติยา เอกาทปฺปิฏฺจนฺนาย เอกาทปฺปวาลํ อทาลิ โสฬ ภนุเต ปวิฏฺฐตปฺปวาโล สจฺโฆ เอภิสฺสลา อาปฺตฺติยา สญฺเจตนิกา ย สุกฺกวิสสุตฺติยา เอกาทปฺปิฏฺจนฺนาย จารตุตํ มานตุตํ ยาจามิ ฯ

พุทฺธิมฺปิ ฯ

คตฺธิมฺปิ ฯ

ลำดับนั้น ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงสวดประกาศให้สงฆ์รับทราบ ด้วยญัตติ จตุตถกรรมวาจา ดังต่อไปนี้

กรรมวาจาให้ปฏิบัติงานนับ

สุณาสฺว เม ภนุเต สจฺโฆ อหิ อิตฺตฺตฺตนาโม ภิกฺขุ เกก อาปคฺติ อาปฺฐิ สุกฺกวิสสุตฺติ เอกาทปฺปิฏฺจนฺนํ โสฬสํ เอภิสฺสลา อาปฺตฺติยา สุกฺกวิสสุตฺติยา เอกาทปฺปิฏฺจนฺนาย เอกาทปฺปวาลํ ยาจิ ตสฺส สจฺโฆ เอภิสฺสลา อาปฺตฺติยา สุกฺกวิสสุตฺติยา เอกาทปฺปวาลํ อทาลิ โสฬ ปวิฏฺฐตปฺปวาโล สจฺโฆ เอภิสฺสลา อาปฺตฺติยา สุกฺกวิสสุตฺติยา จารตุตํ มานตุตํ ยาจติ ยถิ สจฺฆสฺส ปตฺตคฺคฺคํ สจฺโฆ อิตฺตฺตฺตนาโม สุตฺต ภิกฺขุโน เอภิสฺสลา อาปฺตฺติยา สุกฺกวิสสุตฺติยา จารตุตํ มานตุตํ ทเทญฺย เอเสว ญตฺติ ฯ

สุณาสฺว เม ภนุเต สจฺโฆ อหิ อิตฺตฺตฺตนาโม ภิกฺขุ เกก อาปคฺติ อาปฺฐิ สุกฺกวิสสุตฺติ เอกาทปฺปิฏฺจนฺนํ โสฬสํ เอภิสฺสลา อาปฺตฺติยา สุกฺกวิสสุตฺติยา เอกาทปฺปิฏฺจนฺนาย เอกาทปฺปวาลํ ยาจิ ตสฺส สจฺโฆ เอภิสฺสลา อาปฺตฺติยา สุกฺกวิสสุตฺติยา เอกาทปฺปวาลํ อทาลิ โสฬ ปวิฏฺฐตปฺปวาโล สจฺโฆ เอภิสฺสลา อาปฺตฺติยา สุกฺกวิสสุตฺติยา จารตุตํ มานตุตํ ยาจติ สจฺโฆ อิตฺตฺตฺตนาโม สุตฺต ภิกฺขุโน เอภิสฺสลา อาปฺตฺติยา สุกฺกวิสสุตฺติยา จารตุตํ มานตุตํ เตติ ยสฺสายสฺมโน ชมติ อิตฺตฺตฺตนาโม สุตฺต ภิกฺขุโน เอภิสฺสลา อาปฺตฺติยา สุกฺกวิสสุตฺติยา เอกาทปฺปิฏฺจนฺนาย จารตุตํ มานตุตฺตสฺส ทานํ โสฬสํ สุตฺต ยสฺส นกฺขมฺติ โสฬสํ ภาเสญฺย ฯ

พุทฺธิมฺปิ เอตมฺคฺคํ วทามิ สฺวณาสฺว... ฯ

คตฺธิมฺปิ เอตมฺคฺคํ วทามิ สฺวณาสฺว... ฯ

ทีนั้น สจฺฆเน อิตฺตฺตฺตนาโม สุตฺต ภิกฺขุโน เอภิสฺสลา อาปฺตฺติยา สุกฺกวิสสุตฺติยา เอกาทปฺปิฏฺจนฺนาย จารตุตํ มานตุตํ ชมติ สจฺฆสฺส ตสฺมา สุตฺตํ เหวเมตํ ยารยามิ ฯ

เมื่อคณะสงฆ์ให้การรวบรวมแล้ว ภิกษุผู้ชอปฏิญาณมานั้น นั้น ทั้งสมณฑานวัตรในสี่มานั้นเลย ดังนี้

คำสมณฑานปฏิญาณมานันต์

มานตุตฺ สมายิยามิ วุตฺติ สมายิยามิ ฯ

พุทฺธิมฺปิ... ฯ

ศตฺธิมฺปิ... ฯ

คำบอปฏิญาณมานันต์

อหํ ภนฺเต เอกํ อาปคฺติ อปาปฺยํ สุกกวิสสุตฺติ เอกาทปฏิญาณํ โสฬํ เอกิสฺสตา อาปคฺติยา สุกกวิสสุตฺติยา เอกาทปวิrawl ยาจํ ๓๑๑ เม ๓๑๒ เอกิสฺสตา อาปคฺติยา สุกกวิสสุตฺติยา เอกาทปฏิญาณาย เอกาทปวิrawl อทาลิ โสฬํ ปวิrawlปวิrawl ๓๑๓ เอกิสฺสตา อาปคฺติยา สุกกวิสสุตฺติยา เอกาทปฏิญาณาย จารคฺติ มานตุตฺติ ยาจํ ๓๑๔ เม ๓๑๕ เอกิสฺสตา อาปคฺติยา สุกกวิสสุตฺติยา เอกาทปฏิญาณาย จารคฺติ มานตุตฺติ อทาลิ โสฬํ มานตุตฺติ จรามิ เวทนามหํ ภนฺเต เวทิตฺติ มํ ๓๑๖ อาเรทุ ฯ

ครั้นบอแล้ว เมื่อมีความประสงค์จะเก็บมานันต์ ทั้งเก็บในท่ามกลางสงฆ์ในสี่มานันต์ ดังนี้

คำเก็บปฏิญาณมานันต์

วุตฺติ นิกุชิปามิ มานตุตฺติ นิกุชิปามิ ฯ

พุทฺธิมฺปิ... ฯ

ศตฺธิมฺปิ... ฯ

ปฏิญาณมานันต์ที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้เป็นเรื่องของพระภิกษุที่ตั้งอาปคฺติสังฆาทิเสสตัวหนึ่งชื่อว่า สัตถุเจตนิกะ สุกกวิสสุตฺติ แต่ปิดเอาไว้วันเดียว จึงขอปริวาสวันเดียวและผ่านการอยู่ปริวาสมาแล้ว จึงขอปฏิญาณมานันต์

ค. ปักขมานันต์ ทนายนีมานันต์ที่สงฆ์ 2 ฝ่ายจะพึงให้แก่ทางภิกษุณีนที่ตั้งอาปคฺติสังฆาทิเสสไม่ว่าจะปิดไว้หรือไม่ได้ปิดก็ตาม สงฆ์พึงให้เพียง 15 วันหรือกึ่งเดือนเท่านั้น โดยให้สงฆ์จตุรกรณภายในสี่มา ดังนั้นเรื่องปรากฏในพระบาลีบทอุปท้ายแห่งอาปคฺติสังฆาทิเสส 17 ข้อว่า ...ภิกษุณีล่วงลึกราบโลหลึกราบหนึ่ง ภิกษุณีนั่นต้องประพฤติกปักขมานันต์ในสงฆ์สองฝ่าย ภิกษุณีประพฤติกปักขมานันต์นั้นแล้ว ภิกษุณีสองมีคณะ 20 รูปอยู่ในสี่มาโค พึงเรียกภิกษุณีนั่นเข้า

หมูนในสิมานั้น...”³⁰ ซึ่งมีวิธีดำเนินการ คือ นางภิกษุณีผู้ต้องอาบัติ พึงเข้าไปหาภิกษุณีสงฆ์ ทำ
อุตตราสงค์ (จีวร) เหยียดบำ ไหว้ให้นางภิกษุณีผู้แก่กว่า นึ่งกระหย่ง ประคองธัญชี่ กล่าว
คำขอปักษมานัต ดังนี้

คำขอปักษมานัต

อหิ อญเญ เอกิ อาปคฺติ อาปจฺจึ ความบุตร สาทิ อญเญ ลงฺฆิ เอภิสฺสา อาปคฺติยา
คามนฺตวราย ปฏฺรฆมานคฺตฺติ ยาจามิ ฯ

พุทฺธิมฺปิ... ฯ

คตฺธิมฺปิ... ฯ

ครั้งขอ 3 ครั้งอย่างนี้แล้ว นางภิกษุณีผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้คณะ
สงฆ์ทราบด้วยญัตติจุดดกรรมวาจา ดังนี้

กรรมวาจาให้ปักษมานัต

สุณาสฺว เม อญเญ ลงฺโฆ อหิ อิตฺตณฺณามา ภิกฺขุณี เอกิ อาปจฺจึ ความบุตร สาทิ
ลงฺฆิ เอภิสฺสา อาปคฺติยา ความบุตรวราย ปฏฺรฆมานคฺตฺติ ยาจติ อหิ ลงฺฆสฺส ปคฺตกฺคฺลํ ลงฺโฆ
อิตฺตณฺณามาย ภิกฺขุณียา เอภิสฺสา อาปคฺติยา ความบุตรวราย ปฏฺรฆมานคฺตฺติ ทเพญฺญ เอลาญฺจติ ฯ

สุณาสฺว เม อญเญ ลงฺโฆ อหิ อิตฺตณฺณามา ภิกฺขุณี เอกิ อาปจฺจึ ความบุตร สาทิ
ลงฺฆิ เอภิสฺสา อาปคฺติยา ความบุตรวราย ปฏฺรฆมานคฺตฺติ ยาจติ ตสฺสา ลงฺโฆ เอภิสฺสา อาปคฺติยา
ความบุตรวราย ปฏฺรฆมานคฺตฺติ อทาลิ สาทิ ปริวฺกตฺตปฺริวาทา ลงฺฆิ เอภิสฺสา อาปคฺติยา ความบุตรวราย
ปฏฺรฆมานคฺตฺติ ยาจติ ลงฺโฆ อิตฺตณฺณามาย ภิกฺขุณียา เอภิสฺสา อาปคฺติยา ความบุตรวราย
ปฏฺรฆมานคฺตฺติ เทติ ยสฺสยสฺสโม ชมติ อิตฺตณฺณามาย ภิกฺขุณียา เอภิสฺสา อาปคฺติยา
ความบุตรวราย ปฏฺรฆมานคฺตฺตฺต ทานํ โส ตฺวญฺหสฺส ยสฺส นฏฺรเมติ โส ภาเสญฺญ ฯ

พุทฺธิมฺปิ เอคฺมคฺตฺติ วทามิ สุณาสฺว... ฯ

คตฺธิมฺปิ เอคฺมคฺตฺติ วทามิ สุณาสฺว... ฯ

ทินฺนํ ลงฺเฆน อิตฺตณฺณามาย ภิกฺขุณียา เอภิสฺสา อาปคฺติยา ความบุตรวราย

³⁰ วิ.ภิกขุณี. (พธ) 3/731/74.

ปฏฺรมาณศุต์ ชมติ สฺรฺรสุตฺต สฺตรฺรมา ตฺวณฺทึ เอวเมตฺถ อารชามิ ฯ

ในที่สุคนทงกรรมวาจา นางภิกษุณีผู้ขอปฏฺรมาณนั้น พึงสมาทานวัตรในท่ามกลาง
สงฆ์แห่งสีมานั้น ดังต่อไปนี้

คำสมาทานปฏฺรมาณัตถ

มาณศุต์ สมาทิตามิ วุตฺตํ สมาทิตามิ ฯ

พุทฺธิมฺปิ... ฯ

สตฺธิมฺปิ... ฯ

เมื่อสมาทานแล้ว พึงบอกแก่สงฆ์ในสีมานั้น ดังนี้

คำบอกปฏฺรมาณัตถ

อหํ อญฺญ เอกํ ชาปฺตฺติ ชาปฺบฺฐี ความนุสฺว สาทํ สฺรฺรเม เอกิสฺสุตา ชาปฺตฺติยา ความนุสฺว
ปฏฺรมาณศุต์ ยาจี สฺตรฺรสา เม สฺรฺรโฆ เอกิสฺสุตา ชาปฺตฺติยา ความนุสฺว ปฏฺรมาณศุต์ อทาติ
สาทํ ปฏฺรมาณศุต์ จวามิ เวทฺธามหํ อญฺญ เวทฺธิตฺติ มํ สฺรฺรโฆ ธาเรสุ ฯ

เมื่อนางภิกษุณีใคร่จะเก็บปฏฺรมาณัตถ ก็พึงเก็บในท่ามกลางคณะสงฆ์ ตามในที่
กล่าวแล้วในมานัตของพระภิกษุณีเอง ดังนี้

คำเก็บปฏฺรมาณัตถ

วุตฺตํ นิภฺจิปามิ มาณศุต์ นิภฺจิปามิ ฯ

พุทฺธิมฺปิ... ฯ

สตฺธิมฺปิ... ฯ

ปฏฺรมาณัตถที่นำมาเป็นตัวอย่างนี้เป็นเรื่องของภิกษุณีรูปหนึ่งที่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ตัวหนึ่งชื่อว่า ความนุสฺว (เข้าไปในระแวกบ้าน) จึงขอปฏฺรมาณัตถกับสงฆ์

ถึงนำสังเกตุเกี่ยวกับปฏฺรมาณัตถก็คือ การประพฤตินั้นก็ให้สามารถเลิกรปฏิบัติได้ทุก
กึ่งเดือน ไม่ว่าข้างขึ้นหรือข้างแรม ถ้าเป็นข้างขึ้นก็เรียกว่า กุศลปักษ์ แต่ถ้าเป็นข้างแรมก็
เรียกว่า กาศปักษ์

ส่วนที่ยังไม่ชัดเจนก็อยู่ตรงที่พระพุทธรูปคำรัสลับ ๆ โดยไม่ได้ขยายความให้ชัดเจนเท่าที่ควร จนไม่สามารถที่จะทราบสาเหตุที่ทำให้ภิกษุณีต้องประพฤติมานัตว่า ภิกษุณีต้องอาบัติถึงชาติเลว 17 ข้อ หรือกรรม 8 ประการกันแน่ เพราะในบาติผ่านกล่าวว่า วุฑฒนุสสํ ภควตา คุรุณํ อชฺฐวาปณฺณาย ภิกษุณียา อุกาโต สจฺเจม ปฏฺรมาณสตํ จิตฺตพฺพนิตฺติฯ ความว่า จริ่งอยู่ คำนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสไว้แล้วว่า ภิกษุณีผู้ล่วงกรรม พึงประพฤติปิกรมานัตในสงฆ์ทั้ง 2 ฝ่ายฯ^{๓๙}

แต่เมื่อเพ่งดูแล้วน่าจะหมายถึง อาบัติสังฆาติเลวมากกว่ากรรม เพราะพระบาติว่า ...ภิกษุณี เอภี อาปคฺคิตี อาปชฺฐิ ความบุตร...

ในข้อนี้เห็นว่า ปัจจุบันไม่มีภิกษุณีแล้ว จึงขอยกไว้ในส่วนที่จะไม่ลงในรายละเอียด เพียงแต่ต้องการให้ทราบว่า ในการอยู่ปวารณกรรมในพระพุทธรูปศาสนานี้ไม่มีภิกษุณีรวมอยู่ด้วย และเป็นข้อปฏิบัติสำหรับภิกษุณีเท่านั้น

๓. สโมธานมานัต หมายถึง มานัตที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตให้คณะสงฆ์ให้แก่ภิกษุอยู่ปวารณาแล้ว ดำรงอยู่ในฐานะที่ควรแก่มานัต โดยจะต้องประพฤติมานัตไปอีก 6 ชาติ^{๔๐} เพื่อประมวลอาบัติทุกชนิดเข้าด้วยกัน ดังนั้นจึงมีข้อปลีกย่อยแยกออกไปตามประเภทของอาบัติที่ต้องแล้วซึ่งสืบเนื่องมาจากการประพฤติปวารณที่กล่าวมาแล้ว โดยแยกออกเป็น 3 อย่าง คือ

(1) โยธานสโมธานมานัต หมายถึง มานัตที่คณะสงฆ์ให้แก่ภิกษุที่ต้องอาบัติสังฆาติเลวมีวันและชาติที่ปิดไว้เหมือนกัน โดยผ่านการขอโยธานสโมธานปวารณ เพื่อประมวลอาบัติเข้าด้วยกันมาแล้วซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

^{๓๙} วิ.จ. (ไทย) 7/403/316.

^{๔๐} วิ.ธ. (ไทย) 3/313.

คำขอโอรานสโมธานมานัด

อหิ ภนฺเต สมฺพทฺธา สงฺฆาภิเสธา อาปฺตฺติโย อาปฺตฺติ เอกํ อุตฺตกามปฺริจฺฉิ เอกํ
 สญฺจวิหฺตํ เอกาทปฺปิฏฺจนฺนาโย โสหิ ภนฺเต สงฺฆํ คาลํ อาปฺตฺติํ โอรานสโมธานมานตฺ
 ยาจิ คฺคฺส เม สงฺโฆ คาลํ อาปฺตฺติํ โอรานสโมธานปฺริวาลํ อทาลิ โสหิ ปฺริวฺตฺตปฺริวาลโ
 สงฺฆํ คาลํ อาปฺตฺติํ จารตฺตํ มานตฺตํ ยาจามิ ฯ

อหิ ภนฺเต...โสหิ ปฺริวฺตฺตปฺริวาลโ ทฺติยมฺปิ ภนฺเต สงฺฆํ...ยาจามิ ฯ

อหิ ภนฺเต...โสหิ ปฺริวฺตฺตปฺริวาลโ คติยมฺปิ ภนฺเต สงฺฆํ...ยาจามิ ฯ

กรรมวจาให้โอรานสโมธานมานัด

สุณาทฺ เม ภนฺเต สงฺโฆ อหิ อิตฺตฺตฺตนาโม ปิฏฺฐ สมฺพทฺธา สงฺฆาภิเสธา อาปฺตฺติโย
 อาปฺตฺติ เอกํ อุตฺตกามปฺริจฺฉิ เอกํ สญฺจวิหฺตํ เอกาทปฺปิฏฺจนฺนาโย โส สงฺฆํ คาลํ อาปฺตฺติํ
 โอรานสโมธานปฺริวาลํ ยาจิ คฺคฺส เม สงฺโฆ คาลํ อาปฺตฺติํ โอรานสโมธานปฺริวาลํ อทาลิ
 โส ปฺริวฺตฺตปฺริวาลโ สงฺฆํ คาลํ อาปฺตฺติํ จารตฺตํ มานตฺตํ ยาจติ อหิ สงฺฆสฺส ปฺตฺตคฺคฺส
 สงฺโฆ อิตฺตฺตฺตนาโมสฺส ปิฏฺฐโน คาลํ อาปฺตฺติํ จารตฺตํ มานตฺตํ ทเพชฺช เสธา ญฺตฺติ ฯ

สุณาทฺ เม ภนฺเต สงฺโฆ อหิ อิตฺตฺตฺตนาโม ปิฏฺฐ สมฺพทฺธา สงฺฆาภิเสธา อาปฺตฺติโย
 อาปฺตฺติ เอกํ อุตฺตกามปฺริจฺฉิ เอกํ สญฺจวิหฺตํ เอกาทปฺปิฏฺจนฺนาโย โส สงฺฆํ คาลํ
 อาปฺตฺติํ โอรานสโมธานปฺริวาลํ ยาจิ คฺคฺส เม สงฺโฆ คาลํ อาปฺตฺติํ โอรานสโมธานปฺริวาลํ
 อทาลิ โส ปฺริวฺตฺตปฺริวาลโ สงฺฆํ คาลํ อาปฺตฺติํ จารตฺตํ มานตฺตํ ยาจติ สงฺโฆ
 อิตฺตฺตฺตนาโมสฺส ปิฏฺฐโน คาลํ อาปฺตฺติํ จารตฺตํ มานตฺตํ เทติ ยสฺสายสฺสมโธ รมฺติ
 อิตฺตฺตฺตนาโมสฺส ปิฏฺฐโน คาลํ อาปฺตฺติํ จารตฺตสฺส มานตฺตสฺส ทานํ โส ญฺณสฺส อสฺส
 นกฺขมฺติ โส ภาสฺสเอช ฯ

ทฺติยมฺปิ เอตมฺตฺถํ วทามิ สุณาทฺ... ฯ

คติยมฺปิ เอตมฺตฺถํ วทามิ สุณาทฺ... ฯ

ทินฺนํ สงฺเรน อิตฺตฺตฺตนาโมสฺส ปิฏฺฐโน คาลํ อาปฺตฺติํ จารตฺตํ มานตฺตํ รมฺติ
 สงฺฆสฺส คฺคฺสมา ญฺณํ อเวเมตํ อารยามิ ฯ

คำสมาทานโธธานสโมธานมานันต์

มานตุต สมหาธิยามิ วตุต สมหาธิยามิ ฯ

พุทฺธิมฺปิ... ฯ

ตติยมฺปิ... ฯ

คำนอกโธธานสโมธานมานันต์

อหิ ภนฺเต สมฺพุทฺธา สงฺฆาติเสลา อปาคุติโย อปาสุริ เอภี อสฺสคกามปฺริจิริยิ เอภี
สณฺจวิตุตฺติ อกาทปฺปิฏฺจนฺนาโย โสหิ ภนฺเต สงฺฆิ ตาลิ อปาคุตินิ โธธานสโมธานปฺริวาลิ
ยาจิ ตสฺส เม สงฺโฆ ตาลิ อปาคุตินิ โธธานสโมธานปฺริวาลิ อทาลิ โสหิ ปฺริวคฺคตปฺริวาลิ
สงฺฆิ ตาลิ อปาคุตินิ จารตุตฺติ มานตุตฺติ ยาจิ ตสฺส เม สงฺโฆ ตาลิ อปาคุตินิ จารตุตฺติ มานตุตฺติ
อทาลิ โสหิ มานตุตฺติ จวามิ เวทยามหิ ภนฺเต เวทยิตฺติ มํ สงฺโฆ อวเรฯ

คำเก็บโธธานสโมธานมานันต์

วตุต นิฏฺฐิปามิ มานตุต นิฏฺฐิปามิ ฯ

พุทฺธิมฺปิ... ฯ

ตติยมฺปิ... ฯ

โธธานสโมธานมานันต์ที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้เป็นเรื่องของภิกษุรูปหนึ่งที่ดีของอาบัติ
ทั้งหลายแล้วปิดไว้ โดยผ่านการอยู่ปริวาสแบบโธธานสโมธานปริวาสมาแล้ว

(2) อัคคหสโธธานมานันต์ หมายถึง มานันต์ที่คณะสงฆ์พึงให้แก่ภิกษุที่ผ่านการ
อยู่ปริวาสสำหรับอาบัติที่มีวันปิดไว้ไม่เสมอกัน รอปริวาสเพื่อประมวลอาบัติเจ้าด้วยกันแล้วอยู่
ปริวาสเท่าจำนวนวันที่มากที่สุด ในตัวอย่างนี้คือ 3 วันซึ่งมีวิธีการ ดังต่อไปนี้

คำขออัคคหสโธธานมานันต์

อหิ ภนฺเต สมฺพุทฺธา สงฺฆาติเสลา อปาคุติโย อปาสุริ เอกา อปาคุติ เอกาทปฺปิฏฺจนฺนา
เอกา อปาคุติ พฺวิทปฺปิฏฺจนฺนา เอกา ตีทปฺปิฏฺจนฺนา โสหิ ภนฺเต สงฺฆิ ตาลิ อปาคุตินิ ยา
อปาคุติ ตีทปฺปิฏฺจนฺนา ตสฺสา อคฺคเณ สโมธานปฺริวาลิ ยาจิ ตสฺส เม สงฺโฆ ตาลิ อปาคุตินิ

อคุเรน สโมธานปวิวาล์ อทาลิ โสห์ ปวิรุตตปวิวาโด สงฺหม์ คาล์ อาปฺคุตฺตีน์ จารฺตุตฺ มานฺคุตฺ
 ยาจามิ ฯ

อหํ ภนฺเต...โสห์ ปวิรุตตปวิวาโด พุติยฺมฺปิ ภนฺเต สงฺหม์...ยาจามิ ฯ

อหํ ภนฺเต...โสห์ ปวิรุตตปวิวาโด คติยฺมฺปิ ภนฺเต สงฺหม์...ยาจามิ ฯ

กรรมวาจาให้อัครมสโมธานมานัด

สุณาสฺว เม ภนฺเต สงฺโฆ อหํ อิคฺฉนฺนาโม ภิกฺขุ สมฺพหฺตุลา สงฺฆาภิเสฺสา อาปฺคุติโย
 อาปฺจุจิ เอกา อาปฺคุติ เอกาทฺตปฏิจฺจนฺนา เอกา อาปฺคุติ พุริทฺตปฏิจฺจนฺนา เอกา อาปฺคุติ
 ตีหปฏิจฺจนฺนา โส สงฺหม์ คาล์ อาปฺคุตฺตีน์ ยา อาปฺคุติ ตีหปฏิจฺจนฺนา ตสฺมา อคุเรน
 สโมธานปวิวาล์ ยาจิ ตสฺส สงฺโฆ คาล์ อาปฺคุตฺตีน์ อคุเรน สโมธานปวิวาล์ อทาลิ โส
 ปวิรุตตปวิวาโด สงฺหม์ คาล์ อาปฺคุตฺตีน์ จารฺตุตฺ มานฺคุตฺ ยาจติ ยถิ สงฺฆเสฺตุ ปศฺยตฺถลฺลํ สงฺโฆ
 อิคฺฉนฺนามสฺสุทฺ ภิกฺขุโน คาล์ อาปฺคุตฺตีน์ จารฺตุตฺ มานฺคุตฺ เทเยยฺย เสฺวา ญฺคุติ ฯ

สุณาสฺว เม ภนฺเต สงฺโฆ อหํ อิคฺฉนฺนาโม ภิกฺขุ สมฺพหฺตุลา สงฺฆาภิเสฺสา อาปฺคุติโย
 อาปฺจุจิ เอกา อาปฺคุติ เอกาทฺตปฏิจฺจนฺนา เอกา อาปฺคุติ พุริทฺตปฏิจฺจนฺนา เอกา อาปฺคุติ
 ตีหปฏิจฺจนฺนา โส สงฺหม์ คาล์ อาปฺคุตฺตีน์ ยา อาปฺคุติ ตีหปฏิจฺจนฺนา ตสฺมา อคุเรน
 สโมธานปวิวาล์ ยาจิ ตสฺส สงฺโฆ คาล์ อาปฺคุตฺตีน์ อคุเรน สโมธานปวิวาล์ อทาลิ โส
 ปวิรุตตปวิวาโด สงฺหม์ คาล์ อาปฺคุตฺตีน์ จารฺตุตฺ มานฺคุตฺ ยาจติ สงฺโฆ อิคฺฉนฺนามสฺสุทฺ ภิกฺขุโน
 คาล์ อาปฺคุตฺตีน์ จารฺตุตฺ มานฺคุตฺ เทติ ยสฺสายสฺสมฺโห ชฺมติ อิคฺฉนฺนามสฺสุทฺ ภิกฺขุโน คาล์
 อาปฺคุตฺตีน์ จารฺตุตฺ มานฺคุตฺสสฺส พานํ โส สฺนฺนฺหสฺส ยสฺส นกฺขชฺเมติ โส ภาเสฺยฺย ฯ

พุติยฺมฺปิ เอตมฺคุตฺติ วทามิ สฺวนาสฺว... ฯ

คติยฺมฺปิ เอตมฺคุตฺติ วทามิ สฺวนาสฺว... ฯ

ทิณฺห์ สงฺฆเนน อิคฺฉนฺนามสฺสุทฺ ภิกฺขุโน คาล์ อาปฺคุตฺตีน์ จารฺตุตฺ มานฺคุตฺ ชฺมติ
 สงฺฆสฺส ตสฺมา ตฺวณฺหิ เอวเมตฺติ ยารฺยามิ ฯ

คำสมาทานอัครมสโมธานมานัด

มานฺคุตฺ สฆาภิยามิ วฺคุตฺติ สฆาภิยามิ ฯ

พุติยฺมฺปิ... ฯ

คติยฺมฺปิ... ฯ

คำบอกอัคฆสโมธานมานัต

อหิ ภนุเต สมฺพหุลา สงฺฆาพิตฺเตลา อาปตฺติโย อาปจฺจี เอกา อาปตฺติ
 เอกาหปฺปิจฺจนฺนา เอกา อาปตฺติ หุวิหปฺปิจฺจนฺนา เอกา อาปตฺติ ตีหปฺปิจฺจนฺนา โสหิ ภนุเต
 สงฺฆิ ตาลิ อาปตฺตินิ ยา อาปตฺติ ตีหปฺปิจฺจนฺนา ตสฺสา อคฺคฺเคน ตโมธานปฺริวาลิ ยาจี ตสฺส
 เม สงฺโฆ ตาลิ อาปตฺตินิ อคฺคฺเคน ตโมธานปฺริวาลิ อหาลิ โสหิ ปฺริวตฺตปฺริวาลิ สงฺฆิ ตาลิ
 อาปตฺตินิ จารตฺตํ มานตฺตํ ยาจี ตสฺส เม สงฺโฆ ตาลิ อาปตฺตินิ จารตฺตํ มานตฺตํ อหาลิ
 โสหิ มานตฺตํ จรามิ เวทยามหิ ภนุเต เวทียตฺติ มํ สงฺโฆ อาเรสุ ฯ

คำเก็บอัคฆสโมธานมานัต

วตฺตํ นิฏฺฐิปามิ มานตฺตํ นิฏฺฐิปามิ ฯ

หุติยมฺปิ... ฯ

ตติยมฺปิ... ฯ

อัคฆสโมธานมานัตที่นำมาเป็นตัวอย่างนี้เป็นเรื่องของภิกษุที่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
 แล้วปัดไว้ โดยผ่านการอยู่ปริวาสแบบอัคฆสโมธานปริวาสมาแล้ว

(3) มิทฺธกถโมธานมานัต หมายถึง มานัตที่คณะสงฆ์พึงให้แก่ภิกษุที่ผ่านการ
 อยู่ปริวาสสำหรับอาบัติสังฆาทิเสสต่างวัตถุ ซึ่งมีวันปัดเสมอกันก็มี ไม่เสมอกันก็มี ต้องขอ
 มิทฺธกถโมธานมานัต มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

คำขอมิสสกลโมธานมานัค

อหิ ภนฺเต สมฺพชฺลา สฺวหาทิสฺสา อาปฺตฺติโย อาปฺตฺติ เอกํ กายธัสฺสคฺคํ
เอกาหปฺปิจฺจนํ เอกํ พุทฺธชฺชวํ ทุวิหปฺปิจฺจนํ โส สฺงมํ คาสํ อาปฺตฺตํ มิสฺสกลโมธานปฺริวาลํ
ยาจิ คฺคฺส เม สฺงโฆ คาสํ อาปฺตฺตํ มิสฺสกลโมธานปฺริวาลํ อทาลิ โสทํ ภนฺเต ปฺริยฺยุตฺตปฺริวาลโ
สฺงมํ คาสํ อาปฺตฺตํ จารฺตฺตํ มานฺตฺตํ ยาจามิ ฯ

อหิ ภนฺเต...โสทํ ภนฺเต ปฺริยฺยุตฺตปฺริวาลโ พฺตฺติยมฺปิ ภนฺเต สฺงมํ...ยาจามิ ฯ

อหิ ภนฺเต...โสทํ ภนฺเต ปฺริยฺยุตฺตปฺริวาลโ คตฺติยมฺปิ ภนฺเต สฺงมํ...ยาจามิ ฯ

กรรมวจาให้มีสกลโมธานมานัค

สฺวมาศฺ เม ภนฺเต สฺงโฆ อหิ อิตฺตฺตฺนนาโม ภิกฺขุ สมฺพชฺลา สฺวหาทิสฺสา อาปฺตฺติโย
อาปฺตฺติ เอกํ กายธัสฺสคฺคํ เอกาหปฺปิจฺจนํ เอกํ พุทฺธชฺชวํ ทุวิหปฺปิจฺจนํ โส สฺงมํ คาสํ
อาปฺตฺตํ มิสฺสกลโมธานปฺริวาลํ ยาจิ คฺคฺส สฺงโฆ คาสํ อาปฺตฺตํ มิสฺสกลโมธานปฺริวาลํ
อทาลิ โส ปฺริยฺยุตฺตปฺริวาลโ สฺงมํ คาสํ อาปฺตฺตํ จารฺตฺตํ มานฺตฺตํ ยาจามิ ยหิ สฺงมฺม
ปฺคฺคกฺคํ สฺงโฆ อิตฺตฺตฺนนามสฺส ภิกฺขุโน คาสํ อาปฺตฺตํ จารฺตฺตํ มานฺตฺตํ ทเทฺยฺย เอสา
ณฺตฺติ ฯ

สฺวมาศฺ เม ภนฺเต สฺงโฆ อหิ อิตฺตฺตฺนนาโม ภิกฺขุ สมฺพชฺลา สฺวหาทิสฺสา อาปฺตฺติโย
อาปฺตฺติ เอกํ กายธัสฺสคฺคํ เอกาหปฺปิจฺจนํ เอกํ พุทฺธชฺชวํ ทุวิหปฺปิจฺจนํ โส สฺงมํ คาสํ
อาปฺตฺตํ มิสฺสกลโมธานปฺริวาลํ ยาจิ คฺคฺส สฺงโฆ คาสํ อาปฺตฺตํ มิสฺสกลโมธานปฺริวาลํ
อทาลิ โส ปฺริยฺยุตฺตปฺริวาลโ สฺงมํ คาสํ อาปฺตฺตํ จารฺตฺตํ มานฺตฺตํ ยาจามิ สฺงโฆ
อิตฺตฺตฺนนามสฺส ภิกฺขุโน คาสํ อาปฺตฺตํ จารฺตฺตํ มานฺตฺตํ เทติ อสฺสาธสมฺโธ ชมฺติ
อิตฺตฺตฺนนามสฺส ภิกฺขุโน คาสํ อาปฺตฺตํ จารฺตฺตํ มานฺตฺตฺตฺส ทานํ โส สฺวณฺตฺส อสฺส นกฺชมฺติ
โส ภาเตฺยฺย ฯ

พฺตฺติยมฺปิ เอตมฺตฺตํ วทามิ สฺวมาศฺ... ฯ

คตฺติยมฺปิ เอตมฺตฺตํ วทามิ สฺวมาศฺ... ฯ

ทินํ สฺงมฺม อิตฺตฺตฺนนามสฺส ภิกฺขุโน คาสํ อาปฺตฺตํ จารฺตฺตํ มานฺตฺตํ ชมฺติ
สฺงมฺม คฺคฺสวา สฺวณฺตฺส เอวเมตํ ยาวายามิ ฯ

คำสมาทานมิลลสกลโมธานมานัต

มานตุตฺ สมภาทิยามิ วุตฺตํ สมภาทิยามิ ฯ

พุทฺธิยมฺปิ... ฯ

คตฺติยมฺปิ... ฯ

คำบอกมิลลสกลโมธานมานัต

อหํ ภนฺเต สมฺมทฺธฺวา สฺมาทิสฺเสลา อปาตุตฺติโย อปาสุรึเ อเกํ กายลลฺลคฺคํ
 เอกาทปฺปิจฺฉนฺนํ เอเกํ ทฺวฏฺฐลฺลวาทํ ทฺวฬปฺปิจฺฉนฺนํ โสทํ สฺรณํ ตาลํ อปาตุตฺติณํ มิลฺลสกลโมธาน-
 ปวิrawl ฺชาจึ ตลฺล เม สฺรโฆ ตาลํ อปาตุตฺติณํ มิลฺลสกลโมธานปวิrawl อทาลิ โสทํ
 ปวิรฺกฺกตปวิrawl สฺรณํ ตาลํ อปาตุตฺติณํ จารตุตฺ มานตุตฺ ฺชาจึ ตลฺล เม สฺรโฆ ตาลํ อปาตุตฺติณํ
 จารตุตฺ มานตุตฺ อทาลิ โสทํ มานตุตฺ จรามี เวทธานทํ ภนฺเต เวทิตฺติ มํ สฺรโฆ อารุทฺ ฯ

คำเก็บมิลลสกลโมธานมานัต

วุตฺตํ นิกุธิปามิ มานตุตฺ นิกุธิปามิ ฯ

พุทฺธิยมฺปิ... ฯ

คตฺติยมฺปิ... ฯ

มิลลสกลโมธานมานัตที่นำมาเป็นตัวอย่างนี้เป็นเรื่องของพระภิกษุที่ได้อธิ
 สังฆาติเสดแล้วปิดไว้ โดยผ่านการอยู่ปวิrawlแบบมิลลสกลโมธานปวิrawlสมาแล้ว

ฉะนั้น เมื่อภิกษุสมาทานมานัตแล้วจะต้องตั้งใจประพฤติวัตรทั้ง 94 หรือจัดเป็น 8
 หมวด ดังต่อไปนี้

มณัตตจาริกัตถ

หมวดที่ 1

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้กำลังประพฤติมณัตตควรประพฤติโดยชอบ วิธี
ประพฤติโดยชอบในวัตรนั้น ดังต่อไปนี้

ภิกษุผู้กำลังประพฤติมณัตต ไม่ควรรับเป็นพระอุปัชฌาย์บวชให้แก่ผู้อื่น

ไม่ควรรับภิกษุอื่นไว้ในกรปกครองของตนเอง

ไม่ควรให้สามเณรมาคอยรับใช้

ไม่สมควรรับเป็นตัวแทนคณะสงฆ์ในการสั่งสอนนางภิกษุณี

แม้ได้รับเป็นตัวแทนคณะสงฆ์แล้ว ก็ไม่ควรสั่งสอนนางภิกษุณี

ตนเองกำลังอยู่ปริวาสเพื่ออาบัติข้อใด ไม่ควรต้องอาบัตินั้นซ้ำอีก

ไม่ควรต้องอาบัตินั้นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

ไม่ควรต้องอาบัตินั้นที่หนักกว่านั้น

ไม่ควรตำหนิชนิดของปริวาสหรือกิจกรรมต่างๆ ที่อาจารย์กรรมจัดไว้

ไม่ควรตำหนิภิกษุทั้งหลายผู้ทำกิจกรรมต่าง ๆ

ไม่ควรถือสิทธิว่าตัวเองก็เป็นคณะสงฆ์รูปหนึ่งแล้วห้ามการลงอุโบสถแก่ภิกษุปกติรูป

อื่น

ไม่ควรถือสิทธิว่าตัวเองก็เป็นคณะสงฆ์รูปหนึ่งแล้วห้ามการบอกกล่าวของภิกษุปกติ

รูปอื่น

ไม่ควรให้ชื่อเสนอแนะแก่ภิกษุผู้ต้องคดีความต่าง ๆ

ไม่ควรวิเริญเป็นโทษเพื่อพ้องภิกษุอื่น

ไม่ควรรับการลาไปในที่ต่าง ๆ ของภิกษุรูปอื่น

ไม่ควรโทษภิกษุอื่นด้วยตนเอง

ไม่ควรเป็นคณะกรรมการเพื่อสอบสวนความผิดของภิกษุรูปอื่น

ไม่ควรสนับสนุนให้ภิกษุทั้งหลายต่อสู้คดีความกัน

ในหมวดที่ 1 นี้ ความหมายก็คือ เป็นการห้ามพระที่กำลังประพฤติมณัตต
อยู่ไม่ให้ทำหน้าทีพระเถระ แม้จะเป็นพระเถระที่มีหน้าที่อย่างนั้นอยู่แล้วก็ให้ระงับไว้ชั่ว
คราว

หมวดที่ 2

ดูก่อนภิกษุภิกษุทั้งหลาย ชันภิกษุผู้กำลังประพุดิมานันต์ ไม่ควรเดินนำหน้าของ
ภิกษุปกติ

ไม่ควรนั่งข้างหน้าของภิกษุปกติ

ควรพอใจที่นั่ง ที่นอน และฎีกาหลังสุดท้ายที่ไม่ดี ที่คณะสงฆ์เหลือจากการมอบให้
ภิกษุปรับแล้ว

ไม่ควรทำตัวเป็นผู้มีเกียรติโดยให้มีภิกษุปกติเดินล้อมหน้าล้อมหลัง

ไม่ควรรับสมนาทานการเดินอุคคังคโดยประสงค์จะอยู่ในป่าเป็นประจำ

ไม่ควรรับสมนาทานการถืออุคคังค ตัวเองจะออกมารับนิมิตบาตเป็นประจำ และ

ไม่ควรบอกให้เขาเอาอาหารมาส่ง เพราะไม่ต้องการให้ใครรู้ว่า ตัวเองกำลังถูกลอง

โทษอยู่

หมวดที่ 2 นี้ ความหมายก็คือ เป็นการคัดสิทธิอันตัวเองจะพึงมีพึงได้ตาม
ปกติหรือความลำดับพรรษา

หมวดที่ 3

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ชันภิกษุผู้กำลังประพุดิมานันต์ เห็นภิกษุผู้กำลังจะไปหรือจะ
มากก็ตาม ต้องบอกความที่ตนต้องอาบัติแล้วกำลังประพุดิมานันต์อยู่ เมื่อลงอุโบสถ หรือลง
ปวารณาก็ต้องบอกให้คณะสงฆ์ทราบ ถ้าป่วยไม่สามารถไปบอกด้วยตนเองได้ก็ต้องส่งคนไปบอก
แทน

หมวดที่ 3 นี้ ความหมายก็คือ เพื่อให้ภิกษุผู้ประพุดิมานันต์ได้ประมาณ
ความผิดของตัวเองแก่ผู้อื่น เพื่อให้เกิดความระอาและเข็ดหลาบ

หมวดที่ 4

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ชันภิกษุผู้กำลังประพุดิมานันต์ ไม่ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไป
สู่วัดที่ไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับภคคตภิกษุหรือเว้นแต่มีอันตราย

ไม่ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่มีโซวัด ที่ไม่มีภิกษุ ...

ไม่ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีโซวัดที่ไม่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากถิ่นที่มีไข้วัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่ไม่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากดินที่มีไช้วัดที่มีภิกษุ ไปสู่ดินที่มีไช้วัดที่ไม่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากถิ่นที่มีไข้หวัดที่มีพิษ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีไข้หวัด ที่ไม่มีพิษ

ไม่ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่ไม่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีไร่วัดที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่ไม่มีไร่วัดที่ไม่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีใช้วัดที่ไม่มีภิกษุ

เว้นแต่จะไปกันปกติศกศึกษาหรือเว้นแต่มีชั้นกลาง

หมวดที่ 4 นี้ ความหมายก็คือ ห้ามไม่ให้ภิกษุที่กำลังประพฤติตามข้อออก จากวัดที่มีภิกษุอยู่แล้ว ไปสู่วัดหรือที่ทั่วไป ด้วย หรือมีอันตรายเกิดขึ้น ที่ไม่มีภิกษุอยู่เลย เว้นแต่มีภิกษุปกติไป

หมวดที่ 5

ลูกของภิกษุทั้งหลาย อภิภิกษุผู้กำลังประพาศติมานัต ไม่ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไม่
ผู้ใดที่มีภิกษุ แต่เป็นคนละนิกายกัน เว้นแต่ไปกับภิกษุปกติหรือเว้นแต่มีอันตราย

ไม่ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่ต้นที่มีในวัดที่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีชีวัดที่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากถิ่นที่มีไข้วัดที่มีพิษ ไปสู่วัดที่มีพิษ

ไม่ควรออกจากถิ่นที่มีไข้วัดที่มีพิษ ไปสู่ถิ่นที่มีไข้วัดที่มีพิษ

ไม่ควรออกจากถิ่นที่มีไข้หวัดที่มีพิษ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีไข้หวัดที่มีพิษ

ไม่ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีไร่วัดที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่มีไร่วัดที่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีชีวิตที่มีภิกษุ แต่เป็น
คนละนิกายกัน เว้นแต่ไปทำภิกษุปกติ เว้นแต่มีอันตราย

หมวดที่ 5 นี้ ความหมายก็คือ ห้ามไม่ให้ภิกษุที่กำลังประพาศิมนาน์ออกจากวัดที่มีภิกษุอยู่แล้ว ไปวัดหรือที่ทั่วไปที่มีภิกษุอยู่เช่นกัน แต่เป็นคนละนิยาย

บทที่ 6

ลูกอนภิกขุทั้งหลาย อันภิกขุผู้กำลังประพาศติมานันต์ ควรออกจากวัดที่มีภิกขุ ไปสู่
วัดที่มีภิกขุ ที่เป็นนิยายเดียวกัน

ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ

ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรืออื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ

ควรออกจากถิ่นที่มีไร่วัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่มีภิกษุ
 ควรออกจากถิ่นที่มีไร่วัดที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่มีไร่วัดที่มีภิกษุ
 ควรออกจากถิ่นที่มีไร่วัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีไร่วัดที่มีภิกษุ
 ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีไร่วัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่มีภิกษุ
 ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีไร่วัดที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่มีไร่วัดที่มีภิกษุ
 ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีไร่วัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีไร่วัดที่มีภิกษุอยู่แล้ว

และเป็นนิายเดียวกัน แต่ต้องมั่นใจว่าจะไปถึงได้ในวันนั้นแน่นอน

หมวดที่ 6 นี้ ความหมายก็คือ ภิกษุที่กำลังประพฤตินานัดควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีไร่วัด ที่มีภิกษุอยู่แล้ว ไปสู่วัดที่มีภิกษุและเป็นนิายเดียวกัน แต่ต้องมั่นใจว่า จะไปถึงได้ภายในวันนั้นเท่านั้น

หมวดที่ 7

ลูกอนภิกษุทั้งหลาย ชนภิกษุผู้กำลังประพฤตินานัด ไม่ควรอยู่ในรายคาอันเดียวกันในวัดกับภิกษุปกติ

ไม่ควรอยู่ในรายคาอันเดียวกันในถิ่นที่มีไร่วัด
 ไม่ควรอยู่ในรายคาอันเดียวกันในวัดก็ตาม ในถิ่นที่มีไร่วัดก็ตาม
 เมื่อเห็นภิกษุปกติมาแล้ว จะต้องลุกออกจากที่นั่ง
 เมื่อลุกออกแล้ว ต้องนิมนต์ภิกษุปกติรูปนั้นให้ท่านั่ง
 ไม่ควรนั่งบนที่นั่งอันเดียวกันกับภิกษุปกติ
 เมื่อภิกษุปกตินั่งบนที่นั่งต่ำ ไม่ควรนั่งบนที่นั่งสูง
 เมื่อภิกษุปกตินั่งบนพื้นดิน ไม่ควรนั่งบนที่นั่ง
 ไม่ควรเดินจงกรมในที่จงกรมอันเดียวกันกับภิกษุปกติ
 เมื่อภิกษุปกติเดินจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ต้องไม่เดินจงกรมในที่จงกรมอันสูง
 เมื่อภิกษุปกติเดินจงกรมบนพื้นดิน ต้องไม่เดินจงกรมในที่จงกรมขึ้น

หมวดที่ 7 นี้ หมายความว่า ห้ามไม่ให้ภิกษุผู้กำลังประพฤตินานัดอยู่ร่วมกันภายใต้หลังคาอันเดียวกันกับภิกษุปกติ ตลอดถึงการอธิธิขีในการเดิน การนั่ง ในที่ๆตึกว่าภิกษุปกติ

หมวดที่ 8

คู่ภรรยาทั้งหลาย อันภิกษุผู้กำลังประพฤติมานัต ไม่ควรอยู่ในชานชาลาเดียวกันในวัด
กับภิกษุผู้ประพฤติมานัตด้วยกันซึ่งแก่พรรษากว่า

ไม่ควรอยู่ในชานชาลาเดียวกันในถิ่นที่มีไร่วัด

ไม่ควรอยู่ในชานชาลาเดียวกันในวัดก็ตาม ในถิ่นที่มีไร่วัดก็ตาม

ไม่ควรนั่งบนที่นั่งชั้นเดียวกันกับภิกษุผู้อยู่ปริวาส ผู้แก่พรรษากว่า

...กับภิกษุผู้ควรรับเข้าหาอาบัติเดิม

...กับภิกษุผู้ควรมานัต

...กับภิกษุผู้ประพฤติมานัต

...กับภิกษุผู้ควรอัฏฐาน

เมื่อภิกษุทั้งหลายนั่งบนที่นั่งต่ำ ไม่ควรนั่งบนที่นั่งสูง

เมื่อภิกษุทั้งหลายนั่งบนพื้นดิน ไม่ควรนั่งบนที่นั่ง

ไม่ควรเดินจงกรมในที่จงกรมเช่นเดียวกัน

เมื่อภิกษุทั้งหลายเดินจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่ควรเดินจงกรมในที่จงกรมสูง

เมื่อภิกษุทั้งหลายเดินจงกรมอยู่บนพื้นดิน ไม่ควรเดินจงกรมในที่จงกรม^๔

หมวดที่ 8 นี้ ความหมายก็คือ ห้ามไม่ให้ภิกษุผู้กำลังประพฤติมานัตอยู่ร่วม
ชานชาลาเดียวกัน แม้จะเป็นผู้ประพฤติมานัต เช่นเดียวกันก็ตาม ทั้งนี้ก็เพื่อตัดสิทธิทาง
สังคมชั่วคราว

วัดทั้ง 94 ชื่อนี้ ภิกษุผู้ประพฤติมานัตจะต้องประพฤติเสมอกันหมดทุกรูป ไม่ว่า
จะเป็นมานัตประเภทใดก็ตาม เมื่อปฏิบัติบกพร่องย่อมเป็นโทษ เรียกว่า วัตติเจต ซึ่งเป็นเหตุ
ให้ราศรีราศ ไม่สามารถจะนับราศรีได้ รวมทั้งเป็นอาบัติทุกกฏด้วย

วัตติเจต 4 อย่าง

วัตติเจต แปลว่า การราศแห่งราศรี เมื่อราศราศรีแล้วก็ทำให้นับราศรีไม่ได้ ต้อง
กลับไปเริ่มประพฤติมานัตใหม่ เหตุที่ทำให้ราศราศรีนั้นมีอยู่ 4 อย่าง คือ

^๔ วิ.จ. (โทษ) 6/76/158.

ก. สหวาโส หมายถึง การอยู่ร่วมกันกับพระอาจารย์กรรม หรือแม้แต่กับพระลูกกรรมด้วยกันก็ตาม ในระยะที่ยังไม่ได้แก้วัตร

ข. วิปวาโส หมายถึง การอยู่ปราศจากพระอาจารย์กรรม ในระยะประพฤติมานานโดยอยู่

ค. อนาโรจนา หมายถึง การไม่บอกกล่าวต่อพระอาจารย์กรรมหรือพระอาคันตุกะที่ผ่านเข้ามา

ง. อุเน คนเณ จรณ หมายถึง การประพฤติวัตรในคณะสงฆ์ที่พร้อมหรือไม่ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

ในวิธีตีเจตทั้ง 4 อย่างนั้น 3 ข้อแรกมีอธิบายเหมือนกับการประพฤติในปริวาสทุกอย่าง ต่างแต่ข้อปฏิบัติบางประการ เช่น การประพฤติปริวาส จะประพฤติวัตรกับพระอาจารย์กรรมรูปเดียวก็ได้ แต่การประพฤติมานัตนั้น จะต้องประพฤติวัตรกับพระอาจารย์กรรม 4 รูปขึ้นไป ในระยะเดียวกัน การบอกวัตรในระยะประพฤติปริวาสนั้น ไม่ต้องบอกวัตรทุกวันก็ได้ แต่เมื่อประพฤติมานัตจะต้องบอกทุกวัน เป็นต้น

เมื่อเป็นเช่นนี้ การประพฤติในมานัตนั้นจึงมีข้อปฏิบัติเพิ่มขึ้นไปอีก 1 ข้อ คือ อุเน คนเณ จรณ เมื่อพูดไปแล้ว การประพฤติวัตรในคณะอันพร้อมนั้นก็จะมีความหมายคล้าย ๆ กับวิปวาสนั้นเอง เพราะการประพฤติวัตรกับสงฆ์ที่ไม่ครบจำนวนก็มีผลเท่ากัน^๔

3) มุลาชปฏิบัติสพนา แปลว่า การชักเข้าหาอาบัติเดิม หมายความว่า ในระยะประพฤติปริวาสก็ตาม หรือประพฤติมานัตก็ตาม หรือแม้แต่เป็นอัชฌาณารกิกขุ คือ ภิกษุที่กำลังจะอัชฌาณอยู่แล้วก็ตาม เมื่อต้องอาบัติเข้าในระหว่างก็จะต้องมุลายปฏิบัติสพนาตามคณะสงฆ์ที่เป็นอาจารย์กรรมจำนวน 4 รูปขึ้นไป จากนั้นก็ต้องเริ่มต้นประพฤติตามขั้นตอนนั้น ๆ ไปใหม่เสียจนกว่าจะครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

สำหรับปริวาสที่คณะสงฆ์จะให้แก่ภิกษุที่ประพฤติในมุลายปฏิบัติสพนานั้น ได้แก่ อนาปริวาส เพราะพระบาลีกำหนดไว้ว่า เสนเว วุคฺคิ มุลายปฏิกฺขลฺสิควา ปริมาช อาปฺตฺติยา

^๔ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, วินัยมุข เล่มที่ 3, (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2533), หน้า 163.

สโมธานปริวาส พทฺฐา จารตุตฺถ์ มานตุตฺถ์ เหตุติฯ ความว่า สงฆ์จักเข้าหาอาบัติเดิมแล้วจึงให้ สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเดิมแล้วจึงให้มานัต 6 ราตรี⁴³

ลาเหตุที่ท่านกำหนดให้ใช้สโมธานปริวาสก็เพื่อความสะดวกในการประมวลอาบัติที่ต้อง เพราะบางที ภิกษุต้องอาบัติครั้งแรกและครั้งต่อมาจนจำวัน ราตรี และจำนวนครั้งไม่ได้ เมื่อมารอดโมธานปริวาสจึงถือว่าครบคุมที่สุด ไม่ว่าจะมีประเด็นปลีกย่อยอะไรก็ตาม เช่น ภิกษุรูปหนึ่ง ในครั้งแรกที่มาอยู่ปริวาสกรรม รอดปริวาสเพื่ออาบัติที่ปิดไว้ 15 ราตรี แต่พออยู่มาได้ 6 ราตรี เธอก็ต้องอาบัติซ้ำเข้าซีก และได้ปิดไว้โดยไม่ได้บอกใคร พอถึงราตรีที่ 11 ก็ถือว่า เธอได้ปิดไว้ 5 ราตรี รวมกับที่อยู่ผ่านมาแล้ว 6 ราตรี จึงรวมเป็น 11 ราตรีพอดี เมื่อเป็นเช่นนี้ การใช้สโมธานปริวาสจึงเป็นการสมควรที่สุด เพราะจะได้ประมวลอาบัติที่ปิดไว้ 5 ราตรีเข้ากับ 6 ราตรีที่อยู่ผ่านมาแล้วอย่างบริสุทธิ ในที่นี้เธอได้ราตรีที่บริสุทธิ 6 ราตรีข้างต้นเท่านั้น แต่ 5 ราตรีหลังที่เธอต้องอาบัติแล้วปิดไว้ ถือว่าเป็นโมฆะไม่อาจนับราตรีได้ สมกับคำที่พระอรหันตสาวกจารย์กล่าวไว้ว่า ศลฺมึ ติ กเต ปริภุญฺสทิวสา มกฺขิตาว โหนฺติฯ ความว่า จริชอยู่ เมื่อสงฆ์ทำมุลาษฎยปฏิกัสนาแล้ว วันที่อยู่ปริวาสมาก่อนก็เป็นอันล้มเลิกไป⁴⁴

แต่บางทีเรื่องของมุลาษฎยปฏิกัสนานี้ พระอรหันตสาวกจารย์ก็ตีความชวนน่าสงสัยเหมือนกัน เพราะท่านถือว่าการตั้งอาบัติในระหว่างนั้น หมายถึงเพียงตอนที่ประพฤติปริวาสมานัต หรือเป็นผู้ควรแก่ทัฬหทาน ในตอนที่ไม่ได้เก็บวัตรเท่านั้น ถ้าในขณะประพฤติวัตรได้เก็บวัตรแล้ว จะต้องอาบัติซ้ำอีกก็ไม่ใช่ไร ดังคำที่ท่านอ้างไว้ว่า สเจ ปน นิภิจฺจุทฺตฺวโต อาปจฺฐติ มุลาษฎยปฏิกัสนนารโห น โหติฯ ความว่า แต่ถ้าเธอได้เก็บวัตรแล้ว ไม่ต้องอาบัติในระหว่างซ้ำเข้าซีกไร เธอย่อมเป็นผู้ไม่ควรแก่มุลาษฎยปฏิกัสนา⁴⁵

อย่างไรก็ตาม เห็นว่า ควรจะเอาตามบาลีที่กล่าวไว้จะเหมาะสมกว่าซึ่งมีใจความว่า ภิกษุกำลังอยู่ปริวาสเพื่ออาบัติชนิดใด ไม่ควรต้องอาบัติซ้ำนั้นซ้ำอีก⁴⁶ เพราะขึ้นชื่อว่าอาบัติที่ภิกษุต้องแล้ว ไม่ว่าในข้อใดก็ตาม ย่อมเป็นเหตุให้เกิดความฉวีวรรณของ เป็นอันตรายต่อมรรคผลนิพพานทั้งสิ้น (อันตรายิกกรรม) นอกจากนั้นยังทำให้เกิดในอภายภูมิอีกด้วย สมดังพุทธคำรัสที่

⁴³ วิธ. (ไทย) 3/319.

⁴⁴ วิธ. (บาลี) 3/319.

⁴⁵ วิธ. (บาลี) 3/318.

⁴⁶ วิ.จ. (ไทย) 6/76/159.

ว่า สาปศุติกสุด ภิกขเว นิธยวทามิ ตีระจณโณนี้ วา ฯ ความว่า ภิกขุทั้งหลาย เราทั้งหลาย
นรกบ้าง กำนันคฤหัสถ์บ้าง เพื่อภิกษุผู้มีอาบัติ⁴⁷

มุลาษฎปฏิบัติสนานนี้ เป็นเรื่องที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว ขณะอยู่ปริวาสกรรมของพระอุททายี
โดยท่านได้ตั้งอาบัติในระหว่างการอยู่ปริวาส แต่ไม่ได้ปิดไว้ โดยได้แจ้งให้คณะสงฆ์ทราบ
คณะสงฆ์จึงได้ทราบทูลเรื่องนั้นแก่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระพุทธองค์จึงตรัสว่า ลูกอนภิกขุทั้ง
หลาย เพราะเหตุนี้แหละ สงฆ์จึงชักภิกษุชื่ออุททายีเข้าหาอาบัติเดิม ซึ่งไม่ได้ปิดเอาไว้⁴⁸

วิธีชักเข้าหาอาบัติเดิม

ลูกอนภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์จึงชักเข้าหาอาบัติเดิมอย่างนี้ ภิกษุนั้นทั้งเข้าไปหา
สงฆ์ ท่มผ้าเชวียงป่า โห้เท่าภิกษุผู้มากกว่า นี่กระหย่ง ประคองอัญชลี แล้วกล่าวคำขอ
มุลาษฎปฏิบัติสนาน ดังต่อไปนี้

คำขอมุลาษฎปฏิบัติสนาน

อหิ ภนฺเต เอหิ อาปคฺติ อาปจฺฐี สญฺเจตนิกั สุกฺกวิสสุตฺตี ปญฺจาหปฺปิจฺจนฺนํ โสหิ
สฺสฺสํ เอหิสฺสฺสา อาปคฺติสา สญฺเจตนิกา ย สุกฺกวิสสุตฺติสา ปญฺจาหปฺปิจฺจนฺนาย ปญฺจาหปฺริวาลิ
ยา จี คฺคฺคฺส เมา สฺสฺสํ เอหิสฺสฺสา อาปคฺติสา สญฺเจตนิกา ย สุกฺกวิสสุตฺติสา ปญฺจาหปฺปิจฺจนฺนาย
ปญฺจาหปฺริวาลิ อทาลิ โสหิ ปริวสนฺโต ภนฺเต สฺสฺสํ อญฺคฺรา อาปคฺติ อาปจฺฐี สญฺเจตนิกั
สุกฺกวิสสุตฺตี อปฺปิจฺจนฺนํ โสหิ ภนฺเต สฺสฺสํ อญฺคฺรา เอหิสฺสฺสา อาปคฺติสา สญฺเจตนิกา
สุกฺกวิสสุตฺติสา อปฺปิจฺจนฺนาย มุลาษฎปฏิบัติสนานํ ทาชามิ ฯ

ทุติยมฺปิ... ฯ

ตติยมฺปิ... ฯ

จากนั้น ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ทั้งสวคประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยอุทติชฺคฺคฺค
กรรมวาจา ดังต่อไปนี้

⁴⁷ มหามกุฏราชวิทยาลัย, มังคลัตถกทปิณี ภาคที่ 1, (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราช
วิทยาลัย, 2532), 1/149/171.

⁴⁸ วิ.จ. (ไทย) 6/110/205.

กรรมวาจาให้มุลายปฏิภัสสนา

สุณาสฺส เม ภนฺเต สงฺโม อหํ อูทาสี วิกฺกฺชฺ เภกํ อปฺตฺตํ อปฺปฺชฺติ สลฺยเจตฺตํ
 สุกฺกวิสสุตฺตํ ปญฺจาหปฏฺิจฺจนฺนํ โถ สงฺมํ เขกิสฺสา อปฺปตฺติยา สลฺยเจตฺตํ อาย สุกฺกวิสสุตฺตํ
 ปญฺจาหปฏฺิจฺจนฺนํ ปญฺจาหปวิrawl ยาจิ สงฺโม อูทาสีสุทฺธ วิกฺกฺชฺโน เขกิสฺสา อปฺปตฺติยา
 สลฺยเจตฺตํ อาย สุกฺกวิสสุตฺตํ ปญฺจาหปฏฺิจฺจนฺนํ ปญฺจาหปวิrawl อทาสี โถ ปวิrawl โธ
 อญฺตรา เภกํ อปฺตฺตํ อปฺปฺชฺติ สลฺยเจตฺตํ สุกฺกวิสสุตฺตํ อปฺปฏฺิจฺจนฺนํ โถ สงฺมํ อญฺตรา
 เขกิสฺสา อปฺปตฺติยา สลฺยเจตฺตํ อาย สุกฺกวิสสุตฺตํ อปฺปฏฺิจฺจนฺนํ มุลายปฏฺิกุสลํ ยาจติ
 ยถิ สงฺมฺสุทฺธ ปตฺตกฺกุสลํ สงฺโม อูทาสี วิกฺกฺชฺ อญฺตรา เขกิสฺสา อปฺปตฺติยา สลฺยเจตฺตํ
 สุกฺกวิสสุตฺตํ อปฺปฏฺิจฺจนฺนํ มุลาย ปฏฺิกุสลํ อเสลา ญฺจติ ฯ

สุณาสฺส เม ภนฺเต สงฺโม อหํ อูทาสี วิกฺกฺชฺ เภกํ อปฺตฺตํ อปฺปฺชฺติ สลฺยเจตฺตํ
 สุกฺกวิสสุตฺตํ ปญฺจาหปฏฺิจฺจนฺนํ โถ สงฺมํ เขกิสฺสา อปฺปตฺติยา สลฺยเจตฺตํ อาย สุกฺกวิสสุตฺตํ
 ปญฺจาหปฏฺิจฺจนฺนํ ปญฺจาหปวิrawl ยาจิ สงฺโม อูทาสีสุทฺธ วิกฺกฺชฺโน เขกิสฺสา อปฺปตฺติยา
 สลฺยเจตฺตํ อาย สุกฺกวิสสุตฺตํ ปญฺจาหปฏฺิจฺจนฺนํ ปญฺจาหปวิrawl อทาสี โถ ปวิrawl โธ
 อญฺตรา เภกํ อปฺตฺตํ อปฺปฺชฺติ สลฺยเจตฺตํ สุกฺกวิสสุตฺตํ อปฺปฏฺิจฺจนฺนํ โถ สงฺมํ อญฺตรา
 เขกิสฺสา อปฺปตฺติยา สลฺยเจตฺตํ อาย สุกฺกวิสสุตฺตํ อปฺปฏฺิจฺจนฺนํ มุลายปฏฺิกุสลํ ยาจติ
 สงฺโม อูทาสี วิกฺกฺชฺ อญฺตรา เขกิสฺสา อปฺปตฺติยา สลฺยเจตฺตํ อาย สุกฺกวิสสุตฺตํ อปฺปฏฺิจฺจนฺนํ
 มุลาย ปฏฺิกุสลํ ยถฺตฺตํ อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา
 สลฺยเจตฺตํ อาย สุกฺกวิสสุตฺตํ อปฺปฏฺิจฺจนฺนํ มุลายปฏฺิกุสลํ โถ ญฺจติ อญฺตรา
 โถ ภาเตยฺย ฯ

พุทฺธิมฺปิ เอตมฺหํ วทามิ สฺวณฺตฺส...

ตฺติมฺปิ เอตมฺหํ วทามิ สฺวณฺตฺส...

ปฏฺิกุสลํ สงฺมํ อูทาสี วิกฺกฺชฺ อญฺตรา เขกิสฺสา อปฺปตฺติยา สลฺยเจตฺตํ อาย สุกฺกวิสสุตฺตํ
 อปฺปฏฺิจฺจนฺนํ มุลายปฏฺิกุสลํ อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา

คํวณฺตํ อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา
 โนภาวโนทํ อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา อญฺตรา

คำสมาทานมุลายปฏิกัสนา

ปวิrawl สมวพิยวมิ วตุต สมวพิยวมิฯ

ทุติยมุขิ...ฯ

คตติยมุขิ...ฯ

ครันสมวทวนแล้ว พึงบอกแก่สงฆ์ในท่วงกลวสงฆ์ในสัมนันท์เดีว ดังต่อไปนี้

คำบอกมุลายปฏิกัสนา

อหิ ภนุค เอภ อวปตุติ อวปฐุชชี สดเจตนิภี สุกกวิสสุชชี ปญจวทปฏิจจนุณ โสหิ สรณ เอภิสสุลา อวปตุติยา สดเจตนิภย สุกกวิสสุชชี ปญจวทปฏิจจนุณย ปญจวท-
ปวิrawl ยวชี คสุส เม สรณ เอภิสสุลา อวปตุติยา สดเจตนิภย สุกกวิสสุชชี
ปญจวทปฏิจจนุณย ปญจวทปวิrawl อทวสิ โสหิ ปวิrawlนุค ภนุค สรณ อนุคระ อวปตุติ
อวปฐุชชี สดเจตนิภี สุกกวิสสุชชี อปปฏิจจนุณ โสหิ ภนุค สรณ อนุคระ เอภิสสุลา อวปตุติยา
สดเจตนิภย สุกกวิสสุชชี อปปฏิจจนุณย มุลยปฏิกัสสนิ ยวชี คสุส เม สรณ
เอภิสสุลา อวปตุติยา สดเจตนิภย สุกกวิสสุชชี อปปฏิจจนุณย มุลยปฏิกัสสนิ อทวสิ
โสหิ ปวิrawlมิ เวทวณท ภนุค เวทิตติ มิ สรณ อวเรฯ

ครันบอกแล้ว มีความประสงค์จะเก็บวัตรกัที่เก็บในท่วงกลวสงฆ์นั้น ดังต่อไปนี้

คำเก็บมุลายปฏิกัสนา

วตุต นิภุชปวมิ มวนตุต นิภุชปวมิฯ

ทุติยมุขิ...ฯ

คตติยมุขิ...ฯ

มุลยปฏิกัสนนที่นำมวเป็นศัวอย่างนี้เป็นเรื่องของภิกษุชชีว่า อทวชิ ที่ตั้งอวปติ
ตั้งขาทิสศศัวหนึ่งสัวปติไว้ 5 วัน กัดังประพตติปวิrawlอยู่ แต่ไปตั้งอวปติศัวหนึ่งในขณะ
อยู่ปวิrawlอีก จึงต้องให้สงฆ์ชีกเขวทวอวปติเดิม โดยเริ่มตั้งประพตติปวิrawlมวใหม่

ในกรณีที่ตั้งอวปติในขณะประพตติมานันทหรือจวนจะอัททวณ ก็มีการปฏิปติเช่น
เดีวกันตามทักศัวรวณิ

เมื่อภิกษุขอมูลายปฏิภัสสนากับคณะสงฆ์ 4 รูปขึ้นไปในละคณะสงฆ์สวดให้กรรมวาจาแล้ว ภิกษุนั้นต้องประพาศิวัตรไปตามปกติของฐานะในขณะนั้น ซึ่งอาจทำเป็นข้อ ๆ เพื่อความสะดวก ได้ดังนี้

1. ถ้าเป็นอภิกขุภิกษุ คือ ผู้ที่ประพาศิวัตรจนจนจะได้อภิกขุอยู่แล้ว พหุต้องอาบัติห้าครั้ง ก็ต้องถอยลงมารวมมูลายปฏิภัสสนากับสงฆ์ 4 รูปแล้ว ประพาศิวัตรใหม่

2. ถ้าเป็นภิกษุภิกษุ คือ ผู้ที่ประพาศิวัตรจนจนจะได้อภิกขุอยู่แล้ว ก็ต้องถอยลงมารวมมูลายปฏิภัสสนากับสงฆ์ 4 รูปเช่นกัน พหุสงฆ์สวดให้กรรมวาจาแล้ว ก็ต้องประพาศิวัตรที่ชื่อ สโมธานปริวาส ต่อไปอีก

3. ถ้าเป็นปริวาสสิกขาภิกษุ คือ ผู้ที่กำลังประพาศิวัตรอยู่ ก็ต้องถอยลงมารวมมูลายปฏิภัสสนากับสงฆ์ 4 รูป เมื่อสงฆ์สวดกรรมวาจาให้แล้วก็เริ่มต้นประพาศิวัตรนั้นต่อไปอีก

ข้อที่นำสังเขปก็คือ เมื่อภิกษุประพาศิวัตรอยู่จะเป็นช่วงใดก็ตามต้องประพาศิวัตรในข้อนั้น ๆ ต่างกันตรงที่ การประพาศิวัตรตามปกติ จะต้องประพาศิวัตร 94 ข้อ 8 หมวด แต่พอมาประพาศิวัตรของมูลายปฏิภัสสนา ต้องประพาศิวัตรในส่วนนี้เพียง 76 ข้อ จัดเป็น 7 หมวด ดังนี้

มูลายปฏิภัสสนาบท

หมวดที่ 1

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ต้องอาบัติห้าครั้งในขณะอยู่ปริวาสแล้วถูกคณะสงฆ์ให้เริ่มปฏิบัติใหม่ ควรประพาศิวัตรโดยชอบ วิธีประพาศิวัตรโดยชอบในวัตรนั้น ดังต่อไปนี้

ภิกษุผู้ต้องอาบัติห้าครั้งในขณะอยู่ปริวาสแล้วถูกคณะสงฆ์ให้เริ่มปฏิบัติใหม่ ไม่ควรรับเป็นพระอุปัชฌาย์บวชให้แก่ผู้อื่น

ไม่ควรรับภิกษุขึ้นไว้ในกาปกครองของตัวเอง

ไม่ควรให้สามเณรมาคอยรับใช้

ไม่ควรรับเป็นตัวแทนคณะสงฆ์ในการสั่งสอนนางภิกษุณี

แม้ได้รับเป็นตัวแทนคณะสงฆ์แล้ว ก็ไม่ควรสั่งสอนนางภิกษุณี

ตนเองกำลังอยู่ปริวาสเพื่ออาบัติข้อใด ไม่ควรต้องอาบิวัตรนั้นซ้ำอีก

ไม่ควรต้องอาบิวัตรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

ไม่ควรต้องอาบิวัตรที่หนักกว่านั้น

- ไม่ควรตำหนิใครของปรีชาหรือกิจกรรมต่างๆ ที่อาจารย์กรรมจัดให้
- ไม่ควรตำหนิิกษุทั้งหลายผู้ทำกิจกรรมต่าง ๆ
- ไม่ควรถือสิทธิว่าตัวเองก็เป็นคณะลงรูปหนึ่งแล้วห้ามการลงอุโมสถแก่ภิกษุปกติรูปอื่น
- ไม่ควรถือสิทธิว่าตัวเองก็เป็นคณะลงรูปหนึ่งแล้วห้ามการบอกกล่าวของภิกษุปกติรูปอื่น
- ไม่ควรให้ข้อเสนอแนะแก่ภิกษุผู้ต้องคดีความต่าง ๆ
- ไม่ควรริเริ่มเป็นโจทก์เพื่อฟ้องภิกษุอื่น
- ไม่ควรรับการลาไปในที่ต่าง ๆ ของภิกษุรูปอื่น
- ไม่ควรโจทก์ภิกษุอื่นด้วยตนเอง
- ไม่ควรเป็นคณะกรรมการเพื่อสอบสวนความผิดของภิกษุรูปอื่น
- ไม่ควรสนับสนุนให้ภิกษุทั้งหลายต่อสู้คดีความกัน
- ในหมวดที่ 1 นี้ ความหมายก็คือ เป็นการห้ามภิกษุผู้ต้องอาบัติซ้ำอีกในขณะที่อยู่ปริวาสแล้วถูกคณะสงฆ์ให้เริ่มปฏิบัติใหม่ ไม่ให้ทำหน้าที่พระเถระ แม้จะเป็นพระเถระที่มีหน้าที่อย่างนั้นอยู่แล้วก็ให้ระงับไว้ชั่วคราว

หมวดที่ 2

- ดูก่อนภิกษุภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ต้องอาบัติซ้ำอีกในขณะที่อยู่ปริวาสแล้วถูกคณะสงฆ์ให้เริ่มปฏิบัติใหม่ ไม่ควรเดินนำหน้าของภิกษุปกติ
- ไม่ควรนั่งข้างหน้าของภิกษุปกติ
- ควรพอใจที่นั่ง พื้นนอน และกฎอื่นสุดท้ายที่ไม่ดี ที่คณะสงฆ์เห็นชอบจากการมอบให้ภิกษุรูปอื่นแล้ว
- ไม่ควรทำตัวเป็นผู้มีเกียรติโดยให้มีภิกษุปกติเดินล้อมหน้าล้อมหลัง
- ไม่ควรรับสมณาทานการเดินอุคังคโดยประสงค์จะอยู่ในป่าเป็นประจำ
- ไม่ควรรับสมณาทานการถืออุคังคว่า ตัวเองจะออกบิณฑบาตเป็นประจำ และ
- ไม่ควรบอกให้เขาเอาอาหารมาส่ง เพราะไม่ต้องการให้ใครรู้ว่า ตัวเองกำลังถูกลงโทษอยู่
- หมวดที่ 2 นี้ ความหมายก็คือ เป็นการคัดสิทธิอันตัวเองจะพึงมีพึงได้ตามปกติหรือตามลำดับพรรษา

หมวดที่ 3

ลูกอนภิกขุทั้งหลาย อัมภิกขุผู้ต้องอาบัติซ้ำอีกในขณะอยู่ปริวาสแล้วถูกคณะสงฆ์ให้เริ่มปฏิบัติใหม่ เห็นภิกขุผู้กำลังจะไปหรือจะมากก็ตาม ต้องบอกความที่ตนต้องอาบัติซ้ำอีกในขณะอยู่ปริวาสแล้วถูกคณะสงฆ์ให้เริ่มปฏิบัติใหม่ เมื่อลงอุโบสถ หรือลงปวารณานอกกล่าวเรื่องราวแก่กันก็ต้องบอกให้คณะสงฆ์ทราบ ถ้าป่วยไม่สามารถไปบอกด้วยตนเองได้ก็ต้องส่งคนไปแทน

หมวดที่ 3 นี้ ความหมายก็คือ เพื่อให้ภิกษุผู้ต้องอาบัติซ้ำอีกในขณะอยู่ปริวาสแล้วถูกคณะสงฆ์ให้เริ่มปฏิบัติใหม่ ได้ประจักษ์ความผิดของตัวเองแก่ผู้อื่น เพื่อให้เกิดความระอายและเข็ดหลาบ

หมวดที่ 4

ลูกอนภิกขุทั้งหลาย อัมภิกขุผู้ต้องอาบัติซ้ำอีกในขณะอยู่ปริวาสแล้วถูกคณะสงฆ์ให้เริ่มปฏิบัติใหม่ ไม่ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่ไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับภิกษุปกติหรือเว้นแต่มีอันตราย

ไม่ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่ไม่มีวัด ที่ไม่มีภิกษุ ...

ไม่ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีวัดที่ไม่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากถิ่นที่มีวัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่ไม่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากถิ่นที่มีวัดที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่มีวัดที่ไม่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากถิ่นที่มีวัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีวัด ที่ไม่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีวัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่ไม่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีวัดที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่มีวัดที่ไม่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีวัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีวัดที่ไม่มีภิกษุ

เว้นแต่ไปกับภิกษุปกติ หรือเว้นแต่มีอันตราย

หมวดที่ 4 นี้ ความหมายก็คือ ห้ามไม่ให้ภิกษุที่ต้องอาบัติซ้ำอีกในขณะที่อยู่ปริวาสแล้วถูกคณะสงฆ์ให้เริ่มปฏิบัติใหม่ ออกจากวัดที่มีภิกษุอยู่แล้ว ไปสู่วัดหรือที่ทั่วไป ที่ไม่มีภิกษุอยู่เลย เว้นแต่มีภิกษุปกติไปด้วย หรือมีอันตรายเกิดขึ้น

หมวดที่ 5

ลูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ต้องอาบัติซ้ำอีกในขณะที่อยู่ปริวาสแล้วถูกคณะสงฆ์ให้เริ่มปฏิบัติใหม่ ไม่ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่มีภิกษุ แต่เป็นคนละนิกาयกัน เว้นแต่ไปกับภิกษุปกติ เว้นแต่มีอันตราย

ไม่ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่อื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรืออื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากอื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากอื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ ไปสู่อื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากอื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรืออื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากวัดหรืออื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากวัดหรืออื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ ไปสู่อื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ

ไม่ควรออกจากวัดหรืออื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรืออื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ แต่เป็นคนละนิกาयกัน เว้นแต่ไปกับภิกษุปกติหรือเว้นแต่มีอันตราย

หมวดที่ 5 นี้ ความหมายก็คือ ห้ามไม่ให้ภิกษุที่ต้องอาบัติซ้ำอีกในขณะที่อยู่ปริวาสแล้วถูกคณะสงฆ์ให้เริ่มปฏิบัติใหม่ ออกจากวัดที่มีภิกษุอยู่แล้ว ไปสู่วัดหรือที่ทั่วไปที่มีภิกษุอยู่เช่นกันแต่เป็นคนละนิกาย

หมวดที่ 6

ลูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ต้องอาบัติซ้ำอีกในขณะที่อยู่ปริวาสแล้วถูกคณะสงฆ์ให้เริ่มปฏิบัติใหม่ ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่มีภิกษุ ที่เป็นนิกายเดียวกัน

ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่อื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ

ควรออกจากวัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรืออื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ

ควรออกจากอื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่มีภิกษุ

ควรออกจากอื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ ไปสู่อื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ

ควรออกจากอื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรืออื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ

ควรออกจากวัดหรืออื่นที่มีใช้วัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดที่มีภิกษุ

ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีไร่วัดที่มีภิกษุ ไปสู่ถิ่นที่มีไร่วัดที่มีภิกษุ

ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีไร่วัดที่มีภิกษุ ไปสู่วัดหรือถิ่นที่มีไร่วัดที่มีภิกษุอยู่แล้ว และเป็นนิกายเดียวกัน แต่ต้องมั่นใจว่าจะไปถึงได้ในวันนั้นแน่นอน

หมวดที่ 6 นี้ ความหมายก็คือ ภิกษุต้องอาบัติซ้ำอีกในขณะที่อยู่ปริวาสแล้ว ถูกคณะสงฆ์ให้เริ่มปฏิบัติใหม่ ควรออกจากวัดหรือถิ่นที่มีไร่วัด ที่มีภิกษุอยู่แล้ว ไปสู่วัดที่มีภิกษุและเป็นนิกายเดียวกัน แต่ต้องมั่นใจว่า จะไปถึงได้ภายในวันนั้นเท่านั้น

หมวดที่ 7

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ชันภิกษุผู้ต้องอาบัติซ้ำอีกในขณะที่อยู่ปริวาสแล้วถูกคณะสงฆ์ให้เริ่มปฏิบัติใหม่ ไม่ควรอยู่ในรายคาอันเดียวกันในวัดกับภิกษุปกติ

ไม่ควรอยู่ในรายคาอันเดียวกันในถิ่นที่มีไร่วัด

ไม่ควรอยู่ในรายคาอันเดียวกันในวัดก็ตาม ในถิ่นที่มีไร่วัดก็ตาม

เมื่อเห็นภิกษุปกติมาแล้ว จะต้องลุกออกจากที่นั่ง

เมื่อลุกออกแล้ว ต้องนิมนต์ภิกษุปกติรูปนั้นให้ท่านั่ง

ไม่ควรนั่งบนที่นั่งอันเดียวกันกับภิกษุปกติ

เมื่อภิกษุปกตินั่งบนที่นั่งต่ำ ไม่ควรนั่งบนที่นั่งสูง

เมื่อภิกษุปกตินั่งบนพื้นดิน ไม่ควรนั่งบนที่นั่ง

ไม่ควรเดินจงกรมในที่จงกรมอันเดียวกันกับภิกษุปกติ

เมื่อภิกษุปกติเดินจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ต้องไม่เดินจงกรมในที่จงกรมอันสูง

เมื่อภิกษุปกติเดินจงกรมบนพื้นดิน ต้องไม่เดินจงกรมในที่จงกรมนั้น^{๕๖}

หมวดที่ 7 นี้ ความหมายก็คือ ห้ามไม่ให้ภิกษุผู้กำลังประพฤติมานัตอยู่ร่วมรายคาเดียวกัน แม้จะเป็นผู้ประพฤติมานัต เช่นเดียวกันก็ตาม ทั้งนี้ก็เพื่อคัดสิทธิทางสังคมชั่วคราว

ทั้งหมดนี้เป็นข้อปฏิบัติสำหรับที่ผู้ประพฤติในมุลายปฏิทสนนาในชั้นการประพฤติปริวาสเท่านั้น ส่วนการประพฤติในชั้นต่อไปก็ต้องประพฤติในชั้นนั้น ๆ ตามปกติ ถ้าประพฤติขาดตกบกพร่องก็จะมีโทษ ทำให้วัดต่างพร้อม ซึ่งมีอยู่ 3 อย่าง สำหรับปริวาส คือ

1. สหวาโส หมายถึง การที่ภิกษุผู้อยู่ปริวาสจะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นไม่ได้

^{๕๖} วิ.จ. (ไทย) 6/87/167.

2. วิปปวาโส หมายถึง การที่ภิกษุอยู่ปวารโดยปราศจากพระอาจารย์กรรมคชย
ดูแล

3. ธนาโรจนา หมายถึง การไม่บอกวัตรหรือบอกการที่ตนต้องอาบัติแล้วกำลังอยู่
ปวาร

ส่วนมานัตนั้น ก็มี 4 อย่าง คือ

1. สหวาโส มีอธิบายเหมือนของปวาร
2. วิปปวาโส มีอธิบายเหมือนของปวาร
3. ธนาโรจนา มีอธิบายเหมือนของปวาร

4. อุเน คนณ จรณ หมายถึง การประพฤติวัตรกับคณะสงฆ์ที่ไม่ครบจำนวนที่
กำหนดไว้

เมื่อล่วงเกินหรือไม่ทำตามข้อปฏิบัติเหล่านั้น จะไม่เป็นการทำให้การประพฤติวัตร
ละเลยแต่อย่างใด เป็นแต่เพียงทำให้วัตรค้างพ้อย หรือเป็นการเสียธรรมเนียมเท่านั้น และท่านก็
ปรับเป็นอาบัติทุกกฏ เพราะพระอรรถกถาจารย์กล่าวไว้ว่า วัตถุคนแพ่ ทุกกฏ อาปยุตติ ฯ
ความว่า ย่อมต้องอาบัติทุกกฏ ในเพราะการละเลยวัตร^{๕๐} เมื่อต้องเข้าแล้วก็สามารถที่จะแสดง
อาบัติกับพระอาจารย์กรรมได้เลย ไม่ว่าจะเป็นการทำให้เสียราตรี (รัตติเจพ) หรือเป็นการเสีย
วัตรหรือเสียธรรมเนียม (วัดตนาพ)

4) การอภัยทาน คือ กิริยาที่สงฆ์เรียกเจ้าหมู่และสวดอภัยทานกรรมให้ เพื่อให้หลุด
พ้นจากอาบัติสังฆาทิเสส ขึ้นตอนนี้เป็นขึ้นตอนสุดท้ายของการประพฤติฐานวินัย โดยเริ่มจาก
การประพฤติปวาร ประพฤติมานัต ประพฤติบุญลายปฏิกัตถนา (ในกรณีที่ต้องอาบัติซ้ำอีกใน
ขณะอยู่ปวารกรรมหรือประพฤติมานัต) เมื่อภิกษุประพฤติมานัตครบ 6 ราตรีแล้วก็ให้เข้าไปขอ
อภัยทานกับสงฆ์ 20 รูป ดังมีเรื่องปรากฏ คือ

ในสมัยหนึ่งพระอุททยิ ประพฤติมานัต 6 ราตรีแล้วได้แจ้งให้ภิกษุทั้งหลายทราบว่
ตนจะพึงปฏิบัติอย่างไรต่อไป พวกภิกษุจึงได้กราบทูลแก่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระพุทธองค์จึง
ตรัสว่า ลูกของภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล สงฆ์จึงให้อภัยทานแก่ภิกษุอุททยิ^{๕๑}

^{๕๐} จ.อ. (บาลี) 2/205.

^{๕๑} จ.จ. (ไทย) 6/106/201.

วิธีอัฐภาน

การอัฐภานพึงทำตามพุทธดำรัสที่ว่า สุกขณิกขุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์ทั้งอัฐภาน
อย่างนี้ ภิกขุหนึ่งเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าเชวียงป่า ให้ไว้ทำภิกขุอยู่แก่กว่า นึ่งกระพอง ประคอง
สัตตฺธิ แล้ววกถ่าวคำธอัฐภาน ดังนี้

คำธอัฐภาน

อหิ ภนฺเต เอกํ อปาปฺตํ อปาปฺตํ สญฺเจตฺตํ สุกฺกวิสสุตํ เอกาทปฺปิจฺจนํ โสหํ
สงฺฆํ เอภิสฺสา อปาปฺตํ สญฺเจตฺตํ สุกฺกวิสสุตํ เอกาทปฺปิจฺจนํ เอกาทปฺปิวา
ยาจํ ตถสฺส เม สงฺโฆ เอภิสฺสา อปาปฺตํ สญฺเจตฺตํ สุกฺกวิสสุตํ เอกาทปฺปิจฺจนํ
เอกาทปฺปิวา โสหํ ปริวฺตฺตปฺปิวาโต สงฺฆํ เอภิสฺสา อปาปฺตํ สญฺเจตฺตํ
สุกฺกวิสสุตํ เอกาทปฺปิจฺจนํ จารตฺตํ มานตฺตํ ยาจํ ตถสฺส เม สงฺโฆ เอภิสฺสา อปาปฺตํ
สญฺเจตฺตํ สุกฺกวิสสุตํ เอกาทปฺปิจฺจนํ จารตฺตํ มานตฺตํ อทาลิ โสหํ ภนฺเต
จิตฺตมฺหานคฺโช สงฺฆํ อทฺธานํ ยาจามิ ฯ

พุทธฺตมฺปิ... ฯ

ตติยมฺปิ... ฯ

ลำดับนั้น ภิกขุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงขอประกาศให้คณะสงฆ์ในสมัยนั้นรับทราบ
ด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ดังนี้

กรรมวาจาให้อัฐภาน

สุณฺหาสุ เม ภนฺเต สงฺโฆ ธมฺมํ อิตฺตฺตฺตมฺหานคฺโช ภิกฺขุ เอกํ อปาปฺตํ อปาปฺตํ สญฺเจตฺตํ
สุกฺกวิสสุตํ เอกาทปฺปิจฺจนํ โส หํ สงฺฆํ เอภิสฺสา อปาปฺตํ สญฺเจตฺตํ สุกฺกวิสสุตํ
เอกาทปฺปิจฺจนํ เอกาทปฺปิวา ยาจํ สงฺโฆ อิตฺตฺตฺตมฺหานคฺโช ภิกฺขุโน เอภิสฺสา อปาปฺตํ
สญฺเจตฺตํ สุกฺกวิสสุตํ เอกาทปฺปิจฺจนํ เอกาทปฺปิวา อทาลิ โส ปริวฺตฺตปฺปิวาโต
สงฺฆํ เอภิสฺสา อปาปฺตํ สญฺเจตฺตํ สุกฺกวิสสุตํ เอกาทปฺปิจฺจนํ จารตฺตํ มานตฺตํ
ยาจํ สงฺโฆ อิตฺตฺตฺตมฺหานคฺโช ภิกฺขุโน เอภิสฺสา อปาปฺตํ สญฺเจตฺตํ สุกฺกวิสสุตํ
เอกาทปฺปิจฺจนํ จารตฺตํ มานตฺตํ อทาลิ โส จิตฺตมฺหานคฺโช สงฺฆํ อทฺธานํ ยาจามิ อหิ
สงฺฆสฺส ปชฺคกฺกสฺส สงฺโฆ อิมํ ภิกฺขุ อทฺธานํ เสดา ญฺตฺติ ฯ

สุณฺหาสุ เม ภนฺเต สงฺโฆ ธมฺมํ อิตฺตฺตฺตมฺหานคฺโช ภิกฺขุ เอกํ อปาปฺตํ อปาปฺตํ สญฺเจตฺตํ
สุกฺกวิสสุตํ เอกาทปฺปิจฺจนํ โส หํ สงฺฆํ เอภิสฺสา อปาปฺตํ สญฺเจตฺตํ สุกฺกวิสสุตํ
เอกาทปฺปิจฺจนํ เอกาทปฺปิวา ยาจํ สงฺโฆ อิตฺตฺตฺตมฺหานคฺโช ภิกฺขุโน เอภิสฺสา อปาปฺตํ

ลตฺเตนิกาย สุกกวิสสุตฺติยา เอกาทปฏิจฺจนุนาย เอกาทปวิราลํ อทาลิ โธ ปวิฏฺฐตฺตปวิราโธ
 สฺขมํ เอภิสฺสุตา อาปตฺติยา ลตฺเตนิกาย สุกกวิสสุตฺติยา เอกาทปฏิจฺจนุนาย จารตฺตํ มานตฺตํ
 ยาจิ สฺขโม อิตฺตณฺนามสฺส วิภฺงฺโก เอภิสฺสุตา อาปตฺติยา ลตฺเตนิกาย สุกกวิสสุตฺติยา
 เอกาทปฏิจฺจนุนาย จารตฺตํ มานตฺตํ อทาลิ โธ จิตฺตณฺนามสฺส สฺขมํ อทฺถกานํ ยาจติ สฺขโม
 อิมํ วิภฺงุํ อทฺถกตํ ยสุตฺตยตฺตมโต ฆมตติ อิตฺตณฺนามสฺส วิภฺงฺโก อทฺถกานํ โธ ตฺตณฺตฺตํ ยสุตฺ
 นกฺขมตติ โธ ภาเลตฺตํ ฯ

ทุติยฆฺปิ เอตมตฺตํ วทามิ สฺขมาตฺ... ฯ

ตติยฆฺปิ เอตมตฺตํ วทามิ สฺขมาตฺ... ฯ

อทฺถกโต สฺขเรน อยํ อิตฺตณฺนามโม วิภฺงฺ ฆมตติ สฺขมตฺตํ ตตฺถมา ตฺตณฺตี เอเวเมตํ
 อารยามี ฯ^{๕๒}

อนึ่ง เมื่อภิกษุประพฤติมานานแล้ว จะต้องขอรักษากับคณะสงฆ์ซึ่งมีอยู่ในสัณณานั้น
 และคณะสงฆ์นั้นจะต้องมีตั้งแต่ 20 รูปขึ้นไป ดังพระบาลีว่า ภิกษุผู้ประพฤติมานานแล้ว ภิกษุ
 สงฆ์ 20 รูปมีอยู่ในสัณนาโค พึงเรียกภิกษุนั้นเจ้าหมู่ในสัณณานั้น^{๕๓}

ในกรณีนี้อาจมีความสงสัยว่า ถ้าคณะสงฆ์ในสัณณานั้นมีไม่ครบ 20 รูป คือ มีเพียง
 19 รูปเท่านั้น คณะสงฆ์จะนับเอาภิกษุผู้เข้ามารักษาณานนั้นรวมเป็นรูปที่ 20 ได้หรือไม่
 ตอบว่า ไม่ได้ เพราะพระบาลีว่า ถ้าภิกษุ 20 รูปหย่อนแม้เพียงรูปหนึ่ง พึงเรียกภิกษุนั้นเจ้า
 หมู่ ภิกษุนั้นก็ไม่ใช่สงฆ์เรียกเจ้าหมู่แล้ว และภิกษุเหล่านั้นก็ควรถูกตำหนิ นี้เป็นสามัญจ
 กรณนั้น^{๕๔}

แต่ในอรรถกถาท่านก็มาแก้ไว้ว่า สามารถหลีกเลี่ยงได้ เช่น ในกรณีที่คณะสงฆ์ไม่
 ครบ 20 รูปก็ให้เอาอรัญญิกหรือภิกษุที่ควรจะรักษากันรูปหนึ่งให้เอยกับวัดจนแล้วเข้าไป
 นั่งในวัดบาตเป็นคนปุระกะให้ครบตามจำนวนได้ ดังคำที่ปรากฏในอรรถกถาว่า คนเณ ปน
 อปฺปโทนุต วตฺตํ นิฏฺฐิปปเลตฺวา คนฺปุระโก ภาตฺทโท ฯ ความว่า ก็เมื่อคณะไม่ครบ พึงให้
 ปาวิราลิกภิกษุกับวัดแล้วทำให้เป็นคนปุระกะก็ควร ฯ^{๕๕}

^{๕๒} วิ.จ. (ไทย) 6/100/194.

^{๕๓} วิ.มท. (ไทย) 1/442/471.

^{๕๔} เรื่องเดียวกัน.

^{๕๕} วิ.ธ. (บาลี) 3/292.

ถ้าจะถามว่า ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ตอบว่า เพราะผู้ที่เก็บวัดเรียบร้อยแล้ว ย่อมดำรงอยู่ในฐานะเป็นปกติคตภิกขุ คือ เป็นเหมือนภิกษุธรรมดาที่ไม่ได้อุปัฏฐากกรรม ในข้อนี้มีพระบาลีรับรองไว้ว่า อหิ มิ นิยุติปัตตวตฺตคฺคตา ปกตคฺคกฺขฺยานํ อหิ ๙ แปลว่า ความจริง ภิกษุผู้นั้นถือว่าตั้งอยู่ในฐานะปกติคตภิกขุ เพราะเขาได้เก็บวัดเรียบร้อยแล้ว^{๕๖}

แต่เมื่อตัวท่านเองจะให้สงฆ์สวดอภัยทานให้ ท่านต้องสมาทานวัตร (มานัต) ใหม่ แล้วจึงกล่าวคำขออภัยทาน จากนั้นพระกรรมวาจาจารย์จึงสวดให้กรรมวาจาอภัยทานได้ เพราะฉะนั้นท่านเป็นพระอภัยทานภิกษุเต็มตัวพร้อมที่จะอภัยทานได้ สมดังคำที่พระอรรถกถาจารย์กล่าวไว้ว่า ปกตคฺคกฺขฺ ๙ อหฺมานํ กาคํ น วญฺญติ คตฺตมา วุตฺติ สมาทเปตฺตพฺพํ ๙ วุตฺติ สมาทเปตฺตวา อาโรเจตฺวา อหฺมานํ ยาจิตฺตพฺพํ ๙ ความว่า และสงฆ์จะทำอภัยทานแก่ปกติคตภิกษุ ย่อมไม่สมควร เพราะฉะนั้น พึงให้เธอสมาทานวัตร เธอย่อมเป็นผู้ควรแก่อภัยทานในเมื่อสมาทานวัตรแล้ว แม้เธอสมาทานวัตรแล้วก็ให้บอกรัตน (ก่อน) แล้วจึงขออภัยทาน^{๕๗}

ฉะนั้น จึงเป็นอันตกลงได้ว่า การเก็บวัดนี้พระพุทธรองค์ทรงอนุญาตเอาไว้ ก็เพราะทรงเห็นประโยชน์อันมากมายในสังฆกรรมทุกชนิด ไม่ใช่แต่การเป็นพระอาจารย์กรรมและพระอุปัชฌาย์เท่านั้น หากแต่ยังมีประโยชน์สำหรับสังฆกรรมชนิดอื่นมีการให้อุปสมบท เป็นต้น ดังพระอรรถกถาจารย์กล่าวไว้ว่า อุปฺปญฺจาเนน พุทฺธา น อุปสมฺปาเทตฺตพฺพํ วุตฺติ นิยุติปัตฺตวา ปน อุปสมฺปาเทตฺติ วญฺญติ ๙ อาจาริเยน พุทฺธา กมฺมวาจาปิ น สาเวตฺตพฺพา อญฺญณฺมึ อสฺสึ วุตฺติ นิยุติปัตฺตวา สาเวตฺติ วญฺญติ ๙ แปลว่า เป็นพระอุปัชฌาย์ไม่พึงให้อุปสมบท แต่จะเก็บวัดแล้วให้อุปสมบทควรอยู่ เป็นพระกรรมวาจาจารย์แล้ว แม้กรรมวาจาจารย์ก็ไม่ควรสวด เมื่อภิกษุขึ้นไม่มีจะเก็บวัดแล้วสวดก็สมควร^{๕๘}

แต่ถึงแม้จะทำได้อย่างไรก็ตาม ก็ไม่ควรทำ เพราะพหุลำวัดครัดห้ามไว้มิให้มีความว่า ภิกษุผู้อุปัฏฐากไม่พึงให้อุปสมบท...รับตำแหน่งหัวหน้าในวิหาร...ไม่พึงสวดพระปาฏิโมกข์หรือแสดงธรรม เป็นต้น ควรทำตามพระพุทธดำรัสว่า ลูกหลานภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้อุปัฏฐากพึงประพฤติชอบ ด้วยการประพฤติดังนี้ ... พึงพอใจด้วยอาสนะสุดท้าย... ที่คณะสงฆ์จะพึงให้แก่เธอ ดังนี้^{๕๙}

^{๕๖} วิ.ธ. (บาลี) 3/290.

^{๕๗} วิ.ธ. (บาลี) 3/298.

^{๕๘} วิ.ธ. (บาลี) 3/284.

^{๕๙} วิ.จ. (ไทย) 6/76/158.

บทที่ 3

การอยู่ปฐกสิกรรมในพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณีวัดป่าสุกมิตตวิธาน อ. เมือง จ. มหาสารคาม

ในปัจจุบันนี้มีหลายประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาแบบเถรวาท เช่น ลาว พม่า กัมพูชา เป็นต้น แต่การอยู่ปฐกสิกรรมในประเทศเหล่านั้นก็มีการจัดน้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจากขาดการเอาใจใส่ของคณะสงฆ์ส่วนหนึ่งและอีกส่วนหนึ่งคงมาจากการสถานการณ์การเมืองภายในประเทศไม่เอื้ออำนวยหรือมีความพร้อมที่จะสนับสนุนในเรื่องนี้เท่าที่ควร

ส่วนในประเทศไทยแม้จะมีอิสระเสรีภาพในการแสดงออกเกี่ยวกับกิจกรรมทางศาสนาที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดีของบ้านเมืองอย่างเต็มที่แล้วก็ตาม แต่การจัดงานปฐกสิกรรมก็ยังมีการนิยมนัดกันอยู่ในบางภาคเท่านั้น ตัวอย่างเช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นิยมนัดมากที่สุด แต่ในภาคใต้มีที่จัดน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาเหตุ 2 ประการ คือ มีประชากรนับถือศาสนาอื่นเป็นจำนวนมากและอาจเป็นเพราะมีฤดูฝนที่ยาวนานทำให้ลำบากในการจัดงาน ส่วนในกรุงเทพมหานครนั้นแทบไม่มีที่จัดเลย

ฉะนั้น การศึกษาในเรื่องการอยู่ปฐกสิกรรมในสมัยปัจจุบันนี้ที่จะเป็นตัวอย่างได้ดี ผู้วิจัยจึงเลือกหารูปแบบการจัดงานปฐกสิกรรมของวัดป่าสุกมิตตวิธาน ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็นวัดกรณีศึกษาภาคสนามเพราะพิจารณาเห็นว่า

- (1) คณะสงฆ์ในจังหวัดมหาสารคามยอมรับให้วัดป่าสุกมิตตวิธานแห่งนี้เป็นศูนย์ปฐกสิกรรมประจำจังหวัดมหาสารคาม
- (2) เจ้าอาวาสวัดป่าสุกมิตตวิธานปัจจุบันนี้มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาให้วัดเป็นศูนย์ปฐกสิกรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(3.) ในแต่ละปีจะมีพระภิกษุมาร่วมงานปฐกฐกรรมเป็นจำนวนมากพอที่จะเป็น
ประชากรกลุ่มตัวอย่างได้
ดังนั้น จึงแยกศึกษาในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับวัด ดังนี้

3.1 ประวัติโดยสังเขปของวัดป่าสุกมิตฺตธาราม

วัดป่าสุกมิตฺตธาราม เป็นวัดที่ตั้งก่อกณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย อยู่ในเขตการปกครองของคณะสงฆ์ภาค 9 มีที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล ถนนถีนานนท์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม สำหรับที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ทั้งหมด 10 ไร่ 3 งาน 60 ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ 7526 อาณาเขตด้านทิศเหนือจรดห้วยคะคาง ด้านทิศใต้จรดถนนถีนานนท์ ด้านทิศตะวันออกจรดที่ดินป่าช้าสาธารณะ ด้านทิศตะวันตกจรดถนนทางสาธารณะ อาคารเสนาสนะประกอบด้วย ศาลาการเปรียญครึ่งตึกครึ่งไม้กว้าง 18 เมตร ยาว 35 เมตร จำนวน 1 หลัง กุฏิสงฆ์ 13 หลัง เป็นอาคารไม้ 10 หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ 1 หลัง กุฏิทรงไทยคู่แฝด 1 หลัง อุโบสถทรงไทยประยุกต์กลางน้ำ 1 หลัง

วัดป่าสุกมิตฺตฯ ถือกำเนิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2499 เมื่อนางฉันทน์ ศรีทองเมือง เป็นผู้บริจาคที่ดินเพื่อสร้างวัด ต่อมา พ.ศ. 2519 ก็ได้ก่อสร้างวัดขึ้น ปัจจุบันได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเพื่อยกฐานะเป็นวัดในพระพุทธศาสนาอย่างสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว

การปกครองนั้น ทางวัดมีพระครูสถิตพิศุณ เป็นเจ้าอาวาสปกครองวัดตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน ท่านได้ริเริ่มจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาวัดให้เจริญตามลำดับ ดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2512 เปิดโรงเรียนสอนพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม)

พ.ศ. 2523 เปิดศูนย์ปฐกฐกรรมประจำจังหวัดมหาสารคาม

พ.ศ. 2533 เปิดศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

พ.ศ. 2534 เปิดโรงเรียนสอนพระปริยัติธรรม (แผนกบาลี)

3.2 สถิติการจัดงานปฐกฐกรรมของวัดป่าสุกมิตฺตฯ^๑

วัน เดือน ปี-วัน เดือน ปี	จำนวนผู้เข้าร่วมงาน	หมายเหตุ
---------------------------	---------------------	----------

^๑ เพื่อบันทึกข้อมูลงานอยู่ปฐกฐกรรมของวัดป่าสุกมิตฺตฯ ตั้งแต่ พ.ศ. 2523-2542

2 ธ.ค. 23-13 ธ.ค. 23	พระภิกษุ 93 รูป สามเณร 14 รูป อุบาสก 5 คน อุบาสิกา 33 คน รวม 143 รูป/คน	
21 พ.ย. 24-1 ธ.ค. 24	พระภิกษุ 150 รูป สามเณร 21 รูป อุบาสก 7 คน อุบาสิกา 40 คน รวม 218 รูป/คน	
10 พ.ย. 25-21 พ.ย. 25	พระภิกษุ 235 รูป สามเณร 19 รูป อุบาสก 6 คน อุบาสิกา 53 คน รวม 313 รูป/คน	
29 พ.ย. 26-10 ธ.ค. 26	พระภิกษุ 300 รูป สามเณร 15 รูป อุบาสก 12 คน อุบาสิกา 47 คน รวม 363 รูป/คน	
17 พ.ย. 27-28 พ.ย. 27	พระภิกษุ 412 รูป สามเณร 25 รูป อุบาสก 10 คน อุบาสิกา 50 คน รวม 497 รูป/คน	
6 ธ.ค. 28-17 ธ.ค. 28	พระภิกษุ 503 รูป สามเณร 18 รูป อุบาสก 14 คน	

	อุบาสิกา 57 คน รวม 592 รูป/คน	
25 ธ.ค. 29-5 ม.ค. 30	พระภิกษุ 556 รูป สามเณร 22 รูป อุบาสก 18 คน อุบาสิกา 62 คน รวม 658 รูป/คน	
15 พ.ย. 30-26 พ.ย. 30	พระภิกษุ 637 รูป สามเณร 26 รูป อุบาสก 12 คน อุบาสิกา 48 คน รวม 723 รูป/คน	
3 ธ.ค. 31-14 ธ.ค. 31	พระภิกษุ 500 รูป สามเณร 35 รูป อุบาสก 17 คน อุบาสิกา 39 คน รวม 591 รูป/คน	
22 พ.ย. 32-3 ธ.ค. 32	พระภิกษุ 535 รูป สามเณร 20 รูป อุบาสก 13 คน อุบาสิกา 48 คน รวม 616 รูป/คน	
12 พ.ย. 33-23 พ.ย. 33	พระภิกษุ 570 รูป สามเณร 23 รูป อุบาสก 8 คน อุบาสิกา 55 คน รวม 863 รูป/คน	
1 ธ.ค. 34-12 ธ.ค. 34	พระภิกษุ 593 รูป	

	สามเณร 11 รูป อุบาสก 26 คน อุบาสิกา 49 คน รวม 669 รูป/คน	
1 พ.ย. 35-12 พ.ย. 35	พระภิกษุ 602 รูป สามเณร 18 รูป อุบาสก 12 คน อุบาสิกา 52 คน รวม 674 รูป/คน	
19 พ.ย. 36-30 พ.ย. 36	พระภิกษุ 630 รูป สามเณร 29 รูป อุบาสก 40 คน อุบาสิกา 63 คน รวม 762 รูป/คน	
9 พ.ย. 37-20 พ.ย. 37	พระภิกษุ 618 รูป สามเณร 13 รูป อุบาสก 13 คน อุบาสิกา 58 คน รวม 702 รูป/คน	
28 ธ.ค. 38-8 ม.ค. 39	พระภิกษุ 635 รูป สามเณร 26 รูป อุบาสก 19 คน อุบาสิกา 60 คน รวม 759 รูป/คน	
17 พ.ย. 39-28 พ.ย. 39	พระภิกษุ 612 รูป สามเณร 30 รูป อุบาสก 15 คน อุบาสิกา 50 คน	

	รวม 707 รูป/คน	
6 ธ.ค. 40-17 ธ.ค. 40	พระภิกษุ 633 รูป สามเณร 29 รูป อุบาสก 17 คน อุบาสิกา 55 คน รวม 734 รูป/คน	
25 พ.ย. 41-6 ธ.ค. 41	พระภิกษุ 640 รูป สามเณร 32 รูป อุบาสก 20 คน อุบาสิกา 48 คน รวม 740 รูป/คน	
1 ธ.ค. 42-12 ธ.ค. 42	พระภิกษุ 810 รูป สามเณร 28 รูป อุบาสก 14 คน อุบาสิกา 43 คน รวม 895 รูป/คน	

3.3 ขั้นตอนในการอยู่ปริวาสกรรมของวัดป่าสุภามิตรธรรมาราม

การดำเนินงานปริวาสกรรมของวัดป่าสุภามิตรฯ เป็นปริวาสประเภททุพสุทธันตปริวาส ซึ่งมีขั้นตอนในการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

เมื่อผ่านการจัดเตรียมงานเรียบร้อยแล้ว ทางพระเจ้าหน้าที่จะให้สัตถุญาณระฆังหรือเครื่องขยายเสียงประชาสัมพันธ์ให้คณะสงฆ์ทั้งหมดไปรวมกันตามอุโบสถที่ประธานงานเตรียมไว้ ภายในอุโบสถจะมีคณะสงฆ์ที่เป็นพระอาจารย์กรรมประมาณ 6 รูป โดยรูปหนึ่งจะทำหน้าที่เป็นพระกรรมวาจาจารย์สำหรับสวดให้ปริวาส เมื่อพร้อมกันแล้วประธานในพิธีนั้นจะตั้งให้คณะสงฆ์นั้นเชื่อว่าพระที่จะเข้าปริวาสกรรมก็อยู่ในโบสถ์ดังนั้น สำหรับวิธีการนั้นจะใช้วิธีนับแบบให้นับแต่ละรูปออกเสียงแทนตัวเอง คือ รูปที่หนึ่งขวามือสุดจะนับ 1 ที่ตัวท่าน แล้วรูปต่อมาก็จะนับ 2 และ 3 ไปเรื่อย ๆ จนครบ พอทราบจำนวนแน่นอนแล้ว ประธานในพิธีก็จะจุดธูป

ตติยมฺปิ ปริวาสํ สมาทียามิ วุตฺตํ สมาทียามิ ฯ

เมื่อจบแล้วก็จะกล่าวนำคำเก็บปริวาสในที่นั้นแหละ หลังจากนั้นก็จะแยกกันไปพัก
ผ่อน พอถึงตอนเย็นสวดมนต์ทำวัตรเสร็จแล้ว ก็จะทำพิธีตมาทานวัตรซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

พอถึงตอนเช้าคณะสงฆ์จะให้สัญญาธรรมะเพื่อให้ผู้ที่อยู่ปริวาสกรรมไปรวมกันที่
ลานธรรม เมื่อพร้อมแล้วรูปที่เป็นหัวหน้าจะกล่าวนำคำบอกจุฬาสถบันปริวาสแบบหมู่ ดังต่อไปนี้

คังนะโม 3 จบ

คำบอกจุฬาสถบันปริวาส

อหํ ภนฺเต สมฺมพุลา สฺมาทิสฺเสลา อาปฺตฺติโย อาปฺพุธี อาปฺตฺติปริยฺนุตํ เอกจฺจุํ
ชานามิ เอกจฺจุํ น ชานามิ ฐตฺติปริยฺนุตํ เอกจฺจุํ ชานามิ เอกจฺจุํ น ชานามิ อาปฺตฺติปริยฺนุตํ
เอกจฺจุํ สวามิ เอกจฺจุํ น สวามิ ฐตฺติปริยฺนุตํ เอกจฺจุํ สวามิ เอกจฺจุํ น สวามิ อาปฺตฺติปริยฺนุต
เอกจฺเจ เวรมติโก เอกจฺเจ นิพฺเพมฺติโก ฐตฺติปริยฺนุต เอกจฺเจ เวรมติโก เอกจฺเจ นิพฺเพมฺติโก
โธหํ ธมฺมํ ศาสฺสํ อาปฺตฺติํ จูฬฺสุทฺธฺยฺนคปริวาสํ ชาจี สลฺลส เม ธมฺโม ศาสฺสํ อาปฺตฺติํ
จูฬฺสุทฺธฺยฺนคปริวาสํ อทาลิ โสหํ ปวิสฺสามิ เวทฺธยามหํ ภนฺเต เวทิตฺติ มํ ธมฺโม ธาเรฺสุ ฯ

จากนั้นก็สวดมนต์ทำวัตรและปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานต่อไป พอได้เวลาใกล้รุ่งก็
จะทำพิธีเก็บวัตร โดยรูปที่เป็นหัวหน้าจะกล่าวนำคำเก็บวัตร ดังต่อไปนี้

คังนะโม 3 จบ

คำเก็บจุฬาสถบันปริวาส

วุตฺตํ นิฏฺฐิปามิ ปริวาสํ นิฏฺฐิปามิ ฯ

ทุติยมฺปิ วุตฺตํ นิฏฺฐิปามิ ปริวาสํ นิฏฺฐิปามิ ฯ

ตติยมฺปิ วุตฺตํ นิฏฺฐิปามิ ปริวาสํ นิฏฺฐิปามิ ฯ

ชั้นตอนอย่างนี้จะทำเรื่อย ๆ ไปจนกว่าจะครบ 3-4 วัน จากนั้นจะเป็นชั้นตอนของ
การประพฤติมานัต โดยคณะสงฆ์จะแจ้งให้ทราบว่าจะปฏิบัติที่อุโบสถของวัดใด เมื่อพร้อมกันใน
อุโบสถวัดนั้นแล้ว ประธานในพิธีก็จะตั้งโพนโดยวิธีเดียวกับปริวาส เสร็จแล้วประธานสงฆ์ก็
จะจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ภิกษุรูปที่เป็นหัวหน้าจะกล่าวนำคำขมานัตแบบหมู่ ดังต่อไปนี้

คัมภีร์ 3 จบ

คำขอมนต์

อหิ ภนุเต สุมพหุลา สุมหาภิเสสา อาปตฺติโย อาปจฺฐี อาปตฺติปริยญฺตํ เอกจฺจํ
ชานามิ เอกจฺจํ น ชานามิ รตฺติปริยญฺตํ เอกจฺจํ ชานามิ เอกจฺจํ น ชานามิ อาปตฺติปริยญฺตํ
เอกจฺจํ สวามิ เอกจฺจํ น สวามิ รตฺติปริยญฺตํ เอกจฺจํ สวามิ เอกจฺจํ น สวามิ อาปตฺติปริยญฺเต
เอกจฺเจว เวมตฺติโก เอกจฺเจว นิทฺเทมตฺติโก รตฺติปริยญฺเต เอกจฺเจว เวมตฺติโก เอกจฺเจว นิทฺเทมตฺติโก
โธหํ สงฺฆํ คาสํ อาปตฺติํ สุตฺตญฺคปริวาสํ ยาจํ คสฺส เม สงฺฆเ คาสํ อาปตฺติํ สุตฺตญฺคปริวาสํ
อทาลิ โธหํ ภนุเต ปริวฺตุตปริวาโส สงฺฆํ คาสํ อาปตฺติํ จารตุตํ มานตุตํ ยาจามิ ฯ

อหิ ภนุเต...ปริวฺตุตปริวาโส ทุตฺติยญฺปิ ภนุเต สงฺฆํ คาสํ อาปตฺติํ จารตุตํ มานตุตํ
ยาจามิ ฯ

อหิ ภนุเต...ปริวฺตุตปริวาโส ตติยญฺปิ ภนุเต สงฺฆํ คาสํ อาปตฺติํ จารตุตํ มานตุตํ
ยาจามิ ฯ

พอจบแล้ว คณะสงฆ์ก็จะออกไปข้างนอกคณะเพื่อไว้ 3 รูป นอกนั้นก็เป็นพระ
อาจารย์กรรมรวมทั้งพระกรรมวาจาตลอดให้มนต์อีก 1 รูป รวมเป็น 6-7 รูป วิธีสวดให้มนต์
ดังนี้

คัมภีร์ 3 จบ

กรรมวาจาให้มนต์

สุณาสฺว เม ภนุเต สงฺฆเ อตฺตญฺ ปตีโป อตฺตญฺ สุมงฺคโธ อตฺตญฺ คุณฺสมนฺปนฺโน
ภิกฺขุ สุมพหุลา สุมหาภิเสสา อาปตฺติโย อาปจฺฐี อาปตฺติปริยญฺตํ เอกจฺจํ ชานนฺติ เอกจฺจํ
น ชานนฺติ รตฺติปริยญฺตํ เอกจฺจํ ชานนฺติ เอกจฺจํ น ชานนฺติ อาปตฺติปริยญฺตํ เอกจฺจํ สวณฺติ
เอกจฺจํ น สวณฺติ รตฺติปริยญฺตํ เอกจฺจํ สวณฺติ เอกจฺจํ น สวณฺติ อาปตฺติปริยญฺเต เอกจฺเจว
เวมตฺติกา เอกจฺเจว นิทฺเทมตฺติกา รตฺติปริยญฺเต เอกจฺเจว เวมตฺติกา เอกจฺเจว นิทฺเทมตฺติกา เต สงฺฆํ คาสํ
อาปตฺติํ สุตฺตญฺคปริวาสํ ยาจํสุ เตหํ สงฺฆเ คาสํ อาปตฺติํ สุตฺตญฺคปริวาสํ อทาลิ เต
ปริวฺตุตปริวาสา สงฺฆํ คาสํ จารตุตํ มานตุตํ ยาจนฺติ ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตคกฺขติ สงฺฆเ ปตีปฺสฺส
จ สุมงฺคตฺตฺส จ คุณฺสมนฺปนฺนสฺส จ (ภิกฺขุโน) คาสํ อาปตฺติํ จารตุตํ มานตุตํ ททฺธฺย
เสสา ณฺตฺติ ฯ

สุณาสฺว เม ภนุเต สงฺฆเ อตฺตญฺ ปตีโป อตฺตญฺ สุมงฺคโธ อตฺตญฺ คุณฺสมนฺปนฺโน
ภิกฺขุ สุมพหุลา สุมหาภิเสสา อาปตฺติโย อาปจฺฐี อาปตฺติปริยญฺตํ เอกจฺจํ ชานนฺติ เอกจฺจํ

น ชานนติ รตฺติปริยญฺห์ เอกจฺจํ ชานนติ เอกจฺจํ น ชานนติ อาปตฺติปริยญฺห์ เอกจฺจํ สรณฺติ
 เอกจฺจํ น สรณฺติ รตฺติปริยญฺห์ เอกจฺจํ สรณฺติ เอกจฺจํ น สรณฺติ อาปตฺติปริยญฺห์ เอกจฺจํ
 เวรมติกา เอกจฺจํ นิทฺเพมตฺติกา รตฺติปริยญฺห์ เอกจฺจํ เวรมติกา เอกจฺจํ นิทฺเพมตฺติกา เต สจฺจํ
 คาลํ อาปตฺติํ สุตฺตญฺญตฺตปริวาลํ ยาจํสุ เตลํ สจฺจํ คาลํ อาปตฺติํ สุตฺตญฺญตฺตปริวาลํ อทาสี
 เต ปริวฺตฺตปริวาลา สจฺจํ คาลํ จารตฺตํ มานตฺตํ ยาจญฺติ สจฺจํ ปทํปุตฺตํ จ สุมจฺจลลุตฺต
 จ คฺคณฺตฺตปฺนฺนุตฺต จ (ภิกฺขุโน) คาลํ อาปตฺติํ จารตฺตํ มานตฺตํ เทติ ยสฺสยาตฺตมฺโตะ ชมตฺติ
 ปทํปุตฺตํ จ สุมจฺจลลุตฺต จ คฺคณฺตฺตปฺนฺนุตฺต จ (ภิกฺขุโน) คาลํ อาปตฺติํ จารตฺตํ มานตฺตลลุตฺต
 ทานํ โถ คฺคณฺตฺตลลุตฺต ยสฺส นกฺขมตฺติ โถ ภาเสยฺยํ

ทฺติยมฺปิ เอตมฺคฺคํ วทามิ สฺตฺนาตุ...

ตฺติยมฺปิ เอตมฺคฺคํ วทามิ สฺตฺนาตุ...

พิณํ สจฺจํ ปทํปุตฺตํ จ สุมจฺจลลุตฺต จ คฺคณฺตฺตปฺนฺนุตฺต จ (ภิกฺขุโน) คาลํ
 อาปตฺติํ จารตฺตํ มานตฺตํ ชมตฺติ สจฺจํลลุตฺต ตลฺลมา คฺคณฺตี เอวเมตํ ยารชามิ

ข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในระหว่างนี้จะเหมือนกับปริวาสทุกอย่าง คือ การลดเปลี่ยนแปลงกัน
 ไปเรื่อย ๆ จนครบทุกรูป เมื่อเสร็จแล้ว คณะสงฆ์จะให้สัตตญฺญานระฆังเพื่อเข้าไปรวมกันใน
 จุโบสถ จากนั้นรูปที่เป็นหัวหน้าจะนำคำสมาทานมานัด ดังต่อไปนี้

ตั้งนะโม 3 จบ

คำสมาทานมานัด

มานตฺตํ สมาทียามิ วตฺตํ สมาทียามิ

ทฺติยมฺปิ...

ตฺติยมฺปิ...

จากนั้นก็จะกล่าวนำกับวัตรต่อไปเลย เสร็จแล้วก็แยกย้ายกันไปพักผ่อน พอถึง
 ตอนเย็นก็จะมาพร้อมกันที่ลานธรรมเพื่อให้พระสงฆ์สนทนา ฟังธรรม และปฏิบัติวิปัสสนา
 กันมีฐานต่อไป พอจบแล้วภิกษุรูปที่เป็นหัวหน้าจะกล่าวนำคำสมาทานวัตรหรือมานัดอีกครั้ง
 หนึ่ง พอถึงตอนเช้าตรู่ คณะสงฆ์จะให้สัตตญฺญานระฆังเพื่อทำวัตรเช้า เมื่อไปพร้อมกันแล้วรูปที่
 เป็นหัวหน้าก็จะกล่าวนำคำออกวัตรหรือมานัด ดังต่อไปนี้

ตั้งนะโม 3 จบ

คำบอกมานัต

อหิ ภนุเต สมุพพุตา สจฺจมาทิสเสลา อาปคฺติโย อาปชฺฐี อาปคฺติปริยญฺตํ
 เอกจฺจํ ชานามิ เอกจฺจํ น ชานามิ รหฺตติปริยญฺตํ เอกจฺจํ ชานามิ เอกจฺจํ น ชานามิ
 อาปคฺติปริยญฺตํ เอกจฺจํ สฺวามิ เอกจฺจํ น สฺวามิ รหฺตติปริยญฺตํ เอกจฺจํ สฺวามิ เอกจฺจํ น
 สฺวามิ อาปคฺติปริยญฺเต เอกจฺเจ เวมตีโก เอกจฺเจ นิพฺเพมตีโก รหฺตติปริยญฺเต เอกจฺเจ เวมตีโก
 เอกจฺเจ นิพฺเพมตีโก โสโห สจฺจํ คาสลํ อาปคฺตินํ สุทฺธญฺตปริวารํ ยาจํ คฺลฺล เม สจฺจโณ คาสลํ
 อาปคฺตินํ สุทฺธญฺตปริวารํ อทาลิ โสโห ภนุเต ปริวคฺตปริวารโณ สจฺจํ คาสลํ อาปคฺตินํ
 จารหฺตํ มานคฺตํ ยาจํ คฺลฺล เม สจฺจโณ คาสลํ อาปคฺตินํ จารหฺตํ มานคฺตํ อทาลิ โสโห
 มานคฺตํ จวามิ เวทยามหิ ภนุเต เวทียตฺติ มํ สจฺจโณ ธาเรตุ ฯ

หลังจากนั้น ประธานในพิธีก็จะจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยสวดมนต์ทำวัตร ปฏิบัติ
 วิปัสสนากัมมัญฐานต่อไปจนใกล้รุ่ง ภิกษุรูปที่เป็นหัวหน้าจะกล่าวนำคำปลงภัตตรหรือมานัต ดังนี้

ตั้งนะโม 3 จบ

คำเก็บมานัต

วคฺตํ นิฏฺฐิปามี มานคฺตํ นิฏฺฐิปามี ฯ

พุทฺธิมฺปิ... ฯ

คตฺธิมฺปิ... ฯ

ในขั้นตอนนี้ต้องปฏิบัติเรื่อยไปจนกว่าจะครบ 6 ราตรีเป็นอย่างน้อย เมื่อครบ
 กำหนดแล้วก็จะถึงขั้นตอนสุดท้ายคือ การรักษานซึ่งคณะสงฆ์ที่เป็นพระเจ้าหน่ที่จะไม่ติดต่อกับ
 เจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ ใกล้เคียงเพื่อขอให้ดูใบสดในการออกักษานแล้วจะแจ้งให้ผู้ถืออยู่ปริวาสกรรม
 ทราบว่ารูปใดอยู่ใบสดของวัดใด

แต่เนื่องจากขั้นตอนนี้มีความจำเป็นต้องให้ภิกษุที่เป็นพระอาจารย์กรรมมากถึง 20
 รูปในแต่ละดูใบสด ทางคณะสงฆ์ที่เป็นพระอาจารย์กรรมมีไม่พอจึงแก้ปัญหาโดยการให้ภิกษุส่วน
 หนึ่งรักษานล่วงหน้าตั้งแต่วันก่อน เพื่อเป็นคณะปุกระให้ครบในวันนั้น เมื่อพร้อมกันในดูใบสด

แล้วก็จะใช้วิธีนับจำนวนหม้อบนคานาปรีวาตและมานัต พอทราบจำนวนแล้วพระอาจารย์กรรมอยู่เป็นประธานสงฆ์จะจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยและสั่งให้ภิกษุรูปที่เป็นหัวหน้ากล่าวคำขออภัย

แต่ก่อนจะขออภัยทานต้องสมาทานวัตร (มานัต) แล้วบอกรับก่อนจึงจะขออภัยทานได้ ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความแน่นอน เพราะก่อนหน้านั้นในคานาเราได้กับวัตรไปแล้ว ฉะนั้นจึงต้องสมาทานและบอกรับวัตรใหม่ แล้วกล่าวคำขออภัยทานที่หลัง ดังต่อไปนี้

คัมมะโม 3 จบ

คำขออภัยทาน

อหิ ภนฺเต สมฺมทฺธฺลา ลฺงฺมาทิสฺเสลา อปาปฺตฺติโย อปาปฺฐี อปาปฺตฺติปริยฺณตฺติ เอกํจํ ขานามิ เอกํจํ น ขานามิ วัฏฺฐิปริยฺณตฺติ เอกํจํ ขานามิ เอกํจํ น ขานามิ อปาปฺตฺติปริยฺณตฺติ เอกํจํ สฺรวามิ เอกํจํ น สฺรวามิ วัฏฺฐิปริยฺณตฺติ เอกํจํ สฺรวามิ เอกํจํ น สฺรวามิ อปาปฺตฺติปริยฺณตฺติ เอกํจฺ เวมตฺติโก เอกํจฺ นิทฺเพตฺติโก วัฏฺฐิปริยฺณตฺติ เอกํจฺ เวมตฺติโก เอกํจฺ นิทฺเพตฺติโก โสทํ ลฺงฺมํ ตาลํ อปาปฺตฺติํ สุทฺธธฺมคฺคปรีวาตํ ยาจํ ตลฺล เม ลฺงฺโม ตาลํ อปาปฺตฺติํ สุทฺธธฺมคฺคปรีวาตํ อทาลิ โสทํ ภนฺเต ปรีวตฺตคฺคปรีวาโต ลฺงฺมํ ตาลํ อปาปฺตฺติํ จารตฺตํ มานตฺตํ ยาจํ ตลฺล เม ลฺงฺโม ตาลํ อปาปฺตฺติํ จารตฺตํ มานตฺตํ อทาลิ โสทํ ภนฺเต จิณฺณมฺมานตฺโต ลฺงฺมํ อทฺธานํ ยาจามิ ฯ

อหิ ภนฺเต... จิณฺณมฺมานตฺโต ทฺติธมฺปิ ภนฺเต ลฺงฺมํ อทฺธานํ ยาจามิ ฯ

อหิ ภนฺเต... จิณฺณมฺมานตฺโต คตฺติธมฺปิ ภนฺเต ลฺงฺมํ อทฺธานํ ยาจามิ ฯ

พอจบแล้วคณะสงฆ์ที่ขออภัยทานจะขอออกไปขอขานอก เหลือไว้เพียง 3 รูปและพระอาจารย์กรรมอีก 20 รูปรวมกับท่านที่สวดให้อภัยทาน 1 รูป เป็น 21 รูป การสวดให้อภัยทานมีวิธีการ ดังต่อไปนี้

คัมมะโม 3 จบ

กรรมวาทาให้อภัยทาน

สุณฺหาตุ เม ภนฺเต ลฺงฺโม อตฺถจฺ ปทฺธิโป อตฺถจฺ ลฺงฺจฺคโต อตฺถจฺ คฺคณฺธมฺปนฺโน ภิกฺขุ สมฺมทฺธฺลา ลฺงฺมาทิสฺเสลา อปาปฺตฺติโย อปาปฺฐี อปาปฺตฺติปริยฺณตฺติ เอกํจํ ขานมฺมิ เอกํจํ น ขานมฺมิ วัฏฺฐิปริยฺณตฺติ เอกํจํ ขานมฺมิ เอกํจํ น ขานมฺมิ อปาปฺตฺติปริยฺณตฺติ เอกํจํ สฺรวมฺมิ เอกํจํ น สฺรวมฺมิ วัฏฺฐิปริยฺณตฺติ เอกํจํ สฺรวมฺมิ เอกํจํ น สฺรวมฺมิ อปาปฺตฺติปริยฺณตฺติ เอกํจฺ เวมตฺติโก เอกํจฺ นิทฺเพตฺติโก

เวมตีกา เอกจุเจ นิพเพมตีกา รตฺติปริยญฺเฏ เอกจุเจ เวมตีกา เอกจุเจ นิพเพมตีกา เค สงฺฆํ
 คาลํ อวปตฺตํ สุตฺตญฺสปริวาลํ ยาจิสฺส เคลํ สงฺโฆ คาลํ อวปตฺตํ สุตฺตญฺสปริวาลํ อทาลิ
 เค ปริวฺตฺตปริวาลา สงฺฆํ คาลํ จารตฺตํ มานตฺตํ ยาจิสฺส เคลํ สงฺโฆ คาลํ อวปตฺตํ จารตฺตํ
 มานตฺตํ อทาลิ เค จิณฺณมมานตฺตา สงฺฆํ อทฺถกานํ ยาจญฺติ ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถุสํ สงฺโฆ
 ปตีปฺปญฺจ สุมฺมคฺคณฺจ คฺคณฺสมฺปนฺนญฺจ (ภิกฺขุ) อทฺถกญฺจ เอลา ณฺตติ ฯ

สุณฺหาตุ เม ภานฺเต สงฺโฆ อชฺชญฺจ ปตีปโป อชฺชญฺจ สุมฺจฺจโล อชฺชญฺจ คฺคณฺสมฺปนฺโน
 ภิกฺขุ สมฺพทฺธลา สงฺฆาติสเสลา อวปตฺติโย อวปจฺจิสฺส อวปตฺติปริยญฺตํ เอกจฺจํ ชานญฺติ เอกจฺจํ
 น ชานญฺติ รตฺติปริยญฺตํ เอกจฺจํ ชานญฺติ เอกจฺจํ น ชานญฺติ อวปตฺติปริยญฺตํ เอกจฺจํ สรญฺติ
 เอกจฺจํ น สรญฺติ รตฺติปริยญฺตํ เอกจฺจํ สรญฺติ เอกจฺจํ น สรญฺติ อวปตฺติปริยญฺเต เอกจุเจ
 เวมตีกา เอกจุเจ นิพเพมตีกา รตฺติปริยญฺเฏ เอกจุเจ เวมตีกา เอกจุเจ นิพเพมตีกา เค สงฺฆํ
 คาลํ อวปตฺตํ สุตฺตญฺสปริวาลํ ยาจิสฺส เคลํ สงฺโฆ คาลํ อวปตฺตํ สุตฺตญฺสปริวาลํ อทาลิ
 เค ปริวฺตฺตปริวาลา สงฺฆํ คาลํ จารตฺตํ มานตฺตํ ยาจิสฺส เคลํ สงฺโฆ คาลํ อวปตฺตํ จารตฺตํ
 มานตฺตํ อทาลิ เค จิณฺณมมานตฺตา สงฺฆํ อทฺถกานํ ยาจญฺติ สงฺโฆ ปตีปฺปญฺจ สุมฺจฺคคณฺจ
 คฺคณฺสมฺปนฺนญฺจ (ภิกฺขุ) อทฺถกญฺจ ยถฺสยอสมฺโธ รตฺติ ปตีปฺปสฺส จ สุมฺจฺคคคณฺจ จ
 คฺคณฺสมฺปนฺนสฺส จ (ภิกฺขุ) อทฺถกานํ โธ สฺคณฺหสฺส ยถฺส นฏฺรตฺติ โธ ภาลญฺจ ฯ

พุทฺธิมฺปิ เอตมฺมจฺจํ วทามิ สุณฺหาตุ... ฯ

ตติยมฺปิ เอตมฺมจฺจํ วทามิ สุณฺหาตุ... ฯ

อทฺถกิตา สงฺฆเรน อชฺชญฺจ ปตีปโป อชฺชญฺจ สุมฺจฺจโล อชฺชญฺจ คฺคณฺสมฺปนฺโน ภิกฺขุ
 รตฺติ สงฺฆสฺส ตสฺมา สฺคณฺหิ เอลเมตํ อารยามิ ฯ

3.4 ข้อปฏิบัติและกิจกรรมต่าง ๆ ในขณะที่อยู่ปริวาสของวัดป่าสุกมิตระสิทธาราม

การอยู่ปริวาสกรรมของวัดป่าสุกมิตระสินนั้นกำหนดจัดขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 จน
 ถึงปัจจุบันโดยมีกำหนดการที่แน่นอน คือ จะถือเอาวันแรม 10 ค่ำ เดือน 12 ของทุกปี
 เพราะทางคณะกรรมการจัดงานพิจารณาว่าเป็นฤกษ์กาลที่เหมาะสมที่สุดของพระภิกษุตามแนว
 และอุบาสกอุบาสิกาทั่วไปที่จะมาร่วมงานได้ เนื่องจากพระภิกษุตามแนวจะงดพระปริยัติธรรม

แผนกธรรมเสร็จแล้ว ในขณะที่ยวกันบางรูปที่เป็นพระบวรใหม่ใครจะลาสิกขา ต้องการจะอยู่
ปรีวาสิกกรรมก่อน เพื่อความไม่ประมาท ทั้งนี้เพราะประเพณีทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะให้
ความสำคัญในเรื่องนี้มาก จึงเป็นโอกาสดีเพราะไม่รอนานเกินไปหลังจากออกพรรษาและวัฏฐิน
เสร็จแล้ว

ในส่วนของระชาวาลที่มาปฏิบัติธรรมและถวายความอุปถัมภ์แก่พระภิกษุสามเณรที่ม
อยู่ปรีวาสิกกรรมก็เป็นกิจที่ควรทำ เพราะถือว่าเป็นข้อปฏิบัติของชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือข้อที่
1 ในบรรดาหลายข้อที่เรียกว่า ฮีต^{๑๑} 12^{๑๒} ข้ออย่างหนึ่งในช่วงนี้จะเป็นช่วงที่เก็บเกี่ยวข้าวจน
จะเสร็จแล้ว จึงทำให้พอมีเวลาปลีกตัวมาได้ และในขณะนั้นก็เป็นฤดูหนาวไม่มีฝนตกให้เป็น
อุปสรรคในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสามเณรและอุบาสิกาอุบาสิกทั่วไปแต่ประการใด

ด้วยเหตุดังกล่าวมา ทางวัดป่าศุภมิตรา จึงได้กำหนดจัดงานในช่วงนี้ทุกปี และ
ปรากฏว่าได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิตเป็นอย่างดี ส่วนการจัดงานของ
วัดป่าศุภมิตรา นั้นจะนิยมจัดงานประมาณ 12 วัน โดยวันแรกจนถึงวันสุดท้ายจะมีข้อปฏิบัติ
ดังต่อไปนี้

วันที่ 1

เวลา 04.00 น.	ให้สัญญาณระฆังเพื่อให้ผู้เข้าร่วมงานตื่นขึ้นทำภารกิจส่วนตัว
เวลา 04.30 น.	ผู้ร่วมงานทั้งหมดพร้อมเพรียงกันที่ลานธรรมเพื่อทำวัตรสวดมนต์และปฏิบัติธรรม
เวลา 06.00 น.	พระภิกษุสามเณรจะแบ่งสายเพื่อออกรับบิณฑบาตจากพุทธศาสนิกชนทั่วไป เมื่อรับบิณฑบาตมาแล้ว ทุกรูปจะต้องนำมาร่วมกันไว้ที่โรงครัว เพื่อเป็นการฝึกฝนแก่ท่านที่ไม่ได้ออกรับบิณฑบาต ตลอดถึงญาติโยมทั่วไปที่มาร่วมงานด้วย
เวลา 08.30-10.00 น.	ให้สัญญาณระฆังมาพร้อมกันที่ศาลาการเปรียญเพื่อฉันภัตตาหาร เมื่อทุกฝ่ายพร้อมแล้วพิธีกรก็จะอาราธนาพระสงฆ์ที่เป็นองค์แสดงพระธรรมเทศนาขึ้นสู่ธรรมาสน์ ให้วัชร วัชรศีล

^{๑๑} หมายถึง ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีที่มีประจำทุก ๆ เดือน

^{๑๒} สม สิริปัญโญ, พระมหา ปรีวาสาทำไม? ทำไมปรีวาสา?, (กรุงเทพฯ: พิกัดชีวิตพร. 2539), หน้าที่ 184.

ถวายสังฆทาน และถวายอนุธรรม ตั้งใจทั้งธรรมต่อไป ใน
ขณะนั้นพระภิกษุสามเณรก็จะพิจารณาฉันภัตตาหารไปด้วย
ฟังพระธรรมเทศนาไปด้วย พอลงและธรรมจบลงก็จะถวาย
กัณฑ์เทศน์ และอนุโมทนา พระสงฆ์ทั้งนั้นให้พรเป็นภาษา
บาลี เป็นแตรจี้จี้ จากนั้นก็แยกย้ายกันไปพักผ่อนตาม
ชั้นยาคัย (การฉันภัตตาหารจะฉันเวลาเดียว)

- เวลา 12.00-17.00 น. ลงทะเบียนสำหรับผู้ที่มาร่วมงาน โดยให้กรอกลงในแบบฟอร์ม
ที่เตรียมไว้ สำหรับเอกสารที่ต้องนำมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่นั้น
คือ หนังสือสุทธิสำหรับพระภิกษุสามเณร และบัตรประจำตัว
ประชาชนสำหรับอุบาสกอุบาสิกาทั่วไป เมื่อลงทะเบียนเรียบ
ร้อยแล้วก็จะไปจัดแจงที่พักของแต่ละบุคคล ในส่วนของพระ
เจ้าหน้าที่จะปฏิบัติดังนี้
- ก. คัดรายชื่อผู้ที่มีความประสงค์จะเป็นพระอาจารย์กรรม พระ
อุกกรรม พระเจ้าหน้าที่ สามเณร อุบาสก และอุบาสิกา
ว่ามีจำนวนเท่าใด
 - ข. คัดลำดับพรรษาของพระภิกษุที่จะเข้าอยู่ปริวาสกรรม
 - ค. เขียนป้ายเลขที่ติดอกทุกคน / คน
 - ง. จัดที่นั่งไว้ที่ลานธรรมสำหรับแต่ละรูป / คน ตามแผนผัง
- เวลา 18.00-21.00 น. สวดมนต์ทำวัตรเย็นและปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน

วันที่ 2

- เวลา 04.00 น. ทำวัตรเช้า สวดมนต์ ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน
- เวลา 06.00 น. ออกรับบิณฑบาต
- เวลา 08.00-10.00 น. ฉันภัตตาหาร และสดับพระธรรมเทศนา
- เวลา 12.00-15.00 น. ฆอปริวาส
- เวลา 16.00-17.00 น. ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน โดยวิปัสสนาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ
- เวลา 18.00 น. ทำวัตรสวดมนต์เย็น
- เวลา 19.00-21.00 น. ทำพิธีปฐมนิเทศ จบแล้วณทานวัตร (ปริวาส) เข้าที่พัก

วันที่ 3

- เวลา 04.00 น. บอกรัตร์ (ปริวาส) ทำวัตรสวดมนต์เช้า ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน และเก็บวัตร (ปริวาส)
- เวลา 06.00 น. ออกรับบิณฑบาต
- เวลา 08.30 น. จฉันัดดาหาร และลดดับพระธรรมเทศนา
- เวลา 12.00 น. เจ้าคณะจังหวัดมหาสารคามกล่าวเปิดงาน
- เวลา 13.00 น. ผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคามและนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมหาสารคามกล่าวต้อนรับ
- เวลา 16.00 น. ผักปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน
- เวลา 18.00 น. ทำวัตรสวดมนต์เย็น
- เวลา 19.00-21.00 น. พังการบรรยายธรรมพิเศษ จบแล้วสมทานวัตร เข้าที่พัก

วันที่ 4-5

- เวลา 04.00 น. บอกรัตร์ ทำวัตรสวดมนต์เช้า ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน เก็บวัตร
- เวลา 06.00 น. ออกรับบิณฑบาต
- เวลา 08.30 น. จฉันัดดาหารและลดดับพระธรรมเทศนา
- เวลา 12.00-15.00 น. พังปาฐกถาพิเศษ
- เวลา 16.00 น. ผักปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน
- เวลา 18.00 น. ทำวัตรสวดมนต์เย็น
- เวลา 19.00-21.00 น. พังการบรรยายธรรมพิเศษ สมทานวัตร เข้าที่พัก

วันที่ 6

- เวลา 04.00 น. บอกรัตร์ ทำวัตรสวดมนต์เช้า ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน เก็บวัตร
- เวลา 06.00 น. รับบิณฑบาต
- เวลา 08.30 น. จฉันัดดาหารและลดดับพระธรรมเทศนา
- เวลา 12.00-15.00 น. รื่นเอนนิต
- เวลา 16.00 น. ผักปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน
- เวลา 18.00 น. ทำวัตรสวดมนต์เย็น

เวลา 19.00-21.00 น. พังการบรราชอาณาจักรพิเศษ สมาทานวัตร (มานัต) เจ้าที่ปัก

วันที่ 7-10

เวลา 04.00 น. บอกรัตริ (มานัต) ทำวัตรสวดมนต์เช้า
 เวลา 06.00 น. ออกรับบิณฑบาต
 เวลา 08.30 น. จันทศดาหารและระดับพระธรรมเทศนา
 เวลา 12.00-15.00 น. พังปารุกถาพิเศษ
 เวลา 16.00 น. ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน
 เวลา 18.00 น. ทำวัตรสวดมนต์เย็น
 เวลา 19.00-21.00 น. พังการบรราชอาณาจักรพิเศษ สมาทานวัตร (มานัต)

วันที่ 11

เวลา 04.00 น. บอกรัตริ ทำวัตรสวดมนต์เช้า ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน
 เก็บวัตร
 เวลา 06.00 น. ออกรับบิณฑบาต
 เวลา 08.30 น. จันทศดาหารและระดับพระธรรมเทศนา
 เวลา 12.00-15.00 น. ปรึกษาโคกจิต - สันทนาธรรม - กล่าวเปิดใจด้วยกัน - รับสมัครผู้ที่จะออกธำภาณก่อนเพื่อจะเป็นคนประกบในการออกธำภาณ
 จจึงในวันพุงนี้ โดยยึดเอาใบสุทธิไว้เพื่อไม่ให้เดินทางกลับก่อน
 กำหนด
 เวลา 16.00 น. ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน
 เวลา 18.00 น. ทำวัตรสวดมนต์เย็น
 เวลา 19.00-21.00 น. พังการบรราชอาณาจักรพิเศษ สมาทานวัตร เจ้าที่ปัก

วันที่ 12 (วันสุคทักข)

เวลา 04.00 น. บอกรัตริ ทำวัตรสวดมนต์เช้า เก็บวัตร
 เวลา 06.00 น. ออกรับบิณฑบาต
 เวลา 08.30 น. จันทศดาหารและระดับพระธรรมเทศนา
 เวลา 12.00-17.00 น. ออกธำภาณ
 เวลา 19.00 -21.00 น. ทำพิธีปัจฉิมนิเทศ เจ้าที่ปัก เตรียมตัวเดินทางกลับในวันพุงนี้

รายการทั้งหมดนี้ หากจะจัดเป็นตารางการปฏิบัติในแต่ละวัน
จะมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตารางการบรรยายและกิจวัตร ในงานปฐกฐินและอบรมปฏิบัติสมาธิภาวนา วันที่ 1-12 ธันวาคม 2542

ณ ศูนย์ปฐกฐินจังหวัดมหาสารคาม วัดป่าสุภนิคมสิริธรรมาม ค.ต.อาศ. อ.เมือง อ.มหาสารคาม โทร(043) 721120

พุทธที่ 1	ทำวัตรเช้า 04.00 น.	ปฐกฐิน 06.00 น.	ทำสังฆิยา+เทศนาธรรม 08.30 - 10.00 น.	อุทฺธระเปี่ยม			18.00 น. ทำวัตรเย็น	19.00 - 21.00 น.
พุทธที่ 2	ทำวัตรเช้า 04.00 น.	ปฐกฐิน 06.00 น.		อุทฺธระเปี่ยม		ฝึกปฏิบัติภาวนา 16.00 - 17.00 น.	ทำวัตรเย็น 18.00 น.	ปฐมนิเทศ
				12.00 - 13.00 น.	13.00 - 15.00 น.			
พุทธที่ 3	ทำวัตรเช้า 04.00 น.	ปฐกฐิน 06.00 น.	โดย พระครูสถิตสิทธิคุณ เจ้าอาวาส วัดป่าสุภนิคมฯ	พระสิทธิธรรมาณี เจ้าคณะจังหวัด มหาสารคาม	นางสรีระกัญญา ผู้ว่าราชการจังหวัด มหาสารคาม	โดย คณะภิกษุ	ทำวัตรเย็น 18.00 น.	บรรยายพิเศษโดย พระครูภาวนาวิจิตร เจ้าอาวาส วัดมณีธรรมบวร
พุทธที่ 4	ทำวัตรเช้า 04.00 น.	ปฐกฐิน 06.00 น.	โดย พระครูสุทธธัญญา รจ. ร้อยเอ็ด	12.00-13.30 น. ดร.จันทรา จามสุทธิ	13.30-15.00 น. โดย คณะภิกษุ	โดย คณะภิกษุ	ทำวัตรเย็น 18.00 น.	บรรยายพิเศษโดย คณะภิกษุ
พุทธที่ 5	ทำวัตรเช้า 04.00 น.	ปฐกฐิน 06.00 น.	โดย พระครูปัญญาวุฒิชัย จอ. กทม.พรวิชัย	โดย คณะภิกษุ	โดย คณะภิกษุ	โดย คณะภิกษุ	ทำวัตรเย็น 18.00 น.	บรรยายพิเศษโดย พระศรีปริยัติคุณ จอ. ประทาย
พุทธที่ 6	ทำวัตรเช้า 04.00 น.	ปฐกฐิน 06.00 น.	โดย พระครูปัญญาวุฒิชัย รจ.มหาสารคาม	วันฉัตร		โดย คณะภิกษุ	ทำวัตรเย็น 18.00 น.	บรรยายพิเศษโดย คณะภิกษุ
พุทธที่ 7	ทำวัตรเช้า 04.00 น.	ปฐกฐิน 06.00 น.	อุทฺธระเปี่ยม รับแขกการปกครองการบรรยาย	โดย พระเทพพิริยคุณ(พิริยคุณ)โท	โดย ดร.หลวง รุณศิริ	โดย คณะภิกษุ	ทำวัตรเย็น 18.00 น.	บรรยายพิเศษโดย ดร.จันทรา จามสุทธิ
พุทธที่ 8	ทำวัตรเช้า 04.00 น.	ปฐกฐิน 06.00 น.	โดย พระมหาสังกต กิตติญาณ รองเจ้าอาวาสวัดมหาชัยพระอารามหลวง	โดย คณะภิกษุ	โดย พระพิริยธรรมคุณ เจ้าคณะอำเภอหนองฯ ชอนเม่น	โดย คณะภิกษุ	ทำวัตรเย็น 18.00 น.	บรรยายพิเศษโดย พระครูมหาภาวนาวิจิตร เจ้าคณะอำเภอหนองหาน
พุทธที่ 9	ทำวัตรเช้า 04.00 น.	ปฐกฐิน 06.00 น.	โดย พระครูสุวรรณโพธิญาณ จอ. โพนทอง	โดย คณะภิกษุ	โดย คณะภิกษุ	โดย คณะภิกษุ	ทำวัตรเย็น 18.00 น.	บรรยายพิเศษโดย พระราชธรรมเวที เจ้าคณะจังหวัดศรีสะเกษ
พุทธที่ 10	ทำวัตรเช้า 04.00 น.	ปฐกฐิน 06.00 น.	โดย พระครูปัญญาวุฒิชัย จอ. นบพิตำ	โดย คณะภิกษุ	โดย พระครูพิริยธรรมคุณ เจ้าคณะตำบลโนนไผ่	โดย คณะภิกษุ	ทำวัตรเย็น 18.00 น.	บรรยายพิเศษโดย พระธรรมปริยัติ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุพนมและพระอารามหลวง
พุทธที่ 11	ทำวัตรเช้า 04.00 น.	ปฐกฐิน 06.00 น.	โดย เจ้าคณะพระธรรมปริยัติ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุพนม พระอารามหลวง	บริษัทโคโลนิค - อิมเมตาฟิเจอร์		โดย คณะภิกษุ	ทำวัตรเย็น 18.00 น.	บรรยายพิเศษ โดย คณะภิกษุ
พุทธที่ 12	ทำวัตรเช้า 04.00 น.	ปฐกฐิน 06.00 น.	โดย พระสิทธิธรรม จอ. มหาสารคาม	สังฆทาน				ปัจฉิมนิเทศ

บทที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุในทุกระดับโดยไม่ได้จำกัดอายุ พรรษา และตำแหน่งต่าง ๆ ที่มาร่วมงานปฐกฐนของวัดป่าศุภมิตรพิทยาราม จำนวน 150 รูป จากจำนวนทั้งหมด 810 รูป ซึ่งในจำนวน 150 รูปนั้น จะทำการสุ่มตัวอย่างทั้งที่เป็นปกติศตภิกษุ (พระอาจารย์กรรม) และปาวีรวาลิกภิกษุ (พระลูกกรรม) โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะกลุ่ม (Purposive Sampling)

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ของพระภิกษุที่มาร่วมงานปฐกฐนของวัดป่าศุภมิตรฯ โดยการสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่ต้องการศึกษาโดยตรง ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยเป็นขั้นเป็นตอนอย่างชัดเจน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามประเภทที่ให้ประชากรกลุ่มตัวอย่างกรอกคำตอบเอง (Self-administered Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยอาศัยทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้ดัดแปลงให้เหมาะสมกับเรื่องงานวิจัย ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close-ended) โดยมีคำตอบให้เลือกตอบอยู่แล้ว ซึ่งเป็นการตอบคำถามโดยการเติมเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงและความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามและให้ตอบทุกข้อ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลที่แสดงถึงประวัติการอยู่ปรีวาสกรรม

ตอนที่ 3 ข้อมูลที่แสดงถึงปัญหาที่เคยพบเห็นในงานปรีวาสกรรม

ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อมูล

ส่วนบุคคล มีอยู่ 9 ข้อ ได้แก่

1. อายุ
2. พรรษา
3. การศึกษาทางโลก
4. การศึกษาพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม)
5. การศึกษาพระปริยัติธรรม (แผนกบาลี)
6. กิจกรรมที่เด่น ๆ ของท่านอยู่ในกลุ่มไหน
7. ตำแหน่งในวัด
8. ตำแหน่งการปกครอง
9. ท่านมาทำงานปรีวาสกรรมครั้งนี้ในฐานะใด

ตอนที่ 2 ข้อมูลที่แสดงถึงการอยู่ปรีวาสกรรม ซึ่งเป็นการสอบถามถึงประวัติ ต่าง

ๆในการอยู่ปรีวาสกรรม มีอยู่ 11 ข้อ ได้แก่

1. ท่านเคยร่วมงานปรีวาสกรรมหรือไม่
2. ถ้าเคย ท่านได้ร่วมงานในลักษณะใด
3. ท่านเคยอยู่ปรีวาสกรรมหรือไม่
4. ถ้าเคยอยู่ปรีวาสกรรม ท่านอยู่มาแล้วกี่ครั้ง
5. ปีที่ผ่านมาท่านได้อยู่ปรีวาสกรรมหรือไม่
6. ท่านชอบที่จะอยู่ปรีวาสกรรมในฤดูไหน
7. การที่ท่านไปอยู่ปรีวาสกรรม ท่านได้รับข่าวสารจากใคร
8. การได้รับข่าวสารนั้น เป็นลักษณะใด
9. ท่านชอบที่จะอยู่ปรีวาสกรรมกี่วัน
10. ท่านชอบที่จะไปอยู่ปรีวาสกรรมกับใคร
11. ปรีวาสที่ท่านเคยอยู่ ส่วนมากเป็นประเภทใด

ตอนที่ 3 เป็นการสอบถามถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่เคสพบเห็นในงานปริวรรตกรรม มีอยู่ 12 ข้อ คือ

1. ปัญหาเรื่อง สทวาโส คือ รอบเขตของการอยู่ร่วมกัน
2. ปัญหาเรื่อง วิปปวาโส คือ การอยู่ปราศจากพระอาจารย์กรรม
3. ปัญหาเรื่อง อนาโจนา คือ การไม่บอกวัตรแก่พระอาจารย์กรรม
4. ปัญหาเรื่อง ชูเน คณะ จรณิ คือ การประพฤติวัตรในคณะสงฆ์ที่ไม่ครบถ้วน
5. ปัญหาเรื่อง กรรมวาจา เช่น การสวดเดี่ยว การสวดคู่ เป็นต้น
6. ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปริวาสกรรมขาดความกระตือรือร้น
7. ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปริวาสกรรมเป็นคนมักมากและชอบละเล่น
8. ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปริวาสกรรมสนใจเรื่องเครื่องรางของขลัง
9. ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปริวาสกรรมสนใจเรื่องนอกโบสถ์ห้วย
10. ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปริวาสกรรมไม่เชื่อฟังต่อกฎของสำนัก
11. ปัญหาเรื่องขึ้นตอนในการปฏิบัติว่า อันไหนก่อน อันไหนหลัง เป็นต้น
12. ปัญหาเรื่องพระอาจารย์กรรมแก้ความสงสัยของพระลูกกรรมไม่ได้เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

4.3 ความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

4.3.1 การสร้างแบบสอบถาม ใช้วิธีศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับลำรับเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามที่ดีโดยการตรวจสอบ ดังต่อไปนี้

- ก. ตรวจสอบภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามว่า ผู้ตอบคำถามจะเข้าใจความหมายที่ผู้วิจัยตั้งขึ้นหรือไม่
- ข. ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาว่า มีความเที่ยงตรงหรือครอบคลุมตามวัตถุประสงค์หรือไม่

4.3.2 ขึ้นตอนในการทดสอบแบบสอบถาม ใช้วิธีศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่มีเค้าโครงคล้าย ๆ กันเช่นงานวิจัยเรื่อง กรูณ ของคุณประยูร คลายโศก โดยวิธีการ ดังนี้

- ก. การตรวจสอบภาษาและความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

๖. นำแบบสอบถามไปปรึกษาอาจารย์ที่มีความชำนาญในการวิจัยภาคสนาม และกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

๗. นำแบบสอบถามไปปรึกษากับฝ่ายประมวลผลข้อมูลทางสถิติ เพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใส่โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ลงไปคลุกคลีกับประชากรกลุ่มตัวอย่างโดยตรง ในช่วงการจัดงานปฐกฐนของวัดป่าคูมิมิตรฯ ระหว่างวันที่ 1 - 12 ธันวาคม พ.ศ. 2542 รวม 12 วัน ซึ่งมีวิธีการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ก. ติดต่อกับทางเจ้าอาวาสของวัด เพื่อทราบกำหนดการจัดงานที่แน่นอน แล้วเดินทางไปอยู่ในวัดนั้นก่อนจะถึงวันงานประมาณ 2-3 วัน เพื่อแจ้งความประสงค์ให้ท่านทราบ

ข. การมาร่วมงานในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ขอร่วมงานในฐานะเป็นพระลูกกรรม เพื่อที่จะได้มีโอกาสนั่งติดใกล้ชิดกับพระภิกษุที่มาอยู่ปฐกฐนโดยตรง

ค. กำหนดโซนหรือกลุ่มประชากรที่จะแจกแบบสอบถามในแต่ละวัน และกำหนดเก็บมารวมกันจนครบ ในกรณีที่ไม่มีใครต้องแจกหรือสัมภาษณ์ต่อให้ครบจำนวน 150 รูป จากจำนวนแบบสอบถามทั้งหมดที่ส่งไปประมาณ 200 ชุด แล้วรวบรวมส่วนที่สมบูรณ์ที่สุดเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

บทที่ 5

การนำเสนอและวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 5.1 แสดงอายุเป็นจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุ	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
20-29	50	33.33
30-39	48	32
40-49	16	10.67
50-59	15	10
60-69	13	8.67
70ปีขึ้นไป	8	5.33
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามอายุพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุจำนวน 150 รูป ร้อยละ 33.33 มีอายุอยู่ระหว่าง 20-29 ปี รองลงมา ร้อยละ 32 มีอายุอยู่ระหว่าง 30-39 ปี ร้อยละ 10.67 มีอายุอยู่ระหว่าง 40-49 ปี ร้อยละ 10 มีอายุอยู่ระหว่าง 50-59 ปี ร้อยละ 8.67 มีอายุอยู่ระหว่าง 60-69 ปี ร้อยละ 5.33 มีอายุอยู่ระหว่าง 70 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 5.2 แสดงพรรษาเป็นจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

พรรษา	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
1-5	76	50.67
6-10	44	29.33
11-15	21	14
16-20	5	3.34
21-43	4	2.66
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.2 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามพรรษากลุ่มตัวอย่างเป็นพระภิกษุ 150 รูป ร้อยละ 50.67 มีพรรษาระหว่าง 1-5 พรรษา รองลงมา ร้อยละ 29.33 มีพรรษาระหว่าง 6-10 พรรษา ร้อยละ 14 มีพรรษาระหว่าง 11-15 พรรษา ร้อยละ 3.34 มีพรรษาระหว่าง 16-20 พรรษา ร้อยละ 2.66 มีพรรษาระหว่าง 21-43 พรรษา

ตารางที่ 5.3 แสดงการศึกษาทางโลกเป็นจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาทางโลก	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
ไม่ได้เรียน	1	0.67
ประถมศึกษา	93	62
มัธยมศึกษา	38	25.33
ปริญญาตรี	14	9.34
อื่น ๆ	4	2.66
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.3 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างการศึกษาทางโลกพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 0.67 ไม่ได้เรียน ร้อยละ 62 ประถมศึกษา ร้อยละ 25.33 มัธยมศึกษา ร้อยละ 9.34 ปริญญาตรี ร้อยละ 2.66 อื่น ๆ ระบุ (ป.ว.ช., ป.ว.ส.)

ตารางที่ 5.4 แสดงการศึกษาทางพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม)

การศึกษาทางธรรม	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
ไม่ได้เรียน	22	14.67
นักธรรมตรี	31	20.66
นักธรรมโท	26	17.34
นักธรรมเอก	71	47.33
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.4 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามการศึกษาทางพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม) พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 รูป ร้อยละ 14.67 ไม่ได้เรียน ร้อยละ 20.66 นักธรรมตรี ร้อยละ 17.34 นักธรรมโท ร้อยละ 47.33 นักธรรมเอก

ตารางที่ 5.5 แสดงการศึกษาทางพระปริยัติธรรม (แผนกบาลี)

การศึกษาทางบาลี	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
ไม่ได้เรียน	118	78.67
ประโยค 1-2 และ ป.ธ.3	20	13.33
ป.ธ. 4-6	12	8
ป.ธ. 7-9	-	-
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.5 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามการศึกษาทางพระปริยัติธรรม (แผนกบาลี) พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุจำนวน 150 รูป ร้อยละ 77.67 ไม่ได้เรียน รองลงมา ร้อยละ 13.33 ประโยค 1-2-ป.ธ.3 ร้อยละ 8 ป.ธ. 4-6 ส่วน ป.ธ. 7-9 ไม่มี

ตารางที่ 5.6 แสดงกิจกรรมที่เด่น ๆ ของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม

กิจกรรมที่เด่น ๆ ของท่านอยู่ในกลุ่มไหน	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
พระนักพัฒนา	30	20
พระนักปฏิบัติกรรมฐาน	105	70
พระนักวิชาการ	1	0.67
พระนักสังคมสงเคราะห์	14	9.33
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.6 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามกิจกรรมที่เด่น ๆ ของพระภิกษุจำนวน 150 รูป ร้อยละ 70 เป็นพระนักปฏิบัติกรรมฐาน รองลงมา ร้อยละ 20 เป็นพระนักพัฒนา ร้อยละ 9.34 เป็นพระนักสังคมสงเคราะห์ ร้อยละ 0.66 เป็นพระนักวิชาการ

ตารางที่ 5.7 แสดงตำแหน่งในวัดของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตำแหน่งในวัด	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
เจ้าอาวาส	46	30.66
รองเจ้าอาวาส	20	13.33
พระลูกวัด	84	56
อื่นๆ ระบุ	1	0.66
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.7 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามตำแหน่งในวัดของผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 56 เป็นพระลูกวัด รองลงมาร้อยละ 30.66 เป็นเจ้าอาวาส ร้อยละ 13.33 เป็นรองเจ้าอาวาส ร้อยละ 0.66 อื่นๆ ระบุ (เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส)

ตารางที่ 5.8 แสดงตำแหน่งการปกครองคณะสงฆ์

ตำแหน่งการปกครอง	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
รองเจ้าคณะตำบล	12	8
เจ้าคณะตำบล	4	2.67
รองเจ้าคณะอำเภอ	-	-
เจ้าคณะอำเภอ	-	-
อื่นๆ ระบุ	134	89.33
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.8 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามตำแหน่งการปกครองคณะสงฆ์ ร้อยละ 89.34 ไม่มีตำแหน่ง รองลงมาร้อยละ 8 เป็นรองเจ้าคณะตำบล ร้อยละ 2.66 เป็นเจ้าคณะตำบล ส่วนรองเจ้าคณะอำเภอและเจ้าคณะอำเภอไม่มี

ตารางที่ 5.9 แสดงฐานการมาร่วมงานปฐกกรรมในครั้งนี้

ท่านมาร่วมงานครั้งนี้ในฐานะใด	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
เป็นพระอาจารย์กรรม	20	13.33
เป็นพระลูกกรรม	124	82.66
เป็นพระเจ้าหน้าที่	6	0.4
อื่น ๆ ระบุ	-	-
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.9 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามฐานการมาร่วมงานปฐกกรรมในครั้งนี้ ร้อยละ 82.63 เป็นพระลูกกรรม รองลงมาร้อยละ 13.33 เป็นพระอาจารย์กรรม ร้อยละ 0.4 เป็นพระเจ้าหน้าที่

ตารางที่ 5.10 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่เคยร่วมงานปฐกกรรม

ท่านเคยมาร่วมงานปฐกกรรมหรือไม่	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
เคย	134	89.34
ไม่เคย	16	10.66
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.10 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามจำนวนที่เคยร่วมงานปฐกกรรม พบว่า ร้อยละ 89.34 เป็นผู้ที่เคยร่วมงานปฐกกรรม รองลงมา ร้อยละ 10.66 ไม่เคยร่วมงานปฐกกรรม

ตารางที่ 5.11 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่เคยอยู่ปรีวาสกรรมในฐานะต่างๆ

ตำแหน่งที่ได้รับงานในลักษณะใด	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
เป็นประธานจัดงาน	3	2
เป็นพระอาจารย์กรรม	15	10
เป็นพระลูกกรรม	95	63.34
อื่นๆ ระบุ (เคยเป็นทั้งอาจารย์-ลูกกรรม)	37	24.66
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.11 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามความเคยอยู่ปรีวาสกรรมในฐานะต่างๆ พบว่า ร้อยละ 63.34 เคยเป็นพระลูกกรรม รองลงมาร้อยละ 24.66 เป็นผู้ที่เคยเป็นทั้งลูกกรรมและอาจารย์กรรม ร้อยละ 10 เคยเป็นอาจารย์กรรม ร้อยละ 2 เคยเป็นประธานจัดงาน

ตารางที่ 5.12 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่เคยอยู่ปรีวาสกรรมมาแล้วกี่ครั้ง

ท่านเคยอยู่ปรีวาสกรรมมาแล้วกี่ครั้ง	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
1 ครั้ง	14	9.34
2 ครั้ง	21	14
3 ครั้ง	17	11.33
4 ครั้ง	83	55.33
5 อื่นๆ ระบุ (ครั้งแรก)	15	10
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.12 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามจำนวนที่เคยอยู่ปรีวาสกรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 รูป ร้อยละ 55.33 เคยอยู่ 4 ครั้งขึ้นไป รองลงมาร้อยละ 14 เคยอยู่ 2 ครั้ง ร้อยละ 11.33 เคยอยู่ 3 ครั้ง ร้อยละ 10 เคยอยู่เป็นครั้งแรก ร้อยละ 9.34 เคยอยู่ 1 ครั้ง

ตารางที่ 5.13 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่ได้ไปอยู่ปริวาสกรรมในปีที่ผ่านมา

ปีที่ผ่านมามีท่านใดอยู่ปริวาสกรรมหรือไม่	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
ได้ไป	110	73.34
ไม่ได้ไป	40	26.66
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.13 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามการได้ไปอยู่ปริวาสกรรมในปีที่ผ่านมา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้ไปอยู่ปริวาสกรรมในปีที่ผ่านมา 73.34 ได้ไป รองลงมาร้อยละ 26.66 ไม่ได้ไป

ตารางที่ 5.14 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่ขออยู่ปริวาสกรรมในฤดูต่างๆ

ท่านขอไปอยู่ปริวาสกรรมในฤดูไหน	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
ฤดูหนาว	130	86.67
ฤดูร้อน	12	8
อื่นๆ ระบุ	8	5.33
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.14 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามความชอบที่จะไปอยู่ปริวาสกรรมในฤดูต่างๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 86.67 ชอบไปในฤดูหนาว รองลงมาร้อยละ 8 ชอบไปในฤดูร้อน ร้อยละ 5.33 ระบุว่าฤดูไหนก็ได้

ตารางที่ 5.15 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่ไปอยู่ปริวาสกรรมโดยการรับข่าวสารจากแหล่งต่างๆ

ท่านไปอยู่ปริวาสกรรมท่านได้รับข่าวสารจากไหน	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
จากวัดโดยตรง	70	46.67
จากพระที่เป็นเพื่อนกัน	56	37.33
จากบุคคลอื่น	-	-
อื่นๆ ระบุ	24	16
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.15 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามการไปอยู่ปริวาสกรรมโดยได้รับข่าวสารจากแหล่งต่างๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุจำนวน 150 รูป ร้อยละ 46.67 ได้รับจากวัดโดยตรง รองลงมาร้อยละ 37.33 จากพระที่เป็นเพื่อน ร้อยละ 16 ระบุว่าได้รับจากอื่นๆ เช่น ชีตโบลิวเพื่อประชาสัมพันธ์งานปริวาส เป็นต้น ส่วนที่ได้รับจากบุคคลอื่นไม่มี

ตารางที่ 5.16 แสดงจำนวนร้อยละของข่าวสารที่ได้รับว่าเป็นประเภทใด

ท่านได้รับข่าวสารนั้นส่วนมากเป็นลักษณะใด	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
จดหมาย	101	67.34
ป้ายโฆษณา	24	16
สื่อสารมวลชนต่าง ๆ	16	10.66
อื่นๆ ระบุ	9	6
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.16 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามข่าวสารที่ได้รับ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุจำนวน 150 รูป ร้อยละ 67.34 ข่าวสารที่ได้รับเป็นจดหมาย รองลงมาร้อยละ 16 จากป้ายโฆษณา ร้อยละ 10.66 จากสื่อสารมวลชนต่างๆ ร้อยละ 6 ระบุอื่นๆ

ตารางที่ 5.17 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่ไม่อยู่ปฐกฐนว่าชอบอยู่กี่วัน

ท่านชอบที่จะอยู่ปฐกฐนกี่วัน	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
7 วัน	2	1.34
9 วัน	79	52.66
12 วัน	59	39.34
อื่น ๆ ระบุ	10	6.66
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.17 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามความต้องการที่จะอยู่ปฐกฐนกี่วัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุจำนวน 150 รูป ร้อยละ 52.66 ชอบอยู่ 9 วัน รองลงมาร้อยละ 39.34 ชอบอยู่ 12 วัน ร้อยละ 6.66 ระบุอื่น ๆ ว่ากี่วันก็ได้ ร้อยละ 1.34 ชอบอยู่ 7 วัน

ตารางที่ 5.18 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่ไม่อยู่ปฐกฐนว่าชอบไปกับใคร

ท่านชอบที่จะไปอยู่ปฐกฐนกับใคร	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
ไปคนเดียว	83	55.34
ไปกับเพื่อน	56	37.33
ไปกับอาจารย์	11	7.33
อื่น ๆ ระบุ	-	-
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.18 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามความชอบว่าต้องการไปกับใคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุจำนวน 150 รูป ร้อยละ 55.34 ชอบไปคนเดียว รองลงมาร้อยละ 37.33 ชอบไปกับเพื่อน ร้อยละ 7.33 ชอบไปกับอาจารย์

ตารางที่ 5.19 แสดงจำนวนร้อยละของปริวาสที่กลุ่มตัวอย่างเคยอยู่ว่าเป็นประเภทใด

ปริวาสที่ผ่านเคยไปอยู่ส่วนมากเป็นประเภทใด	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
สุดขั้นตปริวาส	150	100
ปฏิจฉันนปริวาส	-	-
สโมธานปริวาส	-	-
อื่น ๆ ระบุ	-	-
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.19 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามปริวาสที่เคยอยู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุจำนวน 150 รูป ร้อยละ 100 เป็นปริวาสประเภทสุดขั้นตปริวาส ส่วนปฏิจฉันนปริวาส สโมธานปริวาส และอื่นๆ ไม่มี

ตารางที่ 5.20 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่เคยเห็นหรือไม่เคยเห็นปัญหาเรื่องสหวาโต คือ รอบเรศของการอยู่ร่วมกัน

ปัญหาเรื่องสหวาโต	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
เคยเห็น	135	90
ไม่เคยเห็น	15	10
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.20 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามผู้ที่เคยเห็นและไม่เคยเห็นปัญหาเรื่องสหวาโต ของพระภิกษุจำนวน 150 รูป พบว่า ร้อยละ 90 เคยเห็น ร้อยละ 10 ไม่เคยเห็น

ตารางที่ 5.21 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่เคยเงินหรือไม่เคยเงินปัญหาเรื่องวิปวาไล คือ การขู่ปฐาจากพระอาจารย์กรรม

ปัญหาเรื่องวิปวาไล	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
เคยเงิน	136	90.67
ไม่เคยเงิน	14	9.33
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.21 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามผู้ที่เคยเงินและไม่เคยเงินปัญหาเรื่องวิปวาไล รองพระภิกษุจำนวน 150 รูป พบว่า ร้อยละ 90.67 เคยเงิน รองลงมาร้อยละ 9.33 ไม่เคยเงิน

ตารางที่ 5.22 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่เคยเงินหรือไม่เคยเงินปัญหาเรื่องอนาโธนา คือ การไม่บอกกล่าวแก่พระอาจารย์กรรม

ปัญหาเรื่องอนาโธนาคือการไม่บอกกล่าวแก่ อาจารย์กรรม	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
เคยเงิน	133	88.67
ไม่เคยเงิน	17	11.33
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.22 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามผู้ที่เคยเงินและไม่เคยเงินปัญหาเรื่องอนาโธนา คือการไม่บอกกล่าวแก่พระอาจารย์กรรม รองพระภิกษุจำนวน 150 รูป พบว่า ร้อยละ 88.67 เคยเงิน รองลงมาร้อยละ 11.33 ไม่เคยเงิน

ตารางที่ 5.23 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่เคยเห็นหรือไม่เคยเห็นปัญหาเรื่อง อุเน คนเน จรณี คือ การประพฤติผิดกับพระอาจารย์กรรมที่ไม่ครบคณะ

ปัญหาเรื่อง อุเน คนเน จรณี	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
เคยเห็น	135	90
ไม่เคยเห็น	15	10
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.23 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามผู้ที่เคยเห็นและไม่เคยเห็นปัญหาเรื่อง อุเน คนเน จรณี คือการประพฤติผิดกับพระอาจารย์กรรมที่ไม่ครบคณะ รองพระภิกษุจำนวน 150 รูป พบว่า ร้อยละ 90 เคยเห็น รองลงมาร้อยละ 10 ไม่เคยเห็น

ตารางที่ 5.24 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่เคยเห็นหรือไม่เคยเห็นปัญหาเรื่อง กรรมวาวา เช่น เรื่องสวดเดี่ยวสวดคู่ เป็นต้น

ปัญหาเรื่องกรรมวาวา	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
เคยเห็น	138	92
ไม่เคยเห็น	12	8
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.24 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามผู้ที่เคยเห็นและไม่เคยเห็นปัญหาเรื่อง กรรมวาวา เช่น เรื่องการสวดเดี่ยวสวดคู่ เป็นต้น รองพระภิกษุจำนวน 150 รูป พบว่า ร้อยละ 92 เคยเห็น รองลงมาร้อยละ 8 ไม่เคยเห็น

ตารางที่ 5.25 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่เคยเห็นหรือไม่เคยเห็นปัญหาเรื่อง พระที่อยู่ปวิาส
กรรมชาดความกระตือรือร้น

ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปวิาสกรรมชาดความกระตือรือร้น	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
เคยเห็น	135	90
ไม่เคยเห็น	15	10
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.25 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามผู้ที่เคย
เห็นและไม่เคยเห็นปัญหาเรื่อง พระที่อยู่ปวิาสกรรมชาดความกระตือรือร้น ของพระภิกษุ
จำนวน 150 รูป พบว่า ร้อยละ 90 เคยเห็น รองลงมาร้อยละ 10 ไม่เคยเห็น

ตารางที่ 5.26 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่เคยเห็นหรือไม่เคยเห็นปัญหาเรื่อง พระที่อยู่ปวิาส
กรรมเป็นผู้ที่มีมากชอบสะสม

ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปวิาสกรรมเป็นคนมีมากและสะสม	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
เคยเห็น	139	92.67
ไม่เคยเห็น	11	7.33
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.26 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามผู้ที่เคย
เห็นและไม่เคยเห็นปัญหาเรื่อง พระที่อยู่ปวิาสกรรมเป็นคนมีมากสะสม ของพระภิกษุจำนวน 150
รูป พบว่า ร้อยละ 92.67 เคยเห็น รองลงมาร้อยละ 7.33 ไม่เคยเห็น

ตารางที่ 5.27 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่เคยเห็นหรือไม่เคยเห็นปัญหาเรื่อง พระที่อยู่ปวิาส
กรรมสนในเครื่องเครื่องรางของรัง

ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปวิาสกรรมสนใจเครื่องเครื่องรางของรัง	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
เคยเห็น	138	92
ไม่เคยเห็น	12	8
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.27 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามผู้ที่เคยเห็น
และไม่เคยเห็นปัญหาเรื่อง พระที่อยู่ปวิาสกรรมสนใจเครื่องเครื่องรางของรัง ของพระภิกษุ
จำนวน 150 รูป พบว่า ร้อยละ 92 เคยเห็น รองลงมาร้อยละ 8 ไม่เคยเห็น

ตารางที่ 5.28 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่เคยเห็นหรือไม่เคยเห็นปัญหาเรื่อง พระที่อยู่ปวิาส
กรรมสนใจเรื่องบอโกโปให้หวย

ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปวิาสกรรมสนใจเรื่องบอโกโปให้หวย	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
เคยเห็น	139	92.67
ไม่เคยเห็น	11	7.33
รวม	150	100

จากตารางที่ 5. 28 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามผู้ที่เคย
เห็นและไม่เคยเห็นปัญหาเรื่อง พระที่อยู่ปวิาสกรรมสนใจเรื่องบอโกโปให้หวย ของพระภิกษุ
จำนวน 150 รูป พบว่า ร้อยละ 92.67 เคยเห็น รองลงมาร้อยละ 7.33 ไม่เคยเห็น

ตารางที่ 5.29 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่เคยเห็นหรือไม่เคยเห็นปัญหาเรื่อง พระที่อยู่ปวิวาสกรรมไม่เชื่อเพื่อศอกฏของสำนัก

ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปวิวาสกรรมไม่เชื่อเพื่อศอกฏของสำนัก	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
เคยเห็น	135	90
ไม่เคยเห็น	15	10
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.29 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามผู้ที่เคยเห็นและไม่เคยเห็นปัญหาเรื่อง พระที่อยู่ปวิวาสกรรมไม่เชื่อเพื่อศอกฏของสำนัก ของพระภิกษุจำนวน 150 รูป พบว่า ร้อยละ 90 เคยเห็น รองลงมาร้อยละ 10 ไม่เคยเห็น

ตารางที่ 5.30 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่เคยเห็นหรือไม่เคยเห็นปัญหาเรื่อง ขั้นตอนในการปฏิบัติว่า ขั้นตอนไหนปฏิบัติก่อนและปฏิบัติหลัง

ปัญหาเรื่องขั้นตอนในการปฏิบัติว่า ขั้นตอนไหนปฏิบัติก่อนและปฏิบัติหลัง	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
เคยเห็น	134	89.34
ไม่เคยเห็น	16	10.66
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.30 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามผู้ที่เคยเห็นและไม่เคยเห็นปัญหาเรื่อง ขั้นตอนในการปฏิบัติว่า ขั้นตอนไหนก่อนอันไหนหลัง ของพระภิกษุจำนวน 150 รูป พบว่า ร้อยละ 89.34 เคยเห็น รองลงมาร้อยละ 10.66 ไม่เคยเห็น

ตารางที่ 5.31 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่เคยเห็นหรือไม่เคยเห็นปัญหาเรื่อง พระอาจารย์กรรม แก่ความสงสัยของพระลูกกรรมไม่ได้เมื่อมีปัญหากเกิดขึ้น

ปัญหาเรื่องพระอาจารย์กรรมแก่ความสงสัยของพระลูกกรรมไม่ได้เมื่อมีปัญหากเกิดขึ้น	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
เคยเห็น	140	93.34
ไม่เคยเห็น	10	6.66
รวม	150	100

จากตารางที่ 5.31 เป็นการแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามผู้ที่เคยเห็น และไม่เคยเห็นปัญหาเรื่อง พระอาจารย์กรรมแก่ความสงสัยของพระลูกกรรมไม่ได้เมื่อมีปัญหากเกิดขึ้น ของพระภิกษุจำนวน 150 รูป พบว่า ร้อยละ 93.34 เคยเห็น รองลงมาร้อยละ 6.66 ไม่เคยเห็น

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเมื่อแสดงตามจำนวนอายุของพระภิกษุที่มาอยู่ปริวาสกรรม จำนวน 150 รูป พบว่าอายุระหว่าง 20-29 ปีมีมากที่สุด คือจำนวน 50 รูป ส่วนจำนวนพรรษาพบว่า ผู้ที่มีพรรษาอยู่ระหว่าง 1-5 พรรษามีมากที่สุด คือจำนวน 76 รูป

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า พระภิกษุที่มีอายุพรรษาน้อยจะนิยมมาอยู่ปริวาสกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุปัจจัยหลายอย่าง เช่น พระภิกษุเหล่านั้นมีจำนวนมากอยู่แล้วหรืออาจเป็นเพราะท่านเหล่านั้นยังเป็นภิกษุหนุ่มการเดินทางสะดวก หรืออาจมีความสังวรระวังและเกรงกลัวต่ออาบัติคืออยู่ หรือต้องการศึกษาหาความรู้ที่เพิ่มพูนขึ้น เพราะการอยู่ปริวาสกรรมในปัจจุบันนี้ได้จัดให้มีการอธิบายรายละเอียดความรู้ในด้านต่าง ๆ มากมาย นอกจากนี้ยังจัดให้มีการปฏิบัติธรรมโดยพระนักปฏิบัติที่มีชื่อเสียงเป็นผู้นำ ฉะนั้น การอยู่ปริวาสกรรมจึงเป็นโอกาสดีที่สุดสำหรับพระต่างจังหวัดที่ต้องการความเจริญก้าวหน้า และอีกส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะท่านเหล่านั้นไม่มีตำแหน่งการปกครองภายในวัด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยต่อไปนี้

ผลการวิจัยเมื่อถามถึงตำแหน่งการปกครองภายในวัดและการปกครองคณะสงฆ์พบว่า ผู้ที่มีตำแหน่งสูงหรือผู้ปกครองนั้นมีจำนวนน้อยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตำแหน่งเหล่านี้มีน้อยอยู่แล้ว ประกอบกับงานบริหารการปกครองนั้นต้องคอยกำกับดูแลผู้ใต้ปกครองและญาติโยมทั่วไปอย่างใกล้ชิด มิฉะนั้นก็อาจผิดจริยาพระสังฆาธิการ โดยเฉพาะการเดินทางไปค้างที่อื่นเป็นเวลานาน ๆ อาจกระทบต่อความรู้สึกของญาติโยมที่ต้องการผู้นำทางจิตวิญญาณตลอดเวลา และคณะสงฆ์รับปกครองที่สูงขึ้นไปอาจมองว่าไม่เอาใจใส่ในกิจการคณะสงฆ์ เพราะจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง 150 รูป ที่ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสมีจำนวน 46 รูป รองเจ้าคณะตำบลมีจำนวน 12 รูป เจ้าคณะตำบลมีเพียง 4 รูปเท่านั้น ส่วนตำแหน่งที่สูงกว่านั้นไม่มีเลย

ต่อคำถามที่ว่า ท่านมาร่วมงานปริวาสกรรมครั้งนี้ในฐานะใด พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระอุกกรรม มีมากถึง 124 รูป รองลงมาเป็นพระอาจารย์กรรม 20 รูป และพระเฝ้าหน้าไฟ 6 รูป ผลการวิจัยที่ออกมาเช่นนี้ชี้ให้เห็นว่า การอยู่ปริวาสกรรมในฐานะพระอุกกรรมจะสะดวกมากกว่าและมีโอกาสที่จะปฏิบัติธรรมบำเพ็ญกรรมฐานได้เต็มที่ ในแต่ละวันไม่ได้รับผิดชอบอะไรมากนัก เพียงแต่ตั้งใจปฏิบัติตามกฎของแต่ละสำนักที่กำหนดไว้แต่ละช่วงเวลาเท่า

นั้น ต่างจากฐานพระอาจารย์กรรมและพระเจ้าหน้าที จะต้องตื่นก่อนนอนที่หลังคอบริหารงาน ทุกอย่างให้เป็นไปตามแผนงานและต้องคอยแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา จึงอาจเป็นสาเหตุให้พระอาจารย์กรรมและพระเจ้าหน้าทีมีจำนวนน้อย และที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะความไม่พร้อมเรื่องค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต้องถวายท่านเหล่านั้นในวันเสด็จงาน หรือแม้แต่ข้อกำหนดทางสังฆกรรมเองที่ไม่มีคณะอาจารย์กรรมตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไปก็ได้แล้ว

เมื่อถามถึงประวัติที่เคยร่วมงานปริวาสกรรม พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เคยอยู่มาแล้วมีมากถึง 134 รูป และการอยู่ปริวาสกรรมที่ผ่านมานั้นก็ยังเป็นพระลูกกรรมมากถึง 95 รูป รองลงมาเป็นพระอาจารย์กรรม 15 รูป ที่เคยเป็นทั้งประธานจัดงาน 3 รูป ส่วนที่ระบุอื่นๆ คือเคยเป็นทั้งพระอาจารย์กรรมและพระลูกกรรมมี 37 รูป

ผลการวิจัยที่ออกมาและน่าสนใจในส่วนนี้ก็คือ ผู้ที่เคยเป็นถึงประธานจัดงานมีจำนวน 3 รูป ที่ระบุอื่นๆ พบว่าเคยเป็นทั้งพระอาจารย์กรรมและพระลูกกรรมมีมากถึง 37 รูป ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่เคยเป็นประธานจัดงานมาแล้วแต่มาร่วมงานอีกเพราะต้องการแสวงหาความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม เพื่อนำไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและพัฒนาสิ่งที่เคยอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นไป ส่วนผู้ที่เคยเป็นพระอาจารย์กรรมมาแล้วแต่มาร่วมงานอีก ส่วนมากเป็นผู้ที่เคยร่วมงานกันมาก่อนมีความสนิทสนมกันเป็นการส่วนตัว พอถึงกำหนดการจัดงานแต่ละปีก็จะนิมนต์มาช่วยงานและเป็นพระอาจารย์กรรมโดยอัตโนมัติ

การอยู่ปริวาสกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับความนิยมจากพระภิกษุเป็นจำนวนมาก ดังจะเห็นได้จากการตอบแบบสอบถามที่ถามว่า เคยอยู่ปริวาสกรรมมาแล้วกี่ครั้ง ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 83 รูป บอกว่า เคยอยู่มาแล้ว 4 ครั้งขึ้นไป ส่วนท่านที่เคยมาเป็นครั้งแรกมีจำนวน 15 รูป ถือว่าแนวโน้มยังมีส่วนจะเข้าร่วมงานเป็นจำนวนมากต่อไป โดยเฉพาะเมื่อต้องการทราบถึงความถี่ของการอยู่ปริวาสกรรมพบว่า ผู้ที่ได้ไปอยู่ปริวาสกรรมในปีที่ผ่านมามากถึง 110 รูปทีเดียว

ส่วนฤดูกาลที่นิยมไปร่วมงานนั้น ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือฤดูหนาว จำนวน 130 รูป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาเหตุดังนี้ ในฤดูหนาวนั้นเป็นช่วงที่มีอากาศดี และออกพรรษาแล้ว ส่วนชาวบ้านจะเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้วที่จะมาร่วมงานในฐานะนักบวชเณรชัมมะหรืออุปถัมภ์บำรุงด้วยปัจจัยสี่อย่างเต็มที่ ฤดูหนาวยังเป็นช่วงที่รับกลิ่นเสฉริยะและเป็นเวลาที่สอบนักธรรมผ่านไปแล้ว นอกจากนี้ยังเป็นช่วงที่พระภิกษุจะนิมนต์ลาสิกขา เพื่อความไม่ประมาทจึงไปอยู่ปริวาสกรรมก่อน เป็นต้น

ในการอยู่ปริวาสกรรมแต่ละวันนั้นประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มาร่วมงาน เพราะได้รับข่าวสารจากวัดโดยตรงมีถึง 70 รูป รองลงมาจากพระที่เป็นเพื่อน ๆ กัน และข่าวสารที่ได้นั้นส่วนมากจะเป็นจดหมายมีถึง 101 รูป รองลงมาจากป้ายโฆษณา 24 รูป จากสื่อสารมวลชนต่าง ๆ 16 รูป และระบุอื่นๆ อีก 9 รูป

ผลการวิจัยในส่วนนี้พบว่าตลาดเคลื่อนจากวัดอุปประสงค์ดั้งเดิมมาก เพราะการอยู่ปริวาสกรรมเดิมที เป็นหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ที่จะต้องเป็นผู้จัดหาสถานที่เอง แล้วค่อยนิมนต์พระสงฆ์มาเป็นพระอาจารย์กรรม เพื่อส่งเคราะห์ให้ออกจากอาบิตินั้น ๆ แต่ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันกลับเป็นว่า พระอาจารย์กรรมหรือเจ้าสำนักเองเป็นผู้จัดการให้ทั้งหมด ท่านที่เป็นพระอุปัชฌาย์ก็ยอมรับข่าวสารแล้วมาร่วมงานเท่านั้น ข่าวสารนั้นจะนิมนต์มาเป็นจดหมายมากที่สุดโดยการส่งมาตามที่อยู่เดิมที่อยู่ปริวาสกรรมเคยมาร่วมงานแล้วทำประวัติหรือลงทะเบียนเอาไว้ นอกจากนั้นยังมีการรับป้ายโฆษณาต่าง ๆ มีการประชาสัมพันธ์ทางสถานีวิทยุก็มี แต่ที่นิยมอีกอย่างหนึ่งก็คือ การแจกแผ่นพับใบปลิวไปตามงานต่าง ๆ ทำให้สะดวกสบายโดยอยู่ปริวาสกรรมสามารถไม่ร่วมงานได้โดยไม่ต้องเดินทางกลับวัด บางที่อยู่ติดต่อกันหลาย ๆ งานก็มีเงินได้ฉายาว่า นักล่าปริวาส หรือนักล่าเอ็งจั้ง

ส่วนการชอบอยู่ปริวาสกรรมที่วันนั้นประชากรกลุ่มตัวอย่างนิยมมากที่สุดคือ 9 วันมีจำนวนถึง 79 รูป รองลงมาจำนวน 59 รูป เห็นว่าสมควรอยู่ 12 วัน เมื่อให้ระบุอื่นๆ จำนวน 10 รูป เห็นว่าแล้วแต่ทางสำนักจะจัดขึ้น ส่วนผู้ที่เห็นว่าให้อยู่ 7 วัน มีจำนวน 2 รูป เท่านั้น

ผลของการวิจัยที่ออกมาว่า ชอบอยู่ปริวาส 9 วันมากที่สุดเช่นนี้ เท่าที่สอบถามคู่พบว่า ยึดถือตามรูปแบบเดิมที่ตนเคยพบเห็นและได้ปฏิบัติมา คือ การประพฤติปริวาส 3 ราตรี และประพฤติมานัตอีก 6 ราตรีก็สามารถอดทนทานได้ ส่วนที่เห็นว่าควรอยู่ 12 วันก็มีจำนวนมากเช่นกันถึง 59 รูป แต่ในปัจจุบันไม่ค่อยนิยมจัดงานปริวาสกรรมหลาย ๆ วันซึ่งอาจเป็นเพราะขาดบุคลากรที่จะมาช่วยงาน หรืออาจสร้างความลำบากแก่ญาติโยมที่จะมาถวายความอุปถัมภ์ และที่สำคัญที่สุดอาจเกี่ยวกับเรื่องงบประมาณ เพราะวัดต่างจังหวัดขาดแคลนเรื่องนี้อยู่แล้ว

เมื่อถามถึงการไปอยู่ปริวาสกรรมชอบไปกับใคร ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 83 รูป ชอบไปคนเดียว รองลงมาชอบไปกับเพื่อน จำนวน 56 รูป และที่ชอบไปกับอาจารย์มีเพียง 11 รูป เท่าที่สังเกตท่านที่นิยมออกจากวัดไปคนเดียวส่วนมากเพื่อความสะดวกในการเดินทาง และเมื่อต้องการเพื่อนก็นิมนต์ไปหาข้างหน้า ทำให้ท่านเหล่านั้นมีเพื่อนสนทนาร่วมมิชอบพบทุกภูมิภาคของประเทศไทย ได้รับความสะดวกสบายเมื่อเดินทางผ่านไปแคว้นนั้น ๆ

เมื่อต้องการทราบถึงประเภทของปรัวสกรรมที่เคยอุปมาพบบว่า ที่นิยมอยู่ในปัจจุบัน จะเป็นแบบรูปสุทธธัมมคปรัวสครบตามจำนวน 150 รูป หรือคิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์เต็มที่ เดียว สาเหตุน่าจะมาจากปัจจัยหลาย ๆ อย่างเช่น การอุปปรัวสกรรมแบบรูปสุทธธัมมคปรัวสมีความสะดวกแก่คณะสงฆ์ที่เป็นพระอาจารย์กรรม เพราะสามารถให้ประพฤติปรัวสเพียง 1 วันแล้วพร้อมานับประพฤติต่อไปอีก 6 ภาตาก็ได้ ขึ้นตอนทั้งหมดอาจใช้เวลารวมกันเพียง 7 วันเท่านั้นก็สามารถจะธัมมทานได้แล้ว เพราะปรัวสกรรมประเภทนี้ จะยึดเอาตามความเห็นของคณะสงฆ์ที่เป็นพระอาจารย์กรรมว่าปรัวสธรรมที่จะให้ธัมมทานได้หรือยัง

อีกประการหนึ่งรูปสุทธธัมมคปรัวสนั้นมีผู้รู้เรียงลำดับขึ้นตอนไว้อย่างชัดเจนและแพร่หลาย ส่วนปรัวสอย่างอื่นไม่ค่อยมีผู้แต่งไว้เป็นตัวอย่าง และที่สำคัญคือ ปรัวสชนิดอื่น ๆ นั้นมีระเบียบวิธีปฏิบัติที่ซับซ้อนไม่สะดวกทั้งพระอาจารย์กรรมและพระอุกกรรม โดยเฉพาะในเรื่องของกรรมวาจาสะดวกให้ปรัวส นานัดและธัมมทานนั้นต้องมีการเปลี่ยนแปลงอีกเรื่อยๆ หรือระบุไปตามฉายาของผู้ต้องอาบัติและวัตถุหรือชื่ออาบัติต่าง ๆ อย่างแน่นอน พร้อมทั้งจำนวนวันที่ต้องอาบัติแล้วปฎิบัติให้ จึงอาจทำให้อาจารย์กรรมที่ย้อนประวัติหรือไม่ถนัดในหลักไวยากรณ์ภาษาบาลีไม่สามารถแต่ภาษาบาลีประกอบการสะดวกได้ หากสาเหตุเป็นเพราะปัจจัยที่กล่าวมานี้ก็มีแนวโน้มว่าปรัวสกรรมชนิดอื่น ๆ คือ ปฏิจจันนปรัวส สนิธานปรัวส อาจหมดสิ้นไปจนไม่มีที่ใดจัดอีกก็เป็นได้

ฉะนั้น เพื่อเป็นการยืนยันว่าปัญหาทั้งหลายอาจเกิดขึ้นจากความอ่อนทางด้านปริยัติ ทั้งผู้จัดคืออาจารย์กรรม และผู้อุปปรัวสคือพระอุกกรรมจึงทำให้มีปัญหาดัง ๆ ดังที่ปรากฏ ต่อไปนี้

ปัญหาเรื่องสทวาโธ คือขอบเขตของการอยู่ร่วมกัน ในที่มุ่งที่บ่งชี้ขึ้นเดียวกันกับบุคคลอื่นมีผู้ที่เคยเห็นปัญหานี้เกิดขึ้น 135 รูป ไม่เคยเห็น 15 รูป ที่เป็นปัญหาให้พบเห็นเช่นนี้คงเป็นเพราะขาดความเข้าใจในขอบเขตของคำว่า สทวาโธ ที่แท้จริงของพระอุกกรรมหรือแม้แต่พระอาจารย์กรรมเอง โดยเฉพาะในที่ฉันภัตตาหาร ห้องน้ำห้องสุรา หรือที่เดินจงกรมปฏิบัติธรรม เป็นต้น สถานที่เหล่านี้ถ้าถือว่า การอยู่ร่วมกันเป็นสทวาโธหมดก็ลำบากในทางปฏิบัติ เพราะความเป็นจริงต้องให้ร่วมกันเนื่องจากสถานที่มีจำกัด เช่น บริเวณจัดงานมีศาลาการเปรียญหลังเดียวหรือมีบ่อว่าพิธีอื่นเดียว วิธีปฏิบัติเมื่อฉันภัตตาหารก็เพียงแยกวงหรือจัดอาสนะที่สูงกว่าให้พระอาจารย์กรรมต่างหากก็ไม่ได้แล้ว การใช้ห้องน้ำร่วมกันก็ไม่ได้หมายความว่าอยู่ในที่มุ่งที่บ่งชี้ขึ้นเดียวกันแต่ไม่ได้ตามปกติเพียงแต่ควรแยกเป็นสัดส่วนต่างหาก ในข้อนี้ นอกจากจะเป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาเรื่องสทวาโธแล้ว ยังถือเป็นการให้เกียรติกับพระอาจารย์กรรมอีกด้วย

หรือสถานที่ปฏิบัติธรรมก็เช่นกัน แม้จะใช้บริเวณใกล้กันก็ต้องแยกส่วนกันให้ชัดเจน แต่ไม่ควรไกลมากนักเพราะจะทำให้มีคดียื้อข้อปฏิบัติได้สะดวก คือ การอยู่ปราศจากหรืออยู่ห่างพระอาจารย์กรรมกันไป แต่การใช้สถานที่เหล่านี้ร่วมกันส่วนมากจะเป็นเวลากลางวัน จึงไม่น่ามีปัญหาอะไรเพราะพระที่อยู่ปริวาสกรรมก็นิยมเก็บวัตรตั้งแต่ตอนเช้าแล้ว เมื่อทำกิจเหล่านี้ร่วมกันจึงสามารถทำได้ เพราะตามพระบาลีจริง ๆ ฆอบเรศของสทวโธไม่มีปัญหาเหล่านี้ แต่เป็นการขนหลังลงนอนหลับร่วมกันจนถึงรุ่งเช้าทีเดียว

ปัญหาเรื่องวิปวาโด คือ ฆอบเรศของการอยู่ปราศจากพระอาจารย์กรรม มีผู้ที่เคยเห็นปัญหานี้ 136 รูป ไม่เคยเห็น 14 รูป นี่ก็เป็นปัญหาอีกข้อหนึ่งที่สะท้อนถึงการไม่ได้ศึกษาภาคปริยัติหรือพบเห็นการปฏิบัติที่ถูกต้อง เท่าที่สังเกตการถกเถียงกันเรื่องวิปวาโดนั้นมีหลายประเด็น ไม่ใช่แค่อยู่ปราศจากพระอาจารย์กรรมหรือไม่มีพระอาจารย์กรรมคอยดูแลเท่านั้น แต่การอยู่ห่างพระอาจารย์กรรมเกินไปเป็นปัญหา ที่จริงฆอบเรศของการอยู่ปราศจากพระอาจารย์กรรมท่านกำหนดไว้โดยอนุโลมตามสังฆกรรมชนิดอื่นๆ โดยระยะห่างกัน 2 ชั่วโมงขุบาท คือ ผู้ชายวัยกลางคนร่าวก่อนดินตกสองช่วง ซึ่งถือว่าไกลพอสมควรหากที่วัดในปัจจุบันจะมีขนาดบริเวณใหญ่เท่านั้น

นอกจากนั้น การจะไม่ทำอุระที่จำเป็นภายในบ้านหรือในศาลาจะต้องให้พระอาจารย์กรรมคอยติดตามไป ซึ่งบางทีก็สร้างความลำบากและไม่เคารพต่อพระอาจารย์กรรมอีกด้วย วิธีแก้ปัญหานี้ถ้าได้ศึกษาปริยัติมาพอสมควรก็น่าจะนึกได้เอง เพียงแต่ให้ท่านเหล่านั้นเก็บวัตรแล้วกำกับเรื่องเดชะวัตรและกลับโดยเร็วเมื่อเสร็จธุระก็ได้แล้ว

ปัญหาเรื่องอนาโธจนา คือ การไม่บอกรัตนหรืออาหารที่ตนประพฤติวัตร เพื่อออกจากอาบัติสังฆาติเสสกับพระอาจารย์กรรมหรือภิกษุที่มานับบริวณงานั้นในขณะที่ยังไม่ได้เก็บวัตรมีผู้เคยเห็นปัญหานี้ 133 รูป ไม่เคยเห็น 17 รูป การไม่บอกรัตนมีอยู่ 3 ลักษณะ คือ การไม่สมาทานวัตร การไม่บอกรัตน และการไม่เก็บวัตร ปัญหาที่ผู้วิจัยพบก็คือความไม่เข้าใจในความหมายของพระบาลีที่แท้จริง โดยถกเถียงกันว่า ในขณะประพฤตินิวิราสต้องสมาทานวัตรทุกวันและบอกรัตนทุกวันเช่นกัน แต่ความจริงการสมาทานวัตรจะสมาทานเพียงครั้งเดียวเท่านั้น และการบอกรัตนจะบอกรัตนทุกวันหรือหลาย ๆ วันบอกรัตนก็ได้ ที่เห็นว่าเป็นบอกรัตนทุกวันเพราะอ้างว่า เพื่อเป็นการประมาณความผิดของตัวเอง ส่วนการเก็บวัตรนั้นนิยมเก็บในตอนกลางวัน พอถึงตอนค่ำก็สมาทานใหม่ ที่สำคัญน่าจะไม่ได้เก็บวัตรอย่างสมาทานวัตรก็เป็นอันตราย เพราะจะเป็นการสมาทานวัตรซ้อนกัน ถือว่าใช้ไม่ได้ ส่วนจำนวนพระอาจารย์กรรมนั้นในขณะประพฤตินิวิราสจะมีรูปใดรูปก็ได้ แต่ในขณะประพฤตินิวิราสนั้นต้องบอกรัตนทุกวันและจำนวนพระอาจารย์

กรรมต้องมิดั้งแต่ 4 รูปขึ้นไป ส่วนการมรณวัตรกับพระอาจารย์กรรมหรือพระที่เข้ามาในบริเวณงานนั้น ถ้าสามารถบอกต่อหน้าได้ก็เป็นการดี แต่ถ้าเกินความสามารถที่จะบอกได้ทัน เช่น ท่านเหล่านั้นกลับไปแล้ว เป็นต้น ถือว่าไม่เป็นไร

ปัญหาเรื่อง อุเบกขา จรณ คือปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับเรื่องของการประพฤติวัตรในคณะสงฆ์ที่ไม่ครบจำนวนที่กำหนดไว้ มีผู้ที่เคยเห็นปัญหานี้ข้อนี้ 135 รูป ไม่เคยเห็น 15 รูป ปัญหานี้ เช่น ประพฤติปวิสาและมานัตกับคณะสงฆ์ไม่ครบ 4 รูป ขอสัมภาษณ์กับคณะสงฆ์ไม่ถึง 20 รูป ในความเป็นจริงแล้วการประพฤติปวิสาและมานัตกับพระอาจารย์กรรมเพียงรูปเดียวก็ใช้ได้ไม่ถือว่าบกพร่อง แต่เวลาประพฤติมานัตจึงใช้คณะสงฆ์ 4 รูปขึ้นไป ส่วนปัญหาลำดับที่พบก็คือการออกอักษณานในวันสุดท้ายซึ่งขั้นตอนนี้ตามที่กำหนดไว้จะต้องใช้คณะสงฆ์จำนวนตั้งแต่ 20 รูปขึ้นไป ตรงนี้ทำให้มีปัญหาเพราะในต่างจังหวัดที่ทุรกันดารการหา คณะสงฆ์ให้ครบจำนวนเป็นเรื่องลำบากพอสมควร ด้วยเหตุนี้ทำให้หลายสำนักที่จัดงานปวิสากรรมนิยมให้พระลูกกรรมส่วนหนึ่งออกอักษณาก่อนหน้าหนึ่งวันเพื่อให้เป็นคณะปุระในวันออกอักษณจริง วิธีนี้ถือว่าใช้ได้ก่อนออกอักษณานั้นจะต้องประพฤติมานัตมาแล้ว 6 คืนขึ้นไป ถึงอย่างนั้นก็ยังมีบางส่วนที่ยังดกเถียงกันอยู่ เพื่อเป็นการขุดปัญหาในเรื่องนี้ผู้วิจัยขอเสนอว่า ภาวให้พระที่อุปวิสากรรมออกอักษณาก่อนเพื่อเป็นคณะปุระนั้นถูกต้องแล้ว เพราะในอรรถกถาอ้างว่า แม้แต่พระลูกกรรมด้วยกันถ้าคณะสงฆ์ไม่เพียงพอก็ให้ท่านเหล่านั้นเก็บวัตรก่อนแล้วเข้าร่วมเป็นคณะปุระได้ ฉะนั้น ถ้าผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ความสำคัญกับการศึกษาคบปฏิบัติควบคู่ไปด้วย ปัญหาเหล่านี้ก็น่าจะหมดไป

ปัญหาเรื่องกรรมวาจาหรือการพูดให้ปวิสา มานัต เป็นต้น เช่น การพูดเดี่ยว สวดคู่ มีผู้ที่เคยเห็นปัญหานี้จำนวน 138 รูป ไม่เคยเห็น 12 รูป รายละเอียดของปัญหาเท่าที่พบก็คือ มีการถกเถียงกันระหว่างพระอาจารย์กรรมกันเองหรือแม้แต่กลุ่มพระลูกกรรมก็ตามที่ว่า การอุปวิสากรรมควรขอเดี่ยวสวดเดี่ยวหรือเข้าไปขอปวิสาทีละรูปและพระอาจารย์ก็สวดให้ปวิสาทีละรูปเช่นกันจึงจะถูกต้องและถือว่าสำนักนั้นปฏิบัติได้เคร่งครัดสมควรร่วมงานอีกในปีต่อไป แต่ความเป็นจริงแล้วตามพระบาลีไม่ได้ระบุไว้ว่าต้องสวดเดี่ยวสวดคู่ เพียงแต่กำหนดไว้ว่าสังฆกรรมที่สงฆ์ทำให้แก่กันนั้นสามารถทำได้ตั้งแต่ 1 รูป 2 รูป และ 3 รูปเท่านั้น ส่วน 4 รูปขึ้นไปไม่สามารถทำได้ เพราะจะกลายเป็นว่า สงฆ์กระทำกรรมแก่สงฆ์ซึ่งถือว่าเป็นโมฆะ ฉะนั้น สรุปความว่า ความสวดที่ถูกต้องหรือความเคร่งครัดนั้นไม่ได้อยู่ที่การสวดเดี่ยวสวดคู่แต่อย่างใด หากแต่อยู่ที่การปฏิบัติของตัวบุคคล ที่สำคัญที่สุดคือเวลาสวดกรรมวาจาให้ปวิสา มานัต และอักษณานั้นจะต้องคำนึงถึงหลักไวยากรณ์ที่ถูกต้องเป็นอันใช้ได้

ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปริวาสกรรมขาดความกระตือรือร้นมาไม่ทันเวลาที่กำหนดเอาไว้ มีผู้ที่เคยเห็นปัญหานี้จำนวน 135 รูป ไม่เคยเห็น 15 รูป ปัญหาในข้อนี้เท่าที่สอบถามดูอาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย เช่น การมาอยู่ปริวาสกรรมโดยไม่เต็มใจ คือมีเพื่อนชวนมาหรือครูบาอาจารย์ตลอดถึงโยมบิดามารดาบังคับให้มา เป็นต้น หรือการไปอยู่ปริวาสเพื่อให้คนอื่นรู้ว่าตัวเองเป็นพระนักปฏิบัติ หรือแม้แต่ไปเพื่อให้โยมที่อุปถัมภ์อยู่ถวายปัจจัย เพราะทางภาคตะวันออกเฉียงจะถือว่าเรื่องนี้เป็นสำคัญมาก นอกจากนั้นอาจเป็นเพราะท่านเคยไปอยู่ปริวาสที่ล้ามนักนี้ มาหลายครั้งจนทำให้ทราบกฎระเบียบเป็นอย่างดี เมื่อไม่ปฏิบัติตามกฎก็ไม่เห็นว่ามีทางลัดนักจะมีมาตรการลงโทษอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงทำให้พระที่มาอยู่ปริวาสกรรมขาดความกระตือรือร้นได้

ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปริวาสกรรมเป็นผู้ที่มีกมลละเลงของให้โยมถวาย เช่น เครื่องกระป๋องและอาหารแห้ง เป็นต้น มีผู้ที่เคยเห็นปัญหานี้จำนวน 139 รูป ไม่เคยเห็น 11 รูป ผลการวิจัยที่ออกมาเช่นนี้อาจเป็นเพราะพระที่มาอยู่ปริวาสกรรมอยู่ในวัดที่ทุรกันดาร ขาดการอุปถัมภ์บำรุงด้วยปัจจัย 4 จากญาติโยมจึงต้องเก็บสิ่งของเหล่านี้ไว้ในโอกาสที่จำเป็น หรือต้องการนำไปแจกญาติโยมในเวลาเดินทางกลับ นอกจากนั้นวิธีการแก้ปัญหาที่ไม่รัดกุมเพียงพอ โดยปล่อยให้ผู้กระดุกกระดากสิ่งของที่บิดบาพามาได้เข้าไปในที่พักส่วนตัว เพื่อเป็นการแก้ไข ปัญหาเหล่านี้ ผู้วิจัยขอเสนอจะต้องไปนี้ ต้องประชาสัมพันธ์ให้ทราบโดยทั่วถึงในตั้งแต่วันแรกที่ มาว่า การขอรับปันปันบาตเมื่อกลับมาต้องนำไปรวมกันยังสถานที่ที่ทางวัดจัดไว้ให้ ควรนำ กลับไปที่พักเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปริวาสกรรมสนใจเรื่องเครื่องรางของขลัง เช่น พระเครื่องและวัตถุมงคลที่เชื่อว่าเป็นเมตตามหานิยมต่าง ๆ มีผู้ที่เคยเห็นปัญหานี้จำนวน 138 รูป ไม่เคยเห็น 12 รูป จากการไปสังเกตของผู้ทำการวิจัยพบว่า ผู้ที่อยู่ปริวาสกรรมที่สนใจในเรื่องนี้สามารถแบ่ง ออกเป็น 3 จำพวก คือ

1. ไม่เพื่อแสวงหาเครื่องรางของขลัง สิ่งที่ได้มานั้นอาจได้มาฟรี ๆ หรือไปขอเช่า (ซื้อ) หรือแม้แต่เอารองไปแลกกัน (เอารองรอนกัน)
2. ไม่เพื่อสร้างเครื่องรางของขลัง ในกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีฝีมือในการแกะสลักไม้ อิฐ หิน ดิน หรือซากสัตว์กระดูกให้เป็นรูปต่าง ๆ เช่น พระพุทธรูป นางกวัก ปลัดจิก เป็นต้น ตลอดจนได้อำนาจในการปรุงมวลสารต่าง ๆ เพื่อให้เป็นวัตถุมงคล เช่น สี่สิ่ง น้ำมนต์พราย เป็นต้น
3. ไม่เพื่อปลุกเสกเครื่องรางของขลัง ในกลุ่มนี้มักจะตั้งตัวเป็นเจ้ากษัตริย์ โดยการปลุกเสกสิ่งใหม่ให้ดีและปลุกเสกสิ่งที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นไปเพื่อเอาไว้ประจำตัวหรือแจก ตลอดจนให้เช่าแก่บุคคลทั่วไป มีการโฆษณาสรรพคุณต่าง ๆ โดยบอกว่าผ่านพิธีปลุกเสกแล้ว

ญาติในพระอุโบสถมาแล้ว ผู้ที่รอบในด้านนี้มักเป็นผู้ที่มีนิสัยมักเลง มีรอยสักตามตัว อาศัยค้า
 ยศครูเป็นรายได้ รอบແຂ່ງตัวด้วยผ้าจีวรที่เศร้าหมองดูน่าเกลียด

ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปริวาสกรรมสนใจบอกไปให้หวงทั้งทางตรงและทางอ้อมมีผู้
 เคยเห็นปัญหานี้จำนวน 139 รูป ไม่เคยเห็น 11 รูป สาเหตุหลักที่ทำให้พระที่อยู่ปริวาสกรรม
 นิยมบอกไปให้หวงอาจเนื่องมาจากปัจจัย 2 อย่าง คือ ตัวท่านชอบแสวงหาเรื่องนี้เองเพราะ
 เคยชื้อและเคยถูกรางวัลมาแล้ว ส่วนอีกสาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจากท่านถูกญาติโยมรบกวน
 โดยโยมที่นิยมขอเพราะเห็นว่า แຂ່ງตัวบ่อน ๆ น่าเกลียด สถานที่อยู่มักเป็นป่าเขาหรือแม้แต่
 ในป่าช้า ทำให้คนที่พบเห็นเกิดความศรัทธาคิดว่าคงจะนอนหลับฝันดี และการฝันนั้นอาจเป็น
 นิมิตรหมายถึงตัวเลขที่จะออกก็ได้ ฉะนั้น จึงมีการรอกับท่านทั้งในเวลาออกบิณฑบาตรหรือแม้แต่
 ในที่พักของท่านเหล่านั้นเอง เมื่อมีคนมารอเช่นนั้นประกอบกับท่านชอบเรื่องนี้อยู่แล้วจึงบอกไป
 ซึ่งก็มีถูกบ้างผิดบ้าง ด้านที่ถูกก็ดีไปแต่ด้านขมก็คิดเมื่อใดอาจมีคนถามมาคำถึงที่พักก็มี

ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปริวาสกรรมที่ไม่เอื้อเพื่อศกกฎสำนึกที่กำหนดไว้ในแต่ละเรื่องมีผู้
 ที่เคยเห็นปัญหานี้จำนวน 135 รูป ไม่เคยเห็น 15 รูป สำหรับกฎของสำนึกนั้นในแต่ละสำนึกก็
 จะแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย ส่วนใหญ่จะคล้าย ๆ กัน เช่น ที่นอนดี 4 กลับเช้าที่พักในเวลา
 3 ทุ่ม ชื่นอาหารเวลาเดียว ห้ามส่งเข้าไปในเขตพระอารายกรรมหรือที่บวชเนกขัมมะ และ
 ไม่ส่งเสียงดัง เป็นต้น ส่วนการลงโทษผู้ที่ล่วงละเมิดกฎนั้นก็ต่างกันไปตั้งแต่เบาจนถึงหนัก
 เช่น การเช็ครื้อเพื่อตัดสิทธิ์บางประการ การให้ทำกรรมลดอาบัติบริเวณงาน การให้ทำกรรม
 ลดอาชหึ่งน้ำ การให้สวดคิตติปิโธ 108 จบ ที่หนักที่สุดคงเป็นการให้สวดคิตติปิโธชยหลัง
 108 จบ

ปัญหาเรื่องขั้นตอนในการปฏิบัติที่ไม่ชัดเจนว่าควรปฏิบัติอันไหนก่อนอันไหนหลัง
 เช่น การจะบอกรับกรรมก่อนหรือเก็บวัตรก่อน เป็นต้น มีผู้ที่เคยเห็นปัญหานี้จำนวน 134 รูป ไม่
 เคยเห็น 16 รูป ปัญหาในเรื่องนี้ทำให้พบเห็นมาคงเป็นเพราะไม่เข้าใจในขั้นตอนหรือลำดับการ
 ปฏิบัติที่ถูกต้อง เพราะการปฏิบัติปริวาสกรรมไม่มีความเป็นเอกภาพ ต่างสำนึกก็ต่างจัดไม่เมื่อ
 ไม่เป็นอย่างที่ตัวเองเคยเห็นมาก็หักท้วงว่า วิธีนั้นไม่ถูกต้อง ความจริงการอยู่ปริวาสกรรมนั้นถ้า
 เข้าใจในเหตุผลแล้วจะไม่มีปัญหาเลย เช่น ขั้นตอนแรกต้องขอปริวาสเพื่อขอขมาตนนั้น ๆ ก่อน
 ขั้นตอนต่อมาพระอารายกรรมก็จะสวดกรรมวาจาให้ปริวาส เมื่อท่านให้ปริวาสแล้วก็สมาทาน
 รับเอาไปปฏิบัติ ในขณะปฏิบัติอยู่ต้องคอยบอกรับกรรมที่ตนประพฤติดังพระอารายกรรม แต่ถ้าไม่
 สามารถที่จะประพฤติดังในเวลากลางวันก็ต้องเก็บวัตรให้เรียบร้อย และเมื่อถึงเวลากลางคืนก็

ธมาพานวัตรเพื่อปฏิบัติต่อไปอีก จะนั้น เรื่องขั้นตอนในการปฏิบัตินี้หากพิจารณาให้ดีแล้วก็จะเข้าใจไม่ต้องการถกเถียงกันอย่างเป็นอยู่เลย

ปัญหาเรื่องพระอาจารย์กรรมแก้วหรือสงฆ์ของพระลูกกรรมไม่ได้เมื่อมีปัญหากเกิดขึ้น มีผู้ที่เคยเห็นปัญหาคำนวณ 140 รูป ไม่เคยเห็น 10 รูป ปัญหาในข้อนี้ก็น่าเป็นห่วงมาก เพราะพระอาจารย์กรรมแก้วเป็นผู้นำในการปฏิบัติและคอยแก้ไขปัญหากที่เกิดขึ้นแก่พระลูกกรรม เมื่อมีปัญหากเกิดขึ้นแต่แก้ไขไม่ได้ ความไว้วางใจของพระลูกกรรมก็จะหมดไปทันที วิธีแก้ปัญหาก็คือหันมาสอบถามกันเองว่าเคยเห็นมาอย่างไร เมื่อต่างฝ่ายต่างเห็นมากลั่นแกล้งคิดไปคนละทิศละทางโดยไม่อิงอาศัยคัมภีร์ในการตอบปัญหา

จะนั้น ปัญหาทั้งหมดที่ผู้วิจัยได้พบเห็นและได้ข้อมูลมาจากประชากรกลุ่มตัวอย่างจึงน่าจะอยู่ที่การเน้นปฏิบัติและละเลยข้อปฏิบัติของผู้ที่เป็นอาจารย์กรรมและพระลูกกรรมเอง กระทบกับคณะสงฆ์ชั้นปกครองและพระนักวิชาการไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการอยู่ปรัวาสกรรมเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

เมื่อถามถึงกิจกรรมเด่น ๆ ของประชากรกลุ่มตัวอย่างว่าอยู่ในกลุ่มไหน พบว่าผู้ที่มั่นใจว่าตัวเองเป็นพระนักปฏิบัติกรรมฐานมีมากถึง 105 รูป ส่วนที่ระบุว่าตัวเองเป็นพระนักวิชาการมีเพียง 1 รูปเท่านั้น ท่านที่มั่นใจว่าตัวเองเป็นพระนักปฏิบัติกรรมฐานเพราะชอบแสงหากการปฏิบัติด้วยตัวเองและร่วมงานปรัวาสกรรมในที่ตั้งต่าง ๆ ที่จัดขึ้น ส่วนที่ระบุว่าพระนักวิชาการรูปเดียวนั้น เมื่อค้นดูประวัติละเอียดแล้วพบว่าพระที่จบจากมหาวิทยาลัยสงฆ์วิชาเอกภาษาอังกฤษ และเป็นเปรียญธรรม 4 ประโยค ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ถ้าเป็นพระนักวิชาการก็คงเป็นเกี่ยวกับศาสนา คงไม่ใช่สาขาพระพุทธศาสนา จะนั้น จึงไม่น่าแปลกใจเลยว่าทำไมการจัดปรัวาสกรรมในปัจจุบันจึงวิปาคคลาคเคลื่อนไปจากพุทธประสงค์ดั้งเดิม สาเหตุน่าจะมาจากการไม่เอาใจใส่ของหลาย ๆ ฝ่ายที่ไม่นำพาเรื่องการศึกษาระบิธิธรรม

แต่มีลิดิตัวหนึ่งที่น่าสนใจและเป็นประเด็นใหม่ก็คือ การอยู่ปรัวาสกรรมที่ผิดเพี้ยนไปอาจเป็นเพราะการมุ่งเรียนแต่บิธิโดยไม่ได้นำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง เพราะการอยู่ปรัวาสกรรมนั้น มีอธิบายไว้ค่อนข้างละเอียดในหลักสูตรบิทธิธรรมชั้นแรก (วินัยมุข เล่ม 3) เพราะเมื่อสอบถามประชากรกลุ่มตัวอย่างแล้วมีผู้ที่เรียนจบบิทธิธรรมชั้นแรกจำนวน 71 รูป จึงเป็นไปได้ว่าท่านได้เรียนทางบิธิดีมาพอสมควรแต่ไม่ลึกซึ้งเพียงพอ เพราะบิทธิธรรมชั้นเอกนั้นถือว่าสูงสุดทางด้านพระบิธิธรรมแผนกธรรม ส่วนรายละเอียดจึง ๆ อยู่กับการศึกษาพระบิธิธรรมแผนกบาลีและเป็นหลักสูตรชั้นสูงหรือเปรียญเอกด้วย โดยการอยู่ปรัวาสกรรมที่มีรายละเอียดมากที่สุดจะให้ได้ในบรรดาพระวินัยแห่งพระไตรปิฎกคือธมฺมปาสาทิภา ซึ่งเป็นหลักสูตรของชั้นประโยค ป.ธ.7

ในขณะเดียวกันเมื่อสอบถามถึงการศึกษาพระปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ก็พบว่า ผู้ที่สอบได้ ป.ธ.7-ป.ธ.9 ไม่มีเลขแฉับศักราชเดียว จากจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นทั้งพระอาจารย์กรรม และพระลูกกรรม 150 รูป

ฉะนั้น จึงเป็นไปได้ว่าผู้ที่เคยอยู่ปริวาสกรรมมาก็อาศัยการพบเห็นและการสืบทอด ต่อๆ กันมาหรือเน้นการปฏิบัติโดยไม่สนใจปริยัติควบคู่กันไปด้วย เข้าทำนองที่ว่า เมื่อไม่เรียนก็ไม่รู้ และเมื่อไม่รู้ก็ปฏิบัติไม่ถูกต้อง

เท่าที่สังเกตอีกประการหนึ่งคือ ผู้ที่อ่อนปริยัติจะเน้นปฏิบัติหรือสนใจอยู่ปริวาสกรรม เป็นจำนวนมาก แต่ผู้ที่มีความรู้ดีทางศาสนากลับไม่สนใจที่จะไปอยู่ปริวาสกรรมเพื่อหาทางแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นให้ถูกต้อง เมื่อทั้งสองฝ่ายไม่สมมูลย์กันเช่นนี้ ศาสนธรรมชั้นทรงคุณค่าทางพระพุทธศาสนาก็อาจจะถึงคราวเลือนลางจืดจางไป เพราะเหตุที่พุทธบริษัท 4 ไม่เคารพในหลัก ศาสระธรรม 6 ประการ โดยเฉพาะในข้อที่ 4 คือ สิกขาการระงับ ได้แก่ความเคารพในการ ศึกษาทั้งปริยัติและปฏิบัตินั่นเอง เพราะทางพระพุทธศาสนามีหลักอยู่ 3 ระดับ คือ ปริยัติธรรม ปฏิบัติธรรม และปฏิเวธธรรม เมื่อการศึกษาคบทั้ง 3 ประการแล้วพระพุทธศาสนาก็จะเจริญรุ่งเรือง แต่เมื่อจะเสื่อมสูญไปก็เพราะเหตุที่พุทธบริษัท 4 ไม่สนใจในเหตุผลอย่างนี้ และเมื่อจะเสื่อมสูญไปปริยัติธรรมจะเสื่อมก่อน ปฏิบัติธรรมเสื่อมถัดมา และสุดท้ายปฏิเวธธรรม (การ บรรลุธรรม) ก็จะเป็นการเสื่อมสูญไปด้วยประการฉะนี้ .

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการศึกษาของผู้วิจัย ที่ทำการออกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ตลอดถึงการไปร่วม งานในฐานะผู้ที่เข้าอยู่ปริวาสกรรม (พระลูกกรรม) เห็นว่าเป็นวิธีการที่จะเข้าไปคลุกคลีกับ ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น เจ้าอาวาส พระอาจารย์กรรม พระเจ้าหน้าที และพระลูกกรรมด้วยกัน ตลอดถึงอุบาสกอุบาสิกาที่มาร่วมงานได้ดีที่สุด พบว่าการอยู่ปริวาส กรรมในปัจจุบันนี้มีความแตกต่างจากสมัยพุทธกาลเป็นอย่างมากจนบางอย่างไม่เหลือรูปแบบเดิมไว้เลย ผู้วิจัยมีความเข้าใจในหลักการของไตรลักษณ์หรือสภาพทั่วไปที่เสมอกัน 3 อย่าง คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นอย่างดีว่าสรรพสิ่งทั้งหลายย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไป เป็นธรรมดา ไม่ว่าจะเป็นส่วนของรูปธรรมมีที่กรรมบ้านช่อง เป็นต้น หรือแม้แต่ฝ่ายของ นามธรรมมีคำสั่งสอนของศาสนา เป็นต้น แต่ก็อยากให้การเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปอย่างช้า ๆ ค่อยเป็นค่อยไป สิ่งใดที่จะจะเหนียวรั้งหรือแก้ไขไม่ได้ให้เสื่อมไปเร็ว เมื่อมีโอกาสก็ควรจะช่วยกัน ยับยั้งประคับประคองให้คงไว้ในรูปแบบเดิมให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้

เหตุผู้วิจัยหรือสิ่งว่่าที่จะทำให้การอยู่ปริวาสกรรมซึ่งเป็นสังฆกรรมที่ใหญ่ใช้จำนวนสงฆ์ ทำสังฆกรรมตั้งแต่ 20 รูปขึ้นไปจะดำรงคงอยู่ต่อไปได้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะตอนท้ายนี้ 4 ประการ คือ

1. ผู้ที่เป็นพระนักวิชาการหรือพระเถระชั้นปกครองควรเอาใจใส่ในเรื่องการจัดงานปริวาส กรรม ไม่ว่าจะเป็นการอำนวยความสะดวกเรื่องหลักวิชาการที่ถูกต้องและการหาเวลามาอยู่ปริวาสกรรม ด้วยตนเอง สิ่งที่น่าทำที่สุดคือ การสนับสนุนให้ศึกษาในหลักสูตรนักธรรมชั้นเอกและเปรียญธรรม 6-7 ประโยค แต่คงเป็นเรื่องยากที่จะทำให้ทุกรูปได้ศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวได้ เพียงแค่คอยจัดอบรมพระอาจารย์กรรมให้เข้าใจในเรื่องเหล่านี้อย่างจริงจัง ก็จะเป็นการเอื้อเพื่อต่อ สังกะสม และพระธรรมวินัยเป็นอย่างดี ถือว่าเป็นการรักษาศาสนาธรรมให้คงอยู่ชั่วอัมวันแต่ ค่อยคิดจินตนาการว่าพระที่อยู่ปริวาสกรรมเป็นพวกที่ดีของอาบัติเลย

2. ผู้จัดงานหรือคณะสงฆ์ที่เป็นพระอาจารย์กรรมควรจัดงานปริวาสกรรมโดยถือว่าเป็น การเชื้อเพื่อต่อพระธรรมวินัยและเป็นการลงเคราะห์ต่อพระภิกษุที่ติงชาปฏิบัติสงฆ์เสกแล้วมี ความปรารถนาจะออกจากอาบัตินั้น ไม่ควรจัดเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์อย่างอื่น เช่น ให้สำนักตัวเองได้คงเป็นที่ยึดครองพุทธบริษัททั่วไปอันเป็นที่มาของลาสิกขาการ และเป็นเหตุให้ได้รับ พิจารณาในเรื่องสมณศักดิ์ต่าง ๆ เป็นต้น

ในส่วนของการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจมาร่วมงานนั้นก็ไม่ควรจัดการโฆษณาไปยิ่งใหญเกินไป คงไม่ถึงกับต้องโฆษณาทางสื่อสารมวลชน หรือขึ้นป้ายคัดเอาที่ตามสี่แยกโดยการเชิญชวนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจางระลวดก ห้องน้ำสะอาด ปืนพาสตอมบูรณณ์แถมวันกลับ มีคำพาดหน้าด้วย หากแต่แจกจ่ายแผ่นพับใบปลิว หรือจดหมายไปตามที่อยู่เดิมก็น่าจะเพียงพอแล้ว

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสาเหตุที่จะมีผู้มาร่วมงานมากขึ้นและยังยินดีตลอดไปนั้นไม่น่าจะอยู่ที่การโฆษณาแบบนั้นเสมอไป หากแต่อยู่กับการปฏิบัติที่ถูกต้องของตัวนักเอง มีการจัดกิจกรรมเสริมที่ต่อเนื่องเหมาะสม เช่น การปฏิบัติธรรม การฟังการบรรยายธรรม เป็นต้น มากกว่า

3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมหรือพระลูกกรรมเองควรจะเลือกเข้าวัดหรือสำนักที่มีการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องและเคร่งครัดพอสมควร เมื่อเข้าร่วมงานควรเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อที่จะปฏิบัติจริง ๆ ไม่ใช่ไปเพื่อหวังผลอย่างอื่น ต้องมีความกระตือรือร้นพร้อมเพรียงในกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่สำนักจัดขึ้น ไม่เป็นผู้มักมากชอบสะสมอาหารกระป๋องหรืออาหารแห้งต่าง ๆ ควรมีแต่พอดี ไม่เป็นคนชอบซื้ออาหารจำหน่วยพระเครื่องหรือวัตถุที่เชื่อว่าเป็นลาเหตุให้อยู่ยงคงกระพัน เมตตามหานิยม เป็นต้น นอกจากนั้นไม่ควรเป็นชอบบอกไปให้พรหรือรวยทางลัดใด ๆ

ทั้งหมดนี้ไม่ใช่ผู้วิจัยคิดเอง แต่ผลการศึกษาที่ออกมาเป็นเช่นนั้นและสุดท้ายผู้วิจัยได้ระแคะระเห้เพื่อความสะดวกการของพระพุทธศาสนา 2 ประการ คือ

3.1 การไปอยู่ปริวาสกรรมไม่ควรไปบ่อย ๆ ต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน ๆ ดังมีคำกล่าว ว่า นักสำปริวาสหรือนักสำเอกัจจัง เพราะเมื่อออกธัมมสถานจากวัดนี้แล้วไปเข้าวัดที่วัดอื่นอีกทันทีที่มีการขอปริวาสใหม่ ซึ่งคำแปลมีความหมายว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญข้าพเจ้าต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวจึงขอปริวาสเพื่ออาบิตินั้นกับสงฆ์ เป็นต้น เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการโกหกคณะสงฆ์ว่าตัวเองต้องอาบัติสังฆาทิเสสทั้ง ๆ ที่เพิ่งออกจากอาบิติสังฆาทิเสสมา

3.2 เมื่อตัวเองไม่ต้องอาบิตีแต่เวลาขอปริวาสร่วมกันจะทำให้ผู้ที่ขอปริวาสหรือร่วมประพฤติปริวาสด้วยเสียโอกาสเพราะตัวเอง เป็นปกติศกิกขุหรือภิกษุปกติแต่ไปอยู่ในหมู่คณะที่ต้องอาบิตีและกำลังอยู่ปริวาสกรรมนั้น

4. ญาติโยมที่มาร่วมงานควรเคารพต่อกฎระเบียบที่ทางวัดกำหนดไว้อย่างเคร่งครัดสถานที่ไม่ควรไปและไม่ควรไปก็ควรทราบเพราะบางที่มีการกำหนดเขตสังฆกรรมหรือที่อยู่ของพระภิกษุเป็นการเฉพาะ นอกจากนั้นการนำของถวายปัจจัยแก่พระภิกษุก็ควรถวายสิ่งที่จำเป็นหรือสมควรแก่สมณบริโภคเท่านั้น ไม่ควรถวายธาตุพระรูปโครูปหนึ่งเป็นโยมประจำหรือโยมอุปฐากเป็นการเฉพาะ ควรดูแลท่านให้ทั่วถึงโดยการถวายเป็นสังฆทาน และสิ่งที่ควรคำนึงถึงให้มาก คือ

เรื่องคำพูด ควรใช้ให้ถูกต้อง เพราะบางทีอาจนำมาซึ่งความเสียหายอย่างร้ายแรง เช่น เมื่อมุ่ง
 ขวามุมขวาดำเนินทางไปร่วมงานปฐกฐนโดยทางรถยนต์ เป็นต้น แต่มีคนถามว่า ไปไหนกัน
 หากตอบว่า ไปเข้าปฐกฐน ถือว่าเป็นคำพูดที่ไม่ถูกต้องเพราะการอยู่ปฐกฐนนั้นเป็น
 เรื่องของพระภิกษุโดยเฉพาะไม่เกี่ยวกับญาติโยมแต่ประการใด จะทำให้ผู้รู้ติฉินนินทาได้ ส่วนผู้
 ที่ไม่รู้จากพูดค่อย ๆ กันไป จนทำให้การเข้าใจเรื่องงานปฐกฐนคลาดเคลื่อนไป แต่ควรพูดว่า
 จะไปร่วมงานปฐกฐนหรือบวชชีพรานมณีนในงานปฐกฐนจะเหมาะสมกว่า เมื่อทุกฝ่ายหันหน้า
 เข้าหากันมีความจริงใจที่จะแก้ไขปัญหและพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปก็เป็นอันหวังได้
 ว่า การประพฤติปฏิบัติหรือการอยู่ปฐกฐนซึ่งเป็นการสังฆกรรมที่สำคัญยิ่งชนิดหนึ่งจะ
 อยู่คู่พระพุทธศาสนา ตีบต่อไป.

บรรณานุกรม

ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. พระไตรปิฎกภาษาบาลี. ฉบับมหาจุฬาลงกรณ, 2500. กรุงเทพฯ:

โฆสิตมมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535.

-----พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โฆสิตม
มหาจุฬาลงกรณ, 2539.

-----สารัตถะปิฎก. กรุงเทพฯ: โฆสิตมวิญญาน, 2536.

-----วิสุทธิปิฎก. กรุงเทพฯ: โฆสิตมวิญญาน, 2536.

-----วิมุตติปิฎก. กรุงเทพฯ: โฆสิตมวิญญาน, 2537.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. อัมมปทัฏฐกถา. ภาค 6. กรุงเทพฯ: โฆสิตมมหามกุฏราชวิทยาลัย,
2532.

-----อัมมปทัฏฐกถา. ภาค 8. กรุงเทพฯ: โฆสิตมมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2532.

-----มัจฉัตถปิฎก. ภาค 1. กรุงเทพฯ: โฆสิตมมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2536.

-----มัจฉัตถปิฎก. ภาค 2. กรุงเทพฯ: โฆสิตมมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2536.

-----สมันตปาสาทิกา. ภาค 1. กรุงเทพฯ: โฆสิตมมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537.

-----สมันตปาสาทิกา. ภาค 2. กรุงเทพฯ: โฆสิตมมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537.

-----สมันตปาสาทิกา. ภาค 3. กรุงเทพฯ: โฆสิตมมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537.

ข้อมูลทุติยภูมิ

หนังสือทั่วไป:

เกตุเมธีศรีวราราม. วัด. หนังสือสวนมนต์ฉบับอุบาสกอุบาสิกา. กรุงเทพฯ: โฆสิตม คำ
การพิมพ์, 2531.

จ. เปรียญ. ประเพณีมงคลไทยอีสาน. กรุงเทพฯ: บริษัท อำนวยเว็บ ทวินดิง จำกัด,
2539.

- ธนาคารกรุงเทพ คณะสงฆ์ กทม. วัดจักรวรรดิราชาวาส. ภิกขุปาฏิโมกข์ ภิกขุณีปาฏิโมกข์ และคำแปลภาษาไทย. (พิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศลในงานออกเมรุ พระราชทานเพลิงศพสมเด็จพระธีรญาณมุนี (ธีร์ ปุณณกมหาเถร). กรุงเทพฯ: เจริญรัฐการพิมพ์, 2527.
- บุญเรือง จรรยาศรี. ลัทธิประเพณี คติโบราณ นิทานสุภาษิต และชีวิตประจำวันของชาวอีสาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ประยูร, 2505.
- พ. รัตนแพทย ป. (นามแฝง). วินัยมุข เล่ม 3. กรุงเทพฯ: เดือนเพ็ญจงเจริญ. (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์).
- พระเทพเวที. (ประยูรย์ ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535.
- พระพุทธเจ้าจารย์. สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2533.
- พระราชวรมุนี. (ประยูรย์ ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2528.
- พระสงฆ์พรหมพรหม. หม่อมเจ้า. ต้นบุญญิตติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อานวยสาส์น, 2522.
- พิน คอกบัว. รองศาสตราจารย์. ศาสนาเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ: ไกลอนการพิมพ์, 2539.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2539.
- ศูนย์รวมสงฆ์ชาวอีสาน 17 จังหวัด. มรดกอีสาน. กรุงเทพฯ: ป.ทีศนาคะการพิมพ์, 2504.
- สม สิริบุญโญ. พระมหา. ปรีวาสนทำไม? ทำไมปรีวาสน? กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร, 2539.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า. กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. วินัยมุข เล่ม 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2533.
- สุธีร ปุณณานุกาฬ. พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2536.
- เสนาะ ผลุจน์ธร. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดีบาลี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2536.
- แสง จันทร์งาม. รองศาสตราจารย์. ศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช,

2534.

ตั้งเวย อมมเนติโก. พระมหา. ความอัสจรรยในพระวินัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประติ
พัทธ์, 2536.

อรุณธรรมรังษี. พระครู. (เชื้อม สีวณโณ). มนต์พิธิ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสมัย,
2534.

ฮารง สุทธาศาสน์. คร.ปฏิบัติการวิจัยสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์,
2527.

ภาคผนวก

แบบสอบถามวิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาเชิงวิเคราะห์การประพาศัญญานวธีในพระพุทธศาสนาเถรวาท

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเพื่อการศึกษาของนิสิตปริญญาโท คณะพุทธศาสตร์ สาขาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งคำตอบของท่านทุกข้อมีส่วนสำคัญยิ่งต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จึงขอความกรุณาช่วยตอบคำถาม และขอคิดเห็นตามความเป็นจริง ขอขอบพระคุณในความร่วมมือการออกแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างสูง

คำแนะนำในการตอบ

กรุณาตอบคำถามโดยเติมคำลงในช่องว่างหรือเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงหรือคิดเห็นของท่าน และกรุณาตอบทุกข้อ

ในแบบสอบถามทั้งหมดฉบับนี้ แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ

๑. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
๒. ข้อมูลที่แสดงถึงการศึกษาปริวรรตกรรม
๓. ข้อมูลที่แสดงถึงปัญหาที่พบในงานปริวรรตกรรม

๑. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. อายุ () ๒๐-๒๔	() ๓๐-๓๔	() ๔๐-๔๔
() ๕๐-๕๔	() ๖๐-๖๔	() ๗๐ ปีขึ้นไป

๒. พรรษา.....

๓. การศึกษาทางโลก

() ไม่ได้เรียน	() ประถมศึกษา
() มัธยมศึกษา	() ปริญญาตรี
() อื่นๆ ระบุ.....	

๔. การศึกษาทางพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม)

() ไม่ได้เรียน	() นักธรรมตรี
() นักธรรมโท	() นักธรรมเอก

๕. การศึกษาทางพระปริยัติธรรม (แผนกบาลี)

() ไม่ได้เรียน	() ประโยค ๑-๒-๓
() ป.ธ. ๔-๖	() ป.ธ. ๗-๘

๖. กิจกรรมที่เด่นๆ ของท่านอยู่ในกลุ่มไหน

() พระนักพัฒนา	() พระนักปฏิบัติกัมมัฏฐาน	() พระนักวิชาการ
() พระนักสังฆมตฺตเวที	() อื่นๆ ระบุ.....	

๗. ตำแหน่งในวัด

- () เจ้าอาวาส () รองเจ้าอาวาส
() พระลูกวัด () อื่นๆ ระบุ.....

๘. ตำแหน่งการปกครอง

- () รองเจ้าคณะตำบล () เจ้าคณะตำบล
() รองเจ้าคณะอำเภอ () เจ้าคณะอำเภอ
() อื่นๆ ระบุ.....

๙. ท่านมาร่วมงานปฐกฐนครั้งนี้ในฐานะใด

- () เป็นพระอาจารย์กรรม () เป็นพระลูกกรรม
() เป็นพระเจ้าหน้าที่ () อื่นๆ ระบุ.....

๒. ข้อมูลที่แสดงถึงการอยู่ปฐกฐน

๑. ท่านเคยร่วมงานปฐกฐนหรือไม่

- () เคย () ไม่เคย

๒. ถ้าเคย ท่านได้ร่วมงานในลักษณะใด

- () เป็นประธานจัดงาน () เป็นอาจารย์กรรม
() เป็นพระลูกกรรม () อื่นๆ ระบุ.....

๓. ท่านเคยอยู่ปฐกฐนหรือไม่

- () เคย () ไม่เคย

๔. ถ้าเคยอยู่ปฐกฐน ท่านอยู่มาตัวที่ครั้ง

- () ๑ ครั้ง () ๒ ครั้ง
() ๓ ครั้ง () ๔ ครั้งขึ้นไป

๕. ปีที่ท่านมาท่านได้ไปอยู่ปฐกฐนหรือไม่

- () ได้ไป () ไม่ได้ไป

๖. ท่านชอบที่จะไปอยู่ปฐกฐนในฤดูไหน

- () ฤดูหนาว () ฤดูร้อน () อื่นๆ ระบุ.....

๗. การที่ท่านไปอยู่ปฐกฐน ท่านได้รับข่าวสารจากไหน

- () จากวัดโดยตรง () จากพระที่เป็นเพื่อนกัน
() จากบุคคลอื่น () อื่นๆ ระบุ.....

๘. การได้รับข่าวสารนั้นส่วนมากเป็นลักษณะใด

- () จดหมาย () ป้ายโฆษณา () สื่อสารมวลชนต่างๆ
() อื่นๆ ระบุ.....

๙. ท่านชอบที่จะอยู่ปฐกฐนกี่วัน

- () ๗ วัน () ๘ วัน () ๑๒ วัน
() อื่นๆ ระบุ.....

๑๐. ท่านชอบที่จะไปอยู่ปฐกฐนกับใคร

- () ไปคนเดียว () ไปกับเพื่อน
() ไปกับอาจารย์ () อื่นๆ ระบุ.....

๑๑. ปริวาสที่ท่านเคยไปอยู่ ส่วนมากเป็นประเภทใด

() สุทธานปรีวาส

() ปฏิจันนปรีวาส

() สโมธานปรีวาส

() อื่นๆ ระบุ.....

๓. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่พบในงานปรีวาสกรรม

ท่านไปอยู่ปรีวาสกรรมเคยเห็นปัญหาดังต่อไปนี้หรือไม่	เคยเห็น	ไม่เคยเห็น
๑. ปัญหาเรื่องสทวาโส คือรอนเซตของการอยู่ร่วมกัน	()	()
๒. ปัญหาเรื่องวิปวาโส คือการอยู่ปราศจากอาจารย์กรรม	()	()
๓. ปัญหาเรื่องอนาโรจนา คือการไม่บอกกล่าวแก่อาจารย์กรรม	()	()
๔. ปัญหาเรื่อง อุณ คณ จณ คือการประพฤติวัตรในคณะสงฆ์ที่ไม่ครบ	()	()
๕. ปัญหาเรื่องกรรมวาจา เช่น การสวดเพี้ยนสวดอยู่ เป็นต้น	()	()
๖. ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปรีวาสกรรมขาดความกระตือรือร้น	()	()
๗. ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปรีวาสกรรมเป็นคนมีกันมากและสะสม	()	()
๘. ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปรีวาสกรรมสนใจเรื่องเครื่องรางของขลัง	()	()
๙. ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปรีวาสกรรมสนใจเรื่องนอกไปให้พวดย	()	()
๑๐. ปัญหาเรื่องพระที่อยู่ปรีวาสกรรมไม่เอื้อเฟื้อต่อภิกษุของสำนัก	()	()
๑๑. ปัญหาเรื่องขั้นตอนในการปฏิบัติว่า อันไหนก่อน อันไหนหลัง เป็นต้น	()	()
๑๒. ปัญหาเรื่องพระอาจารย์กรรมแก่ความสงสัยของพระลูกกรรมไม่ได้เมื่อมีปัญหาก็ค้น	()	()

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ พระมหาไพฑูรย์ อุดมวิโส (วงศ์อำมาตย์)
 เกิด วันอาทิตย์ที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2507
 สถานที่เกิด 9/2 บ้านยานาง - เมืองทอง ต. เมืองเตา อ. พัทธภูมิพิสัย จ. มหาสารคาม
 อุปสมบท วันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2528
 การศึกษา -เปรียญธรรม 6 ประโยค สำนักเรียนวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม 2538
 -ปริยญาพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) สาขาศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รุ่น 43 พ.ศ. 2539
 -ปริยญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.) สาขาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รุ่น 11 พ.ศ. 2545
 ที่อยู่ปัจจุบัน วัดจอมสุคราผล (โพรงาม) ถ. นครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
 โทร. (02) 243-8351